

بسمه تعالی

فهرست های مسجد

استاد تقی قرانتي

۱- فهرست ۱

آمار

نیاز سنجی

پیشینه کار (در موضوع مسجد- اهل سنت - ایران - جهان)

انسان شناسی

انسان فطرتاً اجتماعی است، خدا جو است و نیازمند تربیت که مقدمه معرفت است و تربیت امری اجتماعی و ابزارش محبت مشافهه احاطه تقدس می باشد و مسجد مرکز تجمع و تربیت است.

عبادت شناسی

خواسته فطری انسان عبادت است در توانگری راز و در ضعف نیاز ست.

مسجد بهترین محل عبادت چه راز و چه نیاز و چه نماز و چه ذکر.

مسجد پایگاه عبادت و یاد خدای متعال

معبد شناسی

تاریخ معبد و انسان

تحولات ادیان در معابد

طریقت یا موضوعیت معبد

مقایسه مسجد با (معابد ، مراکز تجمع ، حسینیه ، خانقاه)

تعریف مسجد از نظر لغت

وجه تسمیه

تعریف اصطلاحی از نظر { فقه، قرآن، روایت }

سیمای مسجد (در روایات و قرآن)

زمین مسجد

نام گذاری مسجد

شعور مسجد

زینت های مسجد

ترانزیت مسجد

فرهنگ مسجد

وقف مسجد

وقف مسجد (فک الملک ، مسجد فضایی)

وقف برای مسجد :

مستغلات ، تجهیزات، خانه عالم و خادم

مرافق مسجد: آب ، درخت ، نور-

مزاحم مسجد (کانون ، باشگاه ، غسالخانه ، درمانگاه و...)...

تاریخ مسجد

قبل از اسلام (تاریخ معبد)

ظهور اسلام

وضعیت گسترش مساجد صدر اسلام و عهد نبوی

در زمان خلفاء

سیره معصومین در احیای مساجد در زمان خلفاء

مساجد در عهد اموی

مساجد در عهد عباسی

در عصر ائمه

عصر حاضر

مساجد در عهد فاطمی در مصر

قبل از حمله مغول

بعد از حمله مغول

عصر صفوی

قبل از انقلاب

بعد از انقلاب اسلامی

آخر الزمان

ظهور حضرت مهدی (ع)

کلیات (موضوع مقالات)

مسجد قلب شهر اسلامی

تأثیر گذاری مساجد بر ابعاد سیاسی - فرهنگی - اقتصادی - اجتماعی جامعه با عنوان ساختار

اجتماعی مبتنی بر اسلام

نقش و تأثیر مساجد در جامعه اسلامی

مسجد ، مزیت و آسیبهای عصر جدید

مسجد و جهانی شدن

مسجد و توسعه

ضرورت حضور به موقع و نقش آفرینی مساجد در مسائل سیاسی - اقتصادی و فرهنگی ضرورت

حفظ توان علمی و عملی مساجد با ادبیات ویژه پس از انقلاب اسلامی

- مسجد و بحران‌های اقتصادی - سیاسی و فرهنگی
- بایسته‌های امروز مساجد
- چرا سنگرها خالی مانده‌اند
- غربت زدائی از مسجد
- استفاده بهینه از مساجد موجود راهکارها و آسیب‌ها
- راههای احیای فرهنگ مسجد
- ضرورت شناسایی و بر خورد با جریان‌ات خواستار حذف یا جایگزین نقش آفرینی مساجد با سایر مراکز
- ضرورت تحقق کارکرد جهانی مساجد چرا و چگونه
- سوء استفاده از مسجد
- سوء استفاده از:
- مردمی بودن مسجد
- امکانات مسجد
- مسجد ضرار
- آداب مسجد (موجب ساخت حسینیه ، تکیه و، شده است)
- فرهنگ مسجد(نماز کار فرهنگی نیست)
- ثواب و فضیلت مسجد (مدرسه سازی بهتر از مسجد سازی است)
- معماری مسجد (جهت شغل ، بازاریابی می‌کنند، نقشه مساجد را بهم می‌زنند)
- سیاسی (برخی مساجد را در برخی ارگانها می‌سازند)
- هزینه‌های مسجد (بعنوان مسجد هزینه جمع آوری می‌کنند در جای دیگر مثل (کانون ، استخر ، و)
- خرج می‌کنند.
- خلفاء جورهم مسجد می‌ساختند

مساجد خاص

مسجد الحرام

احکام ویژه (طواف ، نظر، ورود مشرک)

احکام مشترک

مسجد النبی:

احکام مسجد النبی - سیره ائمه در مسجد النبی - مرقد مطهر، تاریخ مسجد النبی (ص)

زیارتگاه‌های ائمه معصومین

مرقد مطهر پیامبر اکرم (ص)

تاریخ مسجد النبی (چگونه مسجد النبی ، مسجد النبی شد؟ بخاطر اسم ، قبر ، حضور پیامبر ، سابقه)

سیره معصومین با امامت خلفاء در مسجد النبی

مسجد النبی پایگاه حکومت باید ونبایدها

قعتضیات زمانی و مکانی

مسجد کوفه:

مسجد کوفه و مقام انبیاء

فضائل

تأسیس

مقر حکومت

آخرالزمان

حضرت مهدی و مسجد کوفه

مسجد الاقصی:

انبیاء و مسجد الاقصی

خاطرات مسجد الاقصی

سیاسی شدن مسجد الاقصی

مسجد سهله:

فضیلت

تاریخ

آخرالزمان

مسجد براتا

قبا

خیف

میقات

سبعه مساجد

نمره

الاجابه

فضیخ

مساجد ویژه و...

امام حسن عسکری (ع)

جمکران

کج بافان دزفول

مسجد سنگی داراب

تاریخانه دامغان

ابوالفضل یزد

فهرج یزد

گوهر شاد

انواع مساجد

جامع

بالاسر

منطقه

سرکوچه

قبيله

بازار (چهارسوق)

بازار خاص (صنف)

پادگان

مراکز آموزشی

مجتمع های مسکونی (دولتی - غیر دولتی - اداره)

بین راهی

مرزی

ملی (پایتخت ها)

سمبلیک (نمایشی)

مساجد شیعه

مساجد خارج از کشور (اسلامی غیر اسلامی)

مساجد فضایی

موازی مسجد:

حرم های شریفه

مشاهد مشرفه

امام زادگان

مصلی

نمازخانه

سالن‌های چند منظوره

مدرسه

کارکردهای مسجد (کارکردها - آداب - آسیب‌ها)

انواع کارکرد:

۱) تربیتی (اخلاقی - رفتاری)

۲) ترویجی و تبلیغی

۳) فرهنگی

۴) علمی و آموزشی

۵) عبادی

۶) مدنی

۷) تشویقی

۸) تاریخی

۹) هنری و ادبی

۱۰) اجتماعی

۱۱) اقتصادی

۱۲) نظامی

۱۳) امنیتی

۱۴) سیاسی

۱۵) رسانه‌ای

۱۶) حقوقی

کارکردهای تربیتی

نقش تربیتی مساجد در زندگی اجتماعی

ضرورت تداوم بر قراری ارتباط با دین و ایمان از طریق مساجد

مشاوره فردی و خانوادگی

نقش بازدارندگی مساجد از گسترش امورات خلاف شرع

توجه و هوشیاری مساجد نسبت به نگهداری فضای دینی در جامعه

سازماندهی امور مربوط به جامعه توسط مساجد به منظور توسعه پرستش و قرب الهی

نقش آفرینی مساجد در ساماندهی جوامع بر پایه فرامین الهی

مسجد نمای دینداری جامعه

نقش مهم روح الهی حاکم بر مساجد و ضرورت گسترش این مهم در جامعه

کارکرد و زینت و اخلاق معاشرت و همکاری و همدلی در عین اختلاف سلیقه‌ها

نقش مسجد در ایجاد زبان مشترک مؤمنان

مسجد پایگاه توحید و تقوی

مساجد تجلی گاه معنویت و حماسه

کارکرد ترویجی و تبلیغی

کارکرد فرهنگی

معماری مسجد گویای فرهنگ شهر و روستا

مسجد قلب فرهنگ

مسجد فرهنگ ساز است نه فرهنگ پذیر

مسجد محل ساختار فرهنگی جامعه

ادبیات فرهنگی مساجد

مقاومت مسجد در تهاجم فرهنگی

مسجد و توسعه فرهنگی

مسجد و بحرانهای فرهنگی

رابطه نماز جماعت با فرهنگ عمومی

مسجد و جلوگیری از انحرافات فرهنگی

مسجد و طهارت فرهنگی

نقش مسجد در جلوگیری از انحرافات و بدعتها

مقایسه کارکردهای فرهنگی مسجد با مراکز فرهنگی و مجتمع‌های فرهنگی

تهاجم فرهنگی در سایه مراکز فرهنگی

مقاومت مسجد و اهل مسجد در مقابل فرهنگ‌های وارداتی

بریدن فرهنگ پرستان غربی از مسجد و اهل مسجد

بهترین راه نفوذ فرهنگ بواسطه مسجد (وهابیت)

جدایی از مسجد بهترین ضربه به فرهنگ بومی و جامعه

ضرورت حضور زن در مسجد بخاطر ضربه پذیر بودن بانوان در تهاجم فرهنگی

صلابت زنان مسجدی بی هویتی زنان غیر مسجدی

جامعیت فرهنگی مسجد در قبال مراکز فرهنگی

مسجد بهترین جلسات برای رایزنی فرهنگی

• حضور در مسجد به معنای فراگیر بودن تمام فرهنگ نه بعضی از فرهنگ

مسجد انسان را پخته می‌کند و مراکز فرهنگی داغ

ارزان‌ترین و پر شعبه‌ترین در دسترس‌ترین کنفرانس فرهنگی در تمام دنیا

وحدت فرهنگی شیعه و سنی در مسجد

وحدت اصلااح رسانی مساجد دنیا

خدمت به مسجد رمز فرهنگ حاکمان

حضور در مسجد در کشورهای غیر اسلامی هویت فرهنگی دارد

نقش مسجد در شادابی و تکامل فرهنگی

کارکرد علمی و آموزشی

تاریخ مسجد بدون تعلیم و تعلم نبوده است

علم در مسجد تعبیر به فقه شده است

عبادت به غیر فقه تعبیر به حمار شده است

• بهترین عبادت تفکر است که از علم بالاتر است

مسجد بهترین جا برای تفکر است

الف- با طهارت بودن

ب- دوری شیطان

ج- کمک ملائکه

د- همفکر خوب

و- وجود ابزار تفکر

هـ - وجود انگیزه خوب

ارزش محوریت مسجد با عالم است

عبادت با عالم ۲ هزار برابر ثواب دارد

مؤثرترین متد آموزشی (مناظره ، موعظه، مباحثه، قرآن)

آموزش در مسجد یکی و برداشت‌ها براساس نیاز است

وجود

استاد

استادیار

استاد راهنما

مشاور

ویژگی علوم مسجدی

انسانی

کاربردی

تضمینی

اختیاری

تولیدی

تولید علم

نافع

جامع

مانع

خصوصیات علوم مسجدی

همراه با عمل

همراه با ایمان

همراه با انگیزه

همراه با اجر و ثواب

همراه با خدمت

همراه با سرافرازی

موعظه

برای بعضی احکام است

برای بعضی آداب است

برای بعضی عقائد است

برای بعضی روضه است

برای بعضی ثواب است

مسجد دانشگاه ، دانشگاه دارالفنون

انحصار آموزش در مسجد

اولین چیزی که به مساجد ملحق شد کتابخانه بود

مسجد نخستین مدرسه اسلامی

آموزش در مسجد تربیت است

آموزشگاه بدون آموزگار (علماً مستطرفاً)

تأثیر گذارترین نیرو در مسجد اعلیّت است

عدالت رمز آموزش پایدار (جهت دار)

مسجد و تعادل متدهای آموزشی (جلوگیری از آموزش و زیاد آموزش را می گیرد)

تظمین آموزش های مسجد

کاربردی بودن آموزش های مسجدی

نقش مسجد و دوری از علم لاینفع

مشروط بودن علوم در مسجد

مقدس بودن ابزار آموزشی در مسجد (منبر ، محراب)

مقدس بودن فضای آموزشی

بهترین کارکرد مسجد آموزش است

صیانت مسجد از کتب و آموزش های گمراه کننده

جامعیت علوم مسجد

اولویت پرسش و پاسخ بر سخنرانی

آموزش خدمت رسانی به مساجد

آموزگار مسجد همان دانش آموز مسجد است (امام مسجد همان مأموم مسجد است)

مسجد و علوم جدید

آموزش در مسجد کارگاهی است

نو بودن آموزش مسجد در طول زمانها

اختیاری بودن آموزش در مسجد (کنکور و ثبت نام ندارد)

اختیاری بودن رشته های آموزشی

کارکردهای عبادی

نقش مسجد در عبادت شایسته

احیای مسجد ، احیای نماز

مسجد خانه متقین

جماعت

مسجد و جماعت

ترادف مسجد با جماعت

فضیلت جماعت

آداب جماعت

بهترین جماعت

اذکار جماعت

اختصار در جماعت

جایگاه امام جماعت

امام مسجد و جماعت

مأمومین و جماعت

صف جماعت

نماز مستحب

نماز واجب

نماز فرادی

قرآن

دعا

اعتکاف

عزاء

جشن

وعظ وارشاد

ذکر

فکر

سکوت

جلوس

بیتوته

اذان

فضیلت اذان

آداب اذان

اقامه

نماز جمعه

علم دین

علوم و فنون

آسیب شناسی عبادی

سنت‌های فراموش شده

شیعیان و مسجد هزار راه نرفته

آداب عبادی

فضائل و آثار رفتن به مسجد

آداب مسجد

آداب از خانه

آداب در راه

آداب ورود

آداب حضور

آداب خروج

آثار ترک

کار کرد مدنی

نقش مسجد و بحران

سیاسی

اجتماعی ان الناس قد جمعوا لکم فاخشوهم فزادهم ایماناً

امنیتی

فرهنگی

مسجد و هجوم دشمن طبیعی قهری (زلزله، مرض، دشمن)

مسجد و دفاع از شهر

محیط زیست

نقش مسجد در تمرکز

بازار و مراکز اقتصادی

احتکار گرانفروشی

صرفه جوئی، انفاق

نقش مسجد در استقلال اقتصادی آیات حج

نیاز به مسجد بعنوان رسانه عمومی

بلد، مدینه، مملکت

مسجد نماز مد نیت

قبل از ورود موسی و خضر تعبیر به روستا شد و بعد از حضور تعبیر به شهر شده است.

با مسجد شهر، شهر نمی شود.

مسجد و فرهنگ شهر نشینی

مسجد و فن تعامل

مسجد و آداب معاشرت شهری

مسجد و حقوق شهروندی

مسجد و خدمات شهری

مسجد و انتخاب شهردار

مسجد مرکز اصلی شهرداری

مسجد و دفاع از شهر

مسجد و معضلات شهری

فرهنگ شهری هاضم و فرهنگ روستاهی تحت تأثیر

مسجد و نیاز به عالم

عالم و نیاز روز (عالم به زمان)

الم به مکان و جغرافیا

مسجد جامع علامت شهری

وجود مساجد زیاد و تمدن شهری

نیاز شهر به مسجد در نظم و انتظام و تمرین همه روزه

شهر و امام جمعه و حاکم شرع و شهر

عقد خون بین شهرها و اسلامی

خدمات متقابل مسجد و شهر

سربلندی مسجد نسبت به خانه های شهر

مسجد نقطه مرکزی شهرسازی

مسجد بزرگترین کمر بند ایمن ابتدال و فحشاء

مسجد و دفاع حقوقی

فضاوت

با یکرت

کارکرد تشویقی

جهت دادن به تشویقات در مسجد

مسجد جای تشویق است نه تنبیه

مقدس شدن تشویقات

ان اکرمکم عندالله انفاکم (حضرت زهرا و نقش مسجد را در رواج و تشویق تقوا می داند

نقش داری الگو در تشویق نجیب وافه امام عادل

نقش مسجد و تشویق خوبی ها من اعتاد الی المسجد فاشهدوا له بکل خیر

نقش مسجد در فراری دادن بدترین ها المنافق من المسجد کالمطیر من القفش

خاموش کردن مظاهر فساد در مقابل فساد و ترویج و تشویق خوبی ها و کوبیدن بدی ها تشویق های اصیل
در مقابل تشویقهای فریبنده (الگو ورزشی است یا ارزش)

نقش مسجد در هجوم امر به منکر و نهی از معروف

کار کرد تاریخی

مسجد نمایشگاه تاریخ انسانیت

سابقه دارترین ابنیه تاریخی

عوض نشدن کارکرد مسجد در تاریخ

میراث فرهنگی یا میراث ضد فرهنگی

تأثیرات تاریخی

مسجد در دوره های تاریخ

تفسیر بنا در هر تاریخ

حوادث تاریخی در مسجد مسجدالاقصی مسجد الحرام

وجود آثار تاریخی در مسجد

مسجد مانع تحریف تاریخ

وجود اشیاء تاریخی در مساجد

سلامت تاریخ در سلامت مسجد

کمترین هزینه برای حفظ آثار تاریخی

نقش وقف و نذر در تاریخ قرآن و مسجد

مسجد کتابتاریخ ملتها

نقش مسجد در تاریخ سازی و حفظ آثار

محکم ترین و زیباترین آثار تاریخی

همه کس فهم بودن تاریخ مسجد نسبت به بقیه تاریخها

مسجد در سفرنامه ها و تاریخ نویسان مسجدی

جذب گردشگر در مساجد تاریخی

تاریخ مسجد نیاز به مترجم ندارد

نگاه به کعبه و حضور در مسجد فی نفسه ارزش دارد

دلربائی مساجد تاریخی نسبت به بقیه انبیه

مساجد ابتخار تاریخی ملتها

تنوع معماری در جاذبه های تاریخی مساجد

مساجد بانک تاریخ شخصیت های تاریخی

مسجد نگهدارنده انگیزه های پشتیبان

زم زم و سفا و حجر و حجر و مقام محراب و منبر

مسجد مرکز اسناد تاریخ

مسجد مرکز حوادث تاریخی

ماندگاری حوادث تاریخی مسجد

کشاندن حوادث برای ماندگاری به مسجد

لا بیعه الا فی المسجد

مسجد و جهت دادن به مسیر تاریخ

خروج حوادث تاریخی از مسجد برای اصمخلال

سقیفه بز ساعده

قبور انباء در مساجد تاریخی

قبور بانیان ائمه در مساجد تاریخی

همراه بودن کتابخانه های معتبر در مساجد در تاریخ

استفاده کردن حاکمان بدن و خوب از مسجد در تاریخ

باقی ماندن انبیه تاریخی دیگر در کنار مسجد

محوریت مسجد در مجتمع های تاریخی مسجد امام اصفهان در میدان نقش جهان

محوریت مسجد در شکل گیری مجتمع های تاریخی

بهترین هدیه برای آیندگان مسجد و فرهنگ آن

ماندگاری فرهنگ صفویه در سایه فرهنگ مسجد

تهاجم فرهنگی در تاریخ با ساخت مساجد تاریخی

نقش مساجد ملی و سمبلیک در تاریخ ملتها

کار کرد هنری و ادبی

بخاطر فضای مقدس و تحریک عاطفه و ایجاد انگیزه و امیدواری معمول بوده که هنرمندان هنرشان را بروز

دهند و آن هنر حکم عبادت و بندگی خدا را دارد و شرایط و آداب مسجد همسو و همساز با هنرست.

گاهی هنر در قالب معماری گاهی در قالب کاشیکاری و گاهی در رنگ آمیزی و گاهی در فرش ظهور و

بروز می کند

گاهی باعث طبع شعر ، نوشتن کتاب کارهای حماسی و از همه بالاتر هنر در قالب تقوا که از همه هنرها

مهمتر و زیباتر است بروز می کند چه هنری بالاتر از تنظیم دینا و آخرت چه هنری بالاتر از تصمیم بر

صراط مستقیم و چه هنری بالاتر از سجده

لذا حافظیت حافظ برای قرآن باعث معنی دار شدن شعرهای حافظ شده است و شعرهای ماندگار شعرهای

هوسرانی نیست شعرهای ادبی اخلاقی است که همیشه از اهل مسجد و نماز جوشیده است.

لذا مسجد در تاریخ نمایشگاه انواع هنرهاست.

هنرهای قابل صدور در مساجد

هنرهای موجود در مساجد

خطاطی

کاشیکاری

منبت کاری

سفالکاری

گچب ری

آئینه کاری

رنگ آمیزی

صحافی

میناتور

گرافیک

خطبه خوانی

صوت

شعر

فرشبافی

چکشکاری

قلمزنی

صنایع دستی

هنرهای هندسی

همراهی آموزهایدینی با هنر قرائت

همهانگ کردن هنرهای متضاد کتابت و گوناگون

کمک به هنرمندان جهت ابراز هنر

بهترین میدان عرضه هنر

هنرهایمبحث و مکرره در مسجد

عبادتهای هنری مسجد اذان و...

بهترین هنر تربیت و شکل دهی انسانها

حفظ هنر و ادبیات در مسجد

حفظ هنرهای ارزشی در مقابل تجمل

جهت دهی هنرهای به طرف سعادت ورشد

هر شعری در مسجد نباید باشد.

هر وسیله هنری مسجد جایز نیست

مسجد و جهت دهی به هنرهای جدید

مسجد محل تعامل هنرها

خیزش هنرها با آموزه های مسجد

تشویق هنرمندان و هنردوستان در مسجد

کارکردهای اجتماعی

مسجد مظهر مد نیست

مسجد مظهر نشاط و طراوت و دوری از افسردگی و انزوا

مظهر اصلاح های مخفی و علنی

مظهر امر به معروف و نهی از منکر

مظهر ترویج، وصاتت، خواستگاری و عقد ازدواج

تأمین جهیزیه

اشتغال و کاریابی

درمانگاه آسیب های اجتماعی

ترمینال مسافرت‌های زیارتی سیاهتی و تفریحی

مظهر الگوهای اجتماعی (خانواده شهداء ، نجیب‌ها، بهترین‌ها)

مظهر سازندگی و جنبش‌های اجتماعی

مساوی کردن پستی‌ها و بلندیهای اجتماعی

حلال مشکلات پیش بینی نشده

وحدت قهری اجتماعی

تبلور در مناسبت‌های اجتماعی

تأثیرات در نظم و انضباط

احقاق حقوق اجتماعی از طریق آگاه سازی

ساماندهی اجتماعی علیه تهاجم‌های تخریب‌گر

انحصار ثواب جماعت در جمعیت بیشتر

قرار دادن کیفیت در کمیت

ایجاد رقابت‌های صحیح اجتماعی

تبلور اجتماعی در شهر و روستا

مساوی کردن فرهنگ شهر و روستا – این کشور و آن کشور در سامان بخشی اجتماعی

نمایش وحدت و یکپارچگی

سرد کردن و متلاشی کردن تشکل‌های خانمانسور (اعتیاد، خفاش شب‌ها، سرقت‌های دسته‌جمعی)

جلوگیری از احساس حقارت و بی هویتی

جلوگیری از سرگرمی‌های بی‌فایده یا مضر در جامعه

جلوگیری از صرف بودجه‌هایی از قبیل (سازمان ملی جوانان ، دانش‌آموزی، دانشگاهی)

بروز و بر ملا کردن نفاق و منافق در جامعه

مسجد و مقتضیات جامعه

جلوگیری از اجتماعی‌های ناشایسته و بیهوده (سرخیابان، در پارک‌ها)

مسجد محل مشورت‌های اجتماعی

حاکم کردن روح الهی و معنوی بر جامعه

ترویج اخلاق معاشرت

همکاری و همدلی در عین اختلاف سلیقه‌ها

نقش مسجد در مناسبت‌های اجتماعی

نقش مسجد در وحدت اجتماعی مسلمانان

مسجد و نشاط اجتماعی

نقش مسجد در انضباط اجتماعی

اهمیت و نقش مساجد در احقاق حقوق اجتماعی از طریق آگاه سازی مردم

ضرورت برنامه‌ریزی دقیق به منظور سازماندهی اجتماعی توسط مسجد

نگرانی و ناراحتی دشمنان اسلام از کارکرد اجتماعی صحیح مساجد

اهمیت نقش اجتماعی مساجد در سازماندهی مادی و معنوی جامعه

ضرورت فراگیری عملکرد مساجد در تمام سطوح جامعه

موقعیت اجتماعی مسجد

مسجد بعنوان پایگاه وحدت مسلمین و نمایش روح وحدت و یکپارچگی در مقابل دشمنان پیدا و پنهان

جامعه اسلامی

مسجد و نظارت همگانی

مسجد سد منافقان

مسجد و مسئله نفاق

مسجد و معضل نفاق

تاریخ نفاق و مسجد

مسجد خاستگاه تشکالهای غیر دولتی

نقش سازنده مسجد در اصلاح آسیب‌های اجتماعی و توسعه طراوت جامعه

حل اختلافات (قاضی تحکیم)

امر به معروف و نهی از منکر

رسیدگی به مستمندان

ازدواج (ترویج - وساطت - خطبه عقد و ...)

تأمین جهیزیه

اشتغال (کاریابی)

فعالیت‌های عمرانی محلی

قرض الحسنه

درمانگاه

عیادت مریض

مسافرت‌های زیارتی - سیاهتی

اردوهای تفریحی

دیدار با خانواده شهداء

مسجد کانون جنبش و سازندگی

شکل‌گیری جنبش‌های اجتماعی و اهمیت حرکت‌های اجتماعی در مساجد

اطعام در مسجد

مسجد و جماعت

آسیب‌های اجتماعی مسجد

نفاق پدیده ناشایست در مسجد

اجتماع شایسته و ناشایسته در مسجد

مساجد در جوامع اسلامی امروز

مساجد معاصر ، بدعتها و پیشرفت‌ها

تحلیل مساجد قم

مسجد و اقتصاد

فواید و آثار خرج کردن برای مسجد

منابع مالی مسجد

مردمی: وقف، مستغلات، نذر، وصیت (، بلاوارث، ثلث)، زکات، فطریه، هدایا، تبرع،

کمک‌های جنسی و نقدی

حکومتی: مالیات، خدمات (اب - برق - گاز- تلفن) ترابری سنگین، طراحی، مهندسی، فنداسیون

شورا یا شهرداری: نظافت بیرون مسجد، سرویس بهداشتی، گل کاری (فضای سبز) واگذاری زمین

۱- تفکیک هزینه و واگذاری به افراد یا اصناف یا فامیلها

۲- صندوق

۳- شماره حساب

۴- قبض و تکدی گری و پیامدهای منفی

۵- فروش اموال اسقاطی

۶- درجاذبه اقتصادی اسم مسجد مؤثر است (مسجد ابوالفضل)

۷- امام جماعت طوری نباشد که انحصار در او پیدا کنند

پشتیبانی مالی امام مسجد

شخصی (ایاب و ذهاب، وجوهات)

عمومی (فدیة ، كفارة، فطره، روضه، اطعام، استخاره، استیجاری، مجهول، المالک -لقطه- انفاق، انفال، پول

فاتحه، دعا نویسی، هدیه، وقف، عقد، رد مظالم، ذکات، وصیت، صدقات، تبرعات

هزینه‌های مسجد

گزارش در تابلو و فاکتور

هزینه‌های غیر ضروری (خرج تراشی)

جدایی هزینه‌های مسجد (بهداشتی، خدماتی، تعمیری)

سواستفاده‌ها از انگیزه مردمی (کمک به بسیج، مدارس، کانون و هیئت)

جابجای موقوفات ، تجهیزات و مخارج

احترام به اموال و تجهیزات مسجد

اقتصادی بودن مسجد

پراستفاده ترین ساختمان

ارزان ترین ساختمان (نسبت به خودش)

کمترین هزینه حفظ و نگهداری

کمترین مصرف انرژی

مهمانخانه محل

آبروی اقتصادی به محل دادن

کارکردهای اقتصادی مسجد

تعاون

اعتماد

صرف جویی

شکرگزاری

قناعت

تامین اجتماعی

اشتغال زایی

محاصر اقتصادی

هدایت پول‌های سرگردان

فقه تجارت (دوری از رباخواری)

نظم و انتظام بازار

خزانه‌داری مسجد

انحصار بازار

مبارزه با احتکار و گرانفروشی

ورشکستگی

رونق مغازه‌های اطراف مسجد

تفاخر - تفقر

امنیت اقتصادی

کارهای اقتصادی در مسجد

کارکرد نظامی

بسیج و مساجد امید انقلاب

موقعیت نظامی مسجد

مسجد و بسیج نیروها

مسجد به عنوان پایگاه تجمع نیروهای بسیجی

مسجد و بسیج عمومی

پی‌ریزی استراتژی‌های نظامی کشور در مساجد (سیاست‌گذاری نظامی)

جنگ و مسجد

دفاع نظامی از مسجد

نقش مسجد در جنگ

محل تشکیل جلسات شورای نظامی

نقش نماز جمعه در ترحیب

جماعت یا آرایش نظامی (روزی ۵ مرتبه)

اعتیاد به مسجد و مقاومت در جنگ

نقش عبادت دسته جمعی در آرامش نظامی

تاثیر شایعه در دوری از مسجد

مسجد و جنگ روانی

نقش مسجد در پشتیبانی فراگیر از رزمندگان

محل تشکیل شورای امنیت

ترمیم خلاءهای اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، بهداشتی ناشی از جنگ

سنگریت مسجد

پایگاه مسجد

مقریت مسجد

اعزام بازگشت به مسجد

دفاع حکومت از مسجد

صدور اعلام جنگ از مساجد

محل خبر شهادت

محل افشای توطئه دشمن

محل تقسیم غنائم

محل توجیح جنگ

محل نشر اخبار جنگی

مساجد خواستگاه بسیجیان مومن و رزمنده

آداب نظامی

برهنه نکردن شمشیر

تراشیدن تیر نباشد

عدم آموزش نظامی

اعزام به جبهه

قرارگاه نظامی

اسلحه خانه نباشد

تمرینات دفاعی نباشد

نیاوردن اسلحه به مسجد

تعمیر اسلحه در مسجد نباشد

آنچه موجب صدای بلند است در مسجد نباشد

کارکرد امنیتی

مسجد امنیت ملی

امنیت اقتصادی

کارکردهای سیاسی

نقش حکومت‌های به ظاهر شیعی

بهره‌وری شیعیان از مساجد در تاریخ محکومیت شیعه

نقش نداشتن حکومت در مسجد

استفاده منتقدین از حکومت در مسجد

استفاده سیاسی از مسجد برای حاکمان

مسجد به عنوان پایگاه وحدت مسلمین و نمایش روح وحدت و یکپارچگی

نقش مسجد در مناسبت‌های سیاسی

مسجد مرکز وحدت مسلمین

پی ریزی اندیشه بنیادی اداره نظام در مساجد

اهمیت مساجد در گسترش بیداری اسلامی

مرکزیت سیاست زمان پیامبر ، خلفا و حضرت امیر در مسجد

مسجد و قیام‌های جاوید (پیامبر ، انبیاء ، امام زمان)

مسجد خاستگاه انتفاضه مردم فلسطین

مسجد خاستگاه قیام در سرزمین‌ها اسلامی

مسجد پایگاه نهضت اسلامی فلسطین

جنبش‌های اسلامی و هدایت فکری مسجد

مساجد و جلوگیری از انحراف حرکت‌های اصلاحی از مسیر راستین الهی

مسجد دژی مستحکم علیه کفر جهانی

مسجد جایگاه حرکت‌های ضد استکباری

مسجد عهده‌ترین نهاد جامعه مدینه النبی

توجه به رویکردهای جهانی در فعالیت‌های مساجد به منظور مبارزه با استکبار جهانی مسجد و حاکم اسلامی

روشن نمودن افکار عمومی

مسجد و اداره امور جامعه اسلامی

دیدار مسئولین با مردم

مسجد و مشارکت

نقش مسجد در تحولات سیاسی صدر اسلام

نقش مسجد در تحولات سیاسی قبل از انقلاب

نقش مسجد در تحولات سیاسی بعد از انقلاب

مسجد و برخورد با حرکت‌های انحرافی معاندین و منافقین

مسجد و انتخابات

مسجد و دولت

مساجد فعال و حفظ و تداوم نظام

نقش مساجد در پیدایش جمهوری اسلامی ایران

مسجد سنگ اصلی انقلاب اسلامی

مسجد سنگر ایدئولوژی جمهوری اسلامی

توجه به اداره مساجد هدف انقلاب اسلامی

نقش آفرینی مساجد در تخریب نظام طاغوت

ضرورت اداره امور مساجد به عنوان عامل پیروزی بخش در امور جامعه اسلامی نقش نظام اسلامی در مدیریت مساجد

مسجد سنگر اسلام و انقلاب

مسجد جایگاه اصلی حکومت اسلامی

کاربری مدون ارتباط با مساجد به عنوان رمز پیروزی امت اسلامی و عامل استقلال ملت‌ها

ولایت و مسجد (عزاداری - اعیاد- ولادات و...)...

حزب‌گرایی ممنوع

قشرگرایی و فامیل بازی ممنوع

حمایت از حاکم

تبری از حاکم

اتحاد مساجد

انتخابات:

سوء استفاده از امکانات ممنوع

تبیین ارزشها ممدوح

تحمیل عقاید ممنوع

بیعت

گفتگوها و مذاکرات سیاسی

مسجد ضرار

قدر، تفرقه

اخراج منافقان

مسجد عامل تشکل

مسجد پایگاه عبادی - سیاسی

موقعیت عبادی - سیاسی مسجد

مسجد نخستین مؤسسه و نهاد دولت اسلامی

مسجد و حکومت در فرهنگ اهل سنت

مسجد متحرک امام معصوم است

مساجد زمانی و مکانی مثل مشاهده مشرفه است

و هر جا عملی مقایسه با حج شده مساله سیاسی دارد

بزرگترین عبادات مسائلی است که مربوط به سیاست است

چون مسجد جای مناقق نیست سیاست مسجد بدون نقاق است

چون مشرکان حق آمدن به مسجد ندارند سیاست مسجد خالی از نفوذ اجنبی هاست

بحث سیاسی مسجد

انسان اجتماعی الطبع است

جمع و اجتماع بدون حکومت معنا ندارد- لابد للناس امیربرا کان او فاجراً (اجتماع و حکومت)

حدیث - سلطان ظلوم خیرٌ من فتنته تدوم

حتی در مسافرت اگر ۳ نفر یا بیشتر هستید یک نفر رئیس انتخاب کنید

حکومت وقتی می تواند حکومت کند که عدالت محورش باشد (حکومت، وحدت، مسجد)

حکومت و جامعه نیاز به محلی برای تبلور این رابطه دارد

همه حکومتها و ادیان محل تجمع دارند

حاکم وقتی سیطره دارد که محل اجتماع را همراه داشته باشد و خود حاکم به آن باشد {الآن نماز جمعه در اختیار حاکم شرع است} لذا با این مبنا معتقدیم مسجدها باید در اختیار ولی فقیه باشد

مسجد جای ابزار محبت و بیعت با حاکم است - رهبری رهبر است که اهل مسجد او را قبول کنند.

فیه رجال یحبون ان یتطهروا - فقط انسانهای پاک و کسانی که دوست دارند پاک شوند باید مسجد بیایند نه مشرکین و منافقین - چنین مسجدهایی معلوم است که هر حاکمی را تایید نمی کند حاکمان زور هم از مسجد استفاده کردند

وحدت جزء لاینفک مسجد است

ارزش حکومت پیامبر این بود که قبل از حکومت در مسجد بود و حکومت را در مسجد تشکیل داد و بقاء حکومت را هم در مسجد قرار داد و لذا حکومت زائیده مسجد است و اگر مسجد را از سیره پیامبر اکرم (ص) بیرون بکشیم چیزی نمی ماند

حتی پیامبر و ائمه در نصب حاکمان امامت مسجد را محور قرار می دادند

مسجدی ها از همه جا زودتر به رهبر لبیک می گویند و حامی نظام هستند امام فرمود: ما انقلاب کردیم تا مسجد بسازیم

امام فرمود سعی کنید مساجد ما به مساجد صد اسلام برگردد

سقیفه بنی ساعده در مسجد نبود

ائمه اطهار هیچ وقت از مسجد نرنجیدند

امیر المومنین (ع) طناب به گردن انداخت ولی تبصره به قانون رفتن به مسجد نزد

وظائف متقابل حوزه، حکومت، مسجد

بحثهای سبک امامت مسجد

رابطه ولایت با امامت و عدالت

سیاست عبادت

رابطه تشیع و سیاست

مدیریت عامه مساجد با سیاست

بیعت با امام علی (ع) در مسجد

مرکز تصمیم تمام مسائل سیاسی مسجد است که در روش برای همه آزاد است

و در اطاق در بسته امکان پذیر نیست

یکی از مظاهر مردم سالاری دین مساجد است

فهرست

اهمیت مسائل سیاسی

رابطه سیاست با ولایت

رابطه ولایت با امامت و عدالت

سیاست عبادت

رابطه تشیع و سیاست

مدیریت عامه مساجد با سیاست

حکومت و مسجد

دفاع حکومت از مساجد

تسهیلات قانونی برای مساجد

ایجاد تاسیسات جانبی مساجد (درمانگاه و...)...

سرویس دهی های شهری

حکومت و تامین هزینه های مساجد

احداث مساجد در مناطق محروم و آسیب پذیر

احداث مسجد در بین راهها

پیش بینی مسجد در طراحی شهرها

حمایت دولت از موسسات مربوط به مسجد

ایجاد هماهنگی در ساخت و ساز مساجد

ملاک‌های لازم برای تخریب مساجد

مسجد در متون درسی مدارس مختلف

حفظ میراث فرهنگی مساجد و استفاده صحیح از مسجد

حکومت و بهداشت مساجد

امنیت اموال مساجد

وظایف مدیریت شهری در برابر مساجد

خدمات دولتی به مسجد

احداث مسجد بعد از سیل و زلزله

آداب سیاسی

وظایف متقابل مسجد، حکومت و ولایت

ضرورت ارتباط مسئولین و تصمیم گیران کشور با مسجد

آسیبهای سیاسی

تلاش دشمن در راستای ضعیف نمودن نقش آفرینی مسجد

دشمنان و فتح سنگر اسلام در گذشته ، حال، آینده

آسیب شناسی انقلاب و مساجد با نگرش به حذف نقش آخرین مساجد پس از پیروزی انقلاب اسلامی

مدیریت مسجد

[?] اصول مدیریت در مسجد:

امروزه خدمات تخصصی است

امام باید مدیر اصلی باشد

مسجد مردمی است و همه باید احساس تکلیف کنند

مدیر اصلی باید خودش هم دست به کار باشد

امامت عظمی مسجد

مدیریت یعنی یا امام المسجد

وضعیت مساجد ، محک مدیریت دینی (مساجد گلوگاه مدیریت دینی)

مسجد حلقه گمشده ساختار دینی

مسجد و مدیریت اسلامی

مشارکت زنان در مساجد - مزیت‌ها و موانع

اهمیت ایجاد تشکیلات و ساختارهای مناسب جهت رونق یافتن فعالیت‌های مساجد

ایجاد تحرک رو به کمال در مساجد پس از سازماندهی تشکیلاتی

بررسی تطبیقی برتری‌های مساجد نسبت به سایر ساختارهای اجتماعی

سازمان و مدیریت مسجد

مسجد الگوی مدیریت برتر

لزوم هیأت امناء ناظر بر عملکرد مدیر

اوصاف مدیریت

وحدت مدیریت

اوصاف و ویژگیهای مدیر مسجد

وظایف مدیر

نحوه انتخاب مدیر

مدیریت امام مسجد

اعمال مدیریت روحانی مسجد در مسائل مالی (نظارتی و دخالتی)

لزوم تفکیک بین مدیریت عمرانی و فرهنگی

- ❑ شیوه‌های مدیریت صحیح ، شرایط صحت مدیریت
- ❑ مدیریت موفق ، گونه‌های مدیریت ، مدیریت در مسجد
- ❑ شیوه‌های مناسب در مدیریت مسجد و ایجاد مشارکت عمومی
- ❑ لزوم ایجاد سازماندهی و تشکل برای مدیریت متمرکز مساجد و نظارت بر مدیریت مسجد
- ❑ لزوم راههای مردمی بودن مسجد
- ❑ ارتباط مدیریت با هیاتهای عزاداری و بسیج سازمان اوقاف و مسجد
- ❑ میزان اختیارات واقف در اداره امور مساجد
- ❑ ایجاد امکان خدمت به مساجد برای آحاد جامعه

امام جماعت

امام مسجد یا امام جماعت

امام جماعت یا رهبری منطقه

امام جماعت ، عدالت یا اعتدال

مدیریت فرهنگی و امامت مسجد

مرجعیت و مسجد

ولایت فقیه یا ولایت مسجد

امام مسجد، اعلامیت

امامت عظمی با ولایت فقیه

مقبولیت اجتماعی امام مسجد

قدرشناسی از امام مسجد

جایگاه امام جماعت (از نظر مکانی (محراب) ، اجتماعی ، علمی ، سیاسی)

علل موفقیت امام

ابعاد عدالت امام جماعت

اخلاق فردی امام

اخلاق اجتماعی امام (عزت نفس)

ملاک‌هایی که امام جماعت در نماز باید رعایت کند

رعایت شئون روحانیت (زی طلبگی)

معلومات امام

اطلاعات سیاسی - اجتماعی

جهت‌گیری سیاسی امام

ویژگی‌های ظاهری (آراستگی ، نظافت)

قرائت نماز

خانواده و فرزندان امام

ارتباط با مجموعه‌های سازمانها و ...

پرهیز از مواضع تهمت

راههای شناخت نیاز تبلیغی مخاطبین

روش تغییر امام

راههای تأمین امام جماعت

علل عدم موفقیت امام

کارکرد فرهنگی و آموزشی

۱-تبلیغ پیامبر

۲-بحث تاریخی

۳-اولین مسجد

۴-نقش فرهنگی مسجد در پیش از هجرت

۵-نقش فرهنگی مسجد پس از هجرت

- ۶- سخنرانی‌های پیامبر در مسجد- رعایت حال حاضران
- ۷- جلسه‌های آموزشی
- ۸- جلسات پرسش و پاسخ
- ۹- آموزش تازه مسلمانان
- ۱۰- جاذبه‌های معنوی تبلیغ پیامبر
- ۱۱- گفتگوهای علمی و فرهنگی با هیئتهای نمایندگی
- ۱۲- فعالیتهای فرهنگی در غیاب پیامبر (ص)
- ۱۳- اهتمام پیامبر (ص) به امور دیگر مساجد
- ۱۴- طرح مسائل علمی و دینی
- ۱۵- ترجیح جلسات علمی بر دعا
- ۱۶- مسجد جایگاه همبستگی آموزش و گسترش فرهنگ اسلامی
- ۱۷- کتابخانه
- ۱۸- مراکز فرهنگی در کنار مسجد
- ۱۹- بررسی نقش فرهنگی در فعالیتهای نظامی مسلمانان
- ۲۰- نقش فرهنگی و تبلیغی مسجد
- ۲۱- فرهنگ مسجد یا کارهای فرهنگی مسجد
- ۲۲- مسجد و فرهنگ عمومی
- ۲۳- نقش آفرینی مساجد در گسترش فرهنگ و دین
- ۲۴- مساجد پایگاه رشد فرهنگ اسلامی
- ۲۵- مسجد نخستین مدرسه در اسلام
- ۲۶- مسجد پایگاه‌های آموزش و مقاومت
- ۲۷- بررسی چگونگی تحقق ارائه آموزشهای فرهنگی مورد نیاز جامعه در قالب فعالیتهای مساجد

- ۲۸- نقش کتابخانه‌های مساجد در فرهنگ و تمدن اسلامی
 - ۲۹- طرح مباحث فرهنگی عمومی و هنجارها یا ناهنجاریهای اجتماعی
 - ۳۰- پیشنهاد کتابخانه و مسجد
 - ۳۱- تربیت طلاب
 - ۳۲- آموزش خدمت
 - ۳۳- آموزش کمکهای اولیه
 - ۳۴- آموزشهای کاربردی - فرهنگی و آموزشی - قرآن
 - ۳۵- مسجد و آینده علم و عمل
 - ۳۶- نقش مسجد در مناسبات فرهنگی
 - ۳۷- نقش مساجد در مقابله با شیخون فرهنگی
 - ۳۸- مسجد و هویت بخشی به نسل جوان امروزه
 - ۳۹- مسجد حلقه گمشده هویت نسل امروز
 - ۴۰- مسجد پایگاه بزرگ نشر فرهنگ اسلام
 - ۴۱- مسجد کانون تبلیغات
 - ۴۲- مسجد و جنبه‌های آموزشی
- آسیب شناسی فرهنگی آموزشی
- ۱- تاملی در برنامه‌ها و فعالیت‌های مساجد
 - ۲- نقد و بررسی مسجد در صنعت جهانگردی
 - ۳- آسیب شناسی فرهنگی آموزشی مساجد در زمان حال ، گذشته ،آینده
 - ۴- شکل گیری هنجاری‌های مذهبی در مسجد
 - ۵- آسیب شناسی نقش آفرینی مساجد پس از دفاع مقدس تا عصر حاضر
 - ۶- ضرورت توجه به کارکردهای فرهنگی مسجد

- ۱- شیوه‌های تأمین هزینه‌هایی مسجد در قرآن و روایات
- ۲- بررسی شیوه‌های مناسب هزینه‌های مسجد در تاریخ اسلام
- ۳- بررسی شیوه‌های مناسب هزینه‌های مسجد در حال حاضر
- ۴- وقف، نذر، وصیت، هدایا
- ۵- حکومت و عمران مساجد
- ۶- حرکت‌های مردمی در ساخت مساجد
- ۱۰- ساخت صحت روش‌های تشویقی مردم در ساخت مساجد
- ۱۱- ساخت مساجدی بصورت فردی یا فامیلی و....
- ۱۲- شیوه‌های مختلف مناسب در تشویق مردم برای ساخت مساجد
- ۱۳- صندوق
- ۱۴- تفکیک هزینه مختلف مسجد در جمع‌آوری
- ۱۵- تکدی
- ۱۶- شماره حساب
- ۱۷- واگذاری هزینه‌های خاص به افراد یا اصناف معین
- ۱۸- منابع اقتصادی مساجد (نذر- قضا- وصیت- زکات- روضه‌خوانی و احکام)
- ۱۹- احیای موقوفات
- ۲۰- جمع‌آوری زکات فطره و صدقات
- ۲۱- وقف و مسجد
- ۲۲- موقوفات و مسجد
- ۲۳- فروش اموال اسقاطی
- ۲۴- رسیدگی به ایتام

۲۵- خرید اموال ضروری

مسجد و حوزه

خدمات متقابل حوزه علمیه و مساجد

شیوه‌های جذب روحانیون به امامت

کمیت و کیفیت حضور طلاب در مسجد

حقوق متقابل مسجد و همسایگان

جایگاه فقهی مسجد در حوزه

موضوعیت مسجد در حوزه (جایگاه مسجد در حوزه)

اداره مساجد و رسالت حوزه

دروس حوزوی در مسجد یا مدرس

مسجد و جوان

۱- مسجد و هویت بخشی

۲- مساجد جامعه جوان ما و ضرورت توجه بیشتر

۳- معیار جذب جوانان به مسجد سنت‌ها و نوآوری‌ها

۴- اوقات فراغت و رسالت مسجد

۵- فرهنگ تفریحات و رسالت مسجد

۶- مسجد و نسل آینده

۷- اهمیت جذب و بالندگی جوانان در مسجد

کارکردهای روانی

لذت‌های عقلی و حسی در مسجد

مسجد و بهداشت روانی

حقوق مسجد

استفاده صحیح از مساجد میراث فرهنگی

دادستانی ویژه برای مساجد (دفتر حقوقی)

بررسی مساجد در توسعه راههای تخریب و جایگزینی آنها

معماری مسجد

- ۱- مکان یابی برای اصل مسجد
- ۲- الگوی معماری در مسجد
- ۳- وسعت مساجد
- ۴- مصالح ساختمانی مناسب برای مساجد نسبت به دوام و مناطق مختلف نمای مسجد
- ۵- کیفیت سقف و انواع آن و تأثیر آن در استحکام و زیبایی و تقدس مسجد
- ۶- قبله مساجد
- ۷- محراب و شکل و ضرورت آن
- ۸- جای منبر
- ۹- ستون
- ۱۰- صفه
- ۱۱- نوشتار
- ۱۲- رنگ ساختمان و درب و پنجره
- ۱۳- تهویه
- ۱۴- گرما
- ۱۵- سرما
- ۱۶- نور در مساجد
- ۱۷- کیفیت بنا و تأثیر آن در صوت و انعکاس آن
- ۱۸- بالکن

- ۱۹- فاصله بین زنان و مردان به چه وسیله باشد
- ۲۰- مکان برای قرآن و کتب ادعیه
- ۲۱- کفپوش (سرامیک ، سنگ و...)...
- ۲۲- کفش‌داری
- ۲۳- خروجی و ورودیهای (پله‌ها، تخلیه جمعیت)
- ۲۴- شبستان فرعی
- ۲۵- آبدارخانه
- ۲۶- آشپزخانه
- ۲۷- شکل کلی مسجد
- ۲۸- نمای مسجد
- ۲۹- گنبد و شکل آن و ضرورت آن
- ۳۰- گلدسته‌ها
- ۳۱- ایوان
- ۳۲- مساجد چند منظوره
- ۳۳- مساجد چند طبقه
- ۳۴- معماری سنتی و کارکردهای آن در مسجد
- ۳۵- ویژگیهای معماری جدید در مسجد
- ۳۶- زیباسازیهای لازم در بنای مسجد (تزئینات داخلی و خارجی فضای سبز)
- ۳۷- بناهای جانبی در مسجد
- ۳۸- پارکینگ
- ۳۹- آب
- ۴۰- برق

۴۱- گاز

۴۲- تلفن

۴۳- فاضلاب

مرکزیت مسجد یا مسجد در مرکز

مسجد اولین بناء و آخرین بنا در ساخت شهرها

معماری مسجد جامع یا مجتمع فرهنگی چه فرقهایی دارند

عملکرد فرهنگی و عبادی و نحوه طراحی مساجد

تاثیر شرایط مختلف سیاسی، فرهنگی و اجتماعی در ساخت و ساز مسجد

مسجد معهد هنر معماری اسلامی

سیر تحول محراب در معماری اسلامی ایران از آغاز تاکنون

معماری مسجد چهار سوق

پیدایش مأذنه در مسجد

نماد یا علامت مسجد در بین مجتمع‌های آپادتمانی

کاربری و ضرورت و عدم ضرورت (هشتی، راهرو، ایران ۹

معماری ساخت مساجد فضایی (ساختمان‌های آپادتمانی)

بهداشت و سرویس بهداشتی در معماری مسجد

طراحی آب و سبزه در معماری مساجد – آب نما و فضای سبز

طراحی و معماری برای دسترس تمام وقت به مساجد

حیات مسجد و مدرسه ساختمانهای خدماتی

در طراحی مسجد کنار مسجد چه ساختمانهایی خدماتی بهتر است

ساخت مسجد یا ساختن میراث فرهنگی (عمر مفید مسجد)

مساجد و طرح توسعه

معماری مسجد : ویژگی‌ها، بایدها، هنرها و ... فرهنگ معماری

مسجد، موافق و مزاحم مسجد، مسجد و حررها

و مشاهد مشرفه - مشاهد مشرفه و مساجد همجوار

ضرورت‌های مسجد : منبر، محراب، مناره، گنبد و ... کتابخانه

آشنایی با تاریخچه معماری عمومی

تاریخچه و اصول معماری مساجد اسلامی

اصول معماری معابد غیر اسلامی

سیر تحول ساختمان مسجد از صدر اسلام تاکنون

توجه به ویژگی‌های قشرهای مختلف جامعه در ساخت مسجد

خدمات و تأسیسات گذشته، حال و آینده

احکام معماری مسجد

نظام معماری و اصول و مقررات شرعی

نظام معماری مسجد

نقش شبستانهای متهد در مساجد (برای نماز فردی یا جماعت) تفکیک شبستان برای بهره‌های مختلف)

چه کنیم که یک شبستان استفاده‌های متعدد ببریم

انواع گنبد (مخروطی، تریچه‌ای) ضرورت و عدم ضرورت گنبد با توجه به ساختمانهای بلند امروزی

پیدایش مناره در اسلام

کعبه و مسجد الحرام در گذر تاریخ

نقش و حبه در فرهنگ مسجد (میدان جلوی مسجد) (پیشخان)

مسجد عالیترین جلوه معماری اسلامی

بنای مسجد مدینه و قواعد ریاضی مستنبط از آن

مساجد کشور چشم انداز زیبا سازی

بررسی سیر تحول معماری مساجد در سده‌های گذشته تاکنون

معماری مساجد الگوی برتر در شهرسازی اسلامی

تأسیسات جانبی مساجد

- ۱- مکان برای بانوان معذور
- ۲- مشاوره - فردی ، خانوادگی
- ۳- کتابخانه باز
- ۴- خانه عالم
- ۵- حجره برای طلاب
- ۶- اطاق مدیریت
- ۷- وضوخانه - سکو - پاشویی
- ۸- دستشویی
- ۹- حمام
- ۱۰- پارکینگ
- ۱۱- خانه خادم
- ۱۲- کانونهای فرهنگی
- ۱۳- بسیج
- ۱۴- مکان برای نگهداری کودکان
- ۱۵- مغازه
- ۱۶- نوارخانه
- ۱۷- درمانگاه
- ۱۸- قرض الحسنه
- ۱۹- مکان برای رسیدگی به مستمندان

۲۰- مؤسسات وابسته به مساجد

اولیاء مسجد

تولیت

بانی

هیئت امناء

امام مسجد

هیئت مدیره

تعیین هیئت مدیره

مدیریت داخلی

مدیریت عمرانی

مدیریت حفظ و نگهداری

مدیریت خدمات

• افتخاری

• تخصصی

[?] بهداشت

[?] نظافت

[?] عطرافشانی

مدیریت تبلیغات

مدیریت مالی

مأموم

خادم

مؤذن

مکبر

زنان

جوانان

کودکان

همسایه

۲- فهرست ۲

مدیریت

محوری

شورایی

شیشه‌ای

مدیریت مسجد

عبادی

کلمه‌ای

فیزیکی

اجتماعی

اقتصادی

فرهنگی

اعتقادی

تبلیغاتی

روانی

اداره از دایره و غیر از تدبیر است

معنی مردمی اداری شدن مسجد

معنی جمهوری اسلامی

بحث تئوری است

جایگاه روحانیت تعلیم است نه تربیت

هر عملی در مسجد تربیت است و علوم تربیتی در اسلام معنی ندارد

تربیت سه رکن دارد

مشافهه

محبت

تقدس

پس هدف مسجد تربیت است و تذکر و ذکر عنوان عمران را دارد و من اظلم ممن منع مساجد الله ان یذکر فیه آمده است.

عبادت در مدیریت و مدیریت در عبادت

اگر روی مسجد کار کنیم خواهیم دید همین چند نفری هم که می آیند زیادی هستند.

با اطلاعات میدانی و حقیقی و کاربردی جلو می رویم بحث پول و اقتصاد مسجد

قرآن و مسجد

مدیریت زنان

مدیر: کسی که مدارش با همه ضلعها یکی باشد کالقطب من الرحی

اما در تربیت مدیریت مدار طیب دوار بطبه

مدیریتها بر اساس اهداف است

انواع مدیریت ها:

صنعتی

تجاری

کشاورزی

اداری

ممکن است کسی مدیر کارخانه یا تجارتخانه را نبیند اما در مسجد مدیر نمی تواند اینگونه باشد.

هدف از مدیریت مسجد چیست

اما مدیر مسجد امام مسجد جلو دار اولین کسی که وارد می شود امام است و آخرین کس هم امام مسجد است

پیامبر ۵۱ رکعت نماز واجب است نمی شود از اطاق فرمان رکوع و سجود داد.

امام مسجد اعم از امام جماعت است یکی از مسئولیتهای امام مسجد امامت مسجد است

در قدیم الایام مساجد تحت اشراف مراجع و عالم بزرگ شهر بود.

امام مسجد از شریفترین شغلهاست حتی از مرجعیت بزرگتر است.

معنی و اقسام و شرائط مدیریت صنعتی، تجاری، اداری و ...

مدیریت مسجد:

اجتماعی

عمرانی

اقتصادی

فرهنگی

سیاسی وابستگی به ولی فقیه حوزه

مذهبی پیشنمازی، دعا خوانی، دعا

سواء عاکف فیه و الباد نیاز به مدیریت دارد.

داشتن آئین نامه مکتوب یا غیررسمی

مدیریت مخفی یا علنی

علوم حوزوی و مدیریت

مرجعیت در فرهنگ شیعه و در مذاهب دیگر

نقش و سابقه هیئت امنا

نقش صفات امام جماعت با مدیریت

خصوصیات شخصی

سلامت لا یصلی بالناس من فی وجهه آثار (رسائل، ج ۵۹، ص ۳۹۹)

زیبایی

نظافت

مقبولیت عن الصادق [?] قال نهی ان یوم الرجل قوما الا باذنهم

پیامبر اکرم [?] یک روز می‌آید مسجد دید شن‌های مسجد تازه است (آن موقع فرش و حصیر بود)

حضرت خیلی دعایش کرده است.

تغییر حالت دادند در دکورهای مسجد تغییر حالت به جمعیت هم می‌دهد

فی کل جدید لذه

حتی علمائی که نماز می‌خوانند خواندن حمد و سوره باید فرق داشته باشد.

خواندن نماز صبح با نماز ظهر و عصر و مغرب و عشاء با هم فرق می‌کند.

سوره رکعت اول یا رکعت دوم فرق می‌کند وقتی کسی وارد نماز شده می‌داند که رکعت اول یا دوم چون با

روش امام آشناست.

پس قرائت در ایام و مناسبتها صبح و شام باید فرق کند چنانچه در روایات هم اشاره شده.

مدیریت

چند رقم مدیر داریم.

مدیر، دبیر، رئیس، سلطان، امیر، خلیفه، امام، ولی و...

کارگران

مدیر از دایره است.

مسئولین اجرایی

مدیر یک جای مخصوص می‌نشیند.

معاونین

همه را تحت نظارت دارد.

مدیر

چند صورت مدیری داریم ، مدیریت اقتصادی، محوری، مباحثی

یک ممکن است در یک کارخانه ۳۰ سال کار کنم ولی رئیس آن کارخانه را ببینم این اشکال ندارد ولی در نماز جماعت امام جماعت را ببینیم نمازم اشکال دارد.

جلسه اول یزد ۱۳۸۰/۱۲/۵

مساجد باید مردمی باشند

مدیریت

مدیر از دایره

دبیر = نویسنده

رئیس = سرگروه

سلطان = پادشاه، سلطنت

امیر، فرمانده، فرمانروا، فرماندار

خلیفه

ولی

وکیل

وصی

امام

ملک = مالک

مسئول

امامت

اجتماعی

فرهنگی

عمرانی

سیاسی

عبادی

اقتصادی

اعتقادی

روانی

تبلیغاتی

رسانه‌ای

معنی و تعریف امام جماعت

مدیر از دایره است که مدیر با همه زاویه‌ها یک تناسب دارد و آن انواعی دارد، ۱- تمرکزی مثل بیت مراجع که معاون و مشاور ندارند، ۲- مدیریت ابزاری که کارهایش را با واسطه وزیر انجام می‌دهد، ۳- مدیریت شیشه‌ای که با دوربین همه جا را اداره می‌کند که یک نوع نظارت هم دارد.

امارت و امیر مثل ولی امر اولی الامر که بیشتر در جنگها بکار می‌رود که فرمانده همه می‌گویند دبیر: مسئول دعوت و تدوین دستور جلسه و صورتجلسه می‌کند و به مدیر احاله می‌دهد برای اجرا رئیس و دعای که سردمدار است از رأس است که گاهی انتخاب و گاهی انتصاب و گاهی قهری است حاکم همان قاضی است که در دعاوی به کار می‌رود در حاکم نیاز به مشاجره ندارد ماکان للمشرکین اذا قضی الله و رسوله ان یکون لهم الخیده: ... و حکم به عید یا ملکت می‌کند و لازم نیست اعاده اگر خلاف در بیاید مثل حکم عید للمصیب اجران و للمخطی اجر واحد ولایت حکومت است و امارت است لکن شرط محبت دارد امیر بر دل است و قلب مردم است سلطنت و ملک و شاه النبی اول بالمؤمنین سلطنت است مثل زنبور عسل و سلطان جنگل که شیر است وکیل سرسپاری است احاطه ای بهم ندارند لکن موکل انتخاب می‌کند برای کار خاصی مثل وکیل در ازدواج یا خرید یا فروش حق فرمان ندارد.

مسئول: کسیکه احاطه دارد و قدرت بر جوابگویی دارد

خادم: به کسی می‌گویند بدون اینکه بگوئی عمل کند

امام، نبی و رسول: از همه بالاتر است وسط دایره نیست نک پیکان است جلو دار است گاهی اطلاق پل می شود گاه اطلاق سفینه می شود و پل ثابت است ولی کشتی خودش هم می رود را کب و مرکوب با هم می روند لذا زمام دارد در بعضی جاها حاکم و در جای دیگر ولی و در جائی سلطان است و گاهی و در بعضی روایات امام جماعت سفیر بین مأموم و خداست سفیر اطلاع دهی مثل سفر که اطلاع پیدا کردن است.

پس اسم همه اینها را دارد حتی خادم هم هست خود به خود خدمت می کند مثل طبیب دوار بطبه از مردم تفقد می کند مسئول پذیرایی مسجد است

جلسه هفتم

شنبه ۱۳۸۰/۴/۹ تبریز

مدیریت اقتصادی

مسجد واسطه عبادت است در صورتی که در معابد دیگر عبادت را واصل است موضوع است طریقت در مساجد ما و موضوعیت در معابد مذاهب دیگر است.

جماعل عبدالناصر وقتی که رئیس جمهور شد گفت کسی حق ندارد به کسی که مسجد می سازد کاری داشته باشد لذا در عرض ۳ سال ۱۷۰۰۰ مسجد در مصر درست شده است.

هیچ جا مثل مساجد به دولت کمک نکرده انتخابات در مسجد است سخنرانی برای دولت در مسجد است.

لذا برای کمک کردن به مسجد عنوان درست کنند خوب است و آن این است که بعنوان زکات بدهند و از این طریق می شود کمکها را زیاد کرد.

خود مسجد دریافت اقتصادی مردم اثر دارد. هر کاری را می شود در مسجد انجام داد.

خود پیامبر ﷺ یک خرما مردم را در مسجد نگه می داشت.

مسجد به جامعه اعتبار می دهد. در غیر مسجد اعتماد و اعتبار نیست لذا نمی شود متاعی را نسیه خرید اما مسجد باعث می شود متاع را نسیه خرید چون مسجد اعتبار می آورد.

در مسجد تعاون و همکاری باید باشد که در مشکلات و زدودن فقر خیلی مؤثر است.

صندوق قرض الحسنه به ضرر مسجد است ولی با هم بنشینید مؤمنین مشکلی را حل کنند خوب است.

در جامعه ما فقر نیست بلکه تفقر است مثل کسی که می گوید آن ماشین خوب دارد من زیان دارم.

لذا در مسجد تفقر و تکبر نباشد.

لذا در مسجد همه باهم هستند فقیر و غنی

ولی در مجالس و محافل فقیر جدا و غنی جداست مخصوصا در عروسی‌ها و مراسم‌های غیر مسجد. در مسجد آنچه که اعتبار دارد تقواست فقیر و غنی ندارد.

مسجدی‌ها کلاه برداری کمتری می‌کنند.

در مسجد تعاونوا علی البر و التقوی

مراجع عظام برای مسجد سازی پول نمی‌دهند ولی برای بهترین جای مسجد پول می‌دهند و آن امام جماعت است مرجع تقلید شهریه می‌دهند مسجد اگر همه امکانات را داشته باشد امام جماعت خوبی نداشته باشد بدرد نمی‌خورد مسجد هرچه که باشد امام خوب باشد آباد می‌کند.

استقلال اقتصادی مسجد این است که نمی‌شود در مسجد وقف خاص کرد مثلا مسجد را ساختم که فلان کس امام جماعت باشد فلان کس خادم باشد. در مسئله کمک به مسجد باید مواظب باشیم در مصرف اموال اسراف نکنیم چون وقتی مردم این بی بندوباری و حیف و میل را می‌بینند دیگر کمک نمی‌کنند. برای هزینه‌های مسجد نام‌گذاری کنید مثل صندوقی برای خادم، صندوقی برای شوینده، صندوقی برای فقرا و... سپس صندوق‌ها را نگاه کنید که کدام بیشتر پول جمع می‌شود می‌بینیم پول شوینده بیشتر است هر پولی را در جای خودش خرج کنیم. در مسجد باید هیئت امنای آدم‌های خوبی باشند. امام جماعت اگر دو مسجد داشته باشد مشکل پولی پیدا می‌کند امام جماعت اگر کارمند باشد، کشاور باشد، کارخانه‌داری، بنگاه‌داری و معلمی که هر کدام در دادن پول اثر دارد.

چون انسان دو جنبه دارد یکی مادی و دیگری معنوی و ماده و جسم انسان ابزار است برای تعالی روح لذا عبادت لاجرم باید از طریق جسم انجام گیرد که مادی است علاوه بر این عبادت‌های بزرگ همراه با اقتصاد است مثل حج که قربانی را روزه که فطره دارد و بدون آن تمام نیست عبادت.

تنها کالبد روحانی در دنیا مسجد است که احب البقاع نامیده شده است. و جز بنای مسجد (کل بناء وبال علی صاحبه الا المساجد) و تنها بنای مسجد است که خداوند اذن در بلندیش داده (فی بیوت اذن الله ان ترفع) دارای مسائل اقتصادی است و راهکارهایی است منجمله ۱- ساختن مسجد که خداوند افتخارش را به همه کس نمی‌دهد (ما کان للمشرکین ان یعمروا مساجد الله) فقط کسانی که ۵ مرحله از کمال انسانی دارند حق ساخت و تعمیر آن را دارند (انما یعمروا مساجد الله من... و لم یخس احدا الا الله)

و فرش و چراغ و نظافت آن از اولیتهای ارزش آن است پس باید اگر محدودیتهای قانونی باشد در ایران اسلامی بیش از صد هزا رمسجد می‌بایست ساخته شود چون ضرورت انقلاب و بروز کارکرد و ثروتهای فراوان که بحمدالله در اختیار مردم قرار گرفته بدون کمک اقتصادی دولت بهتر بود و بیشترین مساجد را ما خواهیم داشت انشاءالله چون نه فرهنگ و نه انقلاب و نه مردم چیزی کم ندارند.

فرق بین خمس که باید به ولی برسد و زکات که مردم می‌توانند مردم بدون دخالت ولی فقیه برسند.

اخبار اقتصادی در مسجد فلان کاسب منصف و ارزان فروش

تصمیمات مسجدی‌ها برای سالم‌سازی حمایت و عدم حمایت از صنف یا شخص و... فلان شخص اهل خیرات به او بفروشید یا از او بخرید مسجد و شکرگزاری الناس فی مساجدهم والله من ورائهم

جماعت و مسجد نظم به زندگی موجب اقتصاد بهتر می‌شود

امور حسبیه بیان و ربا

احکام تجاری

ترغیب مردم به کار کشاورزی و تجاری اعلام کسانی که زکات داده‌اند و تشویق

نکات اقتصادی

- ۱) تمام مشکلات اقتصادی مردم سری به مسجد دارد.
- ۲) اگر رسول اکرم ﷺ مسجد و صغه و همزیستی اقتصادی نداشت نمی‌توانست با یک خرما مردم را نگه دارد.
- ۳) مسجد در اعتماد مردم به همدیگر نقش بسزایی دارد که در تعامل و معامله نسیه و در شرکت و سرمایه گذاری داخلی و خارجی حرف اول را می‌زند.
- ۴) اولاً مشکل دوم مردم تعاون و همکاری است و مسجد و مسجدیها در بحرانها به کمک هم می‌روند و مشکل همدیگر را حل می‌کنند. ثانیاً در زدودن فقر و اطلاع از مستمندان نقش عمده‌ای دارد بطوری که اکثر مردم در مساجد به فکر صندوق قرض الحسنه افتاده‌اند که مناسب نیست بهتر مخفی بودن و جلسه‌ای بودن کار است نه علنی و رسمی که خودش باعث افت مسجد و امام و مدیریت می‌شود چون همه تقاضاها را نمی‌شود برآورده کرد.

۵) یکی از آثار نماز تعاون بر تقوی است که تقوی و مسجد و نماز باعث کمتر کلاهبرداری می شود چنانچه امام رضا علیه السلام در روایت ۹ ج ۵ ص ۳۷۲ وسائل الشیعه فرموده اند بطوری که به آبروی مسجد لطمه نمی زند.

بهترین و زیباترین و عمیق ترین و شریف ترین برنامه ریزی اقتصادی اسلام برای مدیریت مسجد همان وجوهات شرعیه است که مدیران تا زمانی که در حال درس و تدریس از آن بهره می گیرند بدون اینکه مرجعی برای ساخت آن اجازه دهد برای مدیریت آن اجازه داده و به تعبیر دیگر بیمه کرده است و این یکی از موارد یک بام دو هوا برای اداره جامعه و ترقی مردم است و فقه غنی تشیع هزینه های ساخت را جزء ضرورت های اولیه می داند چون اول بیت وضع للناس است گرچه در ساخت آن رهبران دینی کمک فیزیکی دارند که معجزه ای در مدیریت ساخت و ساز و اداره است.

جالبتر این است که وقف مسجد برخلاف همه موقوفات شرایط خاصی دارد که واقف تسلطی بر آن ندارد هر وقتی می تواند شرائطی داشته باشد جز مسجد که شرائط واقف باید هماهنگ مسجدیت باشد.

منجمله وقتی جائی مسجد شد حق امتیازی برای واقف نیست اگرچه شرط کند جالب اینست که کسی حق اخراج دیگر و یا امتیاز بر دیگر را ندارد سواء فیه العاکف و الباد و نظافت و طهارت و خدمت شرط است برای همه نه برای بانی و نه غیر بانی که در کتابهای فقهی آمده است.

۱- مردم به هر دین و آئینی که باشند به فقر و ضروریات زندگی اجتماعی کمک می کنند و هیچ قومی جایی از محل اجتماعی برای خود نیست و بهترین و سالمترین آنها مسجد است و مخارج مسجد جز آن مصارف است که یکی از درآمدهای آن زکات است و شاید بهترین و اول ترین مصرف باشد چون هرکار خیری گروهی خاص از آن استفاده می کنند مثل مدرسه درمانگاه، کاروانسرا و دانشگاه و هر چه دیگر اما مسجد را هم پیر و جوان زن و مرد فقیر و غنی خوشحال و ناراحت، گرفتار استفاده می کنند.

۲- وصیت که در اسلام جایگاه عظیمی دارد با اینکه حق الناس و حساب مالی بسیار ریز و دقیق است ولیکن وصیت یکی از راههای جذب کمک در ساخت و نگهداری مسجد است که می تواند با سرکشی به کهنسالان و تفقد از پولداران جذب کرد و مشکلات وقف را هم ندارد و لذا هر چیزی با پولی را که داده برای مسجد به اسمش بنویسند.

۳- نذر که در اسلام چیزی مفیدتر و مطلق تر از آن نداریم و بهترین راه نذر مسجد است.

۴- انفال که اکنون پول نفت بهترین پشتوانه برای مسجد است.

۵- تشکر و قدردانی کتبی از بانیان چنانچه جهاد مدرسه سازی این برنامه را دارد.

- ۶- فضائل کمک به مساجد «من بنی، خذو زینتکم عند کل مسجد، کل بناء و بال علی صاحبه، من احب الله جعله قیم مسجد، فضائل نور حصیر نظافت، خدمت وصل علیکم ان صلاتک سکن علیهم.
- ۷- اسم بانی روی مسجد باشد در صورتی که بانی یک نفر است.
- ۱۰- هدیه‌ای به بانی بدهد مثل تسبیح و انگشتر.
- ۱۱- احترام داشتن اموال مسجد و استفاده بهینه موجب تشویق مردم می‌شود.
- ۱۲- مقداری از هزینه‌های تجمعاتی را کم کرده به هزینه‌های خدمات پرداخته شود.
- ۱۳- تفکیک پول و صندوقهای متفاوت و کنار هم صندوق روشنائی خدمت شوینده و پذیرائی.
- ۱۴- از بین رفتن اموال مسجد و تغییر کاربری و جابجا نکند مثل بخاری نفتی و یا تعویض چراغها موجب مشکلات اقتصادی می‌شود.
- ۱۵- حواله نه پول عوض دادن پول جنس بخرند برای مسجد کسی که می‌خواهد ۲۰۰۰ تومان بدهد بگوید برو لامپ بخر و بیاور و یا بگوئید مهتابی مسجد از پول شما خریده می‌شود.
- ۱۶- خود روحانی پول بدهد و گرچه کم باشد در خدمات شریک شود.
- ۱۷- اجناس ریز حتی یک آجر برای پیر زن بروجردی را قبول کند.
- ۱۸- سرانه حتما بگیرد و گرچه نفری در سال ده تومان از فقیر و غنی که مردم مسجد را از خود می‌دانند و حفظ آن می‌کوشند و در مسجد شرکت می‌کنند.
- ۱۹- آمار بدهد که چقدر در آمد و چقدر هزینه شده است و او را در مسجد نصب کنیم.
- ۲۰- از دور زدن و گشتن در صفها برای پول خودداری کند.
- ۲۱- در مصرف آب و برق و گاز خوراکی، مواد شوینده صرفه جویی شود
- ۲۲- خود روحانی مباشرتا پول نگیرد و امضا هم نکند فقط نظارت
- ۲۳- در ساخت، هر ستونی را با پول یک نفر و یا ساختمان را از یک نفر بگیرد که مشاع نباشد مشخص باشد.
- ۲۴- خدمات مسجد را تقسیم کنیم خادم برق خادم بلندگو خادم پذیرائی و... تفکیک شده که همه بنحوی احساس مسئولیت کنند نه اینکه همه کارهای بعهده یک نفر باشد.

- ۲۵- کارگزاران مسجد در بین مردم محبوب و خوش حساب باشند.
- ۲۶- روحانی باید در بین مغازه دارن محل خوش حساب باشد.
- ۲۷- روحانی یا کار اقتصادی برای خودش نکند و اگر می‌کند از مسجد پول و هزینه نگیرد.
- ۲۸- اگر وضع زندگی خود و یا زن بچه‌اش مرفه باشد مردم در کمک مشکل پیدا می‌کنند.
- ۲۹- اگر هزینه‌ای می‌گیرد بعنوان نماز نباشد به عنوان حق ایاب و ذهاب باشد.
- ۳۰- بهترین مستغلات و موقوفه‌ای که برای مسجد مشکل‌آفرین نیست خانه عالم، مؤذن سرایدار است چون قهرا به مسجد نزدیک است ثانیاً ۶۰ درصد هزینه‌ها برای سکونت که مردم نمی‌گویند پول گرفت.
- ۳۱- روحانی اگر نماز صبح نداشته باشد مردم کمتر کمک می‌کنند.
- ۳۲- اگر در مسجد امامت کند مردم کمتر خود را مسئول می‌دانند و توکل می‌کنند.
- ۳۳- اگر منبع در آمدی داشته باشد کمتر توجه می‌کنند.
- ۳۴- شغل دوم اگر کشاورزی یا آموزش و پرورش و یا محضر دار و یا دادگاهی و بازاری و بنگاه ماشین دار باشد هر کدام مردم یک نظر خاصی دارند و هر کدام تأثیری در درآمد مسجد دارد.
- ۳۵- اگر منبری سطح پایین باشد کمتر کمک می‌کنند.
- ۳۶- اهتمام بزرگان بر ساخت مسجد مرحوم شیخ انصاری و اجاره نشینی و فروختن زمین آیت الله گلپایگانی برای مسجد اعظم قم.
- ۳۷- کسانی که مشکل دارند و پول ندارند عاشق هستند کمک خدماتی بگیرد مثل کسیکه ورشکسته شده سفارش کنیم که نذر کند ۴۰ هفته مسجد را غبار روبی کند.
- ۳۸- برای بچه‌های مسجد وقف و نذر قرار بدهد مثل اصطهبان.
- ۳۹- وقف و نذر ریز داشته باشد مثل نذر چای و مهر و ...
- ۴۰- ساخت و تجیزات مسجد با فرهنگ محل همسو باشد نه مردم درگیر بنشینند و مسجد بتونی بسازند.
- ۴۲- در ساخت مسجد فضای غیر مسجدی نسازد خصوصاً با پول مسجد حتی برای سرویس بهداشتی مشکل دارد چه رسد به اینکه با پول مسجد ورزشگاه بسازیم از آن گذشته قبل از امام مسجد استخر و ورزشگاه آماده باشد.

۴۲- قبل از ساخت محاسبه شود که بانی ۵۰ میلیون محراب داشته باشد اما بانی فرش نداشته باشد.

۴۳- می‌توان فامیل‌ها را درگیر کرد آب با فلان فامیل شب تولد با کدام فامیل الی آخر.

۴۴- هرکس متولد شود دفترچه‌ای به حساب او بگذاریم مثل آیت الله اردبیلی

مدیریت اقتصادی

زهد امام

شهریه

موعظه

منبر

تفکیک در خدمت گرفتن وام همیشه از یک نفر

درگیر کردن همه مردم در خدمت

مشخص بودن منابع مالی روحانی نه مقدار آن

پیامدهای اقتصادی مسجد

محور کردن تفاخر و تکاثر و تفقر

احکام تجارت الفقه ثم المتجر

اعتماد و اعتبار بین مردم

قبول نکردن اموال در آمد زامثل باغ

داستان پدر آقای خامنه‌ای

تشییع جنازه سید فخر الدین امامت

هبه باغ به مرحوم خالصی

یک رقم غذا خوردن امام در محافل

دعا کردن به کسانی که پذیرایی یا مال می‌دهند.

هدیه دادن به کسانی که پول سنگین می دهند

حق امضا برای خود بگذارد

کمک گرفتن جنس بجای کمک نقدی

تفکیک پول روشنایی بهداشت، تعمیر نگهداری خدمت

احیای وقف نذر تبرغ وصیت

خرد کردن پول هر نفر در سال ۵۰ تومان

گرفتن زکات نه بعنوان زکات

نوشتن اسم بانی بر تجهیزات مسجد

تفکیک خدمت پول برق از یک نفر آب از یکنفر یا یک فامیل

یا ماه به ماه کردن مخارج با یک صنف

با پول مسجد خدمات جنسی درست نکردن

اسراف نکردن در هزینه

اسراف نکردن در مصالح ساختمانی

ساختن مسجد هماهنگ با خانه های اطراف

احترام گرفتن از وسائل مسجد حتی وسائل استقراضی (تجهیزات از دست رفته را نباید فروخت اولاً بلکه در مساجد دیگر بکار برد)

دوره گردی پول جمع نکردن.

کل بناء و بال علی صاحبه الا المسجد

کاربرد اقتصادی

۱. صرفه دارترین ساختمان

۲. آبروی محل

۳. مهمانخانه محل

۴. پرکاربردین ساختمان عمومی
۵. عمومی ترین ساختمانهای اجتماعی
۶. درآمدی که زنان به روحانیون می دهند.
۷. نقش مسجد در اعتماد مردم
۸. نقش مسجد در صرفه جوئی
۹. نقش مسجد در درست هزینه و درست مصرف کردن
۱۰. نقش مسجد در پذیرائی عمومی
۱۱. نقش مسجد در مصرف پولهای سرگردان
۱۲. نقش مسجد در امنیت اقتصادی
۱۳. نقش مسجد در تعاون و همکاری بین فقراء و اغنيا
۱۴. نقش مسجد در قرض الحسنه
۱۵. نقش مسجد در برخورداری عدم نقدینگی
۱۶. نقش مسجد در رونق اقتصادی مغازه های محل
۱۷. نقش مسجد در اشتغال زائی
۱۸. ثواب ساخت مسجد اقتصادی است.

زکات که اخذ فقیه و فقر و شروط دیگر ندارد.

نوشتن اسم واقف بر موقوف و عدم تغییر نامها که آفات زیادی دارد. نوشتن اسم بانی بر ستونها اسمهای مسجد مدینه بنام عشیره و اقوام و اشخاص است.

احترام اجناس مسجد و حفظ اموال مسجد موجب جذب است بعضی مسجدها آجرش سیمان و... از بین می رود.

اگر مسجد نقشه عوض کند موجب تخریب و جابجایی می گردد.

تکدی برای مخارج مسجد باعث رکود اقتصادی می شود.

به کسانی که پول زیاد می دهند هدیه بدهید.

درست وقف را خرج کردند موجب کثرت وقف می شود.

نذر وصیت بسیار پول زیاد و پل خیری

مراسمها را تفکیک کنیم.

سرانه گرفتن و گرچه کم باشد و موجب حفظ اموال می شود.

طرح خوب ولی دیر اجرا شود.

از قبل پیدا است طرف چقدر موقوف است.

اگر وجوهات گرفتید بگوئید من ذی نفع نیستم.

مسجد و امور سیاسی

در مسجد یک سیاست حکومت می کند و آن تجمع و جمع است و با هر گونه تفرقه و شرک مبارزه کردن است

لذا مسجد النبی هر کسی نمی آمد تهدید می شد چنانچه علی علیه السلام را تهدید و با طناب بردند.

و مسجدی که تجمع را بهم می زد خراب کردند و حتی دارد خشت و گل مسجد ضرار

و نکته دیگر سواء فیه العاکف و الباد گرچه مربوط به مسجدالحرام است ولی فقهای شیعه کلیه حقوق را در مسجد لغو کردند یعنی در مساجد محل و بازار هم غریبه و خودی فرق نمی کند حتی بانی و امام مسجد حقی ندارد و نکته دیگر و من دخله کان امنا باز اعم نیست ولی ارتکاز ذهنی مردم این است که برای مردم حرمت تا بکند مانند پدری که در تعقیب فرزندی در مسجد گفت بیا بیرون چون نمی خواست کسی که به مسجد پناه برده اذیت کند خلاصه مسجد پناهگاه است چه مسجد محل باشد چه مسجدالحرام و این باز خصوصیت سیاست تجمع در مسجد است.

نکته در احادیث شیعه یکی مرجحان مخالف عامه تنها جائی که حضور مرجح است مساجد اهل سنت گاه ثواب مشتهر سیفه فی سبیل الله دارد گاهی کالصف الاول خلف رسول الله صلی الله علیه و آله و غیره که ثوابش از ثواب امام شیعه حداقل کمتر نیست پس ائمه باز اینجا سیاست و وحدت و تجمع را حاکم دانسته اند.

مگر ناصبی که خود سب کردن وحدت بر هم زدن است که ائمه منع کردند نماز را پشت سر آنها خواندن.

امام صادق علیه السلام در حدیثی شیعه وی را با هم سفارش به مسجد می کرد.

نکته دیگر توجیه کردن طناب به گردن امیرالمؤمنین [۲] را به این که او مسجد نمی‌آید و مردم سکوت کردند
نکته دیگر حضرت علی [۳] در مسجد کوفه ابن ملجم را اخراج نکرد با اینکه از خوارج بود.

امام حسن [۴] شنیدن هر سب به پدر بزرگوارش را در مقابل حضور در مسجد مانع نمی‌دانست و این نکته
بسیار مهم است.

۲۵ سال امیرالمؤمنین [۵] که کنار مسجد بود وقت نماز از شهر بیرون می‌رفت و یا اینکه در خانه می‌خواند که
باز طناب و ظلم و جور بود و یا این که شرکت می‌کرد.

نکته: امام سجاد بعد از شهادت امام حسین [۶] مرتباً به مسجد می‌رفت در جمعه‌ها مقید بود قبل از نماز جمعه
با مردم ملاقات داشت.

چیزی بر خلاف این سیاست حاکم به مسجد در سیره ائمه دیده نشده است.

حقوق ائمه ما را در مساجد گرفتند و این خاطره تلخ مانع حضور ائمه نشد بلکه سفارش هم می‌کردند.

ان قلت مسجد مسجد خاص بوده بله هر مسجدی قلت معلوم است که مسجد قهرا جامع بوده.

و اینکه امام رضا [۷] نماز عید را می‌خواست بخواند مامون مانع شد.

و در خاتمه ملاکاتی که ائمه دارند برای نماز اول وقت و جماعت و... بیشتر بخاطر سیاست تجمع است
حضور در مسجد کمک به ظلم نیست گرچه امام ظالم باشد.

چنانچه در شیعه شرط اصلی عدالت است چگونه ائمه [۸] حضور در مسجد را حاکم بر عدالت دانسته و اهل
سنت عادل نیستند.

و اگر تقیه مطرح شود خواهیم گفت وقیت ضرر به جان و مال و ناموس هم که نباشد باز حضور در مسجد
رجحان دارد و این دلیل جز وحدت و تجمع ندارد.

خلفاء دینی امیه و بنی عباس سعی داشتند بر مسجد حاکم شوند چون حکومت بر مسجد حکومت بر همه
چیز است.

نکته دیگر حضرت مسلم بن عقیل حمایت مردم را در مسجد تشخیص می‌داد.

از همه که بگذریم وجدای از سیره ائمه و انبیاء در ۲۰ سال گذشته که سیاستهای این و آن را حاکم کردیم
چه نفعی داشت و چه ضرری کردیم.

البته حکومت مستدام سنی‌ها بر مسجد، شیعه را برای همیشه دور کرده و شیعه باید بفهمد حاکم شده و نمی‌شود در زمان حکومت فکر محکومیت داشت.

تا کنون ۳۰ هزار مسجد ضرار و خائفا ساخته شده چون مسجد را محل تخریب و خط و... داشته اند.

بهترین امام و هیئت امنای جمع کننده‌ترین آن است.

بنا براین مسجد وجه جمع همه اقشار مسلمان است.

خصوصا با توجه به اینکه صوفیات و اسماعیلیه و باغی‌ها را جزء شیعه می‌دانند و آنها ارتباطی با مسجد ندارند لذا با مطرح کردن مسجد خصوصا در کنفرانسهای بین المللی باعث جدائی ما از فرقه‌ها می‌شود و قبل از اینکه کنفرانسهای بین المللی با این مشکل باشد مسجد در تمام بلاد و روستاها در سراسر کشورها بعنوان محل کنفرانس‌ها مطرح می‌شده است.

مدیریت و برنامه‌ریزی مساجد

در ۲۰ سال گذشته دارای تشنت داشته و نتیجه تعریف نشدن مدیریت و مردمی اداره شدن مسجد

مراجع تقلید می‌گویند مسجد از ضروریات است و سهم امام نمی‌شود خرج ضروریات زندگی مردم شود همه مخالف دولتی شدن هستند و سازمان و اوقاف پی گیر دولتی شدن است.

مقام معظم رهبری می‌فرماید مردمی و مردم مشکل دارند معلوم می‌شود حلقه مفقوده است که باید تحسین شود از طرفی جنگ و کشاورزی مردمی است با اینکه دولت چقدر نقش داشته و چقدر پول دولت خرج تبلیغات مردمی اداره شدن جنگ بود الان ۶ وزارتخانه مسئول امور کشاورزی هستند با اینکه مردمی است چطور دآمداری هتل وام هست ولی برای ساخت مسجد نیست آیا باوام دادن مساجد دولتی می‌شود.

۵۸ هزار مسجد اگر هر مسجد ۵۰ هزار تومان خرج داشته باشد در ماه ۳۰ میلیارد می‌شود و در سال ۳۶۰ میلیارد می‌شود با اینکه مساجد چند ده هزار تومان خرج دارد و هیچ رسانه‌ای اسمی از این بودجه نمی‌برد و اگر این پول به کمیته امداد و یا غیر از آن داده می‌شد چقدر تبلیغات می‌شد و حال آنکه مسجدی و مسجدساز اهل همه خیرات است.

اگر مراجع تقلید یک دهم سهم امام را خرج مساجد می‌کردند چقدر پول سهم زیاد می‌شد.

اگر دولت رقیب‌تراشی نکند فرهنگسرا چه عواقبی دارد و مسجد جامع همه خصوصیات خوب و فرهنگسرا را دارد.

اما اگر دولت آمار بدهد اطلاعات بدهد تشویق کند تأثیرات را بگوید وضع جور دیگری خواهد بود.

گرچه الآن وضعیت رسانه‌ها جوری شده که اگر تبلیغ کنند استفاده ضد خواهد داشت و مسجد را خودشان دارند جدا می‌کنند.

نتیجه دولت نه مردم نمی‌توانند سیاستگزاری کنند اگر حوزه و رهبری بعهده بگیرند وضع عوض خواهد شد.

چنانچه سفیرهای ولی فقیه همانا مساجد هستند و اگر مساجد قوی شدند ولی قوی است و اگر قوی نباشد همه جا ضعیف است.

مساجد بزرگ را باید حکومت بسازد.

حوزه اگر وابسته به مسجد و بالعکس نباشد روز به روز وضع مسجد بدتر خواهد شد.

چنانچه ارکانهای مسجدی خارج کشور به این نتیجه رسیدند که اول به مسجد و امام مسجد می‌پردازند نه آنچه در حوزه‌های ما مطرح است.

و هرکس از مسجد و یا هر ارگان از مسجد ببرد از همه چیز بریده است.

آقای خامنه‌ای: والله اگر معقول بود الان یک مسجد می‌داشتم بهتر بود.

مراجع گذشته هر کدام مسجدداشتند موفق تر بودند مثل آقای مرعشی

علامت اعلمیت سجاده بود، و نماز میت را اعلم می‌خواند.

و با کارخانه و شرکت نمی‌شود حوزه اداره کرد.

نکات مدیریت عبادی

۱) عباداتی است که شیعه یک شب تا هفتاد سال عبادت ارزش دارد مثل احیای شب عرفه و روزه آن و زیارت امام حسین [ع] و زیارت امام رضا [ع] اما در رفتن به مسجد بین شیعه و سنی فرقی در ثواب ندارد بلکه با سنی نماز خواندن کالشاهر سیفه فی سبیل الله و یا کالصف الاول خلف رسول الله [ع] دارد بشرط آنکه ناصبی و با مسجد علیه ولایت نباشد حتی می‌شود در معابد دیگر آن نماز خواند و ثواب نماز مسجد را دارد و بشرائط.

۲) عبادت ادیان دیگر هفته‌ای یک دفعه انجام می‌گیرد و نماز اول و ثواب با جماعت و در مسجد باید باشد و در کل روایات نماز جماعت یک مورد اشاره تضمینی و یا التزامی برای خارج از مسجد نداریم بلکه مطروdit نماز جماعت خارج مسجد را داریم من صلی فی بینه جماعه رغبه عن المسجد... و اقامه نماز به مسجد محقق می‌شود و فردای مسجد بر جماعت خارج مسجد را اولی می‌دانند خصوصا در مسجد الحرام و

برای اینکه مشقتی بر مسلمین نباشد ترخیصا و برای معذورین نماز در غیر مسجد را تجویز کرده‌اند حتی برای کور هم حضرت فرمودند خود را به مسجد برسان و زنی که لباس مناسب نداشت فرمود شب به مسجد بیا.

۳) دعا شخصی نکند ملعون من اختص نفسه بالدعا.

۴) یکی از وظایف ما تنظیم کردن صفهاست که حضرت قبل از هر نماز انجام می‌دادند و وقتی جمعیت زیاد شد حضرت دستور داد ابن عباس صفهای عقب و خود حضرت صفهای جلو را تنظیم می‌کرد و باکتف هم تنظیم می‌کردند با پا و باید باندازه شانه باز باشد.

۵) مسجد را قشری، جوانها با زنها و با پیرمردها، فقرا نباشد بلکه همه باشند.

۶) سریع خواندن نماز (رسول الله ﷺ) قمت الناس الصلوه اخرما فارنت علیه صبيه قبلی ان قال ذا صلیت مثل صلوه اضعفهم).

۷) خوشنام و خوش صدا اذان بگوید.

۸) چند بار اذان نگویند بلندگو خراب نباشد حتی المقدور بدون بلندگو اذان بگویند اذان رادیو کافی نیست.

۹) تحت الحنک، روی پای چپ، عطر

اخلاص خضوع و خشوع و توکل و انقطاع.

اولین و مهمترین کارکرد مسجد نماز جماعت است چون عبادات ادیان دیگر در معابد بود و در خارج معبدی شده است. لذا ترخیص شده نماز فردی و در غیر مسجد چون نماز هفتگی نیست ساعتی است و محدود لذا ترخیص شده چون حرج و ترک الصلوه پیش می‌آید مثل والله يعلم انکم تختاتون انفسکم که زناشویی را در شب ماه رمضان برداشت چون تالی فاسد داشت مدیریت عبادی عملی نه گفتاری و نه عملی‌قوتی و کردار امام شرط است بیشتر نه گفتار.

لذا کیفیت مسجد به کمیت است.

مسجدی که تردد دارد فرهنگی است نه اینکه کارهای فرهنگی کردن که آثار مثبت ندارد مثل ماه رمضان که تردد زیاد است اگر می‌شدنماز ۵ وقت می‌شد ارزش بهتری داشت.

امام زیاد در مسجد بماند (بیشتر از دیگران) اکثر عمر پیمغیر [۲] در مسجد گذشت اسمعیل ستون مسجد ناامید می شد نماز مستحبی را در خانه بخوانند و یا در محراب نخواند مثل اهل بیت و حضرت محراب تهجد داشته در ترکیه دو محراب دارد.

کسانی که زیاد دعا و نماز می خوانند مثل شب ۲۱ و روز عاشورا بی اندازه عزاداری می کنند بعدا ترک می کنند نماز صبح را به جماعت در مسجد خوانده باشد بهتر از احیای شب تا به صبح و حال آنکه شب های احیا همه چنین می کنیم مدیریت عبادی اقتضا دارد که مردم زیاد در مسجد نگه نداریم یا در جایی که مردم مسافرنند اگر زیاد نگه داریم در نماز دوم خلل ایجاد می شود و بلند می شود و می روند بالاخص نماز در مساجدی که باعث سنگینی ترافیک می شود مثل حرم امام رضا [۳]

مدیریت در عبادت و عبادت در مدیریت

ثواب امام بیشتر از مأموم است

اما جمعیت امام هرچه بیشتر باشد دخلی در ثواب ندارد در مدیریت دخل دارد

مدیریت سیه و غیر سیه

مدیر روحانی شاغل و غیر شاغل

مدیر روحانی مدرس و سیاسی

مدیر روحانی کشاور و معلم

مدیری روحانی بازاری و سرمایه دار

مدیر روحانی عفیف یا ...

مدیری روحانی منبر یا ساکت

مدیر روحانی مادی یا زاهد

مدیر روحانی مبارز یا ساکت

مدیر روحانی همسو با مردم از نظر اقتصادی یا پائین تر یا بالاتر

مستحبات مقارن مستحبات وقت گیر

عطر متدین

تحت الحنک تعقیبات

مسواک ذکر مستحب

دکمه آزاد رکوع و سجود

روی پای چپ فضیلت نماز در وقت

حالت نافله

قرائت غفیله

قرائت دعا

قنوت شبهای عید و عزا و احتمان احکام

عبای سفید اطلاعیه

طمأنینه صدقه

حمد

فاتحه اموات

شئون روحانی مدیر مسجد تفقر

رو به مردم نشستن قبل نماز یا بعد از نماز

تنظیم سفوف

مؤذن باشد یا اقامه هم نگوید

خدمت هم بکند یا نکند

سجاده را خودش جمع کند یا خادم

مهرش بزرگتر باشد یا نباشد

از در که وارد شد در محراب بنشیند یا سجده برود یا خیر

ریش بلند یا متوسط

بی عینک یا با عینک

لباس مجزی (مثل آقای کنی) یا عادی

بی بلندگو یا بلندگو

مظهر امر به معروف ای مظهر نهی از منکر

عمل به مستحبات

- ۱) قبل و بعد و نماز روبه مردم بنشیند بعد از اتمام کسانی که ملحق شده‌اند.
 - ۲) امام اذان نگویند و یا اقامه را دیگری بگوید.
 - ۳) بین اذان و اقامه دعا کند برای مردم
 - ۴) وقت اذان روبه مردم بنشیند.
 - ۵) حین اذان از مردم تفقد کند.
 - ۶) سیه و غیر سیه فرق نمی‌کند.
- در سیره ائمه آنچه مهم است عارف بزمان و امام زمان بودن در زمان امام صادق احکام و فقه چنانچه امام عسکری بیشتر بحثهای کلامی است امام رضا [ع] کاری کرد که ناگزیر امام جواد ناگزیر شبهات سیاسی و کلامی را جواب می‌دادند.
- ۱) امام برای امامتش باید ارزش قائل باشد قال الصادق [ع] ولایتی امیرالمؤمنین خیر من ولادتی عنه ائمه بیشتر دنبال اهمیت ولایت و امامت بودند و همه چیز را وابسته به امامت می‌کردند. امام مسجد باید برای مسجد محراب منبر لباس اهمیت بدهد وقتی آیت الله مرعشی در حرم حضرت معصومه را می‌بوسد و ادامه تقدس قائل است کسی از او نمی‌ترسد که باید برای تشریف به حرم وضو گرفت یا خیر سنگ کشی حضرت رسول و جارو کشی امام جماعت اهمیت می‌دهد هرچه خواستیم شایع شود باید عزیز باشد.
 - ۲) نوشتن و گفتن احادیث فضیلت مسجد برای مردم المساجد مجالس الانبیا یا بیوت المتقین که قهرا مسجد را جاذبه دارد.
 - ۳) تفکیک مسجد از غیر مسجد مصلی نماز خانه و حسینیه و تکیه و بیان فضائل که مشترک نیست مخصوص مسجد است.
 - ۴) بیان احکام اختصاصی مسجد که مشمول وقف نیست.
 - ۵) عمران عام است و شامل عمران ظاهری می‌شود نه اینکه فقط عمران ظاهری باشد.

- ۶) قنوت و دعای نماز مردم فهم و با مناسبتها فرق کند شب کنکور عید یا شروع سال تحصیلی
خصوصاً دعای بعد از اذان و قبل از اذان اقامه برای دامادها و مریضان و تذکرها بصورت دعا.
- ۷) آوردن دعا در کلامات روز مره امام در تعارف کردن می فرمود بسم الله یا خیر دادن را با یا الله یا علی.
- ۸) شهادت بر وصیت و نوشتن دعا و دعای ۴۰ مؤمن بر کفن و حضور در مراسم تشیع و شهادت گرفتن در تلقین و بعد از نماز میت.
- ۹) دعا متکلم وحده نباشد ملعون من اختصاص نفسه بالدعا تمام دعاهاى نماز متکلم مع الغير است منبر نشین السلام علینا و
- ۱۰) تغییر لحن و صوت در نماز قصر و اتمام همخوانی
- ۱۱) القاب را درست بکار بردن امام صادق گفته امام قدس سره شریف که مناسب نیست و مراتب را حفظ کنید.

جلسه ششم ۱۳۸۰/۴/۷ تبریز

در باب مسجد رفتن بین شیعه و سنی هیچ فرقی نیست نگفتند که شیعه مسجد برود چقدر ثواب دارد سنی به مسجد برود چقدر ثواب دارد این را نگفتند حتی گفتند بیشتر پشت سر سنی نماز خواندن چقدر ثواب بیشتری دارد مثل کشاهر سیفه فی سبیل الله در مسجد سنی می شود نماز خواند سنی ها هم می توانند در مسجد شیعیان نماز بخوانند نکته در مدیریت عبادی این است که در نماز واجب اول جماعت است شرط دوم در مسجد خواندنش است دلیل نماز جماعت چیست؟

عبادت کلیساها هفته ای است و عبادتشان در غیر کلیسا باطل است لذا ما چون روزی ۵ بار باید نماز بخوانیم.

ملعون است دعا را بخودش اختصاص دهد به همه دعا کند باید بگوید ربنا جمع ببندند دعاها را به مناسبت بخوانید دعای رسول الله دعای همه است.

مسئله بعدی تنظیم کردن صفوف است پیامبر اکرم صفها را منظم می کردند پاها باید به اندازه شانه شان باز باشد.

در مسجد کار ترسناک نباشد حد جاری کردن طلاق در مسجد اخراج از مسجد نماز میت در مسجد ممنوع است.

امام جماعت امر به معروف می‌کند ولی امام جمعه هم امر به معروف می‌کند و هم نهی از منکر. در مسجد نهی از منکر نکنید به عنوان امام جماعت امر به معروف تعریف معروف باشد.

حضرت موسی تعریف معروف می‌کرد امر به معروف نمی‌کرد.

در مسجد اظهار محبت کنید احوالپرسی کنید اگر کسی غیبت داشت علت غیبت را بپرسید. کار خشن در مسجد درست نیست روحانی وقتی وارد مسجد می‌شود باید همه را سلام کند تند تند به محراب نرود. به روحانی‌های دیگر داخل مسجد احترام بگذارد تعارف کند برای اقامه نماز باید میانگین جمعیت را بشناسیم مسجد را قشری نکنید مختلف باشد.

نذر کردن امام جماعت در مسجد در غبارروبی شرکت کند خودش هم کار کند جارو بگیرد خود پیامبر برای درست کردن مسجد خودش کاری کرد وقت پول جمع می‌کنند شما هم پول بدهید.

بهترین شما خوش صداترین شما خوش‌نام‌ترین شما اذان بگویند.

چند بار در مسجد اذان نگوئید اذان رادیو کافی نیست.

زیبایی در نظافت و تمیزی برای ائمه جماعات. لباس زیبا باشد. برای نماز تحت الحنک را بیاندازید.

پیامبر آخرهای عمرش هفته‌ای یک بار بعد از نماز صبح نصیحت می‌کرد وقتی درخواست کردند برای بیشتر صحبت کردن حضرت فرمود ملول می‌شوید با صحبت کردن لذا نباید در هر نماز صحبتی کرد و نصیحت کرد.

روحانی باید با حوصله باشد تحمل داشته باشد زود عصبانی نشود با مردم بداخلاقی نکند چون مردم ضعیف است.

اکمل المؤمنین ایمانا احسنهم خلقا در گفتار و کردار صداقت داشته باشید چیزی را که خود مرتکب می‌شوید به دیگران امر و نهی نکنید.

تأثیر کلام امام جماعت خیلی زیاد است.

چون زندگی امام جماعت را می‌بینند و لذا باید مواظب زندگی رفتار و کردار خود باشید وقتی اذان تمام شد می‌خواهد اقامه بگوید باید برگردد دعا کند به مقتضای آن دعا استغفار نیست.

در مسافرت نماز را تند بخوانید. مطالعه فکری داشته باشید.

قلیل الغظ و کثیر المعنی حرف بزیند.

مدیریت اقتصادی

- ۱) دست به پول مسجد نزنید دیگران این کار را بکنند خود آخوند نگیرد.

تذکرات عبادی

- ۱) اولین وارد و آخرین خارج شونده باشد اکثر عمر پیغمبر در مسجد گذشت.
- ۲) محراب فقط برای نماز واجب باشد محراب تهجد در مساجد اهل سنت هنوز موجود است.
- ۳) طول دادن شب ۲۱ و عاشورا باعث نیامدن در ایام سال باشد.
- ۴) محل مراجعت و ملاقات و وعده گاه را در مسجد قرار دهد حدالامکان.
- ۵) اختلاف الی المسجد می رساند که رفت و آمد شرط است نه آمدن و نرفتن.
- ۶) احیای فرهنگ و تبیین فرهنگ نماز جماعت در مسجد و اینکه اولی از جماعت غیر مسجد است.
- ۷) نماز صبح تا سه برابر در جذب مردم مؤثر است بشرط آنکه بدانیم اگر شب تا صبح را احیا بگیریم و صبح مسجدنرویم ارزشی ندارد.
- ۸) موقعیت مسجد بازار داشتن مسافر عدم فاصله و بود نیامدن ترافیک در خارج مسجد.
- ۹) قبل و بعد نماز رو به مردم بنشیند و از مردم تفقد کند.
- ۱۰) خلاصه کردن اقامه در تنگی وقت اشکال ندارد.
- ۱۱) عوض تکبیر اقامه را به نوجوانان تعلیم دهیم مکبر در اسلام سابقه ندارد.
- ۱۲) بین اذان و اقامه امام جماعت یک دعا کند برای عموم مردم.
- ۱۳) لازم نیست هنگام اذان امام روبرو قبله باشد مؤذن مستحب است روبرو قبله باشد بعد از آن مردم.
- ۱۴) مردم را با رو در بایستی در مسجد نگه ندارد و جماعت و نماز را نشکند.
- ۱۵) مظهر امر بمعروف باشد نه مظهر نهی از منکر.
- ۱۶) وسط صف بایستد.
- ۱۷) دعا و تعقیبات را بعد از دو نماز بخوانند و احیای بدون بلندگو و آهسته.

- ۱۸) تنظیم صفوف و پرکردن خلاها وظیفه امام است.
- ۱۹) مستحباب مقارن مثل تحت الحنک ایستادن روی پای چپ، عطر، طمانینه، شانه و مسواک را انجام دهد.
- ۲۰) قنوت شبهای عزا و عید و امتحان فرق کند و احیاناً همه کس فهم باشد.
- ۲۱) تلفظ به کلمات ذکر گونه و دعا قبل بسم الله عوض بفرما یا الله یا اعلی.
- ۲۲) ملعون من اختص نفسه بالدعا.
- ۲۳) هر شبی یکی از سوره‌های قرآن را بخوانیم.
- ۲۴) تغییر لحن و صوت در بعضی موارد.
- ۲۵) حفظ سلسله مراتب در کلام امام صادق گفته امام خمینی (ره) فرموده‌اند.
- ۲۶) رکعت سوم و چهارم را مقداری طول دهیم اگر ملحقین زیادند.
- ۲۷) گاهی نماز صبح را باید زود خواند گاهی دیر مثل منطقه کارگری
- ۲۸) کان رسول الله ﷺ اخف الناس صلوه اتمها اخرها فارقت علیه جنبه قبلی ان قال اذا صلیت بهم صل صلاه اضعفهم
- ۲۹) قرائت زیبا و موسیقی قرآنی
- رضایت مردم
- مسجد با امامش زنده است نه با کاشی و زرق و برق اشمئزاز نباشد.
- هر کاری در مسجد یا عبادت است یا مقدمه عبادت و امام امام آن است.
- علم و عالم ثواب جماعت را تا ۲ هزار برابر می‌کند و ما خلفت الجن و الانس الایعبدون ای لیموقون امام بهترین عارف بالله است.
- الا یخش الله من عباده العلماء و لم یخش الا می‌رساند که عامر اصلی مسجدعالم متقی است.
- بین دو عالم اتقی اعتبار و اولویت دارد.
- عالم بزمان و شرائط اولویت دارد ائمه هر کدام بنحوی از دین دفاع می‌کردند.

امام برای امامتش ارزش قائل باشد قال الصادق ^[2] ولایتی لامیرالمؤمنین خیر من ولادتی عنه سنگ کشی رسول خدا ^[3]

شیعه و سنی در مسجد رفتن یک جور هستند مگر مسجد ناصبی باشد بخلاف بقیه اعمال شیعه که شب قدر خیر من الف شهر

عبادت اولاً و بالذات باید در مسجد و با جماعت باشد و در ادیان دیگر عبادت در غیر مسجد انجام نمی‌شود چون هفته‌ای یک‌دفعه است و نماز هر روز ۵ مرتبه است.

امامت امام عملی نه قولی و نه عقیدتی

کفایت نماز به کمیت آن است

امور فرهنگی مسجد وابسته به امور عبادی است.

وقت جماعت را اعلام کند و مردم را معطل نکند

مؤذن بهترین کس و خوش صدا باشد.

نماز صبح تا سه برابر در جماعت شب مؤثر است.

چنانچه احکام نماز را می‌نویسیم فضائل مسجد و جماعت را بنویسیم.

خود ما بین مسجد و مصلی و نماز خانه را فرق بگذاریم مثل نکاح و زنا.

عمران اعم از ساخت و ساز است.

مدیریت عبادت برای نوجوانان جنبوا صبیانکم دارد نه اخرجو صبیانکم

فقط امام سع الله لمن حمده بگوید نه همه

صدایش را به همه برساند.

احتیاط در ترک احتیاط است.

وقت نماز را تعیین کند.

فقط اذان پخش شود.

مدیریت عبادی بیشتر کرداری است نه گفتاری و ظرف جماعت متابعت فعلی است نه قولی جز تکبیره الاحرام بنابراین در گفتار می‌شود از امام پیش گرفت ولی در اعمال نماز نمی‌شود داستان زنی که به مردش گفت تا نماز نخونی نمی‌خوانم

مدیریت عبادی اقتضا می‌کند که پیامبر ۵۱ رکعت نماز بخواند بخلاف بقیه مردم (در عین حال کان رسول اله اخف الناس صلوٰه و اتمها)

توجه به اینکه رکن مسجد نماز است و کیفیت نماز به کمیت جمعیت آن است پس هرچه نفر بیشتر ثواب بیشتر.

پس آنچه باعث می‌شود جمعیت نیاید یا اینکه بین دو نماز برود و یا اینکه مجبور شود اصلاً در جماعت نیاید یا اینکه اصل در مسجد حضور پیدا نکند چیست؟

می‌شود نافله خواند و وقت مردم را نگرفت.

یکی از امور مدیریتی کراهت اذان برای امام و اینکه همه رو به قبله باشند جز امام که روبروی مردم می‌نشیند و نظارت می‌کند بر حضور مردم پس رو به مردم نشستن قبل و بعد از نماز از ارکان است.

تفقد در عبادت مردم خیلی مؤثر است.

ریشه‌های تغییر در مدیریت عبادی

۱) امام سید و غیر سید فرق می‌کند.

۲) شاغل باشد یا غیر مشاغل شغل کشاورزی باشد یا سیاسی یا صنعتی یا علمی

۳) منبری است یا دفتر ازدواج و طلاق یا معلم یا دبیر یا مدرس

۴) کسی که نماز را امامت کند و آدابش را مراعات هم ۸ ساعت پر می‌شود و هم مخارج او تأمین می‌شود.

۵) تأثیر ۱۰ روز یک مرتبه نا منظم یا یکماه یا ۶ ماه یک مرتبه نامظم بیاید چه بخواهد چه نخواهد تحت تأثیر قرار می‌گیرد.

۶) حضور امام اولین کسی و آخرین کس در مسجد مثل اینکه مادر در خانه نباشد و گرچه همه چیز باشد یا مادر باشد هیچ چیز نباشد.

۷) نتیجه اگر روحانی مدیری و امام نباشد هیچکس مسلط نخواهد بود نه خادم و نه بانی و نه هیئت امنا.

۸) تأثیر لباس و رنگ و کیفیت آن در امور عبادی مسجد.

۹) تنظیم صفوف و تأمین و زیبا خوانی

۱۰) مادی باشد یا زاهد

۱۱) زی طلبگی بالاتر از مردم مثل مردم یا پایین تر از مردم باشند توانستن یا امکانات نداشتن.

۱۲) هر جا مردم بیشتر اهل دنیا باشند توقع زهد بیشتری دارند.

۱۳) نظر مردم: مکافات مالی حق الناس رد مظالم و... برای ما پاکترین مال خمس نذر و هدیه وقف می‌پسندند داستان پدر خالصی و هدیه کردن باغ.

۱۴) مراعات مستحبات مقارن یا وقت گیر. وقت گیر مثل وقت فضیلت نماز ظهر که ۸ رکعت از اذان فضیلت نماز عصر یا نماز عشا که ۷ تکبیره الاحرام و مستحبات دعاهاى مفصل و تعقیبات تکرار دعا، تلقین دعا و...

مستحباتی که نمی‌خواهد، مسواک، تحت الحنک، حالت رو پای چپ ایستادن، عطر، باز کردن دکمه، قرائت زیبا، لباس سفید، طمأنینه، ولی ذکر را کم گفتن و شمرده خواندن نخواندن اذکار مستحب.

امام جماعت مظهر امر بمعروف است نه مظهر نهی از منکر لذا خطبه ایستاده و موعظه نشسته در ترکیه دو منبر یکی منبر جمعه یکی کرسی ارشاد چنانچه در آداب معاشرت نشستند با ایستاده و بالعکس صحبت نکنید.

کسیکه استخاره می‌کند استخاره‌های بد را بگوید خوب نیست چه رسد

پشت عمامه زیبا سنگین نبودن کیسکه

تا وارد محراب شد بنشیند یک سجده‌ای بود نفس نفس نکند باشد سجاده امام مجزی امام زیاد قمیتی نباشد جا مهری و دستمال باشد.

مهر بزرگتر باشد بطوری که نچسبد.

شانه زدن

دوره ششم موضوع: شورای سیاستگزاری ائمه جمعه استاد قرائتی

یکی از ارگانهایی که به نحوی به مساجد در ارتباطند شورای سیاستگزاری ائمه جمعه.

امام جمعه‌هایی که مسجد ندارند مثل آیت الله حائری بعضی مسجد دارند ولی نمی‌روند موفق‌ترین امام جمعه‌ها کسانی‌اند که مسجد دارند.

در برخی شهرها امام جمعه در غیر مسجد جامع نماز می‌خوانند.

نماز جماعت‌هایی هست که تنه به نماز جمعه می‌زند، مثلاً نماز شب برخی امام جماعت‌ها از نماز جمعه اما جمعه جمعیتش بیشتر است.

امام جمعه منصب نمایندگی ولی فقیه را دارد که الآن در برخی شهرها امام جمعه یکی است و نماینده امام کس دیگر است.

در حقیقت نماینده ولی فقیه جای ولی فقیه نشسته است. اما در شهرستانها متأسفانه اینگونه نیست سازمان تبلیغات ستاد اقامه نماز، اوقاف باید زیر نظر امام جمعه باشد چون ایشان از شئون ولی فقیه است.

۴۸۰ امام جمعه داریم اول انقلاب حدود ۳۰ امام جمعه داشتیم آمار نسبت به شرکت‌کننده‌ها ۵۰۰ هزار است.

یک دوازدهم جمعیت ایران یعنی هرچه جمعیت باشد یک دوازدهم آن در نماز جمعه است و حال آنکه یک دویستم گاهی نیست مگر جمعه وسط ماه رمضان

در ترکیه ۲۲ میلیون شرکت‌کننده در هفته با جمعیت ۶۰ میلیونی کشورشان.

شرایط نماز جمعه‌های ما ۱۵٪ حدود شرعی رعایت می‌شود.

وقتی صدا و سیما دعای ندبه و... را مطرح می‌کند ولی نماز جمعه را تبلیغ نمی‌کند یعنی لازم نیست.

باید ۳۰ میلیون در نماز جمعه شرکت کنند و می‌کنند در ماه رمضان دیدیم پس وقتی زمینه فراهم باشد جمعیت شرکت می‌کنند.

بررسی ۲۷ دلیل بر شرکت مردم در ترکیه.

خطبه‌ها کوتاه ۱۰ دقیقه، هر ۷ مسجد ۱ مسجد نماز جمعه می‌خوانند، سیاسی جناحی نیست و سیاست وحدت حاکم است و سیاست تفرقه نیست، لائیک هستند و دین خدا را جدا از سیاست می‌دانند در کشور ما هم هر مسجدی سیاسی نیست شلوغ است. تمام فرهنگشان بر نماز جمعه پیاده شده و هر کس در نماز

جمعه شرکت نکند در خانه مشکل دارد. دمیرل به آقای هاشمی گفته بود من ۲ یا ۳ سال است که نماز جمعه را همه جا شرکت می‌کنم رئیس جمهور سودان هر روز صبح مسجد می‌رود هیچ روزی معلوم نیست چه مسجدی می‌رود .

نماز جمعه در مصلی شرعیت ندارد سنی‌های یک از دلایل وجوب نماز جمعه را وجود مسجد جامع می‌دانند البته بمعنای لغوی هم گرفته‌اند اگر یک نفر آمد در مسجد جامع جایش نبود امام جمعه باید برای او جا پیدا کند بعد نماز جمعه را بخواند.

اگر یکجایی کسی جایش نبود نماز جمعه نمی‌خواند و نماز معه در مسجد باید باشد نه مصلی.

مردم حاضر نشده‌اند تا کنون خرج مصلی را بدهند حتی حاضر نیستند کاملاً شرکت کنند.

در نماز جمعه‌ای که مصلی برگزار می‌شود حدود یک سوم وقت مردم دیر می‌روند. معمولاً برای خطبه‌ی دوم خودشان را می‌رسانند.

هرگاه در مسجد جامع است مردم زودتر از وقت هم شرکت می‌کنند می‌گویند زودتر می‌رویم ۲ رکعت نماز هم می‌خوانیم.

مصلی را نه مردم پول می‌دهند و نه زودتر می‌آیند و نه شرعیت دارد.

در مصلی آنچه در روایات داریم دو سنه است. ۱. مصلی الجنانز که نماز میت می‌خوانند الآن هم بعضی جاها کنار غسلخانه‌ها سکویی است که نماز می‌خوانند

در روایت آورده‌اند که میت را آوردند در مسجد به امام صدق [?] گفتند که آقا نماز بخوانید حضرت فرمودند تا بیرون نیاورید نمی‌خوانم

شعری گفته‌اند در قافیه‌اش مانده‌اند، تهران ۱ نماز جمعه ولی کرج چند امام جمعه و نماز جمعه (

مصلی دیگر هم داریم برای نماز استسقاء است.

نماز عید را باید در مسجد خواند یا مصلی!

مسلم در تاریخ ما و روایت ما

سنی‌ها در نماز عید را می‌توان در مسجدالحرام و مسجدالنبی

حضور زن در مسجد النبی و مسجدالحرام

نماز میت در مسجد النبی و مسجدالحرام خواند.

دستور شرعی: پیامبر اجازه ندادند لبنته الی لبنته خشت روی خشت بگذارند.

دبیرخانه ائمه جمعه: روز بروز کیفیت کم و کمیت زیاد تعداد امام جمعه زیاد درصد شرکت کننده کم.

هیچ فکری و برنامه‌ای در شرح وظایف ائمه جمعه ها نسبت به مسجد و نماز نیست.

در بعضی از موارد دیده شده که امام جمعه‌ای که عزل شده و یا تعویض شده و در همان شهرها شده و مسجد داشته‌است. محبوبیت او بیشتر شده است.

در چند تا شهر امام جمعه موقت از امام جمعه راتب نفوذ و جمعیتش بیشتر است.

تلقی مردم از هر روحانی این است که نماینده رهبری است. در یک کلمه امام جمعه باید سیطره‌ای داشته باشد علمی، اخلاقی و ...

یکی از مواردی که باید دست امام جمعه باشد حوزه علمیه است.

در یک کلمه ما قائل به جمهوری اسلامی هستیم و مردم قائل به حکومت اسلامی هستند هر چه هست و نیست را به رهبریت جامعه بر می‌گردانند. مردم همه‌ی دارایی‌شان را از رهبری می‌دانند و همه مشکلاتشان را هم به رهبری می‌گردانند.

و لذا در تمام مراحل (انتخابات و...) مردم بخاطر رهبری شرکت می‌کنند.

مردم قائل به حکومت اسلامی است و حاکم اسلامی و حاکم اسلامی هستند همه چیز را مبتنی بر آن می‌دانند همه ابزارها را در اختیار او می‌دانند همه‌ی دارایی‌ها شان را در اختیار او می‌دانند بازتاب مشکلاتشان را هم به حاکم اسلامی بر می‌گردانند. لذا امام جمعه که نماینده رهبری است باید همه ابزارها را در دست داشته باشند.

در این مقوله ما ۲۷ وزارتخانه برای شکم مردم داریم و برای دین مردم یک سازمان هم نداریم. با این تصور که به دنیای مردم برسیم مردم دیندارتر می‌شوند و لی جواب عکس می‌دهند. و نارضایتی‌ها بیشتر هم می‌شوند.

امام جمعه یک منصب بالاست و تمام کنترل‌ها باید دست او باشد و امام مساجد هم باید باشد. یعنی باید بگونه‌ای نباشد که امامی خارج از حیطه امام جمعه باشد، ما بر همه چیز مردم مسلط هستیم النبی اولی بالمؤمنین من انفسهم.

یک نویسنده خارجی درباره‌ی انقلاب می‌نویسد: مردم ایران احتمال دادند امام خمینی راست می‌گوید همه چیزشان را در خدمت او گذاشته و دنیا را تکان دادند.

حوزه علمیه ۳۰ هزار امام جماعت داریم حداقل سن امام جماعت ۲۵ سال از ۳۰ به بالاست. متوسط امام جماعت ۴۵ و ۵۰ است. سالی بین ۲۰۰۰ امام جماعت را از دست می‌دهیم. در سیستم شورای مدیریت ۱ ریال پول برای مدیریت مسجد نیست و حالا آنکه آخوندی که غیر از مسجد آمده باشد نداشته‌ایم.

هیچ طلبه‌ای سراغ نداریم که انعقاد آخوندی آن به دست روحانی نباشد. مسلمانان مسلمانها ۱۰٪ با مطالعه، ۷۰٪ با معاشرت ۲۰٪ از طریق رسانه‌ها. کسی تحلیل کرده بود که تمام منحرفین از خط اسلام اسلامش با مطالعه بوده است. اسلام ما چهره به چهره با دیدن حجت است فلله الحجه البالغه و دیدن روحانی است. اسلام با معاشرت است کتاب العشره کافی از همه کتاب‌ها بیشتر است. تک زیستی در اسلام وجود ندارد هر کجا هم هست مشکل دارد.

جمهوری اسلامی ۱۰۰۰ نفر ۱ آخوند ۲۳۰ نفر ۱ مسجد ایران ۲۰ میلیون جمعیت ۴۵ هزار مسجد داشته و از نظر تربیتی هرچه علم جلوتر برود انسانها از رده خارج می‌شوند ولی تربیت ماشینی نمی‌شود و از رده خارج نمی‌شود. تربیت با تماس است مردم ایران از بی‌کارترین مردم روی زمینند مردم سالی ۳ ماه کشاورزی می‌کنند ۹ ماه بیکارند

جوانان هم بیکارند اشتغال دنیای امروز هم بیکاری است.

امروزه کاروانهای کربلا و سوریه و... هر اتوبوس ۱ روحانی می‌خواهد ولی نیست هر ۱۰۰ نفر ۱ روحانی می‌خواهد.

حوزه‌ای حدود ۳۰۰ هزار نفر نیاز داریم.

حضرت امام (ره) کل وجوهات کل طلاب

۳- فهرست ۳

۱. کلیات

۱/۱- انسان‌شناسی

۲/۱- عبادت‌شناسی

۳/۱- معبدشناسی

۲. واژه‌شناسی

۳. تاریخ مسجد

۴. انواع مسجد

۱/۴- مساجد خاص

۲/۴- مساجد ویژه

۳/۴- انواع مسجد

۵. موازی مسجد

۶. فقه مسجد

۷. کارکردهای مسجد

۱/۷- تربیتی (اخلاقی - رفتاری)

۲/۷- ترویجی و تبلیغی

۳/۷- فرهنگی

۴/۷- علمی و آموزشی

کلیات:

۱/۴/۷- مدرسه و مسجد

۲/۴/۷- دانشگاه و مسجد

۳/۴/۷- حوزه و مسجد

۴/۴/۷- کتابخانه و مسجد

۵/۷- عبادی

۶/۷- مدنی

۷/۷- تشویقی

۸/۷- تاریخی

۹/۷- هنری و ادبی

۱۰/۷- اجتماعی

۱۱/۷- اقتصادی

۱۲/۷- نظامی

۱۳/۷- امنیتی

۱۴/۷- سیاسی

۱/۱۴/۷- مسجد و سیاست

۲/۱۴/۷- مسجد و حکومت ها و حاکمان

۳/۱۴/۷- مسجد و انقلاب اسلامی

۴/۱۴/۷- مسجد و نهضت ها

۵/۱۴/۷- مسجد و دولت

۱۵/۷- رسانه ای

۱۶/۷- حقوقی

کلیات:

۱/۱۶/۷- وقف و مسجد

۱۷/۷- کارکرد روانی

۸. آداب مسجد

۹. مدیریت مسجد

۱/۹- مدیریت کلان

۲/۹- اولیای مسجد

۳/۹- اهل مسجد

۱۰. معماری مسجد

۱۱. آسیب‌شناسی

۱۲. آمار

۴- فهرست ۴

مقدمه‌ای در ۲ صفحه در اهمیت و ضرورت رعایت احکام مساجد و وحدت بخشیدن و سامان دادن امور آن.

هر کدام از عناوین ذیل در یک صفحه آورده شود و زیر مجموعه آن بصورت فهرست‌وار در حدود ۲۰ عدد ذکر شود

الف : ساختمان مسجد

۱- بانی مسجد

۲- موقعیت جغرافیایی مکان مسجد

۳- ساختمان مسجد

۴- شاخص

۵- مناره

۶- محراب

۷- شبستان

۸- گنبد

۹- سرویس بهداشتی و حمام و...

۱۰- شکل مسجد

۱۱- معماری

۱۲- فرش

۱۳- چراغ و نور

- ۱۴- صوت
- ۱۵- تهویه
- ۱۶- جانماز و مهر
- ۱۷- تزئین مسجد به عطر و ... تذهیب و خط و ...

ب : افراد و مسجد

متولیان و خادمان:

- ۱- امام جماعت
- ۲- هیات امنائ
- ۳- هیات مدیره
- ۴- بانی
- ۵- متولی
- ۶- خادم
- ۷- مکبر
- ۸- مؤذن
- ۹- خطیب
- ۱۰- آبدارچی

نماز گزاران:

- ۱- زنان
- ۲- کودکان
- ۳- جوانان
- ۴- همسایه

۵- کسانی که دیر می آیند

۶- مردان

۷- بازدیدکنندگان

۸- غیر مسلمانان

۹- افراد غیر بومی

۱۰- سادات و افراد محترم

۱۱- سالخوردگان

ج : برنامه های مسجد

نماز:

۱- اذان

۲- فرادی

۳- جماعت

۴- جمعه

۵- عید

۶- قضا

۷- مستحبی

۸- آیات

۹- تحیت

ادعیه:

۱- کمیل

۲- ندبه

- ۳- سمات
- ۴- تعقیبات
- ۵- توسلات
- ۶- اذکار
- ۷- اعتکاف
- ۸- جلسه قرآن و قرائت

فرهنگی:

- ۱- تبلیغات
- ۲- آموزشی
- ۳- تربیتی
- ۴- تشکلهای تربیتی

سیاسی - اجتماعی

- ۱- خیریه‌ها
- ۲- تعاون
- ۳- وحدت بخشیدن
- ۴- رسیدگی به نیازمندان

نظامی:

- ۱- بسیج افراد
- ۲- بسیج امکانات
- سایر کارکردها
- ۱- نکاح در مسجد

۲- مجالس ترحیم و منبر

۳- قضاء و مسجد

۴- انشاد ضاله

۵- خواب

۶- اكل و شرب

۷- تدریس و جلسات علمی

د: مکانهای عرضی مسجد

کلیسا و نماز در آن

خانقاه

نمازخانه

حسینیه

مدرسه

ه: اموال مسجد

مخارج

موقوفات

تهیه امکانات و جمع آوری امانات

و: بدعتهای مساجد

ز: تعمیر و نوسازی مسجد

ح: مساجد اهل سنت و دراویش و فرقه‌های خاص مثل شیخیه

ط: کتابخانه مسجد

ی: آداب ورود به مسجد

یا : خطابه در مسجد و منبر و احکام آن

خ : آداب وقوف در مسجد

یج : آداب خروج از مسجد

۵- فهرست ۵

Error! Bookmark not defined. فهرست

عزا ۶۴

نماز فرادی ۶۵

نماز واجب ۶۵

عزل و نصب در مساجد حکومتی ۶۶

نظارت مردم نسبت به امام جماعت ۶۶

شعور مسجد ۶۷

بعد اجتماعی مسجد ۶۷

اتصال و وحدت ۶۷

مدیریت اجتماعی ۶۸

مدیریت اجتماعی مسجد ۶۸

مدیریت اجتماعی مسجد ۶۹

عدالت اجتماعی ۷۰

کودک و نوجوان مسجد ۷۰

امتیازات آمدن کودکان و نوجوانان به مسجد ۷۰

امام جماعت ۷۱

بهترین آداب امام جماعت ۷۱

خانه قرار دادن و نشستن در مسجد ۷۲

۷۳	وضو در خانه
۷۳	مسجد و منافع دنیوی
۷۳	محیط مسجد
۷۴	خواب در مسجد
۷۴	قرآن و مسجد
۷۵	بانی مسجد
۷۵	ویژگی بانیان
۷۶	ویژگی مسجد
۷۶	مراد جماعت در مسجد
۷۶	برای چه به مسجد برویم؟
۷۷	اذان برای جمع کردن مردم است
۷۷	فضیلت اذان
۷۷	فضیلت اذان و مؤذن
۷۹	امام و مؤذن
۷۹	سنتهای متروکه
۸۰	مسجد و سکوت
۸۱	هنری
۸۱	گردشگری و مسجد
۸۱	فرق بین سیر و سیاحت
۸۲	تولیت
۸۲	تولیت یا خادم
۸۲	تهاجم فرهنگی علیه مسجد (سوء استفاده از مسجد)

تهاجم فرهنگی. ۸۳

نامگذاری مسجد ۸۵

فکر ۸۵

زینت و مسجد ۸۶

زینت معنوی ورود به مسجد ۸۷

تفسیر زینت در روایات ۸۸

زینت و زخرف ۹۰

عزا

از روایات چنین بدست می آید که خبر ناگوار و کارهای ناگوار در مسجد اشکال دارد که از آن جمله است خبر فوت . گرچه علما عمدتاً احتیاط واجب را در ترک دفن میت در مسجد دارند که شاید دلیل آن هم همان ناگواری باشد با اینکه دفن میت آثار و سوءتر از ختم و هفت مراسم دیگر مشکل تر است در تاریخ حتی تشییع جنازه از مسجد نداشتیم . آوردن میت قبل از غسل دادن در مسجد اشکال دارد . امام صادق (ع) حاضر نشد نماز میت را با اینکه نماز بود در مسجد بخواند . آنچه در روایت داریم محتضر و میت را در مسجد قرارش دهید مراد محل نماز مستحب در خانه است نه مسجد اصطلاحی . پس هرگونه عزا و کار ناگوار در مسجد معهود نیست اما عزاداری امام حسین (ع) و ائمه اطهار (ع) چون جزء معارف و شعائر می باشد نه اینکه ممنوع نیست بلکه پسندیده هم هست چنانچه رسول اکرم (ص) خبر شهادت حمزه را در مسجد داد و بشیر خبر شهادت امام حسین (ع) را در مسجد مدینه داد چون خبر شهادت خبر فلاح و رستگاری که در اذان (حی علی الفلاح) اشاره به آن دارد.

نماز فردای

گرچه اصل در نمازهای یومیه جماعت است و لکن فردای در مسجدالحرام اولی از جماعت بیرون است و این حکم نه منعی دارد در مسجدالحرام و نه حصری دارد و چون اقامه جماعت حکم عمومی است و همیشه میسر نمی شود ولی رفتن به مسجد همیشه میسر است لذا مؤمنین اگر مقید به مسجد رفتن باشند قهراً جماعت هم برقرار خواهد شد و سستی که در بعضی از شهرها برای اقامه چند جماعت پشت سر هم در یک مسجد می شود مثل مسجد بالاسر حضرت معصومه (س) که گاهی چهار جماعت در صبح برقرار می شود و هیچ منافات کراهت و قباحتی هم ندارد.

یکی از مسائل فقهی لازم نیست امام جماعت قصد جماعت کند.

برخی خیال می کنند افرادی در مسجد با غیر مسجد یکی است و این مشکل است.

به قصد جماعت به مسجد رفتن هرچند جماعت نباشد ثواب جماعت دارد.

یکی از موارد جواز تأخیر در نماز از اول وقت . رسیدن به مکان مقدس است.

کمتر لحاظ شود که متأسفانه لحاظ می شود که نماز اول وقت را مقدم می دارند بر نماز بعد از اول وقت در مسجد.

نماز واجب

با اینکه نمازهای واجب حدود ۶ رقم است ولی جز نمازهای یومیه و جمعه که علی القاعده یکی حساب می شود در مسجد لزومی ندارد خصوصاً مثل نماز میت با اینکه واجب است ولی در مسجد کراهت دارد.

نماز آیات که فرصتی برای رفتن به مسجد نمی دهد برای وجوب فوری. نماز طواف که مخصوص مسجدالحرام است و نماز پدر و مادر و نماز اجاره و نذر وجوبش حقوقی است نه عبادی یعنی وفای به نذر واجب است هرچه باشد یا نماز استیجاری و وفای به عمل شرط است یعنی به هر اجاره ای باید پایبند بود چه ممکن باشد و چه نماز. از این معلوم می شود که رفت و آمد به مسجد روزی ۵ مرتبه است نه بیشتر. و نمازهای یومیه اولاً و بالذات در مسجد و با جماعت است و یکی از دلایل اینکه باید در ۵ مرتبه خوانده نمی شود یکجا خواند بخاطر حضور در مسجد است و الا اثری بر آن مترتب نیست و کسانی که می گویند چرا ۵ نماز را نمی شود در یک زمان خواند باید به این نکته توجه داشته باشند.

چون اصلی ترین کار در مسجد نماز است و هیچکس نمی تواند مزاحم آن شود این خود دلیل محکمی به جماعت است و الا چه اشکال دارد هر کسی در مسجد مشغول کاری شود حتی نماز بی دلیل نیست که بعضی مراجع دو نماز جماعت را همزمان در یک مسجد اگر متعرض هم باشد محل اشکال می دانند و وقت نماز جماعت کار دیگر جایز نیست و تحقیقاتی هم برای رسیدن به جماعت داریم مثل فراموشی. سهو. سقوط حمد و سوره. جواز اقتدا در همه جا جز موارد نادر.

عزل و نصب در مساجد حکومتی

چنانچه جامعه کنونی و بین المللی اقتضا می کند از شرکت ها و مراکز آموزش و نظامی و غیره با مدیریت دولت تأسیس می شود و همه چیز آن حتی آب و برق و نظافت و خدمات شهری به آن سازمان است قهراً مسجد در آن مراکز بعنوان یک مجموعه از نیازهای اولی است که در ایران تاکنون تقریباً ۱۰ هزار مسجد از

این مساجد نیاز است مثل دانشگاهها . پادگانها . دبیرستانها . راهها . فرودگاهها . بنادر . پالایشگاهها و شهرک های مسکونی . دولتی و یا اداری نیاز می باشد که ساخت و ساز و اداره آن عمدتاً مربوط به آن شرکت است لذا امام جماعت آن قهراً امام جماعت آزادی نیست (از نظر حقوقی و عزل و نصب و نیازمند مرکز یا مراکزی است تا از نظر اطلاع رسانی و امور پرسنلی طبق شرح وظایف عمل کند) گرچه از نظر فرهنگی و اجتماعی اینگونه مساجد تحت تأثیر مساجد خارج از آن مراکز می باشد که قهراً ولی فیه باید نظارت نزدیکی بر اینگونه امور داشته باشد.

نظارت مردم نسبت به امام جماعت

رساله حقوق تحف العقول:

امام عالم مراد عالم دین است.

سفیر بین ما و خدا امام است.

متکفل حمد و سوره ما امام است.

متکفل دین ما امام و ما متکفل دنیای امام هستیم.

در بعضی شهرهای قدیمی محصولات روز عاشورا و بیست و یکم برای امام است.

اگر امام از ما تفقد کند ما هم باید از او تفقد کنیم.

اسم امام جماعت مرحوم را ببریم.

حتماً امام را تبرکاً به خانه خود دعوت کنیم.

با او مشورت کنیم.

عقایدمان را به او عرضه کنیم.

سالی یک بار حمد و سوره خود را پیش او چک کنیم.

بیشتر توجه به اعمال او داشته باشیم.

از او در اعمال نماز سبقت نگیریم.

هنگام ورودش به مجالس او را احترام کنیم.

بیش از اندازه نماز را معطل او نکنیم.

سعی کنیم اقامه را عوض او بگوییم.

اگر کسی می خواهد در جای امام بایستد کمی عقب تر بایستد مثل ام مکتوم که در غیاب پیابر (ص) یک پله پایین تر می نشست.

او را مدیر واقعی مسجد بدانیم.

بدون اطلاع او در مسجد اقدامی نکنیم.

قدرشناس نظم و سرعت نمازش باشیم.

شعور مسجد

عن علی (ع) انه قال : ان المسجد يشكر الخراب الى ربه و انه ليتبشش من عماره اذا غاب عنه ثم قدم كما تبشش احدكم بغائبه اذا قدم عليه. (مستدرک ج ۳ ص ۳۶۵)

ثلاثه يشكرون الى الله ... (مستدرک ج ۳ ص ۳۶۴)

عن رسول الله (ص) : ان المسجد لينزوي من ... (مستدرک ج ۳ ص ۳۷۶)

عن انه رای رجلا ... (مستدرک ج ۳ ص ۳۸۷)

عن الصادق (ع) : شكت المساجد الى الله الذين لا يشهدونها من جيرانها. (وسایل ج ۳ ص ۴۷۹)

لا يوطن الرجل المسجد للصلاه او لذكر الله الا بتبشش الله به كما تبشش اهل الغائب اذا قدم عليهم .

(کنز العمال ج ۷ ص ۵۷۹)

۱- اشکایت روز قیامت

۲- عن علی (ع) اذا اخرج احدكم الحصاه من المسجد فليردها مكانها ادمی اخر فانها تسبح. (وافی ج ۷ ص ۵۰۳)

۳- اذا زلزلت الارض زلزالها . همه جا به هم برخورد جز زمین مسجد هم که بهم می چسبد تا شهادت دهند به مصلین در آنها.

۴- امام سجاد (ع) جای جای مسجد نماز می خواند. علت را سؤال کردند فرمود : برای اینکه روز قیامت همه جای مسجد شهادت دهند.

۵- و یخرون الیک الناقه الى ولدها والحمامه الى بیضها. (بحار ج ۱۴ ص ۷۷)

بعد اجتماعی مسجد

لا یأتی من کل مسجد قبیلہ الا وافدها الا نجیبہا

من کرم جماعہ المسلمین حرمت غیبته و بث عدالتہ. (وسایل ج ۵ ص ۳۹۴)

من اعتاد الی المسجد فاشہد له بکل خیر. (مستدرک ج ۶ ص ۴۴۴)

لا تدخلوا من بیوتی و لاحد هن عبادی عند احدهم مظلّمه فانه العنه. (مستدرک ج ۳ ص ۴۴۶)

اتمتع وافدکم الی الله. (وسایل ج ۵ ص ۴۱۶)

اتصال و وحدت

انما جمعت الجماعه و الاجتماع ... و لولا ذلك لم یکن احدا ان یشهد علی احد بالصلاح لان من لم یصل فیہ رجال یحبون جماعه ان یطهروا.

من صلی بقوم فاحفض قفسه بالدعا فقد خانهم. (وسایل ج ۵ ص ۴۷۴)

من رغب عن جماعه المسلمین سقطت عند الله. وسایل ج ۵ ص ۳۹۲)

مدیریت اجتماعی

بررسی موقعیت مردم

اسامی بچه ها

بازدید از مغازه ها و خانه ها

استقلال اجتماعی

استفاده از تجارب دیگران

تحویل گرفتن افراد بی بضاعت

مشورت با مردم

تأثیر موعظه شخصی

بررسی آمار شرکت کنندگان و مسافت آنها و انگیزه آنها

مدیریت اجتماعی مسجد

ثواب جماعت و مسجد همه اش عبادت نیست .

- ۱۱ کاندیدا شدن و خفض جناح و انتقادپذیری برای معایب اگر عیبی داشتیم همه به ما بگویند اگر چاپلوسی کردند یا حسادت داشتند معمولاً از سؤالها می شود فهمید که ما در چه کار کردانی داریم اگر بیشتر مسائل خانوادگی از ما سؤال کردند معلوم می شود ما را هم محرم و هم کارشناس می دانند.
- ۲ زیاد تحمل کردن و گوش دادن . یقولون هو اذن قل اذن خیر لکم . بطوری که مردم احساس راحتی کنند.
- ۳ جواب معنوی دادن و راهنمایی کردن نه اینکه روحانی مباشر حقوقی مشکلات مردم شود.
- ۴ مشورت کردن . مشاور فی الامر فاذا عزمت.
- ۵ منطقه استحفاظی را بررسی کنیم. معایب و محاسن را از محاسن برطرف کنیم گاهی امام مسجدی و کنار مسجد محل فساد است که هرچه امام کار کند آن خنثی می کند یا او موفق تر است .
- ۶ وانذر عشیرتک الاقرین.
- ۷ فضل الدار الشاسعه . هذا مسجد هذا حمام. حمام که رفت داخل خانه مسجد هم باعث ارزش نیست لذا همسایه کراحت دارند خانه شان نزدیک مسجد باشد یا بسازند.
- ۸ مسجد باید خدمات بگیرد و بدهد امنیت پارکینگ می دهد.
- ۹ رسیدگی امام به مسائل خدماتی نظافت کوچه ها نور اطراف.
- ۱۰ توجه به برنامه های تلویزیون و مسائل روز دیگر و ارزیابی آنها. اگر مسجد خلوت شد بداند مسابقه فوتبال پخش می شود مثل تاکسی ها ساعت ۸ صبح خلوت می شود چون اداره ها باز شده و بازار باز نشده است.
- ۱۱ هماهنگی با مردم در نماز مثل اینکه ایستگاه کارخانه است و ساعت ۶ صبح سرویس می رسد زمستان وقت اذان و در تابستان نزدیک آفتاب.
- ۱۲ تشکیلات فرهنگی مملکتها هماهنگ نیست شرایط اجتماعی با ما هماهنگ نیست پس توقع را باید کم کرد.
- ۱۳ اوقات فراغت ضد ارزش است چون وقتی هوا خوب است نوجوانان در اختیار آموزش و پرورش و وقتی هوا گرم شد مسافرت شروع می شود یا تجدیدی دارند و یا خسته از امتحان هستند. اوقات فراغت اسمش با خودش است نتیجه ۹ ماه معلمی می گویند دین با روحانیون در تابستان.

۱۴- استقلال اجتماعی است انقلابی هستم دولتی نیستم بچه های من مثل بقیه اند هدف از تبلیغ امامت روشن می شود می آیم که نماز خود منظم شود مثل لباس می شویم تا دستهای مردم پاک شود.

۱۵- تحویل گرفتن مردم مریض شما خوب شد مسافر آمد محصول برداشت شد محبت است اسم و فامیل و شغل و شهر و زادگاهش را بپرسیم.

۱۶- تفقد از وظایف امام است قبل و بعد نماز خصوصا افراد دست خالی و مردان.

۱۷- کسانی که از راه دور می آیند بهتر باید تقدیر کرد.

۱۸- جابجایی امام جمعیت پیامهای مثبت و منفی زیادی دارد.

۱۹- وابستگی مسجد به کجا باشد و رهبری حوزه سازمان ارشاد.

۲۰- قبل از شروع به امامت مدتی کارشناسی کند و بعضی اماکن را ببیند.

مدیریت اجتماعی مسجد

معنی روحانی معنی مسجد تفکیک پذیر نیست.

امامت بر افکار

استقلال اجتماعی مسجد در سایه استقلال اقتصادی بوده و ده کانال اقتصادی تخصص های آخوندی

روحانیت در ۵۰ سال آینده

آبروی ۴۰۰ ساله روحانیت

روحانیت تاکنون دوگانگی و نفاق نداشته است

روحانیت بی مسجد روحانیت بی هویت مثل قرآن بی ولایت و...

روحانیت و امور معیشتی مردم مساوی است با مشکل بنی اسرائیل

روحانیت و پول حلال و مردم کوفه

روحانیت شاغل و روحانیت آزاد

کاربری مسجد برای روحانی باسواد و بی سواد و...

ارزش کمیت از کیفیت جداست اما خداوند برای ما یکی کرده است راهنمایی یا شرک در نماز یا نماز

جمعه آثار و فواید زبان در روحانیت.

تعداد ما از همه کمتر حقوق ما از همه کمتر ارزش ما از همه بیشتر

بالا بردن سطح مدیریت از اهداف ماست که مشهد تأمین نکرد.

کودک و نوجوان مسجد

در تاریخ

حضرت عیسی (ع) در طفولیت در مسجد زندگی می کرده است.

خود حضرت مریم در کودکی در مسجد بوده است.

در کودکی حضرت عیسی (ع) امام جواد (ع) و حضرت مهدی (ع) به نبوت و امامت رسیدند وقتی هاجر و اسماعیل به مسجد الحرام آمدند اسماعیل کودک بود. ربی اسکنت من ذریتی بواد غیر ذی زرع. بدنیا آمدن علی (ع) در قبله مساجد (کعبه) و سه روز در آنجا ماندن...

علی (ع) هنوز به تکلیف نرسیده که به پیامبر (ص) اقتدا کرد. امامین حسن و حسین (ع) در کودکی وارد مسجد می شدند و مورد استقبال قرار می گرفتند و اختصاصی هم نیست چون (و لکم فی رسول الله اسوه حسنه) و پیامبر کودکان دیگر را هم تحویل می گرفتند. در مسجد پیامبر نمازش را خلاصه کرد بخاطر گریه بچه... فاتحوز فی صلاتی کراهته ان اشق علی امه (احکام المساجد ج ۲ ص ۹۳) و حال آنکه پیامبر می توانست سرزنش کند مادر بچه را.

اگر نباید به مسجد بیایند پس احادیثی که بچه واسطه شوند بین زنان و مردان چگونه است.

(وسائل ج ۵ ص ۴۱۲)

ان علیا (ع) قال : الصبی فی یمین الرجل فی الصلاه ...

و گاهی دستور داریم در صف اول آنها را ای دهید متفرقا ...

و گاهی بحث در امامت آنهاست. عن علی (ع) کان یقول : لا بأس ان يؤذن الغلام الذی لم یحتلم و ان یوم .

(وسائل ج ۳ ص ۳۹۸)

امتیازات آمدن کودکان و نوجوانان به مسجد

۱- بعضی ارکان و آداب نماز است که فقط در مسجد و جماعت میسر است و روایتی که می فرماید :
علموا الصبی الصلاه ابن سبع. (احکام المساجد ج ۲ ص ۲۹۰) قهرا در مسجد است.

۲- بزرگانی که به مسجد می آیند عمده اش بخاطر مأنوس بودن با مسجد در کودکی است.

۳- کودکان و نوجوانان اگر به مسجد بیایند پدر و مادر خود را هم می آورند چنانکه به جاهای دیگر می
برند.

۴- کودک و نوجوان در حال بازی کردن حواس و گیرندگی اش از بزرگانی که به دقت نگاه می کنند
بیشتر است.

۵- هر جا کودکان هستند مجلس گرم تر است.

۶- روایات مرکب که جمعیت جماعت اگر از ده نفر بیشتر شدند... ندارد کودک نباشد پس شامل کودک و
بزرگ می شود.

۷- اگر امام جماعت کودکان را تحویل بگیرد اثرات مثبت و زیادی در بزرگی دارد چنانچه تجربه ثابت
کرده است.

و اما روایات مساجدکم صبیانکم

مرحوم مجلسی ج ۳۴۹ : (ربما بقیه الصبی بمن لا یوثق بدینه اما من علم منه ما یقتضی الوثوق به
لمحافظه علی التنزیه من النجاسات و اداء الصلاه فانه لا یکره تمکینه بل یستحب تمرینه و لا بأس.

علاوه جنبوا به معنی اخرجوا نیست بلکه به معنی جداسازی است .

شاید مراد محل سجده باشد شاید مسجد خانه باشد شاید مسجد انحصار بچه ها نباشد شاید بخاطر نجاست
باشد اگر نجس نکنند اشکالی ندارد. شاید وقت نماز باشد نه غیر نماز.

امام جماعت

لحاظ موارد ذیل برای امام جماعت الزامی است:

عدالت - قرائت - سرعت - نظم - رضایت - صوت

سجده طولانی خارج نماز جماعت داشته باشد نه در نماز جماعت و خصوصا نمازهای صبح ماه مبارک
رمضان که غذا برگردد.

یک مورد در روایات سفارش به طولانی کردن نماز جماعت ذکر نشده و حال آنکه سفارش به مختصر خوانی و رعایت حال اضعف مأمومین شده است.

هواپرستی کمتر - کمتر

بهترین آداب امام جماعت

سید بودن

سابقه داشتن

اعلمیت

شغل دیگر نداشتن

اعتدال

صورت زیبا

لباس زیبا

زینت

چرا برای امام جماعت فقط عدالت شرط است

نظم عین عدالت است

فقها برای خود دعا نمی کنند

جواز فقط دعای سیاسی

کسی حق ندارد صدایش را برای دعا بلند کند مگر امام جماعت یکی بعد از اذان و قبل از اقامه یکی هم در بحران های سیاسی

قال رسول الله (ص) من ام قوما و حینهم من هو اعلم منذ من لم یذل امرهم الی الی یوم القیامه (بحار ۸۸/۸۸) (وسائل ۴۱۵/۵)

عن الصادق (ع): الصلوه خلف العالم بالف رکعه و خلف قدشی بمائه و خلف العدبر خمسون و خلف المولی خمس و عشرون (بحار ۵/۸۸)

مرحوم سید یزدی فرمود: ولا یخفی انه اذا تعدد جهات الفضل تضاعف الاجر

قال صاحب وسائل نقلا عن الشهيد: ان الصلوه الواحده منها تعدل خمسا او سبعا و عشرين صلوه مع غير العالم و معه الفا(وسايل ۳۷۴/۵)

عن جعفر بن محمد(ع)انه قال: يوم القوم اقدمهم هجره فان استووا فاقروهم و ان استووا فافقههم و ان استووا فاكبرهم بينا و صاحب المسجد احق بمسجده(بحار ۱۱۰/۸۸)

عن النبی (ص):... و كل اهل مسجد احق با الصلاه فی مسجدهم الا ان يكون امير حضر فانه احق بالامامته من اهل المسجد(مستدرک ۴۷۵/۶)

خصوصیات دو امام

زیبا رویی

اعلمیت

اعدلیت

سن

سلامت جسم

حسن بودن

کسی که متیمم است کراهت دارد به عنوان امام بایستد(وسايل ۴۰۲/۵)

خانه قرار دادن و نشستن در مسجد

كل جلوس من المسجد لغو الا ثلاثه مصل او ذاكر الله او سائل عن علم. (مستدرک ۳۷۱/۳)

وضو در خانه

مستدرک ج ۳: ص ۳۶۴ ح ۲/۳۷۹۱ - ص ۳۶۳ ح ۲/۳۷۹۲ - ص ۳۶۰ و ۲/۳۷۷ - ص ۳۸۹ ح ۲/۳۸۵۷ - ص ۴۳۵ ح ۱/۳۹۳۴

مسجد و منافع دنیوی

۱- عن علی (ع): اذ قرأت الادمات و الانمات عوفی اهل المساجد (مستدرک ۳۵۶/۳)

۲- محفوظه محفوظ اهلها هم فی صلوتهم والله فی حوائجهم هم فی مساجد هم والله من ورائهم

۳- عن اختلاف الى المسجد اصاب احدى الثمان ... رحمه منتظره. (مستدرک ۵۷۴/۳)

۴- قال رسول الله (ص): ان المساجد اوتادا الملائكة جلسائهم اذا غابوا افتقدوهم و ان مرضوا عادرهم و ان كانوا في حاجه اعانوهم . (مستدرک ۳/۳۵۸)

۵- قال اميرالمؤمنين (ع): فاذا نظر ... فاذا نظر الى الشيب ناقل اقدامهم الى الصلوه و البلدان يعملون القرآن فاخر ذلك عنهم. (مستدرک ۳/۳۶۹)

زود از مسجد بیرون آمدن فقر می آورد.

قال رسول الله (ص): ان الله تبارک و تعالی اذا رءى ... يا اهل المعاصی لولا من فیکم من المؤمنین

.....

محیط مسجد

مسجد مکانی برای توحید ناب و پرستش خالصانه

و ان المساجد مع الله احدا (سوره ص آیه ۱۸)

مسجد جایگاه تجلیل ، وحدت و ظلم ستیزی است.

حضور مؤمنان در مسجد حضوری برخاسته از عشق سرشار آنان نسبت به مسجد است. (وسایل ۴/۴۸۲)

حضور مؤمن در مسجد ناشی از نیاز طبیعی است همانند رفت و آمد پرندگان به آشیانه و پناهگاه خویش.

انسان به انس و الفت محتاج است و این با بهترین وجه در مسجد و صاحب مسجد برآورده می شود (من

الف مسجد الله تعالی) (احیاء العلوم غزالی)

مسجد و مسجدی ها برای آسمانیان پرتو افکنی می کنند

(ان بیوتی فی الارض المساجد لاهل السما كما النجوم لاهل الارض)

خواب در مسجد

اگر مزاحم عبادت و نماز باشد مشکل است و اگر مزاحم نیست چند قسم است:

گاهی خودش عبادت است مثل خواب در اعتکاف

گاهی مقدمه عبادت است مثل نزدیک غروب و ظهر یا صبح و شب در مسجد می خوابد تا موقع نماز برسد

گاهی جزء تعقیبات است مثل خواب بردن بعد از نماز یا خانه اش دور است نمی تواند بر گردد مثل ظهر ماه رمضان ، گاهی برای مسافر و بی خانمان است مثل اصحاب صفه .

گاهی برای اینکه کراحت دارد شب به خانه برود در مسجد می خوابد
گاهی برای حفظ اموال مسجد است .

گاهی برای ترس از دشمن ، سیل و زلزله است .

گاهی برای ثواب حضور در مسجد است .

کراحت برای کسی که در مسجد بیتوته کند و هر شب در مسجد بخوابد .

احتمال جنابت و یا نجاست اگر مثل همه مردم باشد اشکال ندارد اگر یقین دارد کراحت دارد .

حال خواب در مسجد حرام نیست .

قرآن و مسجد (دارالقرآن)

قال النبی (ص):... و من احب القرآن فلیحب المساجد (مستدرک ۳/۳۵۵)

قال رسول الله (ص): من كان القرآن و المسجد بیته

عن ابی عبدالله (ع) : المروه مروتان مروه الحضر و مر السفر فاما مروه الحضر فتلاوه القرآن و حضور المساجد (مستدرک ۳/۴۵۷)

عن رسول الله (ص) : من كان القرآن حدیثه و المسجد بیته (مستدرک ۳/۳۵۸)

قال امیرالمؤمنین (ع) : ... فاذا نظر الى الشیب ناقل اقدامهم الى الصلاه و الولدان يتعلمون القرآن رحمهم الله فاخو ذلك عنهم . (مستدرک ۳/۳۴۰)

قال النبی (ص) : ما جلس قوم فی من مساجد الله تعالى يتلون كتاب الله (مستدرک ۳/۳۶۳)

قال رسول الله (ص) : و قد سأله رجل فقال ای العمل افضل ، قال ذکر الله فأعادها علیه ثلاث ثم قال ما جلس قوم فی بیت من بیوت الله یدرسون كتاب الله . (مستدرک ۳/۳۶۳)

مسجد هم دارالقرآن هم دارالعمل بالقرآن .

دارالقرآن ها معمولا برای گروه خاصی است ولی دارالقرآن مسجد برای همه است .

چه امتیازی دارالقرآن دارد که مسجد ندارد .

رفتن به حسینیه جنباً هم می‌شود ولی در دارالقرآن اینهم نمی‌شود؟

دارالقرآن، مکتب قرآن، جامعه القرآن، مهدالقرآن، آیا مضربه مسجد است یا رقیب یا امتیاز بر مسجد دارند. کل بناء و بال علی صاحبه شامل ان می‌شود یا نه؟

مصدق مسجد ضرار هست یا نیست

رب قال القرآن و القرآن یلعنه در مسجد بیشتر است یا دارالقرآن.

الذین جعلوا القرآن عضین. جعلوا المسجد عضین.

نمایه قرآن و مسجد دیده شود.

در دارالقرآن لازم نیست سکوت باشد ولی در مسجد سکوت بهترین زمینه قرائت قرآن است.

مسجد چون ملائکه کمک می‌کنند شیطان نفوذش کمتر است فاذا قرأت القرآن فاستعذ بالله.

مسجد جای مؤمنین است و اذا قرأت القرآن جعلنا بینک و بین الذین لا يؤمنون بالآخرة حجابا مستورا (اسراء.)

هجران قرآن و هجران مسجد و قال الرسول یا رب ان قوم اتخذوا هذا القرآن مهجورا.

آیا در مسجد تذکر به قرآن راحت تر است یا در جامعه القرآن؟ ولقد یسرنا القرآن لذكر. قمر ۳۲/۲۲

بانی مسجد

تاکنون از مسجدسازان مثل مدرسه سازان تجلیل نشده است.

بهترین مسجد آن مسجدی است که یک نفر ساخته و اداره می‌کند.

چه اشکالی دارد اسم بانی به دیوار مسجد نوشته شود؟

در صدر اسلام مساجد به نام فامیل ها بوده است : مسجد النبی... حتی مسجد قبا.

بانیان بدانند همه ثواب ها برای آنها و هر گناهی در مسجد شود به آنها ضرری نمی‌رساند . کل بناء و بال علی صاحبه الا المسجد .

بیشترین پولها را زنها و مساجدی که زنان تنهایی ساخته اند زیاد است.

مسجدی را در کاشان یک نفر حمال (باربر) ساخته است.

همه کس لیاقت ساخت ندارد . ما کان للمشرکین ان یعمروا مساجد الله .

ویژگی بانیان

ایمان به خدا و روز قیامت

قیم نمازند

بهترین زکات را می دهند ، عمومی ترین مصرف زکات ساخت مسجد است.

شجاعان روزگارند (ولم یخشی الا الله)

همکار حضرت ابراهیم و اسماعیل است.

وقتی به نماز شهادت می دهند.

مورد محبت خدا نیز هستند.(ان الله اذا احب عبدا حبله قیم مسجد)

هیچوقت کاری برای آن عوض نمی شود.

ویژگی مسجد

زن و مرد و پیر و جوان از آن استفاده می کنند.

هیچ وقت از رونق نمی افتد.

بهترین کار است چون همه کارها ی خیر از مسجد سرچشمه می گیرد.

تا مسجد برجاست ملائکه درود می فرستند اگر نمازگزار نداشته باشد هیچ وقت از بین نمی رود و اذا

زلزلت الارض زلزالها مساجد بعضه الی بعض

مراد جماعت در مسجد

۱- حی علی الصلوه نماز جماعت شتابیدن نمی خواهد ، قدقامت الصلوه کافی است.

حی علی الصلوه برای مسجد است.

۲- افرادی در مسجد اولی تر از جماعت بیرون است.

اگر مراد جماعت بدون مسجد است من صلی جماعه رغبه عن المسجد فلا صلوه له و لمن

صلی، حلقه یعنی چه.

برای چه به مسجد برویم؟

قال النبی (ص) : من اتی المسجد فهو حظه

پس رفتن با انگیزه و انگیزه مهم شرط است. (سنن ابن داوود ۱۲۸/۱)

قدم برداشتن برای مسجد :

ان النبی (ص) قال : من تطهر فی بینه ثم مضی الی بیت من بیوت الله لیقضی فریضه من فرائض الله کانت خطوا امه احدهما تحط عنه خطیئه و الاخری ترفع درجه. (احکام المساجد ۲۷۲/۲)

در دنیا مهمان و در مسجد خانه گزینیم :

قال النبی (ص) : کونوا فی الدنیا اضیافا و اتخذوا المساجد بیوتا ... (بحار ۳۵/۸۳)

چراکه مسجد خانه اوست و ما هم عبد او.

عن علی بن الحسین (ع) : والمساجد بیوت الله... (بحار ۱۴۹/۱۸)

من تطهر فی بینه ثم مضی الی بیت من بیوت الله . (احکام المساجد ۲۷۲/۲)

نه جسم ما بلکه جان ما در گرو مسجد است .

عن النبی (ص) : ان احب العباد الی المتحابون بجلالی المتعلقه قلوبهم بالمساجد .

چراکه اساس مسجد تقوی به مسجد است ، علی التقوی. (بحار ۳۷۰/۸۳)

چون هر انسانی می خواهد پاک باشد و رفتن به مسجد میل به پاکی را به ارمغان می آورد. (بحار ۲۱۷/۹)

و ملائکه پاکان را انتخاب می کنند.

ان للمساجد اوتادا الملائکه جلسائهم. (مستدرک ۳۵۶/۳)

و بهترین جا برای زیارت خدا را انتخاب کنید.

تطهر فی بینه ثم زارنی فی بینه

پس قبل از هرچیز جسم را پاک کنیم.

عن النبی (ص) : لا تدخل المساجد الا بالطهاره

و به قصد پاکی به مسجد برویم فيه رجال یحبون ان یطهروا.

اذان برای جمع کردن مردم است

- احی علی الصلوه

- ۲ لا بأس ان یصلی الرجل لنفسه بلا اذان و لا اقامه. (مستدرک ۲۵/۴ - ح ۴۰۸۸)

- ۳ عصر و عشا اذان ندارد. خمس صلوه فی ثلاث اوقات. (مستدرک ۴۰۸۷/۴)

فضیلت اذان

من اذن فی سبیل الله و لو صلواه واحده ... من علیه بالعمه. (مستدرک ۱۸/۴)

من اذن فی سبیل الله و لو صلواه واحده و جمع بینہ و بین الشهداء. (مستدرک ۱۸/۴)

من اذن فی سبیل الله و لو صلواه واحده فخير المؤذنون فی امتی مع النبیین و الصدیقین و الشهداء.

چون اذان احیای پیامبران و صدیقین شده است.

چون شهادت به رسالات می دهد.

هرکس با اذان او نماز بخواند سهیم است.

ولد من کل من یصلی بصوته حسنه. (مستدرک ۲۴/۴ - ح ۴۰۸۳)

اذان حد مسجد است. من سمع النداء

از مصادیق زنده عمران مسجد اذان و مؤذن است.

فضیلت اذان و مؤذن

شیطان به اندازه صدای اذان دور می شود.

عن النبی (ص): علی رؤوسهم تاج الکرامه. (مستدرک ۲۲/۴ - ۴۰۷۹)

مؤذن در روز قیامت از همه نورانی تر محشور می شود. ای لاستشرافهم. (مستدرک ۱۹/۴)

فیؤتی بالمؤذنین فیعلمون علی نجب من نور. (مستدرک ۲۲/۴ - ۴۰۷۹)

پیامبر (ص) دعا کرده: اللهم اغفر للمؤذنین. (مستدرک ۲۲/۴ - ۴۰۸۰)

یحشر المؤذنون یوم القیامه اطول اناس اعناقا.

مؤذن در روز قیامت از همه یک سر و گردن بلندتر محشور می شود. (مستدرک ۱۹/۴)

مؤذن بدون حساب وارد بهشت می شود: ثلاثه لا یبالون ... و مؤذن اذن. (مستدرک ۲۱/۴)

من اذن ... كتب الله له برائه من النار. و ان لحوما منه على النار و هي لحوم المؤذن. (مستدرک ۲۲/۴)

من اذن ... اشفع لمن سئ . (مستدرک ۲۱/۴)

مؤذن در روز قیامت شفاعت می کند .

و اذا مات ما تعرفته هو ام الارض فی قبره . (مستدرک ۲۲/۴)

عذاب قبر ندارد: عن النبی (ص) : و لا یعذب فی القبر من اذن ... (مستدرک ۲۱/۴)

زمین و زمان برایش شهادت می دهند: قال النبی (ص) : و شهید بذلک کل رتب او یابس بلغه صوته.

(مستدرک ۲۲/۴)

عن النبی (ص) : لو یعلم الناس ما فی الاذان الی ان یستمعوا علیه لفعلوا. (مستدرک ۲۰/۴)

امام الگوی مسجد است اما مؤذن الگوی محل است تا آنجا که صدا می رود.

مؤذن به اندازه صدایش امام است و همه مردم را به خدا دعوت می کند ، اما امام فقط مردم داخل مسجد را به خدا دعوت می کند.

اذان اعلان وقت ملاقات با رب الارباب است.

مؤذن گرچه رتبه اش از امام کمتر است ولی احترامش بیشتر است: عن النبی (ص) : الائمه ضمناء و

المؤذنون امناء. (مستدرک ص ۲۳)

صدای مؤذن حد مسجد است تا جایی که صدای مؤذن برسد همسایه مسجد محسوب می شود. من سمع الندا

اذان و مسجد

حذف اذان و اقامه برای کسی که بعد از جماعت ملحق شده انحصار در مسجد دارد.

اذان فقط در مسجد: من تولى اذان مسجد من مساجد الله (بحار، ج ۸، ص ۱۹۳؛ ج ۷۶، ص ۳۶۹؛ ج ۸۴، ص ۱۲۳)

مساجدهم معموره بالاذان (ج ۵۲، ص ۲۶۲)

وقت اذان لازم نیست مؤذن روبه قبله باشد.

وقت اذان از جلوی مسجد رد نشوید.

تا اذان تمام نشده نماز جماعت شروع نشود.

حی‌ها در اذان بمعنای بشتابید است و کسی که در غیر مسجد نماز بخواند ولو به جماعت حی معنی ندارد.

اذان وقت در غیر مسجد پیدا نکردیم.

حد مسجد اذان است (من سمع النداء)

بحثی که مؤذن و امام یکی است در کتب فقهی.

از مجموع اینها بدست می‌آید که اذان از مسجد مطلوب و در غیر آن زیبایی چندانی ندارد.

امام و مؤذن

و له من کل من یصلی معه سهم (مستدرک ۲۴/۴ - ۴۰۸۳)

من اذن وامام خلفه صفان من الملائکه (مستدرک ۲۴/۴ - ۴۰۸۵)

عن النبی (ص): الائمه ضمناء و المؤذنون امناء (مستدرک ۲۴/۴ - ۲۳)

قال رسول الله (ص): المؤذنون اطول الناس اعناقا يوم القيامة (عیون الاخبار ح ۶۸۳۷) (وسایل ۳۷۶/۵)

رسول الله (ص):

فانه يحشروا المؤذنون من امتی مع النبیین و الصدیقین و الشهداء و الصالحین (وسایل ۳۷۷/۵)

قال و روی: ان الملائکه اذا سمعت الاذان من اهل الارض قالت هذه اصوات امته محمد (ص) بتوحید

الله تعالی فیستغفرون الله لامه محمد حتی یفرغوا من تلك الصلاه (وسایل ۳۷۶/۵)

عن علی (ع) قال: المؤذن والامام ضامن (وسایل ۳۷۸/۵)

عن باقر (ع): المؤذن له من کل من یصلی بصوته حسنه . (وسایل ۳۷۸/۵)

شکا رجل الى ابی عبدالله عن ، فقال اذن كلما سمعت الاذان كما يؤذن المؤذنون. (بحار ۳۱۶/۷۳ باب

۶۰)

سنتهای متروکه

سکوت در مسجد حتی هنگام صلوات

حکایت اذان

دعای وقت ورود

دستها را جلو ران گذاشتن هنگام قیام

سمع الله لمن حمده را فقط امام می گوید

روبرگرداندن امام

نبودن امام در محراب قبل از نماز

اقامه را مامومین می گویند

منکر (خارج از نماز) نداریم

صدای ذکرشان را دیگران نمی شنوند

جلو نماز دیگران راه نمی روند

خواندن حمد و سوره در جماعت ظهر و عصر

افطاری ساده دادن و عمومی دادن

افطاری دادن بعد از نماز صبح عید فطر

تکبیرات نماز عید را از نماز صبح شروع کنند

خطبه کوچک

تصفیه صفوف

صف اول

جای خالی را پرکردن

لاصلوه بعد الفریضه را مراعات کنند

سرعت در دفن اموات

نماز میت عمومی

نداشتن مراسم ختم و هفت

سیمان و گچ مصرف نکردن در قبور

لحد کردن

روی قیر را نساختن

مسجد و سکوت

مسجد مسکن است و سکوت بهترین آرام بخش (مسکن) است

فرق بین ذکر و مناجات و صلوه اصطلاحاً در آهسته و نجوی کردن است

نهی رسول الله (ص) ان یرفع فیه الصوت (مستدرک ج ۳ ص ۳۸۱)

قال رسول الله:

جنبوا مساجدکم مجانینکم وصیائکم و رفع اصواتکم (مستدرک ج ۳ ص ۳۸۱)

عطف مجنون و کودک و صدای بلند شاید بخاطر سروصدا کردن بیچه و دیوانه باشد

نهی رسول الله:

ان تنشر فیها الضالّه (مستدرک ج ۳ ص ۳۸۳ ص ۳۸۴۲)

آثار جنجال در مسجد قال رسول الله (ص):

اذا فعلت امنی خمسۀ عشر خصله حل بهاالبلاء منها و ارتفعت الاصوات فی المساجد (مستدرک ج ۳ ص ۳۸۲)

و اذا قرى القرآن فاستمعوا له، و انصتوا. پس سکوت در مسجد.

صلوات بلند در مسجد بررسی شود.

یکی از مصادیق عمران مسجد سکوت است.

کسی که در مسجد صدا کند تعزیر می شود (شلاق زدن در مسجد)

از نظر معماری مسجد جوری ساخته شود که صدا نییچد.

وقتی بلندگو را ساختند عده ای از مراجع منع کردند.

هنگام خروج کفش را به زمین نزنید.

لا ترفعوا اصواتکم فوق صوت النبی در مسجد بوده است.

هم برای رسول الله و هم برای دیگران صوت بکار رفته شده است.

حتی نجوا کردن در مسجد اشکال دارد.

آداب اشاره کردن در مسجد

آلودگی صوتی در مسجد

ممنوعیت صدای ناهنجار در مسجد

آثار روانی اذان بر آرامش

در نماز فقط حمد و سوره مهریه است.

عمده‌ی مردمی که الان به مسجد می‌روند بخاطر سر و صدا در خیابان و منازل است.

هنری

بخاطر فضای مقدس و تحریک عاطفه و ایجاد انگیزه و امیدواری معمولی بوده که هنرمندان هنرشان را بروز

دهند و آن هنر حکم عبادت و بندگی خدا را دارد و شرایط و آداب مسجد همسو و همساز با هنرست.

گاهی هنر در قالب معماری گاهی در قالب کاشیکاری و گاهی در رنگ آمیزی و گاهی در فرش ظهور و بروز می‌کند.

گاهی باعث طبع شعر، نوشتن کتاب، کارهای حماسی و از همه بالاتر هنر در قالب تقوا که از همه هنرها

مهمتر و زیباتر است بروز می‌کند چه هنری بالاتر از تنظیم دنیا و آخرت چه هنری بالاتر از تصمیم بر صراط مستقیم و چه هنری بالاتر از سجده.

لذا حافظیت حافظ برای قرآن باعث معنی دار شدن شعرهای حافظ شده است و شعرهای ماندگار شعرهای

هوسرانی نیست شعرهای ادبی اخلاقی است که همیشه از اهل مسجد و نماز جوشیده است.

لذا مسجد در تاریخ نمایشگاه انواع هنرهاست.

گردشگری و مسجد

رحله الشتاء و الصيف.

سیروا فی الارض فانظرو کیف کان عاقبه المکذبین، عاقبه المتقین.

ویژگی ایران در تنوع معماری مسجد بر خلاف بسیار از کشورها که مساجدشان متحدالشکل است. میراث فرهنگی ما همانا مسجدها هستند کاخ ها میراث ستم پذیری و پل ها و کاروانسراها میراث خدماتی. گردشگری به مدل روز برای مساجد در سه مسجد سفارش است. لا تشهد الرجال الا الی ثلاث مساجد: (مسجد الحرام، مدینه، کوفه)

مسجد بهترین پناهگاه برای گردشگران (خوابگاه مسافری)
خدمات ویژه برای جهانگردان (پارکینگ (طویله) آب انبار، حمام)
مسجد محل تبادل فرهنگ و ادب جهانگردان است.

تولیت

تولیت یا خادم

یکی از حقوق واقف نصب تولیت است که برای موقوفه قرار می دهد. و شرائط مثل شرائط وصی است اما چون مسجد حبس الملک نیست بلکه فک الملک لذا تولیت پذیر نیست حتی برای حاکم اسلامی بعضی حقوق است نه همه حقوق تا آنجا که بعضی علما فرموده اند: مسجد ضرار مسجد نشده بوده است و اگر مسجد شده بود پیامبر [?] او را خراب نمی کرد.

در تاریخ داریم که امیرالمؤمنین [?] در بعضی از ملاحظات سیاسی دستور داد مردم کوفه در فلان روز فقط در مسجد جامع جمع شوند لذا حاکم اسلامی حق تغییر وقف را ندارد اما حق هدایت وقف را دارد به این معنا که اگر وقفی به ضرر اسلام و مسلمین بود از او جلوگیری کند و لکن در خود وقف کمتر دیده شده است ائمه علیهم السلام دخالتی کرده باشد لذا نصب امام جماعت جزء در زمان پیامبر [?] نداشتیم که شاید در آن زمان نصب امام جماعت نبوده نصب حاکم/استاندار بوده است که از شئون حاکم و استاندار اقامه جماعت و مسجد محل اقامه آن.

تا کنون ما مقام معظم رهبری نصب امام جماعت نداشته است بخلاف نماز جمعه بدون نصب مشکل است پس بنابراین در قرآن اسم تولیت نیامده بلکه اسم عماره بعنوان ریاست مخدوش شده است أجعلتم سقايه الحاج و عماره المسجد الحرام...

کلید داری داشته ایم، پرده داری داشته ایم، سرایداری و خدمت (مریم و محرر) ام اسمی از تولیت بعنوان شخص نیامده و لکن (ان اولیائه الا المتقون) بعنوان اولیاء آمده است نه تولیت که معلوم می شود مسجد

مربوط به شخص خاصی نیست چنانچه طهارت او از نجاست تکلیف شخص خاصی نیست و کسی حق منع ندارد.

بلکه اگر مسجد موقوفاتی داشته باشد که واقف تولیت گذاشته باشد آنجا مثل بقیه موقوفات تولیت دارد مثل مرافق مسجد (مزرعه و مستقالات) ولی خود مسجد هیچگونه تولیتی ندارد.

تهاجم فرهنگی علیه مسجد (سوء استفاده از مسجد)

کل بناء و بال علی صاحبه الا المسجد

چراغی که به خانه رو است به مسجد حرام است.

مدرسه سازی بهتر از مسجد سازی

با وجودی که از وجوهات نمی شود مسجد ساخت چگونه می شود مدرسه ساخت.

مسجد ضرار مسجد نشد گرچه اسم مسجد روی آن آمد چرا که یکی از شرائط مسجدیت مسجد قبول یا عدم ردع حاکم شرعی است.

مشکل مسجد ضرار پاتوق شدن بود.

مسجد پایگاه وحدت است نه جناح راست و نه جناح چپ.

تبدیل مسجد جامع به مجتمع فرهنگی.

تبدیل مسجد به نمازخانه یا سالن چند منظوره.

برقراری نماز جمعه در مصلی و جماعت در غیر مسجد یکی از آثار تهاجم فرهنگی است.

تهاجم فرهنگی.

ساخت حسینیه با عیارهای مسجدی از نظر تقدس از مصداق تهاجم فرهنگی است.

جمع آوری کمک برای امور غیر مقدس و غیر ضروری در مسجد.

استفاده از انگیزه پاک برای کارهای نا پاک (حسینیه همان مسجد است)

جمع آوری پول برای هیئات از مصادیق تهاجم فرهنگی است.

جایبایی کردن موقوفات بدترین سوء استفاده از مسجد است.

رها کردن بیمه خدام و آموزش خدمات به آنها و متهم کردن به ناکارآمدی و بد اخلاقی خدام.

مقدس نبودن خادمی برای خادم.

استفاده کردن از خدمات مردی (مالی، انسانی) برای رقبای مسجد.

بی هویت کردن ائمه جماعات.

عدم آموزش مدیریت مسجد در حوزه.

نبود مرکز آموزش آخوندی (آقایی) در بین این همه مراکز آموزشی و تحقیقاتی مثل دانشگاه پلیس، دانشگاه پرستاری)

همه ساختمانها به نحوی می توانند از خدمات وام بهرمند شوند جز مساجد.

همه مراکز خدمات دولتی دارند جز مساجد.

هیچ مرکزی خدماتی، آموزش بهداشتی، دامپروری مثل مسجد بی بهره نیست.

گندم، جنگ، مسجد مردمی هستند اما فقط گندم ۸ وزارتخانه و ۱۳ سازمان حمایت می کند و مسجد ۱۴ ارگان از خدمات مسجد بهره مندند.

حدود ۱۰۰٪ مسجدی ها مخاطبین رهبری هستند.

و مسجد حتی ۱٪ از حمایت های بهره مند نیست.

تربیت شدگان مساجد همانا دلسوزترین، مقاوم ترین و عمیق ترین و دقیق ترین و کارآفرین ترین خدمتگزاران مملکتی هستند.

همه ساله رئیس جمهور در جشن درختکاری شرکت می کند بعنوان سمبلیک ولی در یک مسجد شرکت نمی کند.

از ۲۷ استاندار و همه وزرا ۱ نفر معتاد به مسجد نداریم.

بهترین مکان برای سخنرانی کاندیداتوری وکلا، رئیس جمهور و بهترین و مقدس ترین مکان اخذ رأی مسجد است و حال آنکه باندازه مراسم ختم هزینه به مساجد نمی دهند.

اسم مسجد متأسفانه سمبل (توالی و دستشویی) شده است.

سنت ها غلط موجب فراری دادن مردم از مسجد شده اند من جمله:

-سخنرانی بین دو نماز.

-طولانی کردن نمازها.

-گروگان گیری مردم.

-توهین عملی به خواهران.

-طرد جوانان از مسجد

مطرح کردن مسجد المرأه بیتها بعنوان اصل مسلم

متهم کردن مساجد به فرهنگ مخالف (مسجد ضرار)

بدعت ها و خرافات (خوابیدن در مسجد حرام است، مأوی کردن، نشستن با فکر در مسجد محکوم، مطالعه در مسجد ممنوع)

هرکس خادم یا هیئت امنا یا امام شد همه گونه اولویت را برای خود قائل است. حتی برای اموال مسجد.

در مسجد کوفه خوارج برای خود نماز جماعت مستقل بر پا می کردند.

جدا سازی مساجد شیعه از سنی در مناطقی از ایران بدترین تهاجم علیه مسجد.

وهابیت بهترین شیوه را برای نفوذ خود در ممالک دیگر ساخت مسجد می داند و موفق بوده است و خانه فرهنگ و نه جهاد کشاورزی و نه هدایای مالی ما تأثیر مسجد را نداشته است.

ساخت مسجد النبی [2] در بحرانی ترین شرایط اقتصادی در مملکت ما محکوم است. عملاً

یکی از وظایف حاکم اسلامی دخالت در بحران هاست حال آنکه ما بحرانی ترین شرایط را در مساجد داریم.

سالیانه بیش از هزار امام جماعت را از دست می دهیم بدون جایگزین.

ساخت انبوه حسینیه حتی در مراکز علمی

عدم برنامه ریزی مراسمات دینی بزرگترین ضربه را به مسجد زده است.

بجای نماز و زکات زنجیر و علمات.

حکام و سلاطین حتی قاجاریه از عزاداری امام حسین [2] به نفع خود استفاده می کردند و ما کم ترین استفاده.

تا کنون دولت بهترین استفاده سیاسی را از مسجد کرده است و کمترین برنامه سیاسی را داشته است. همه ارگانها که در جنگ شرکت کرده بودند بعد از جنگ بهره مند شدند جز مساجد.

چنانچه از قول پیامبر [?] در رابطه سه روز نیامدن به مسجد بدترین سوء استفاده را علی و آل علی [?] کردند بدترین سوء استفاده را از مردمی بودن مسجد کرده اند.

نامگذاری مسجد

یکی از ویژگیهای مساجد نام مسجد است که گاهی در تاریخ خود مسجد حذف شده و نامش آمده است و گاهی صفت آن آمده است مثل اینکه به مسجد جامع، جامع گفته می شود. به مسجد قبا، قبا (مسجد کوفه، کوفه) گفته می شود.

و اسم مسجد در قرآن هم بیشتر با نام آمده است.

در تاریخ پیامبر بیشتر مساجد با نام قبائل بوده است. (مسجد بنی نجار و ...) و گاهی بنام منطقه آمده است. (الغدیر یا خود مسجد قبا)

در اینکه می شود نام مسجدی که واقف آن گذاشته عوض کرد قابل تأمل است.

و اینکه از اختیارات واقف هست که نام مسجد را خودش بگذارد یا نه؟

در جنوب شرقی ایران حدود ۴۰۰ مسجد بنام ابوالفضل [?] می باشد.

در محلات قدیم کل محله و منطقه بنام مسجد بود است (مثل خیابان مسجد سید)

گاهی دانشگاهها بنام مسجد بود هاست و گاهی بازار مدرسه و آب انبار و حمام از توابع مسجد و بنام مسجد و عوائد از موقوفات مسجد بوده است.

چهار مسجد بد نام چهار مسجد خوش نام.

در بعضی اماکن مسجد بنام مذهب خاص یا فرقه خاص بوده است.

و گاهی بنام عالم (امام جماعت) بوده مثل اکثر مساجد شهرستان دزفول.

مساجد قدیم ایران بیشتر بنام بانی آن و خصوصاً اگر ویژگی خاصی داشته باشد مثل مسجد گوهر شاد یا مسجد خالو که بنام حمال و باربری است که از پول باربری زمین آنرا تهیه کرده است. از همه که بگذریم چنانچه در اشخاص اسم در مسمی تأثیر می کند. مثلاً اگر شخص اسمش علی باشد یا هوشنگ اخلاق او

متغیر است اسم مسجد هم با نامش متغیر است. لذا چه خوب است روی اسم گذاری مساجد کارشناسی جدی شود.

خصوصاً اگر ویژگی در بانی یا منطقه یا تاریخ آن منطقه داشته باشد لذا در آمارگیری (مثل اگر اسمش جامع شد یا صنف خاص ثوابش متغیر است) مساجد جمع بندی اسامی مساجد و تفکیک آن نتیجه خوبی خواهد داشت بد نیست به نکته ای اشاره شود که گاهی بخاطر سوء مدیریت در ساخت و اداره موجب اسم نا زیبایی در مسجد می شود مثل مسجد خرابه مسجد وسواسی ها.

و گاهی متأسفانه اسم نام مسجد دنباله نام اشیاء و اماکن دیگر برده می شود مثل مسجد حسینیّه یا مسجد مدرسه یا مسجد بازار کفشان مسجد دانشگاه به این لحاظ دید مردم و ارزش عبادی آن پایین می آید و ثواب آن نصف یعنی ۱۲ برابر می شود.

فکر

مسجد جای نماز، مشاوره، فکر می باشد.

فکر کردن در مسجد از وسوسه شیطان دور است.

فکر در مسجد خصوصاً در آیات خدا کمک ملائک را همراه دارد.

چون مسجد جای جمع و اجتماع هست به فکر، مشاوره، مباحثه، قرائت و نماز توجه ویژه شده است و سکوت که زمینه فکر است از مصادیق عمران مساجد در روایات آمده است و اینکه چرا ذکر در مسجد کم آمده دلیل بر آن است که ذکر امر شخصی و در خانه و غیر مسجد هم میسر هست بلکه بهتر است انسان دائم الذکر باشد ولی لازم است در مسجد رفت و آمده داشته باشد.

پس فکر جهت دار که گاهی یک ساعتش بهتر از ۶۰، ۷۰ و ۹۰ سال عبادت است به لحاظ آن است که گاهی یک لحظه فکر ۷۰ سال را مشخص می کند و گاهی راه یک شبه را پس هر فکری ثواب هفتاد سال عبادت ندارد فکری که باندازه ۷۰ سال ارزش داشته باشد ثواب ۷۰ سال دارد.

بهترین ابزار فکر کردن تلاوت قرآن و مشورت با امام عادل و همدستی دوستان مسجدی است که بهترین و بی شائبه ترین مشورت ها را در اختیار انسان می گذارد.

یکی از امتیازات فکر در مسجد ساده بودن مسجد است که در متون دینی بسیار به آن توجه شده است و اینکه وجود ذی روح یا عکس ذی روح در مسجد کراهت دارد شاید بهمین خاطر باشد.

علم در مسجد تعبیر به فقه شده است.

عبادت به غیر فقه تعبیر به حمار شده است.

بهترین عبادت تفکر، که از علم بالاتر است.

مسجد بهترین جا برای تفکر است.

الف) با طهارت بودن.

ب) دوری شیطان.

ج) کمک ملائکه.

د) همفکر و همراه خوب.

ه) وجود ابزار تفکر.

و) وجود انگیزه خوب

ز) وجود مشاور.

زینت و مسجد

از آداب مسجد، زینت هنگام ورود به مسجد است. قرآن کریم می فرماید:

«یا بنی آدم خذو زیتکم عند کل مسجد ...» (اعراف/۳۱)

ای فرزندان آدم هنگام داخل شدن به مسجد، زینت خویش را به همراه داشته باشد... .

در دو کلمه زینت و مسجد مورد بحث و گفت و گو واقع شده است. در مورد لفظ مسجد احتمال می رود که مراد از آن «سجده» و در حقیقت «نماز» باشد. زیرا سجده به عنوان مهمترین اجزای نماز است و انسان به هنگام سجده از هر حالت دیگری به خداوند متعال نزدیک^{۱۶} تر است. بنا براین معنای آیه شریفه آن است که انسان نماز گزار شایسته است به هنگام راز و نیاز با معبود، خود را زینت نماید.

احتمال دیگر مراد از «مسجد» خانه خدا باشد و این قویتر و روشنتر به نظر می رسد و اگر برخی روایات وارده از ائمه هدی علیهم السلام در ذیل این آیه شریف، گویای آن است که مراد از کلمه مسجد، نماز است، در حقیقت از آن روست که معمولاً کسی که به مسجد می رود قصد او بجای آوردن نماز است. و به عبارت دیگر از آنجا که مسلمانان بر اساس سنت پیامبر^[۱۷]، معمولاً نماز را در مسجد بپا می دارند؛ میان اینکه گفته شود: «به هنگام ورد به مسجد زینت نماید» با اینکه گفته شود: «به هنگام نماز زینت کنید» فرقی وجود ندارد.

علامه طباطبائی قدس سره در ذیل این آیه شریف می فرماید:

«مراد از به همراه داشتن زینت در تمام مساجد آن است که انسان به هنگام حضور در مسجد، زینت های نیکو و پسندیده را به همراه داشته باشد و البته این کار طبعاً برای نماز و طواف و سایر کارهایی که جنبه یاد خدا دارد، می باشد. پس فرمان خداوند «زینت کردن» در هنگام ورود به مساجد، در حقیقت به معنای مطلوب بودن زینت برای نماز و دیگر عبادات مشابه می باشد و شامل زینت کردن در نماز های عید و جماعات یومیه و سایر عبادات نیز می شود »

«زینت» چیزی است که انسان، خود را به وسیله آن آراسته می کند و شامل هر چیز زیبا و پسندیده ای می شود. بنابراین آیه شریف بیان گر آن است که خداوند متعال دوست دارد بندگان او آراسته و مرتب به خانه وی داخل شوند. رعایت ادب بندگی نیز همین را می طلبد. همچنان که انسان به هنگام ملاقات با افرادی که از جهتی دارای برجستگی و امتیاز هستند سعی می کند تا آنجا که ممکن است با وضعیتی نیکو و پسندیده، آنان را ملاقات نماید، در مقام ورود و جلوس به خانه رب الارباب و معبود خویش نیز بایستی به مراتب آراسته و مزین باشد.

زینت معنوی ورود به مسجد

البته مراد از زینت، تنها آراسته بودن به امور ظاهری نیست و نمی توان گفت کسی که خود را به زیورهای گوناگون همچون لباس تمیز و نیکو و بوی خوش و مانند این ها آراسته است، اما با انگیزه ریا و خودنمای یا دیگر اغراض فاسد به خانه حق تعالی رفت و آمد می کند به این آیه شریفه و فرمان الهی عمل نموده است. چرا که زینت کردن برای هر مجلس و محفلی بایستی همگون و متناسب با صاحب آن محفل و مجلس باشد و اگر مسجد، خانه حق تعالی و صاحب مجلس نیز اوست، چگونه ممکن است خداوند متعال انسان ریاکار و یا کسی را که دارای دیگر اغراض باطل است به حضور پذیرفته و وی را مورد لطف و توجه خاص خویش قرار دهد؟

بنا براین مراد از «زینت» تنها امور ظاهری و مادی نیست. بلکه آراسته شدن به زیور فضایل معنوی مانند اخلاص و یاد خداوند در حقیقت بندگی نیز از مصادیق مهم زینت در مسجد است. موارد استعمال لفظ «زینت» در کلام عرب نیز این معنا را تأیید می کند.

امیرالمؤمنین [ع] در نهج البلاغه می فرمایند:

«العفاف زینه الفقر و الشکر زینه الغنی »

«عفاف مایه زینت ناداری و شکر نمودن باعث زینت توانگری است»

با اینکه عفت و شکر هر دو از امور معنوی هستند ولی از آن دو به عنوان زینت یاد شده است. علاوه بر این اولیای دین ما را به آراسته شدن به زیور فضایل معنوی در هنگام ورود به مسجد فرمان داده اند. شیخ صدوق علیه الرحمه در کتاب «خصال» از امیرالمؤمنین ^[۲] نقل می کند که آن حضر فرمودند:

ان الله عزوجل اوحى الى عيسى بن مريم: قل للملأ من بنى اسرائيل لايدخلوا بيتا من بيوتى الا بقلوب طاهره و ابصار خاشعه و اكف نقيه «...»

«خداوند عزوجل به عیسی بن مریم وحی نمود که به بنی اسرائیل بگو: جز با دل‌های پاکیزه و دیدگان خاشع و دستان پاک به هیچ از خانه‌های من وارد نشوید...»

می توان گفت آنچه که باعث زینت حقیقی برای ورود به خانه حق تعالی است، در این حدیث شریف ذکر شده است. سه عضو اصلی بدن که منشأ اثر در کلیه اعمال و رفتار انسان است بایستی مزین باشند. قلب انسان مسجدی بایستی آراسته به طهارت و پاکی بوده و از شرک و ریا و اعتقادات نادرست، به دور باشد. دیدگانش به زینت خشوع در مقابل حق تعالی آراسته و از خیانت، مبرا باشد و دستان او نیز پاک و از مرام و شبهه اجتناب نماید.

تفسیر زینت در روایات

در روایاتی که از معصومین علیهم السلام وارد شده نیز از اموری به عنوان مصداق و معنای زینت ذکر شده که به نقل برخی از آنها می پردازیم:

در تفسیر عیاشی در ذیل آیه ۳۱ از سوره اعراف از امام صادق ^[۲] روایت شده که فرمودند: «مراد از زینت، ائمه است»

مرحوم علامه طباطبایی طاب ثراه در «المیزان» پس از ذکر این روایت می فرماید:

«ممکن است مراد از ائمه، ائمه جماعات باشد. چون وقتی مؤمنین امام را در مسجد جلو قرار می دهند و به او اقتدا می کنند، مایه زینت نماز است و ممکن است مراد از ائمه، ائمه معصومین علیهم السلام باشند»

ولی به تناسب حکم و موضوع ظاهراً مراد از ائمه، همان ائمه جماعات است چرا که بنابر احتمال دوم معنای آیه شریف آن است که: «ولایت ائمه علیهم السلام مایه زینت نماز است یا در حالی که ولایت ائمه علیهم السلام از زینت بسی برتر و والاتر و به منزله روح و جان نماز و مسجد و بلکه همه فرائض و واجبات دینی است.»

همچنین در تفسیر عیاشی از خیثمه روایت کرده است که:

«كان الحسن بن علي عليهما السلام اذا قام الى الصلوه لبس اجود ثيابه فقيل له: يا ابن الرسول الله لم تلبس اجود ثيابك؟ فقال عليه السلام. ان الله جميل يحب الجمال، فاتجمل الربى و هو يقول: «خذو زينتكم عند كل مسجد» فاحب ان البس اجود ثيابى »

«امام حسن مجتبی [۲] هنگامی که به نماز می ایستاد بهترین لباس های خود را می پوشیدند کسی به ایشان عرض کرد: ای فرزند رسول خدا! چرا بهترین لباسهایتان را در هنگام نماز می پوشید؟ فرمودند: خداوند زیباست و زیبایی را دوست دارد. من هم برای پروردگارم خود را زیبا می کنم. خداوند خود فرموده است. «زینت خود را در هر نماز (یا مسجدی) به همراه داشته باشید» من هم دوست دارم که بهترین لباس را بپوشم»

لذا فقهای اسلام با استناد به همین گونه روایات، یکی از مستحبات ورود به مسجد را پوشیدن لباسهای خوب ذکر کرده اند .

شیخ طبرسی نیز در «مکارم الاخلاق» از رسول اکرم [۲] نقل کرده است که آن حضرت در ذیل آیه شریف مورد بحث فرمودند:

«تعاهدوا نعالکم عند ابواب المسجد »

«مراد از زینت آن است که هنگامی که به در مساجد می رسید، کفشهای خود را بررسی کنید (تا مبادا آلوده به نجاست باشد)»

البته این بررسی جنبه احتیاطی دارد و عملی مستحب می باشد. ولی آلوده کردن مسجد به نجاست، حرام و برطرف نمودن نجاست از آن واجب فوری است.

می توان گفت استعمال عطر و بوی خوش به هنگام مسجد رفتن نیز یکی دیگر از مصادیق زینت نمودن است. در حدیثی از امام صادق [۲] آمده است:

«ان علی بن الحسین [۲] استقبله مولی له فی لیلہ بارده و علیه جبه خز و مطرف خز و عمامه خز و هو متخلف بالغالیه. فقال له: جعلت فداک فی مثل هذه الساعه علی هذه الهيئه الی این؟ قال: فقال: الی مسجد جدی رسول الله [۲] اخطب الحور العین الی الله عزوجل »

امام سجاده، زین العابدین [۲] در شبی سرد در حالی که ردا و عمامه ای از خز پوشیده و بوی خوش نیز استعمال کرده بودند، به خانه خود برخورد نمودند. خادم عرض کرد: فدایت شوم در این ساعت شب با این هویت نیکو به کجا می روید؟ امام سجاده [۲] فرمودند: به مسجد جدم پیامبر [۲] به خواستگاری حورالعین از خداوند عزوجل می روم».

این حدیث شریف گویای آن است که استعمال عطر به هنگام وارد شدن به مسجد، مطلوب می باشد. در کتب فقهی نیز یکی از مستحبات مسجد را استعمالی عطر به هنگام وارد شدن به مسجد ذکر نموده اند: و بالاخره، در بحارالانوار از تفسیر عیاشی از ابو بصیر نقل می کند که می گوید:

«سأله (اباعبدالله [2]) عن قوله تعالى «خذو زينتكم عند كل مسجد» قال: هو المشط عند كل صلاة فريضة و نافله»

«از امام صادق [2] در مورد سخن خداوند متعال که می فرماید: «زینت خود را در هر مسجدی به همراه داشته باشید» سؤال کردم. امام [2] فرمودند: مراد از زینت، شانه کردن مو در هر نماز واجب و مستحبی است.»

همان گونه که ملاحظه می شود بعضی از این احادیث با این امر که مسجد، در آیه شریف به معنای نماز باشد مناسبت دارد و برخی نیز با اینکه مراد از مسجد، خانه خدا باشد سازگارتر است. و این مطلب شاهد بر صحت بیانی است که از علامه طباطبائی گذشت.

البته اموری که در این روایات به عنوان معنای زینت ذکر شده، هیچ کدام جنبه تعیینی ندارد. بلکه مراد، بیان مصادیق زینت است. و لذا در روایات مختلف امور متفاوتی به عنوان معنای زینت ذکر شده است. بنابراین می توان گفت: استفاده کردن از هرگونه زینتی که شرعاً و یا عرفاً نکوهیده نباشد در نماز و مسجد مطلوب می باشد.

زینت و زخرف

زینت و مسجد همیشه مطلوب و زخرف در روایات مطرود شمرده شده است.

آیه خذو زینتکم عند کل مسجد احتمالاً بدین معناست که آنچه شما برای خود زینت قرار می دهید و گرچه شاید در اصل زینت نباشد در مسجد همراه ببرید و یا در مسجد داشته باشید نه فرموده زینت های واقعی با زینت الله فرموده (زینتکم) لذا گاهی زینت ما تقوا است (ولباس التقوی ذلک خیر) گاهی زینت آنچه که بر مردان طلا یا آنچه که زنان برای خود قائل هستند از طلا و جواهرات و گاهی مال و ثروت و گاهی زن و فرزند است (انما اموالکم و اولادکم زینتکم)

درباره آرایش مسجد گرچه سادگی اصلی کلی است و زینت همیشگی و همه کس پسند است ولیکن بعضی از زینت های که در ذهن مردم مورد توجه است در مسجد مطلوب است (لباس شیک پوشیده، صفها را صاف کردن، با هم به رکوع و سجود رفتن، مؤدبانه وارد و خارج شدن، و با حساب و کتاب جا بجا شدن) چنانچه

در مسجد الحرام گاهی زینت نشستن اطراف کعبه، گاهی زینت در طواف است با جمعیت انبوه، گاهی به سعی صفا و مروه گاهی به رکوع و سجود به خلوت و شلوغ و زینتها در زمان ها و شرایط مختلف فرق می کند بنابراین زینت مسجد متفاوت است گاهی شلوغش زیباست و گاهی خلوتش گاهی امامت از نظر اخلاقی گاهی کارگزارانش گاهی کلامش گاهی اعمالش پس هرچه احساس می کنیم زیباست در مسجد اشکال ندارد و گرچه فریاد مؤذن باشد.

آنچه محکوم و مطرود است زخارف و شبهه های از معبود است چنانچه در غیر دین اسلام عمدتاً در معابد موجود است چه صلیب باشد و چه هیکل باشد و چه مجسمه و چه اشیاء ارزشی مثل (طلا) که در مساجد ما ممنوع است.

از زینت های ممنوع چیزهایی است که در غیر دین اسلام متداول بوده و هست و نه اینکه هرچه مظهر زیبایی است در مسجد بعنوان زخرف تلقی میشود.

یکی از مصادیق زینت نظافت و تمیز بودن مسجد است

یکی از مصادیق زینت نورانیت مسجد است.

یکی از مصادیق زینت گل و گیاه معطر و آب و سبزه است.

یکی از مصادیق زینت مهندسی زیباست که در عین سادگی انجام می شود.

مراد از زینتکم زینت مصلی است چرا که زینت مصلی کثرت مصلی است نه چیز دیگر

مخفی نماند کیفیت لباس و آرایش امام مسجد و محراب و منبر از مصادیق دیگر است.

۶- فهرست ۶

فرق مسجد با معابد دیگر ادیان

تعریف فقهی مسجد

فقه مسجد

فضیلت مسجد از منظر فقه

نظر فقها درباره گنبد، مناره، محراب، ماذنه

سیره عملی بزرگان و ابرار در مسجد

داستانهای علما و مسجد رفتن آنها

تاکید بزرگان دین و قرآن بر جنبه های عبادی مسجد

ملاکهای که امام جماعت باید در نماز رعایت کند

آداب و احکام مسجد

تعطیلی مسجد تخریب مسجد

بهترین راه خراب کردن مسجد واز رونق انداختن آن

جاذبه های مساجد(معماری ،بهداشت

دلایل ماندگاری مساجد قدیمی

احکام و آداب مسجد از دیدگاه فریقین

مساجد مطلوب و مذموم

مسجد از دیدگاه علما و اندیشمندان اسلام و غیر اسلام

رابطه مسجد با مهدویت

رابطه مسجد با دنیا و آخرت

علل بی رونقی مساجد

تعریف گنبد و مناره

مشهورترین محرابها ی تاریخی در اسلام

نقش محراب در مسجد

فهرست کتاب آداب مسجد ۷

۷- فهرست کتاب آداب مسجد ۱

مقدمه

فصل اول: سیمای مسجد

فصل دوم: زیارت

فصل سوم: آداب

فصل چهارم: آداب مسجد

- آداب قلبی

- آداب کودکان

- آداب زنان

- آداب انواع مسجد

فصل پنجم: آداب حضور

- حرکت از خانه

- بین راه

- ورود و خروج

- حضور و جلوس

فصل ششم: آداب اعمال مسجد

- ذکر و فکر

- تلاوت

- استماع

- مشاوره و مذاکره

- قضاوت

- شعر و قصه

فصل هفتم: آداب خدمات

- تطهیر و بهداشت

- اطعام و پذیرائی

- خواب

- وقف و نذر
- آداب خادم و خدمت
- فصل هشتم: آداب اذان
- فصل نهم: آداب نماز
- جماعت
- فرادی
- امامت

فصل دهم

- آداب همسایه
- دوست یابی
- فصل یازدهم: فضائل و آثار
- حریم و حرمت
- سیمای اهل مسجد
- فصل دوازدهم: آداب معماری

۸- فهرست کتاب آداب مسجد ۲

پیشگفتار موسسه مسجد

مقدمه کتاب

فصل یکم: بازکاوی های نظری آداب مسجد

امکان یا امتناع بازسازی آداب مسجد در صدر اسلام برای جهان معاصر

ورود غیر مسلمانان به مسجد

تبیین کلیدواژگان: «آداب» و «مسجد»

فصل دوم: رهیافت های تاریخی آداب مسجد

آداب مسجد در سیره حضرت ابراهیم ع

آداب مسجد در سیره حضرت محمد ص

آداب حضرت در ساخت مسجد

آداب حضرت در کنش با مسجد

مسجد محل دیپلماسی رسول

فصل سوم: آداب مسجد

آداب باطنی مسجد

آداب ظاهری مسجد

آداب اشخاص

آداب جوانان

آداب کهنسالان

آداب امام

آداب حالت ها

آداب ورود به مسجد

آداب خروج از مسجد

۹- فهرست کتاب آداب مسجد ۳

فهرست:

مقدمه ۴

آداب ۷

آداب مسجد و انواع آن ۸

الف- آداب قلبی ۸

ب- آداب ظاهری و انواع آن ۱۰

۱- آداب رفتن از خانه به مسجد ۱۰

روایات ۱۲

نکات ۱۴

۲- آداب بین راه مسجد ۱۵

روایات ۱۵

نکات ۱۶

۳- آداب ورود به مسجد ۱۷

روایات ۱۸

نکات ۱۹

۴- آداب حضور در مسجد ۲۱

روایات ۲۱

نکات ۲۴

آثار حضور در مسجد ۲۷

با رفتن به مسجد ۲۷

فضائل و برکات حضور در مسجد ۳۰

۵- آداب جلوس در مسجد ۳۱

آیات و روایات ۳۱

نکات ۳۲

۶- آداب خروج از مسجد ۳۳

تفصیل عناوین ۳۵

- ۱- آداب اسم‌گذاری برای مسجد ۳۵
- ۲- آداب اذان در مسجد ۳۶
- ۳- آداب کردن در مسجد ۳۷
- ۴- قضاوت، اجرای حدود و احکام در مسجد ۳۷
- ۵- اعلان گمشده در مسجد ۳۸
- روایات ۳۹
- ۶- انداختن آب دهان در مسجد ۴۰
- ۷- آداب امامت در مسجد (آداب امام مسجد) ۴۰
- ۸- آداب بانی مسجد ۴۳
- ۹- آداب بنا و کارگر مسجد ۴۴
- ۱۰- از جمله آداب تکیه ندادن در مسجد ۴۴
- ۱۱- مسجد محل تربیت جامعه و شخص (فرد) ۴۵
- ۱۲- جای گرفتن در مسجد و نحوه خروج و ورود آن ۴۶
- روایات ۴۷
- ۱۳- آداب جمع‌آوری اعانه برای مسجد ۴۸
- ۱۴- چگونه مسجد ساختن ۴۸
- ۱۵- از جمله آداب عدم حمل سلاح به مسجد ۴۹
- ۱۶- از جمله آداب اجتناب از خرید و فروش در مسجد ۵۰
- ۱۷- آداب خوابیدن در مسجد ۵۱
- ۱۸- آداب خوردن در مسجد ۵۱
- ۱۹- از جمله آداب عدم دفن در مسجد ۵۲
- ۲۰- آداب دعا در مسجد ۵۳

- ۲۱- آداب دوست (دوست‌یابی در مسجد) ۵۳
- ۲۲- آداب ذکر در مسجد ۵۴
- ۲۳- آداب روش چراغ در مسجد ۵۵
- ۲۴- بردن زنان و بچه‌ها به مسجد ۵۷
- ۲۵- آداب سرویس بهداشتی مسجد ۵۸
- ۲۶- آداب ساختن مسجد ۵۹
- ۲۷- آداب سخن در مسجد ۵۹
- ۲۸- آداب معماری سقف مسجد ۶۰
- آداب مسجد/سقف مسجد ۶۱
- ۲۹- از جمله آداب خوابیدن در مسجد و غذا خوردن و ۶۳
- روایات ۶۳
- ۳۰- احرف نزدن و سکوت ۶۵
- ۳۱- آداب شعر در مسجد ۶۸
- ۳۲- آداب حیاط و شبستان مسجد ۶۹
- ۳۳- ممنوعیت صناعت در مسجد ۶۹
- ۳۴- شعر نگفتن در مسجد ۷۰
- ۳۵- آداب طهارت مسجد ۷۱
- ۳۶- آداب عطر افشانی مسجد ۷۳
- ۳۷- آداب عطر افشانی مسجد ۷۴
- ۳۸- نخوردن سیر و ۷۴
- ۳۹- آداب فرش مسجد ۷۵
- ۴۰- بیرون نبردن سنگ ریزه ۷۵

۷۶- ۴۱ آداب فکر کردن در مسجد (مسجد دارالفکر است)

۷۷- ۴۲ آداب قبله مسجد

۷۷- ۴۳ آداب قرائت در مسجد

۷۸- ۴۴ نگفتن قصه در مسجد

۷۹- ۴۵ آداب قضاوت در مسجد

۷۹- ۴۶ آداب کتابت (کتیبه نویسی)

۸۰- ۴۷ نقاشی و کتابت در جهت قبله

۸۱- ۴۸ آداب گمشده در مسجد

۸۱- ۴۹ مسجد را مسیر و راه قرار ندادن

روایات ۸۲

۸۲- ۵۰ مناره در مسجد

۸۵- ۵۱ آداب مصالح مسجد

۸۵- ۵۲ آداب معماری و هنرمند

۸۶- ۵۳ نظافت و جارو کردن مسجد

۸۶- ۵۴ آداب نذر برای مسجد

۸۷- ۵۵ آداب نور مسجد

۸۷- ۵۶ آداب وضوخانه مسجد

۸۸- ۵۷ آداب وقف برای مسجد

۹۰- ۵۸ همسایه مسجد

تهیه فهرست (برای جزوه‌ی آداب مسجد از آقای مرتضی نیا) توسط: روحانی (۹۰/۱۱/۵))

۱۰- فهرست اجمالی کتاب آداب مسجد ۴

فصل ۱- مسجد سازی

مصالح مسجد

معماری مسجد (نقشه و اجراء)

فصل ۲- آداب پیش از حضور در مسجد

در محل سکونت (خانه، پیش از حرکت)

در راه مسجد

بر در مسجد

فصل ۳- آداب حضور در مسجد

ورود به مسجد

توقف در مسجد

ترک مسجد

فصل ۴- آثار حضور در مسجد

آثار تارک مسجد

فصل ۵- فضائل و برکات حضور در مسجد

فصل ۶- آداب اهل مسجد (سیمای اهل مسجد)

شکل و شمایل

لباس

...

فصل ۷- سیمای کارگزاران (خادمان) مسجد (آداب مربوط به کارگزاران مسجد)

امام جماعت

مؤذن

خادم

متولی (هیئت امنا)

واقف

فصل ۸- مدیریت مسجد

مدیریت عمران

مدیریت مالی

مدیریت خدمات

مدیریت تبلیغات

فصل ۹- بهره‌های مسجد، فوائد مسجد، سیمای مسجد

محل عبادت

تعلیم دین

زیارت مؤمنان

بسیج نیرو

ضیافت الهی

اجتماع مؤمنین

دعا و توبه از گناه

فصل ۱۰- احکام دیگر

۱۱- طرح کتاب «آداب زیارت مسجد» ۵

فهرست اجمالی:

مقدمه:

فصل نخست: مفهوم شناسی «ادب»

فصل دوم مفهوم شناسی «زیارت»

فصل سوم سیمای «مسجد»

فصل چهارم: فضیلت زیارت و رعایت آداب مسجد

- ضرورت و اهداف تدوین کتاب

معرفی شمای کلی کتاب که در سه بخش اول به تبیین کلید واژگان کتاب یعنی «آداب» «زیارت» «مسجد» می پردازد و در فصل چهارم برای برجسته کردن فصل پنجم به اهمیت رعایت آداب زیارت می پردازد و فصل پنجم که فصل اصلی کتاب است به معرفی این آداب اختصاص دارد.

پاسخ به چند سوال: - مگر مسجد رفتن آدابی دارد؟ - مگر مسجد زیارت می شود؟

فصل نخست: مفهوم شناسی «ادب»

- ۱- مفهوم ادب
- ۲- رابطه ادب با مفهوم همسو: اخلاق, احکام, فرهنگ و...
- ۳- رعایت ادب , در جوامع گوناگون
- ۴- آثار رعایت آداب
- ۵- پیامدهای رعایت نکردن آداب
- ۶- آداب اولیای الهی نسبت به مسجد
۱. ادب پیامبران پیشین نسبت به مسجد
۲. ادب النبی(ص) نسبت به مسجد
۳. ادب امام امیرالمومنین(ع) نسبت به مسجد
۴. ادب حضرت فاطمه الزهراء(س) نسبت به مسجد
۵. ادب امام حسن(ع) نسبت به مسجد
۶. ادب امام حسین(ع) نسبت به مسجد
۷. ادب امام سجاذین العابدین(ع) نسبت به مسجد
۸. ادب امام صادق(ع) نسبت به مسجد

۹. ادب امام کاظم (ع) نسبت به مسجد
۱۰. ادب امام رضا (ع) نسبت به مسجد
۱۱. ادب امام هادی (ع) نسبت به مسجد
۱۲. ادب امام عسکری (ع) نسبت به مسجد
۱۳. ادب امام مهدی (عج) نسبت به مسجد
۱۴. ادب صحابه نسبت به مسجد
۱۵. ادب علماء نسبت به مسجد
- مسجد کانون ادب پروری فردی و اجتماعی

ساخت مسجد رمز ادب است

جامعه ی بی مسجد جامعه ی بی ادب است

رابطه کیفیت و کمیت مسجد با میزان حضور ادب در جامعه

فصل دوم: مفهوم شناسی «زیارت»

- مفعوم زیارت
- رابطه زیارت با مفاهیم همسو: عبادت , اطاعت و ...
- آثار زیارت
- گونه های زیارت
- فضیلت زیارت به مزور است (برترین زیارت)
- رسالت یک زائر
- وظایف دیگران نسبت به زائر

فصل سوم: سیمای « مسجد »

- ۱- جایگاه مسجد

. در قرآن

. در روایات

. از نگاه عالمان دین

. از دیدگاه اندیشمندان

- شعور مسجد

۱- شکایت مسجد

۲- بشارت مسجد

۳- شهادت مسجد

- معرفی ارکان مسجد

۱- ساختمان مسجد

۲- امام

۳- مأمومین

- سیمای اهل مسجد

۱- اهل مسجد را باید دوست داشت.

۲- دعا کنیم که از اهل مسجد باشیم

۳- از مسجد کند در عرصه های فرهنگی, سیاسی, اقتصادی, حقوقی حمایت کنیم

۴- مسجد رفتن بخشی از زندگی باشد

۵- مسجد را بهتر از خانه خود بدانیم

۶- مبدأ و مقصد را مسجد دهیم

۷- هر روز به مسجد برویم نه اینکه هرگاه فرصت کردیم

۸- در نکوهش کسی که سه روز مسجد نرود....

فصل چهارم: فضیلت زیارت و رعایت آداب مسجد

- فضیلت ساخت مسجد

- فضیلت امام جماعت بودن
- فضیلت رفت و آمد به مسجد
- فضیلت گردهمایی در مسجد
- فضیلت فعالیت علمی در مسجد
- فضیلت فعالیت دینی و عبادی در مسجد

فصل پنجم: آداب زیارت مسجد

- حقوق مسجد
- ۱- ضرورت تعظیم مسجد
- ۲- لزوم برگزاری نماز جماعت
- ۳- حضور امامت مسجد
- ۴- لزوم بهداشت (طهارت, غبار روبی, عطر افشانی, نظافت, و...)
- ۵- مسجد و همسایه ها (فضیلت و حقوق, معافیت از حضور در مسجد)
- ۶- وظایف حاکمان
- ۷- لزوم خدمت رسانی به مسجد (موذن, امامت, امام و مأوم, کفشداری, خادمین افتخاری, سرایدار, پذیرایی کننده)
- ۸- تزئین
- ۹- عمران
- ۱۰- نذر, وقف و هبه (و جمع آوری اعانه جهت هزینه های مسجد)
- ۱۱- زنان و کودکان
- ۱۲- اذان (موذن و مسجد)
- آداب رفتاری نسبت به مسجد
- ۰ آداب رفتن به مسجد (آداب قبل از حضور)

- ☐ آداب قصد و نیت برای رفتن به مسجد
- ☐ به نیت زیارت خدا
- ☐ به قصد زیارت مومنین
- ☐ اقامه ی نماز
- ☐ علم آموزی
- ☐ طهارت نفس
- ☐ ترک گناه
- ☐ نگاه به خانه خدا
- ☐ آداب در خانه قبل از حرکت
- ☐ آداب پوشش لباس برای رفتن به مسجد
- ☐ پوشیدن لباس نو
- ☐ پوشیدن لباس روشن
- ☐ تهیه لباس مخصوص
- ☐ پوشیدن عبا
- ☐ داشتن کلاه یا عمامه
- ☐ آداب نظافت شخصی برای رفتن به مسجد
- ☐ همراه داشتن
- ☐ استعمال عطر
- ☐ مسواک زدن
- ☐ شانه زدن
- ☐ نگاه کردن به آینه
- ☐ آداب خروج از خانه

- 0 و من یخرج من بیتة مهاجرا....
- 0 به قصد مسجد حرکت کند
- 0 شاداب و با نشاط
- 0 چیزی که بوی بد می دهد نخورد
- 0 مرض مسری نداشته باشد
- 0 دعوت از همسر و فرزند برای رفتن به مسجد
- 0 دعوت از دیگران برای همراهی به سوی مسجد
- 0 سبقت در رفتن به مسجد
- 0 همراه داشتن مهر شخصی
- ❑ در راه مسجد (بین راه خانه تا مسجد)
- 0 ثم مشی من بیتة غیر مستعجل وعلیه السکینه والوقار
- 0 لم یرقع (یرفع) قدما
- 0 ولم یضع اخری
- 0 همه بفهمند که
- 0 همه بفهمند که به مسجد می رود (مثل مسجد رفتن امام سجاده ع)
- 0 تکبیر و تسبیح و تهلیل گفتن
- 0 آنچه باعث حواس پرتی می شود از خود دور کند
- 0 از یاد خدا غافل نشود
- 0 مزاحم دیگران نشود
- کیفیت رفتن به مسجد (پیاده رفتن, دور و نزدیک)
- کمیت و زمان رفتن به مسجد (صبح و شام)
- آداب هنگام ورود به مسجد (آداب دخول)

- دعای ورود به مسجد
- آداب حضور در مسجد
- ? جلوس
- ? سکوت
- ? نماز (فرادی - جماعت - فضائل - آثار)
- ? ذکر (دعا - قرآن)
- ? تفکر
- ? اعتکاف
- ? مشاوره
- ? موعظه و استماع
- ? تفقه
- ? ذکر اهل بیت علیهم السلام
- ? رعایت حقوق دیگران
- آداب خروج
- . وقت اذان از مسجد بیرون نمی روند
- . و....
- آداب مراسات در مسجد
- . آداب جشن و سرور در مسجد
- . آداب هزاداری در مسجد
- . آداب پذیرایی در مسجد
- آداب مربوط به ساختار و معماری
- . ساخت قبله و محراب و کرسی

- ساخت گنبد
- ساخت گلدسته و منار
- ساخت منبر و کرسی
- سبک تزئین مسجد (رنگ، کاشیکاری)
- دربهای ورودی مسجد
- پنجره های مسجد
- چگونگی مصالح
- خانه عالم
- خانه سرایدار
- پارکینگ
- آبدارخانه
- تأسیسات
- سرویس بهداشتی
- سیستم صوتی
- نور
- سیستم آب وفاضلاب و آبرسانی
- تهویه
- آداب تطهیر و تزئین مسجد
- [?] نظافت مسجد
- [?] تزئین مسجد
- 0 امام مسجدبهترین زینت مسجد
- 0 نظم مسجد, زینت مسجد

0 خادم مسجد, زیبنده ی مسجد

0 طلاکاری در مسجد

- قشرهای منتسب به مسجد و آداب خاص آنها

• آداب امام مسجد

• آداب مأمومین مسجد

• آداب هیدت امنای مشجد

• آداب خادم مسجد

• آداب نگاهبان مسجد

• آداب بانى مسجد

• آداب معمار مسجد

• آداب بنا مسجد

• آداب کارگر مسجد

• آداب

- آداب قضاوت در مسجد

- آداب خوردن

- آداب انشاد ضاله

- آداب حکمت آموزی در مسجد

- آداب شعر خواندن در مسجد

- آداب سخن رانی در مسجد

- آداب دعا خواندن در مسجد

- آداب تولیت مسجد

- منکرات مسجد

فصل اول: ادب

- ۱- تعریف ادب، ۲- فرق ادب و اخلاق، ۳- تولید ناخالص اسلامی ۴- ادب سازی و ادب سوزی.

فصل دوم: زیارت

- ۱- تعریف زیارت،
- ۲- اهداف، : ۱- اخروی ۲. دنیوی ۳. اخلاقی ۴. اجتماعی ۵. سیاسی
- ۳- چگونگی زیارت،
- ۴- رابطه ذکر و زیارت و اطاعت، اعتکاف و حج،
- ۵- فضیلت زیارت،
- ۶- زیارت خدا، پیامبران، پیامبر، امام، زیارت سایر، امولیا، علماء، و مؤمنین و والدین، مرضی
- ۷- ساعت خروج برای زیارت (سفر)
- ۸- مقدمات زیارت،
- ۹- استطاعت،
- ۱۰- لیاقت،
- ۱۱- دعوت،
- ۱۲- همراه آوردن،
- ۱۳- زاد و توشه،
- ۱۴- تحفه بردن و هدیه گرفتن (سوغاتی)،
- ۱۵- خدمت به زائر،
- ۱۶- بدرقه،
- ۱۷- استقبال،

۱۸- زیارت زائر،

۱۹- حمله‌داری،

۲۰- کمک زائر کردن،

۲۱- همسفر زائر شدن،

۲۲- ساخت مسجد نشانه ادب است.

۲-لحظه زیارت: قصد زیارت

و زمان زیارت= مکان زیارت

ایام زیارتی

اندازه زیارت

تکرار زیارت (قد تکرر وقوفی و آخر تسلیمی و لاجعله الله آخر العد - و قلبه معلق بالمسجد)

انواع زیارت:

زیارت بامعرفت (عارفا بحفه)

زیارت بدون معرفت (و من کفر یا من یرید فیه بالحاء)

زیارت از راه دور - اذن دخول - زیارت بانگاه: نگاه به کعبه، معصوم عالم، والدین نگاه به گنبد و بارگاه

زیارت نامه: عتبه بوسی

اجازه خروج

آداب خروج

اعمالی که فضیلت زیارت دارد.

ارکان زیارت و آداب : ۱- نیت، ۲- طهارت، ۳- نماز، ۳- سکوت ۴-، تشکر، ۵- سلام، ۶- انفاق، ۷-

آراستگی، ۸- معطر بودن، ۹- اقامه طمانینه.

آثار زیارت

فضایل زیارت

ترک زیارت

آداب شهرهای زیارتی

فصل سوم: سیمای مسجد

فصل چهارم: آداب و مساجد خاص

۱- مسجد الحرام، ۲- مسجد النبی، ۳- مسجد کوفه، ۴- سهله، ۵- مسجد جامع، ۶- بازار، ۷- محله، ۸- بین

راهی

فصل ۵- آداب خدمت

۱۱- انواع خدمت

۱۲- اقسامت خادم: ۱- امام، ۲- موذن، ۳- سرایدار، ۴- خادم افتخاری، ۵- خادمان ویژه، ۶- خادمان

تخصصی، ۷- فراشی، ۸- کفشداری، ۹- میهمانداری

۱۳- اطعام

۱۴- نذور وقف

فصل ششم: آداب حضور

۱- اقبل از ورود: ۱- در محل سکونت (پیش از حرکت) ۲- در مسیر ۴- هنگام ورود

۲- آداب ورود، ۳- آداب جلوس (آداب سجود)، ۴- آداب خروج از مسجد

فصل هفتم: آداب اعمال مسجد

عباداتی که در مسجد ممنوع است (منکرات)

منکرات مسجد

آداب سخن: ۱. آداب ذکر ۲. فکر،

آداب دعا،

آداب قرائت و تلاوت،

آداب استماع،

آداب مشاوره و مذاکره

فصل هشتم: آداب بناء (معماری)

- ۱- آداب زمین،
- ۲- آداب بانی،
- ۳- آداب طراح و معمار،
- ۴- آداب بنا و کارگر،
- ۵- آداب مصالح،
- ۶- آداب قبله،
- ۷- آداب وضوخانه،
- ۸- آداب درهای ورودی،
- ۹- آداب حیات، ۱
- ۱۰- آداب عطرافشانی،
- ۱۱- آداب نور،
- ۱۲- آداب فرش، آداب نامگذاری،

فصل نهم: آداب زینت (خداوا)....

- ۱- زینت مسجد،
- ۲- زینت مسجدی،
- ۳- زینت قرائت،
- ۴- تزئینات مسجد، آب و نور

فصل دهم: آداب همسایه

فصل یازدهم: آداب نماز

- ۱- نماز تحیت

- ۲- جماعت
- ۳- فرادی،
- ۴- مستحبی،
- ۵- عیدین،
- ۶- جمعه،
- ۷- آیات،
- ۸- نماز میت،
- ۹- آداب امامت،
- ۱۰- آداب صفوف

فصل دوازدهم: مسجد در ادبیات،

کتیبه نویسی

کتابت در مسجد

فصل سیزدهم: آداب اعتکاف (وبیتوته)

فصل چهاردهم: آداب اهل مسجد

۱- سیمای اهل مسجد،

۲- آداب زنان،

۳- کودکان

فصل پانزدهم: آداب کارکردهای مسجد (یا آداب بهره‌برداری)

۱- تعلیم و تعلم،

۲- قضاوت (۱- اجرای حدود، ۲- تأدیب)

۳- آداب تبلیغ و خطابه،

۴- آداب اطلاع‌رسانی،

۵- آداب تعظیم شعائر (۱. عزاداری، ۲. اعیاد - ۳. ایام الله‌ها)،

۶- آداب خواب در مسجد،

۷- دوست‌یابی،

۸- شعر و قصه

۱۳- فهرست کتاب آداب مسجد ۷

۱- اهل مسجد: الف) سیمای اهل مسجد ب) روش > رعایت حقوق دیگران----->

۲- آداب زیارت-----

۳- حرمت و تعظیم مسجد-----

۴- همسایه مسجد: الف) فضیلت ب) حقوق-----

۵- اعتیاد به مسجد-----

۶- خدمت به مسجد: الف) امامت ب) خادم ج) موذن: ۱- اذان ۲- اقامه ۳- تکبیر

۷- آداب رفتن به مسجد: الف) از خانه ب) بین راه ج) فضیلت و آثار رفتن-----

۸- آداب حضور: الف) ورود ب) سکوت ج) جلوس ه) معافیت از حضور-----

۹- آداب خروج-----

۱۰- آداب زنان در مسجد-----

۱۱- بهداشت مسجد: الف) نظافت و طهارت ب) بهداشت روانی

د) اطعام ه) خواب-----

۱۲- منکرات مسجد-----

۱۳- آداب ذکر در مسجد: الف) دعا ب) قرائت ج) نماز: ۱-

فردی ۲- جماعت ۳- صفوف-----

۱۴- آداب اعتکاف-----:

۱۵- آداب مسجد خاص-----:

۱۶- آداب ورود در ایام خاص: الف) جمعه (ب) ماه مبارک -----

۱۷- ولایت در مسجد----- :

۱۸- خاطرات مسجد----- :

۱۹- آداب وقف: الف) موسس (ب) بانی (ج) دخل و خرج -----

۱۴- فهرست کتاب آداب مسجد ۸ آقای جهانگیری

کتابی که پیش روی دارید، آداب زیارت مسجد را با تکیه بر متون دینی بازگو می‌کند. همچنان که از عنوان کتاب، پیداست، از سه کلید واژه «آداب»، «زیارت» و «مسجد» ترکیب شده است. در آغاز پسندیده است که این سه واژه را مورد بررسی قرار دهیم :

آداب: اسلام به عنوان یک دین همه شمول و جامع، هیچ عرصه حیات انسانی را بی‌پاسخ نگذاشته است. و برای هر فعلی - از غذا خوردن تا عبادت و ... - منشی و ادبی را بیان فرموده است. بی‌شک انبیاء، ائمه و اولیا، نسبت به مسجد آدابی را مراعات می‌کردند. از این رو فهم و رعایت سیره آنها، می‌تواند زندگی ما را رنگ خدایی بخشد .

در این کتاب، ما فقط آدابی را مورد اشاره قرار می‌دهیم که مربوط به مساجد است. باید ها و نبایدهایی که ما بایست نسبت به خانه‌های خدا، مراعات نماییم.

خود قرآن کریم به صراحت همگان را فرا می‌خواند که زینت‌های خود را در هر مسجدی، به همراه داشته باشند. منظور، هم زینت‌های ظاهری و هم باطنی است، افزون بر اینکه خطاب ایه هم شامل مردان و هم‌زمان است. بلکه در نگاهی فراتر حتی غیر مسلمین نیز باید با زینت درونی و بیرونی به مساجد راه یابند. بی‌گمان، رعایت آداب لازم، می‌تواند بخشی از زینت های مورد مطالبه قرآن باشد.

ادب لغتا:

ادب اخلاق

چون ایمان داریم که مسجد از آن قشر خاصی نیست بلکه همه و همه می‌توانند مسجدی باشند از این رو ادب قشر خاصی نسبت به مسجد را بیان نکرده‌ایم، بلکه برای هر صنفی، آداب مرتبط با آن را تبیین کرده‌ایم. آداب بانوان، آداب جوانان، آداب کهنسالان، آداب امام، آداب مامومین و...

از طرف دیگر برای همه حالت های قابل لحاظ یک انسان و مسجد مثل: ورود به مسجد، تطهیر مسجد، معماری مسجد و... آدابی را ذکر کرده ایم.

زیارت: زیارت در لغت

در بلندای شان و جایگاه مسجد همین بس که در متون روایی، رفتن به مسجد، «زیارت» دانسته شده است. جالب آنکه شخص رسول مکرم اسلام (ص) از این حقیقت که مساجد شایسته زیارت اند پرده برداشته است: «خداوند فرمود: همانا مساجد، خانه هایمن در زمین اند که موجب روشنایی اهل آسمان هایند، بسان درخس ستارگان بر اهل زمین، (مساجد از زمین) بر آسمانیان نور افشانی می کنند. خوشا به آنانی که مساجد را خانه خود بدانند! خوشا به حال بنده ای که در خانه خود نیکو وضو بگیرد و سپس مرا در خانه ام (مسجد) زیارت کند! بشارت باد بر شما که زیارت شونده (خدا) زیارت کننده اش را تکریم می کند! مژده باد به کسانی که در تاریکی شب به مسجد می روند، که در روز قیامت چون نوری می درخشند!

در این حدیث، پیامبر (ص) کسی را که به مسجد می رود، «زائر» نامیده اند آن هم زائر خود خدا!! و رسول اکرم (ص) نه از زبان خود که از قول خدای متعال نقل می کند که او زوار خود شار تکریم خواهد کرد. چه فخری بالاتر از اینکه خدا، بنده اش را گرامی بدارد!! پس چه مقامی بالاتر از رفتن به مسجد!! در حدیثی دیگر از پیامبر اکرم (ص) می خوانیم: مساجد، خانه های خدا روی زمین اند، هر آن کس که او را زیارت نماید، برخداست که او را گرامی بدارد.

هرکس به هر دلیلی به مسجد برود همان را خواهد یافت. (و هو حظه...).

در لغت، «زور» - که ریشه زائر است - به معنی «میل کردن» است. پس به هر چیزی که میل گردانیم، از حیث لغوی، زائر آن چیز خواهیم شد. لذا «حج» خانه خدا که همان «زیارت» خانه خداست، بمعنی «قصد» است. و هرکسی که میل و قصد رفتن به مسجد را دارد در حقیقت زائر آن می باشد. و این زیارت نیز آداب خاص خود را می طلبد.

هرچند هرجا بنگریم، نوعی زیارت خداست، اما از نعمات بزرگ الهی برما اینست که بر زمان ها و مکان های خاص برای این زیارت توجه شده است. و مسجد، بهترین مکان، و اوقات نماز، بهترین زمان برای زیارت خدا می باشد. مگر نه آن است که بهترین جای زیارت هر شخصی، خانه اوست! اگر خدا در خانه خودش زیارت نشود، پس کجا زیارت خواهد شد!؟

و المساجد بیوت... و المومنین زوارا... و حق علی المزور ان یکرم زائره. (کنز، ج ۷، ص ۵۸۰)

من اتی المسجد... فهو زائرا ... (کنز العمال، ج ۷، ص ۵۷۴)

طوبی لمن تطهر فی بینه ثم زارنی فی بیتی

بدین سبب زائر مسجد، میهمان خدا در خانه خود خدا می‌شود. و معصومین (ع) به این مطلب تصریح داشته‌اند: مسجد، بازاری از بازارهای آخرت است، هر آنکه بر آن وارد شود، میهمان خدا خواهد بود.

(الهی ضیفک ببابک)

یا فهو ضیف ا... و حق علی ا... ان یکرم ضیفه ح ۱۶۸

مسجد: واژه مسجد جمعا ۲۸ بار در قرآن کریم ذکر شده که در ۲۲ مورد به صورت مفرد و در ۶ مورد دیگر به صورت جمع آمده است. در مجموعه آیاتی که در آنها از مسجد یاد شده است، در برخی، از اهمیت مسجد و جایگاه رفیع آن در اسلام سخن به میان آمده و در بعضی دیگر پاره‌ای از احکام مسجد بیان شده و در بعضی به مسجد الحرام و احکام و خواص آن مسجد الاقصی و نیز مسجد اصحاب کهف اشاراتی شده است.

در متون اسلامی، روایات فراوانی از پیشوایان گرامی ما در باب اهمیت مساجد و جایگاه رفیع آن، احترام نهادن به مساجد، آباد نگاه داشتن مساجد به حضور یافتن در آنها برای ادای نماز، فراگیری دانش و کارهایی نظیر آن و... جلب نظر می‌کند که اینک به نمونه‌هایی چند از آنها اشاره می‌کنیم.

از منظر نبی مکرم اسلام (ص) مساجد خانه‌های خدا در روز زمین هستند. مساجد جایگاه انبیاء، خانه پرهیزگاران و محبوب‌ترین مکان‌هاست. از این روست که امام صادق (ع) کسی را که در تکریم و تعظیم مسجد نکوشد را «ملعون» می‌خواند. و همان حضرت حتی خود را در جرگه موظفین و مکلفین اعتلای جایگاه مسجد قرار می‌دهد.

مسجد در اصل، اسم مکان از فعل (سجد یسجد) است که به معنی جایگاه سجده و محل عبادت می‌باشد و آن از قاعده معروف، مستثنی است. زیرا قاعده اسم مکان و زمان، از فعل ثلاثی مجرد، در صورتی که عین مضارع آن مضمومیا مفتوح باشد، (مفعّل) به فتح عین است، مانند مشعر و مشهد. و اگر عین مضارع آن مکسور باشد، (مفعّل) به کسر است مانند مجلس و منزل. اما برخی معتقدند لفظ مسجد جزو یازده اسم زمان و مکانی است که از قاعده فوق پیروی نمی‌کند. یازده فعل در زبان عربی اسم زمان و مکانشان بر خلاف این قاعده آمده است، که بر وزن (مفعّل) به کسر عین می‌باشد که یکی از آنها کلمه مسجد است. اما واژه شناسان و لغویون بزرگی همچون فراء برآنند که مسجد به فتح عین نیز جایز است اگر چه با این تلفظ

تا کنون استعمال نشده است. و به گفته سیبویه هرگاه «فعل و عمل» در این واژه مورد نظر باشد آن را طبق قیاس، یعنی (مسجد) به فتح جیم باید به کار برد.

در این میان برخی، پیشینه تاریخی ورود این واژه به فرهنگ اسلامی را به پارسی باستان ارجاع می‌دهند به گفته ایشان: واژه مسجد عربی شده «مزگت» فارسی است که به همان معنا در قدیم به کار می‌رفته است. طبق نوشته مرحوم دهخدا، به باور زبان‌شناسان واژه مسجد عربی دگرگون‌شده همین واژه فارسی است. زبان عربی پس از به وام گرفتن واژه مزگت و تبدیل آن به مسجد، از آن واژه ریشه «سجد» را اخذ کرده و آن را صرف نمود. ۲۰ هنوز برخی از مسجدهای کهن ایرانبا نام مزگت نامیده می‌شود مانند «اسپی مزگت» (مسجد سپید) در گیلان «دز گامزگت» مازندران و مزگت طوبی خانم در کردستان. هنوز برخی از مسجدهای کهن ایران با نام مزگت نامیده می‌شود مانند «اسپی مزگت» (مسجد سپید) در گیلان «دزگامزگت» مازندران و مزگت طوبی خانم در کردستان.

در ادبیات پارسی نیز این واژه برای مسجد استعمال شده است.

بیست رهگذر دیو و بیخ کفر بکند بجای بتکده بنهاد مزگت و منبر

ای برادر می‌ندانم تا چت است کت وطن گه دیرو گاهی مزگت است

در تعریف لغوی مسجد در معاجم و فرهنگ‌های لغت، تعبیر گوناگونی جلب نظر می‌کند که در واقع تمامی آنها به یک معنی بازگشت می‌کند که از آن جمله است گفته زجاج در تعریف مسجد (کل موضع یتعبد فیه فهو مسجد) و ابن اعرابی گفته است «مسجد بفتح الجیم، محراب البیوت و مصل الجماعات» و در مفردات راغب اصفهانی آمده است: «المسجد موضع الصلاة اعتبارا بالسجود.»

با این ترتیب، مسجد که در زبان عربی، اسم مکان مشتق از ریشه ثلاثی مجرد سجد است، در زبان فارسی به معنی جایگاه نماز و محل عبادت به کار رفته است و در این که چرا کلمه مسجد برای مکان عبادت و محل نماز استعمال شده است، گفته‌اند: از آنجا که سجود، شریف‌ترین و مهترین ازکان نماز است و در آن بیش از دیگر افعال نماز، انسان به خدا نزدیک می‌شود، لذا اسم مکان را از این فعل، اتخاذ و بر محل عبادت و نماز اطلاق کرده‌اند.

در اصطلاح، مسجد، عبادتگاه خاص مسلمانان است، ولی در قرآن کریم بر معابد ملل سابق نیز اطلاق شده است. مانند لفظ مسجد در این آیه شریفه «قال الذین غلبوا علی امرهم لتتخذن علیهم مسجدا» آنان که به معجزه و داستان اصحاب کهف برخوردند گفتند: به یادگار آنان، بالای غارشان مسجدی می‌سازیم.

در جای دیگر نیز قرآن کریم، از معبد اهل کتاب به عنوان مسجد یاد کرده است «سبحان الذی اسرى بعبده لیلا من المسجد الحرام الى المسجد الاقصی الذی بارکنا حوله لنریه من آیاتنا انه هو المسیح البصیر» باید توجه داشت که به هنگام نزول قرآن مسجد الاقصی از معابد اهل کتاب بوده است.

اما در اصطلاح شرعی، مسجد به مکان معین و موقوف برای نماز اطلاق شده است. چنان که در متون فقهی در این باب آمده است «المراد بالمسجد المكان الموقوف علی کافه المسلمین للصلاه.»

گذشته از واژه مسجد، گاه کلمه جامعه را نیز بر این مکان اطلاق کرده‌اند که در ریشه‌یابی تاریخی این کلمه باید گفت: لفظ جامع در واقع، صفت است برای مسجد بزرگی که در آن نماز جمعه برپا می‌شده است. به نظر می‌رسد که این واژه، نخستین بار توسط خلیفه دوم،

۱۵- فهرست ۸

موضوعات مرتبط با خانواده

خانواده و	محبت
خانواده و	معلم
خانواده و	کنترل جمعیت
خانواده و	حسن خلق
خانواده و	ازدواج
خانواده و	شناخت
خانواده و	خانواده همراهی کردن
خانواده و	اجتماع
خانواده و	تربیت
خانواده و	شهید مطهری
خانواده و	صبر
خانواده و	تفکر
خانواده و	حاکمیت

خانواده و	عاقبت بینی
خانواده و	خانواده وعاقبت اندیشی
خانواده و	ارتباطات
خانواده و	جهان
خانواده و	معاشرت
خانواده و	اراده
خانواده و	سعهی صدر
خانواده و	قانون
خانواده و	برنامه ریزی
خانواده و	اخلاق
خانواده و	همکاری
خانواده و	طبیعت
خانواده و	عبادت
خانواده و	غیرت
خانواده و	غزت نفس
خانواده و	امام خمینی
خانواده و	زن
خانواده و	ملایمت
خانواده و	آبروداری
خانواده و	جهاد
خانواده و	شهادت
خانواده و	ایثار

خانواده و	کار
خانواده و	مرکز گرای
خانواده و	گناه زدائی
خانواده و	عفاف
خانواده و	بخل
خانواده و	حسد
خانواده و	شجاعت
خانواده و	وجدان
خانواده و	رضایت
خانواده و	دنیا
خانواده و	قیامت
خانواده و	بهشت
خانواده و	عقل و جهل
خانواده و	مرد
خانواده و	کمالات
خانواده و	دفع غیبت
خانواده و	خانواده و شخصیت سازی
خانواده و	خانه
خانواده و	دانشگاه
خانواده و	ادب
خانواده و	کتاب خوانی
خانواده و	غرب

خانواده و	ارزشها
خانواده و	محرم راز
خانواده و	پوششها
خانواده و	ورزش
خانواده و	لباس
خانواده و	منطقه‌ها
خانواده و	زبانها
خانواده و	گویشها
خانواده و	کتاب
خانواده و	استعداد سنجی
خانواده و	فرزند
خانواده و	تجربیات دینی و علمی
خانواده و	عبرت گیری
خانواده و	خواسته‌های شرعی
خانواده و	بردباری
خانواده و	حیاء
خانواده و	فروتنی
خانواده و	فضیلتها
خانواده و	دوست داشتن
خانواده و	اقتصاد
خانواده و	زهد
خانواده و	مناعت طبع

خانواده و	قناعت
خانواده و	زندگی
خانواده و	مدیریت
خانواده و	زیبا شناختی
خانواده و	تفکر
خانواده و	وجدان کاری
خانواده و	ایمان
خانواده و	پدر و مادر
خانواده و	رفاه
خانواده و	پارک
خانواده و	تفریح
خانواده و	وسیله‌ی نقلیه
خانواده و	خداشناسی
خانواده و	خود محوری
خانواده و	مشورت
خانواده و	خلوت گرائی
خانواده و	قرآن
خانواده و	حدیث
خانواده و	نهج البلاغه
خانواده و	صحیفه سجادیه
خانواده و	سنت
خانواده و	پرورش

خانواده و	آموزش
خانواده و	اعتکاف
خانواده و	نیایش
خانواده و	اعتدال
خانواده و	تاریخ
خانواده و	کارگر
خانواده و	مهرورزی
خانواده و	افت و خیزها
خانواده و	ناهنجاری
خانواده و	تردیدها
خانواده و	ضرورتها
خانواده و	واقیعتها
خانواده و	خاأها
خانواده و	خوبیها
خانواده و	نیتها
خانواده و	مستقل بودن
خانواده و	مزاحمتها
خانواده و	حجالت
خانواده و	راستی
خانواده و	انگیزهها
خانواده و	تولد و و خان
خانواده و	صبح

خانواده و	شب
خانواده و	انتظارات
خانواده و	ضعف‌ها
خانواده و	ناتوانائی‌ها
خانواده و	استحکام
خانواده و	ایمنی
خانواده و	رضایت
خانواده و	عدالت
خانواده و	شایستگی‌ها
خانواده و	تأمین اجتماعی
خانواده و	سوادآموزی
خانواده و	نماز
خانواده و	خیرات و برکات
خانواده و	رغبت و میلها
خانواده و	شفاعت
خانواده و	مشورت
خانواده و	عهد و پیمان
خانواده و	صداقت
خانواده و	روشها
خانواده و	حکمتها
خانواده و	رشد
خانواده و	میان‌روی

خانواده و	بالندگی
خانواده و	ارشاد
خانواده و	معنویت
خانواده و	عظمت
خانواده و	ابهت
خانواده و	چالشها
خانواده و	ثواب
خانواده و	قرض کردن
خانواده و	کمک گرفتن
خانواده و	اینترنت
خانواده و	تلویزیون
خانواده و	خواب
خانواده و	بیداری
خانواده و	روحیه
خانواده و	غذا خوردن
خانواده و	رفتارها
خانواده و	پریشانیها
خانواده و	نابسامانیها
خانواده و	احساسات
خانواده و	عید
خانواده و	خانه تکانی
خانواده و	کمک به مسجد

خانواده و	مرکب خوب داشتن
خانواده و	تحولات
خانواده و	ساده زیستی
خانواده و	تمیز بودن
خانواده و	سفر
خانواده و	بشارت
خانواده و	آخر الزمان
خانواده و	توصیف‌ها
خانواده و	مسجد
خانواده و	نماز جمعه
خانواده و	شهید
خانواده و	فراموشی
خانواده و	مشقت‌ها
خانواده و	توحید
خانواده و	گسترش
خانواده و	ناخرسندی
خانواده و	جلوه‌های ناب
خانواده و	جاذبه‌ها
خانواده و	حج
خانواده و	امانت داری
خانواده و	دعا
خانواده و	مولد رحم

خانواده و	نماز جماعت
خانواده و	نماز فرادا
خانواده و	استاد
خانواده و	ناظرها
خانواده و	روحیات
خانواده و	رادیو
خانواده و	جمعیت
خانواده و	احترام
خانواده و	بی تفاوتیها
خانواده و	بدله گوئی
خانواده و	غمها
خانواده و	نیک خلقی
خانواده و	علماء
خانواده و	خوشبختی
خانواده و	هدیه
خانواده و	شکرگزاری
خانواده و	سخاوت
خانواده و	حرص و طمع
خانواده و	سربلندی و مقاومت

۱۶- فهرست ۹

واحد (یک) مسجد شناسی

۱. انسان شناسی، عبادت شناسی

۲. معبد در دیگر ادیان (معبدشناسی)
۳. سیمای مسجد
۴. مسجد، قرآن و اهل بیت
۵. سیمای اهل مسجد (کودک و جوان)
۶. احکام مسجد
۷. زیارت و آداب مسجد
۸. مسجد و مکان های مذهبی
۹. خادمان مسجد
۱۰. جماعت و مسجد
۱۱. منکرات مسجد
۱۲. خدمات متقابل حوزه و مسجد
۱۳. مسجد، مبدأ و مقصد طلاب
۱۴. کارکرد مسجد (رسانه ای، تبلیغی)
۱۵. کارکرد مسجد (امنیتی، روانی)
۱۶. کارکرد مسجد (علمی، تربیتی)
۱۷. موقعیت مسجد (تاریخی و جغرافیایی)
۱۸. منابع و هزینه ها
- واحد (دو) مدیریت و امامت مسجد
۱۹. والیان، حاکمان و مسجد
۲۰. سیمای اهل مسجد (بانوان و مسجد)
۲۱. مسجد در تاریخ و تاریخ در مسجد

۲۲. قیام های مسجدی از آدم تا خاتم الاوصیاء
۲۳. حج و اعتکاف
- ۲۴.
۲۵. منابع مالی کارگزاران مسجد
۲۶. انواع مسجد و مدیریت آن
۲۷. ایده های جامعه مسجدی و پیامدهای جدایی از مسجد
۲۸. جغرافیای مساجد (فکری و اقلیمی)
۲۹. امامت عبادی (نظارت عالم بر عابد)
۳۰. احکام ویژه مسجد
۳۱. نمونه موفق امام و مسجد
۳۲. وحدت امامت و امارت
۳۳. فرهنگ سازی و فرهنگ پذیری داخل و خارج مسجد
۳۴. تعدد یا توسعه مسجد
۳۵. مسجد مردمی و دولت مسجدی
۳۶. نقش معماری مسجد در جذب و هدایت

محمود قرائتی

۱۷- فهرست

۱. کلیات

۱/۱. انسان شناسی

تعریف انسان

۱. انسان شناسی در اسلام و ادیان دیگر

۲. هدف از خلقت انسان در اسلام و ادیان دیگر

۳. انتظار اسلام و مسجد از انسان

۴. شاخصه انسان آرمانی

۵. هدف خلقت انسان

۶. تعریف انسان:

انسان فطرتاً اجتماعی است، خدا جو است و نیازمند تربیت که مقدمه معرفت است و تربیت امری اجتماعی و ابزارش محبت مشافهه احاطه تقدس می باشد و مسجد مرکز تجمع و تربیت است.

۱.۲/۲ عبادت شناسی

بررسی ویژگی های عبادی مساجد

تعریف عبودیت

تعریف عبادت

عبادت شناسی در اسلام و ادیان دیگر

تفاوت عبد و عابد

تعریف عبودیت

تعریف عبادت

خواسته فطری انسان عبادت است در توانگری راز و در ضعف نیاز ست.

مسجد بهترین محل عبادت چه راز و چه نیاز و چه نماز و چه ذکر.

مسجد پایگاه عبادت و یاد خدای متعال

نیاز انسان به عبادت و عبادت اجتماعی

۱۰/۳ معبدشناسی

مسجد و معابد و مراکز تجمع دیگر

۱. فرق مسجد با معابد دیگر ادیان (ظاهری و معنوی)

۲. معبد شناسی

کلیسا

کنیسه

صومعه

صلوات

توحید خانه

تاریخانه

دیر

آتشکده

بتخانه

۳. اصول حاکم بر معبد

۴. معبد و ارتقاء وجودی انسان

۵. معبد در ادیان و کتب مقدس

۶. هدف از تأسیس معبد

۷. مقایسه تطبیقی بین کلیسا، کنیسه، معابد زرتشتی و مسجد

تاریخ معبد و انسان

تحولات ادیان در معابد

طریقت یا موضوعیت معبد

۲۰. واژه شناسی

تعریف لغوی و اصطلاحی مسجد

به چه مکانهایی مسجد گفته می شود.

تعریف آرمانی مسجد (مسجد در اسلام)

تعریف مسجد در نزد مسلمانان و ادیان دیگر

هدف مسجد

تعریف فقهی مسجد

مفهوم کاربردی (در آیات و روایات)

آسیب شناسی مفهوم مسجد

مسجد متحرک امام معصوم است

مساجد زمانی و مکانی مثل مشاهده مشرفه است

۳۰. تاریخ مسجد

تاریخچه ی مساجد در اسلام

۱- مسجد در صدر اسلام

اولین مسجد اسلام (قبا)

مسجد در عهد نبوی

سیره معصومین در احیای مساجد در زمان خلفاء

مساجد در عصر ائمه

مساجد در عهد اموی

مساجد در عهد عباسی

مسجد در عهد خلفاء

مساجد در عهد فاطمی در مصر

مساجد در ایران

مساجد تاریخی

ساخت مسجد برای احیای اشخاص و حقیقت های تاریخی (مسجد النبی) (اصحاب کهف)

قبل از حمله مغول

عصر صفوی

قبل از انقلاب

بعد از انقلاب

تاریخچه ی مساجد در کشورهای اسلامی

تأسیس اولین مسجد در اسلام (قبا) مساجد ویژه کشورهای اسلامی

بررسی نمونه های تاریخی مساجد از ابعاد گوناگون

جامعه شناسی تاریخی مساجد

تاریخ سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، نظامی، فرهنگی و... مساجد

نقش مسجد در پایداری و استقرار اسلام بعد از رحلت پیغمبر^[2]

بررسی و تحلیل روز به آتش کشیدن مسجد الاقصی

تاریخ نگاری بعضی از مساجد اولیه و شناخته شده

۱- مسجد در صدر اسلام

اولین مسجد اسلام

مسجد در عهد نبوی

سیره معصومین در احیای مساجد در زمان خلفاء

مساجد در عهد اموی

مساجد در عهد عباسی

مساجد در عصر ائمه

مساجد در عهد فاطمی در مصر

مساجد در ایران

قبل از حمله مغول

عصر صفوی

قبل از انقلاب

بعد از انقلاب

بررسی مساجد صدر اسلام از قبیل مسجد قبا، مسجد النبی و ...

وضعیت گسترش مساجد در صدر اسلام و عهد نبوی

بررسی مساجد اربعه (مسجد الحرام، مسجد النبی، مسجد الاقصی، مسجد کوفه)

۲- بررسی نمونه‌های تاریخ مساجد از ابعاد گوناگون

بعد انگیزه بنیانگذاری مسجد و تاریخ آن

بعد بنیانگذاران و وضعیت اجتماعی و سیاسی آنان و نحوه تأمین مخارج بنای مسجد

بعد بیوگرافی ائمه جماعات گذشته مسجد و موقعیت سیاسی اجتماعی و نحوه مدیریت آنان در مسجد

بحث در رابطه با برنامه‌های ارشادی، تربیتی، عبادی، سیاسی، خیریه و تعاون اجتماعی، فرهنگی که در

گذشته در مساجد به اجراء گذاشته می‌شده است.

مسجد در آخر الزمان و عصر ظهور

نگاهی به اولین مسجد (بیت الله الحرام)

نگاهی به مسجد الاقصی

نگاهی به مسجد پیامبر (صلی الله علیه و آله) در مدینه

نگاهی به ولین مسجد در اسلام (مسجد قبا)

خادمان مسجد

ساخت مسجد در مکان هایی که حوادث تاریخی رخ داده است. (مسجد الاجابه) (مسجد غدیر)

نگاهی به مساجد در دوران بعثت (مکه و مدینه)

نگاهی به مساجد در دوره ی غیبت امام زمان (عجل الله تعالی فرجه)

نگاهی به مساجد آخرالزمان

نگاهی به مسجد در عصر ظهور (مسجد آرمانی)

تاریخ و تحلیل کارکردهای مسجد در مذاهب مختلف

۴. انواع مسجد

۴.۱/ مساجد خاص

۱. فضایل عبادت در مساجد خاص

۲. حرمت و تقدس مساجد خاص

ویژگی های مساجد خاص

مسجد الحرام

فضیلت

احکام ویژه (طواف ، نظر، ورود مشرک)

احکام مشترک

مناصب موجود در مسجد الحرام

تاریخ مسجد الحرام

مسجد النبی:

فضیلت

احکام مسجد النبی صلی الله علیه و آله

سیره ائمه در مسجد النبی صلی الله علیه و آله - مرقد مطهر، تاریخ مسجد النبی (صلی الله علیه و آله)

زیارتگاه‌های ائمه معصومین (سلام الله علیهم)

مرقد مطهر پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)

تاریخ مسجد النبی (چگونه مسجد النبی ، مسجد النبی شد؟ بخاطر اسم ، قبر ، حضور پیامبر ، سابقه)

سیره معصومین با امامت خلفاء در مسجد النبی

مسجد النبی پایگاه حکومت باید ها و نبایدها

مقتضیات زمانی و مکانی مسجد النبی (صلی الله علیه و آله)

مسجد کوفه:

مقام ها و اماکن در مسجد کوفه

مسجد کوفه و مقام انبیاء

فضائل

تأسیس

مقر حکومت

مسجد کوفه نماد ولایت

رابطه با ولایت

آخرالزمان

حضرت مهدی و مسجد کوفه

مسجد الاقصی:

فضیلت

انبیاء و مسجد الاقصی

مسجد الاقصی

خاطرات مسجد الاقصی

سیاسی شدن مسجد الاقصی

مسجد سهله:

فضیلت

تاریخ

آخرالزمان

مسجد براثا

قبا

خیف

میقات

سبعه مساجد

نمره یا جمع ابراهیم

الاجابه یا مباہله

فضیخ

غدیر

حدیبیہ یا رضوان

مسجد الراہیہ یا محل استقرار پرچم

مسجد غمامہ یاد اورندہا ورنندہا ورنندہ نماز ملکوتی پیامبر (صلی اللہ علیہ و آلہ)

شرایط زمان و مکان در مسجد جامع

۲/۴ مساجد ویژه

مسجد امام حسن عسکری (علیہ السلام)

مسجد جمکران

مسجد کج بافان دزفول

مسجد سنگی داراب

مسجد تاریخانه دامغان

مسجد حصرت ابوالفضل (علیه السلام) یزد

مسجد فهرج یزد

مسجد گوهر شاد

مسجد جامع تبریز

مسجد رضویه قم بارگاه امام رضا در قم

مسجد اعظم قم

مسجد امام حسن (علیه السلام) در قم و عنایات امام زمان (عجل الله تعالی فرجه)

۳/۴. انواع مسجد

مسجد جامع و جمعه

شناسائی انواع مختلف مساجد

مساجد قومیت‌ها و اقلیت‌ها

جامع

بالاسر

منطقه

سرک‌کوچه

قبیله

بازار (چهارسوق)

بازار خاص (صنف)

پادگان

مراکز آموزشی دانشگاه

مجتمع‌های مسکونی (دولتی - غیر دولتی - اداره)

بین راهی

مرزی

ملی (پایتخت‌ها)

سمبلیک (نمایشی)

مساجد شیعه

مساجد خارج از کشور (در کشورهای اسلامی و غیر اسلامی)

مساجد فضایی

مسجد در مجتمع‌های فرهنگی

مساجد حوزوی

۴/۴. مسجد نمونه

ویژگی‌های مساجد نمونه:

مساجد نمونه کشوری

مساجد نمونه استانی

مساجد نمونه شهری

مساجد نمونه روستایی

مساجد نمونه جهانی

مساجد نمونه از حیث معماری

مساجد نمونه از حیث عبادی

مساجد نمونه از حیث فرهنگی

مساجد نمونه از حیث جمعیتی

مساجد نمونه از حیث سیاسی

مساجد نمونه از حیث تربیتی

۵. موازی مسجد

رابطه مسجد با حسینیه

رابطه مسجد با خانقاه

انواع مسجد:

امامزادگان

مسجد و حررها و مشاهد مشرفه و مساجد همجوار

مساجد همجوار

بقاع متبرکه

سینما

فرهنگسرا

حسینیه و عناوین مشترک (فاطمیه، زینبیه، کاظمیه و...)۰۰۰

فاطمیه

زینبیه

تکیه

قاسمیه

کانونهای فرهنگی

باشگاههای ورزشی

بقاع متبرکه

نمازخانه

پارک‌ها و شهرهای بازی

سقاخانه/شفاخانه

قدمگاه‌ها/نظرگاه

مصلی جمعه

امام‌زادگان

مصلی در خانه

۶. فقه مسجد

۱. عبادت مسلمانها در معابد دیگر ادیان

۲. فضیلت مسجد از منظر فقه

۳. نظر فقها درباره‌ی گنبد و مناره، محراب، مأذنه

۴. بهداشت مسجد و نمازگزاران در آینه احکام الهی

۵. بحث قبله‌شناسی

۶. بحث شاخص و نحوه‌ی تعیین وقت شرعی

۷. رعایت موازین فقهی در معماری مساجد

۸. مسائل شرعی نمازگزاران و کسانی که به مسجد رفت و آمد دارند: واجبات، مستحبات، مباحات،

مکروهات، محرمات

۹. مسائل فقهی مربوط به مسجد

۱۰. تبدیل معابد و اماکن موازی با مسجد در اسلام به مسجد

حریم مسجد در برابر کافران

حریم مسجد در برابر اهل کتاب

ورود کفار و اهل کتاب به مسجد

احکام فقهی مسجد

بحث فقهی در رابطه با نماز جماعت و جمعه

بحث فقهی در رابطه با امام جماعت

بحث فقهی در رابطه با اذان

منکرات مسجد

حریم مسجد

تخریب، تعمیر، توسعه مسجد

زینت و تزئین مسجد

منابع مالی مسجد و امام جمعه

۱. احکام ورود و خروج از مسجد

۲. احکام و مسائل مربوط به زنان

۳. احکام و مسائل مربوطه به طهارت مرد و زن

کارکردهای مسجد

۱. عبادی - عرفانی

۲. آموزشی

۳. فرهنگی

۴. تبلیغی

۵. علمی

۶. تربیتی (اخلاقی)

۷. سیاسی

۱۸. اجتماعی
۱۹. ارزشی
۱۰. تاریخی
۱۱. نظامی
۱۲. قضایی
۱۳. اقتصادی
۱۴. امنیتی
۱۵. دفاعی
۱۶. ارتباطی - رسانه‌ای
۱۷. هنری
۱۸. خدماتی
۱۹. امدادی - تعاون
۲۰. رفتاری
۲۱. روحی، روانی
۲۲. درمانی
۲۳. بهداشتی
۲۴. ادبی
۲۵. مبارزاتی (تحولی)
۲۶. گردشگری و زیارتی
۲۷. ترغیبی (تشویقی)
۲۸. جبرانی
۲۹. ورزشی

۳۰. تکمیلی

۳۱. تأمینی (بازدارندگی)

۳۲. تأییدی و انکاری

۳۳. مشاوره و گفتمان

۳۴. کتابخانه‌ای

۳۵. صنعتی

۳۶. کاریابی (شغلی)

۳۷. زیست محیطی

۳۸. مدیریتی

۳۹. حکومتی

۴۰. تشکیلاتی

۴۱. تولیدی

۴۲. حوزوی

۴۳. دنیا و آخرت

۴۴. جغرافیایی

۴۵. ارشادی

۴۶. انقلابی

۴۷. امر به معروف و نهی از منکر

۴۸. ولایتی

مسجد و عبادات:

مسجد و جماعت

ترادف مسجد با جماعت

فضیلت جماعت

آداب جماعت

بهترین جماعت

اذکار جماعت

اختصار در جماعت

جایگاه امام جماعت

امام مسجد و جماعت

مأمومین و جماعت

صف جماعت

نماز مستحب

نماز واجب

نماز فردی

قرآن

عزاء

جشن

وعظ وارشاد

۴۹. سیر تغییر، تطور و تکامل کارکردهای مسجد

بررسی ویژگی های عبادی مساجد

مسجد پایگاه عبادت و یاد خدای متعال

۵۰. تأمین - بازدارنگی

نقش آفریناآفرینی مساجد در صدر اسلام

نقش مسجد در زمان پیامبر (صلی الله علیه و آله) و ائمه معصومین (سلام الله علیهم)

مسجد و تحولات سیاسی علمی اقتصادی و ...

گستره‌ی جغرافیایی مسجد

رسالت‌های مسجد

پاکیزگی و مسجد

شهر و مسجد

خطابه در مسجد منبر و احکام آن

مقایسه‌ای میان کارکردهای مسجد در دوران پیامبر (صلی الله علیه و آله) با کارکردهای مسجد در زمان کنونی

۱/۷. تربیتی (اخلاقی، رفتاری)

۱. بررسی ویژگی‌ها و ابعاد تربیتی مسجد

۲. نقش تربیتی مساجد بر فرد و اجتماع

۳. نقش تربیتی مساجد در پرورش نسل آینده‌ساز

۴. نقش مسجد در نظم و موقعیت‌های اجتماعی

مسجد خانه متقین

نقش تربیتی مساجد در زندگی اجتماعی

ضرورت تداوم بر قراری ارتباط با دین و ایمان از طریق مساجد

مشاوره فردی و خانوادگی

نقش بازدارندگی مساجد از گسترش امورات خلاف شرع

توجه و هوشیاری مساجد نسبت به نگهداری فضای دینی در جامعه

سازماندهی امور مربوط به جامعه توسط مساجد به منظور توسعه پرستش و قرب الهی

نقش آفرینی مساجد در ساماندهی جوامع بر پایه فرامین الهی

مسجد نماینماینماد دینداری جامعه

نقش مهم روح الهی حاکم بر مساجد و ضرورت گسترش این مهم در جامعه

کارکرد و زینت و اخلاق معاشرت و همکاری و همدلی در عین اختلاف سلیقه‌ها

نقش مسجد در ایجاد زبان مشترک مؤمنان

مسجد پایگاه توحید و تقوی

مساجد تجلی گاه معنویت و حماسه

مسئله تربیتی عدم جواز حضور حائض مسئله تربیتی

مسجد و جماعت

ترادف مسجد با جماعت

فضیلت جماعت

آداب جماعت

بهترین جماعت

اذکارجماعت

اختصار در جماعت

جایگاه امام جماعت

امام مسجد و جماعت

مأمومین و جماعت

صف جماعت

نماز مستحب

نماز واجب

نماز فرادی

قرآن

عزاء

جشن

وعظ وارشاد

ذکر

فکر

سکوت

جلوس

بیتوته

لحظه‌ای به دور از هیاهو

تقوای الهی و مسجد

نکاح در مسجد

ارتقای وجودی انسان به سوی عبودیت الهی

۱. مشاوره و راهنمایی نمازگزاران

۲. برگزاری نشست‌های تربیتی با والدین، جوانان، زنان، خادمان، کسبه

۳. ارتباط با مدیران، معلمان، اساتید ارزش دانشگاه و نهادهای فرهنگی

۴. استفاده از موقعیت‌های ویژه جهت رشد و ارتقاء معنوی در افراد

۵. تشکیل جلسات برای کودکان نوجوانان

وعظ و نصیحت در مسجد

حرف دنیا در مسجد و میزان و معیار بحث‌های سیاسی و اقتصادی و... در مسجد

صله رحم و تعارف و شناسایی مسجدیات با یکدیگر

ضيافت الهی و معنوی از مسجدیان

تهیه اسباب قرب الی الله مردم در مسجد

ایجاد فضای امن برای عبادت کنندگان

نماز مستحبی در مسجد

نماز واجب در مسجد

نماز فرادا و شرایطش در مسجد

نماز جماعت

نماز در غیر مسجد

شرایط صحت نماز در مسجد

شرایط قبولی و کال در مسجد

اصل اولی در تشریع نماز فرادا یا جماعت در مسجد یا غیر مسجد

شرایط نماز واجب در غیر مسجد

مقایسه‌ی ثواب نماز جماعت در خارج مسجد و نماز فرادا در مسجد

اصل روضه‌خوانی

مراسم‌های موجود

مراسم روضه‌خوانی در خانه ثوابش بیشتر است یا مسجد

تجلی‌گاه اخلاق و تربیت

مشی الی المسجد

نقش مهم روح الهی حاکم بر مساجد و ضرورت گسترش این مهم در جامعه

۲/۷. ترویجی و تبلیغی

۱. مسجد پایگاه بزرگ نشر و رشد فرهنگ اسلامی

۲. نقش فرهنگی تبلیغی مسجد

۳. نقش مساجد در پاسداری از خون شهدا و دفاع از ارزشهای اسلامی

۴. مساجد سنگرهای اصلی اسلام و مسلمین

۵. مسجد سدی در برابر ترویج دین غیر اسلام

مسجد کانون تبلیغات

رابطه مسجد با دین و دین‌داری

مسجد آئینه‌ی تمام اسلام

جایگاه دعوت و بسط رسالت

ارتباط و تشکل بخشیدن به مؤمنین

آثار مسجد بر ادیان دیگر و پیروان آنها

سخنرانی‌های پیامبر در مسجد - رعایت حال حاضران

جاذبه‌های معنوی تبلیغ پیامبر

مسجد پایگاه بزرگ نشر فرهنگ اسلام

مسجد کانون تبلیغات

۳/۷. فرهنگی

ضرورت توجه به کارکردهای فرهنگی مساجد

نگرشی بر حرکتهای فکری فرهنگی مسجد

نقش مسجد در مناسبات دینی، فرهنگی

هفته‌ی جهانی مساجد و اعتلای فرهنگ مساجد

مسجد و هویت بخشی دینی

نقش مساجد در مبارزه با شیخون (تهاجم) فرهنگی

نقش مهم روح الهی حاکم بر مساجد و ضرورت گسترش این مهم در جامعه

ه) نشر فرهنگ اسلام

و) تحول فرهنگی و رشد فکری جامعه

ز) نقش مسجد در رویارویی با افکار انحرافی، بدعتها و خرافات در طول تاریخ

ح) برخورد با فرهنگهای منحط وارداتی

ط) آموزش شرایع دین

ی) نقش مسجد در آشنایی مردم با وظایف فردی و اجتماعی

معماری مسجد گویای فرهنگ شهر و روستا

مسجد قلب فرهنگ

مسجد فرهنگ ساز است نه فرهنگ پذیر

مسجد محل ساختار فرهنگی جامعه

ادبیات فرهنگی مساجد

مقاومت مسجد در تهاجم فرهنگی

مسجد و توسعه فرهنگی

مسجد و بحرانهای فرهنگی

رابطه نماز جماعت با فرهنگ عمومی

مسجد و جلوگیری از انحرافات فرهنگی

مسجد و طهارت فرهنگی

نقش مسجد در جلوگیری از انحرافات و بدعتها

مقایسه کارکردهای فرهنگی مسجد با مراکز فرهنگی و مجتمع‌های فرهنگی

تهاجم فرهنگی در سایه مراکز فرهنگی

مقاومت مسجد و اهل مسجد در مقابل فرهنگ‌های وارداتی

بریدن فرهنگ پرستان غربی از مسجد و اهل مسجد

بهترین راه نفوذ فرهنگ بواسطه مسجد (وهابیت)

جدایی از مسجد بهترین ضربه به فرهنگ بومی و جامعه

ضرورت حضور زن در مسجد بخاطر ضربه پذیر بودن بانوان در تهاجم فرهنگی

صلابت زنان مسجدی بی هویتی زنان غیر مسجدی

جامعیت فرهنگی مسجد در قبال مراکز فرهنگی

مسجد بهترین جلسات برای رایزنی فرهنگی

حضور در مسجد به معنای فراگیر بودن تمام فرهنگ نه بعضی از فرهنگ

مسجد انسان را پخته می کند و مراکز فرهنگی داغ

ارزان ترین و پر شعبه ترین در دسترس ترین کنفرانس فرهنگی در تمام دنیا

وحدت فرهنگی شیعه و سنی در مسجد

وحدت اطلاع رسانی مساجد دنیا

خدمت به مسجد رمز فرهنگ حاکمان

حضور در مسجد در کشورهای غیر اسلامی هویت فرهنگی دارد

نقش مسجد در شادابی و تکامل فرهنگی

نقش فرهنگی مسجد در پیش از هجرت

نقش فرهنگی مسجد پس از هجرت

گفتگوهای علمی و فرهنگی با هیئتهای نمایندگی

فعالتهای فرهنگی در غیاب پیامبر (ص)

اهتمام پیامبر (ص) به امور دیگر مساجد

بررسی نقش فرهنگی در فعالتهای نظامی مسلمانان

فرهنگ مسجد یا کارهای فرهنگی مسجد

نقش آفرینی مساجد در گسترش فرهنگ و دین

مساجد پایگاه رشد فرهنگ اسلامی

نقش مسجد در مناسبات فرهنگی

نقش مساجد در مقابله با شبیخون فرهنگی

۱. تشکیل گروه‌های فرهنگی

۲. برنامه‌ریزی جهت ایام الله

۳. برنامه‌ریزی تبلیغی (خطابه، نماز جماعت و...)۰۰۰

۴. مراسم دعا و مناجات و توسل

۴/۷. علمی و آموزشی

۱. مساجد و تعلیم و تعلم

۲. مساجد و امکانات آموزشی

۳. بررسی جنبه‌های آموزشی، فرهنگی مساجد

۴. مسجد و آینده علم و عمل

۵. مساجد پایگاه‌های آموزشی و مقاومت

۶. مسجد در ادبیات فارسی و عربی و شعر فارسی و عربی

۷. نقش مسجد در تولید و ترویج علم

۸. نقش مسجد در آموزش و تحکیم اعتقادات دینی

۹. نقش ائمه اطهار در حیات علمی مساجد

۱۰. ضرورت حفظ توان علمی و عملی مساجد

۱۱. مسجد و جامعه‌شناسی

۱۲. مسجد و روانشناسی جامعه

تاریخ مسجد بدون تعلیم و تعلم نبوده است

علم در مسجد تعبیر به فقه شده است

عبادت به غیر فقه تعبیر به حمار شده است

بهترین عبادت تفکر است که از علم بالاتر است

مسجد بهترین جا برای تفکر است

الف- با طهارت بودن

ب- دوری شیطان

ج- کمک ملائکه

د- همفکر خوب

و- وجود ابزار تفکر

هـ - وجود انگیزه خوب

ارزش محوریت مسجد با عالم است

عبادت با عالم ۲ هزار برابر ثواب دارد

مؤثرترین متد آموزشی (مناظره ، موعظه، مباحثه، قرآن)

آموزش در مسجد یکی و برداشت ها براساس نیاز است

وجود

استاد

استادیار

استاد راهنما

مشاور

ویژگی علوم مسجدی:

انسانی

کاربردی

تضمینی

اختیاری

تولیدی

تولید علم

نافع

جامع

مانع

خصوصیات علوم مسجدی:

همراه با عمل

همراه با ایمان

همراه با انگیزه

همراه با اجر و ثواب

همراه با خدمت

همراه با سرافرازی

موعظه:

برای بعضی احکام است

برای بعضی آداب است

برای بعضی عقائد است
 برای بعضی روضه است
 برای بعضی ثواب است
 مسجد دانشگاه ، دانشگاه دارالفنون
 انحصار آموزش در مسجد
 آموزش در مسجد تربیت است
 آموزشگاه بدون آموزگار (علماً مستطرفاً)
 تأثیر گذارترین نیرو در مسجد اعلمیت است
 عدالت رمز آموزش پایدار (جهت دار)
 مسجد و تعادل متدهای آموزشی (جلوگیری از آموزش و زیاد آموزش را می گیرد)
 تنظیم آموزش های مسجد
 کاربردی بودن آموزش های مسجدی
 نقش مسجد و دوری از علم لاینفع
 مشروط بودن علوم در مسجد
 مقدس بودن ابزار آموزشی در مسجد (منبر ، محراب)
 مقدس بودن فضای آموزشی
 بهترین کارکرد مسجد آموزش است
 صیانت مسجد از کتب و آموزش های همراه کننده
 جامعیت علوم مسجد
 اولویت پرسش و پاسخ بر سخنرانی
 آموزش خدمت رسانی به مساجد
 آموزگار مسجد همان دانش آموز مسجد است (امام مسجد همان مأموم مسجد است)

مسجد و علوم جدید

آموزش در مسجد کارگاهی است

نو بودن آموزش مسجد در طول زمانها

اختیاری بودن آموزش در مسجد (کنکور و ثبت نام ندارد)

اختیاری بودن رشته‌های آموزی

علوم و فنون در مسجد

علم دین در مسجد

جلسه‌های آموزشی

جلسات پرسش و پاسخ

آموزش تازه مسلمانان

طرح مسائل علمی و دینی

ترجیح جلسات علمی بر دعا

مسجد جایگاه همبستگی آموزش و گسترش فرهنگ اسلامی

مسجد نخستین مدرسه در اسلام

مسجد پایگاه‌های آموزش و مقاومت

آموزش خدمت

آموزش کمکهای اولیه

آموزشهای کاربردی - فرهنگی و آموزشی - قرآن

مسجد و آینده علم و عمل

مسجد و جنبه‌های آموزشی

۱/۴/۷. مدرسه و مسجد

مسجد نخستین مدرسه در اسلام

رابطه بین مسجد و مدرسه

سهم مدرسه در معرفی مسجد

راه‌های انتقال آموزش از مساجد به مدارس

نخستین بنیانگذار مدارس در اسلام

خصوصیت مکتب از نظر مواد آموزشی

برنامه‌های آموزشی در نظام قدیم

راه‌های استفاده مدرسه از مسجد

تشویق دانش‌آموزان مسجدی

آثار مسجد بر مدرسه و نظام آموزشی آن

۲/۴/۷۰ دانشگاه و مسجد

رابطه مسجد و دانشگاه

دانشگاه بودن اصل مسجد

سهم دانشگاه در معرفی مسجد

حلقه‌های علمی و دانشجویی در مسجد

سیستم آموزشی دانشگاه‌ها و مسجد

وضعیت نشر دانشگاه‌های اسلامی

مسجد مهمترین دانشگاه‌های عمومی جهان اسلام

مساجد دانشجویی یا دانشگاهی

پایان نامه‌های دانشجویی در رابطه با مسجد

ضرورت گرایش معماری مساجد در دانشگاه

آثار مسجد بر دانشگاه و نظام آموزشی آن

۳/۴/۷۰. حوزه و مسجد

جایگاه مسجد در حوزه

جایگاه مسجد در متون فقهی حوزه

اداره مسجد و رسالت حوزه

رابطه مراجع و روحانیون با مساجد

مدارس علمیه و مساجد همجوار

سهم حوزه در معرفی مسجد

تأمین امام جماعت و جمعه شایسته

سنگر و بستر اصلی نشر و ترویج اسلام توسط حوزه، حوزوی شدن افراد از مساجد

نقش مسجد در چشم انداز ۲۰ ساله حوزه

داستانهای علما و مسجد رفتن آنان

سیره‌ی عملی بزرگان و ابرار در مسجد

۴/۴/۷۰. کتابخانه و مسجد

پیشینه کتابخانه مسجد

کتابخانه‌های مساجد در فرهنگ و تمدن اسلامی

نقش مسجد در توسعه کتابخانه‌ها و بالعکس

نقش مسجد در فرهنگ کتابخوانی

نقش کتابخانه‌ها در ترویج فرهنگ مسجد

رابطه متقابل مساجد فعال با کتابخانه‌های فعال

آمار کتابخانه‌های مساجد

کتابخانه و ضرورت وجود آن در مسجد

۵/۷. عبادی

۱. مسجد تجلی‌گاه معنویت و حماسه

۲. مسجد پایگاه توحید و تقوی

۳. عبادت شیعه در مساجد سنی‌ها و بالعکس

۴. رابطه عبادت‌هائی که در مسجد نمی‌باشد با مسجد

۵. عبادت‌های موجود و مجاز در مسجد

اذان :

فضیلت اذان

آداب اذان

اقامه

نماز جمعه

نماز عید

نماز قضا

نماز آیات

نماز مستحبی

دعا

تعقیبات

اذکار

اعتکاف

توسلات

مجالس ذکر فضائل و مناقب اهل بیت

مجالس قرآنی و معارف دینی

انفاق

وعظ و نصیحت

رفع حوائج مسلمین

تأکید بزرگان دین و قرآن بر جنبه‌های عبادی مسجد

سیره‌ی عبادی معصومین در مسجد

ابعاد عرفانی مسجد

ضرورت تداوم برقراری ارتباط با دین و ایمان از طریق مساجد

کارهای که با روح مسجد در تضاد می‌باشند

تأثیرات معنوی مسجد بر فرد و جامعه

مساجد عامل رشد و ترویج معنویت در جامعه

عبادات مختص به مساجد

مسجد مهد ارتباط با خدا

مسجد خانه خدا و مردم

مضاعف شدن ارزش عبادت در مسجد

مسجد پایگاه عبادی سیاسی

نقش مسجد در عبادت شایسته

احیای مسجد، احیای نماز

۶/۷. مدنی

مساجد کشور الگوی برتر در شهرسازی اسلامی

نقش مسجد در ایجاد فرهنگ و زبان مشترک

نقش مسجد در بازدارندگی از گسترش امورات خلاف شرع (ناهنجاریهای فردی و اجتماعی)

نقش مسجد در سازندگی نظام و تمدن اسلامی

مساجد کانونهای ارتباطی

اهمیت و نقش مساجد در احقاق حقوق اجتماعی از طریق آگاهسازی مردم

ضرورت برنامه‌ریزی دقیق به منظور سازماندهی اجتماعی توسط مسجد

نقش مسجد به عنوان کانون رایزنی و مشورت

مسجد و نهادهای مدنی در جامعه

مسجد کانون همدلی

مسجد و بحرانهای اقتصادی سیاسی و فرهنگی

رابطه مسجد با اقشار مختلف مردم

نظم و حسن معاشرت

سیاسی

اجتماعی

امنیتی ان الناس قد جمعو لکم فاحشوه

فرهنگی فزادهم ایماناً

مسجد و هجوم دشمن طبیعی قهری (زلزله، مرض، دشمن)

محیط زیست

نقش مسجد در تمرکز بازار و مراکز اقتصادی

احتکار گرانفروشی

صرفه جوئی، انفاق

نیاز به مسجد بعنوان رسانه عمومی پاک

بلد، مدینه، مملکت

مسجد نماد مدنیت

قبل از ورود موسی و خضر تعبیر به روستا شد و بعد از حضور تعبیر به شهر شده است.

با مسجد شهر، شهر نمی شود.

مسجد و فرهنگ شهر نشینی

مسجد و فن تعامل

مسجد و آداب معاشرت شهری

مسجد و حقوق شهروندی

مسجد و خدمات شهری

مسجد و انتخاب شهردار

مسجد مرکز اصلی شهرداری

مسجد و دفاع از شهر

مسجد و معضلات شهری

فرهنگ شهری هاضم و فرهنگ روستاهی تحت تأثیر

مسجد و نیاز به عالم

عالم و نیاز روز (عالم به زمان)

عالم به مکان و جغرافیا

مسجد جامع علامت شهری

وجود مساجد زیاد و تمدن شهری

نیاز شهر به مسجد در نظم و انتظام و تمرین همه روزه

شهر و امام جمعه و حاکم شرع و شهر

عقد اخوت بين شهرها و اسلامى

خدمات متقابل مسجد و شهر

سربلندى مسجد نسبت به خانه هاى شهر

مسجد نقطه مركزى شهرسازى

مسجد بزرگترين كمربند ايمن ابتذال و فحشاء

مسجد و دفاع حقوقى

قضاوت

با يكوت

۷/۷ تشويقى

جهت دادن به تشويقات در مسجد

مسجد جاى تشويق است نه تنبيه

مقدس شدن تشويقات

ان اكرمكم عندالله انفاكم (حضرت زهرا و نقش مسجد را در رواج و تشويق تقوا مى داند

نقش دارى الگو در تشويق نجيب وافد امام عادل

نقش مسجد و تشويق خوبى ها من اعتاد الى المسجد فاشهدوا له بكل خير

نقش مسجد در فرارى دادن بدترين ها المنافق فى المسجد كالطير فى القفس

خاموش كردن مظاهر فساد در مقابل فساد و ترويج و تشويق خوبى ها و كوبيدن بدى ها

تشويق هاى اصيل در مقابل تشويقهائى فريبنده (الگو ورزشى است يا ارزش)

نقش مسجد در هجوم امر به منكر و نهى از معروف

۸/۷ تاريخى

تاریخ نگاری بعضی از مساجد اولیه و شناخته شده

تاریخ مسجد در ادوار مختلف از ابتدا تا کنون

مسجد نمایشگاه تاریخ انسانیت

سابقه دارترین ابنیه تاریخی

عوض نشدن کارکرد مسجد در تاریخ

میراث فرهنگی یا میراث ضد فرهنگی

تأثیرات تاریخی

مسجد در دوره‌های تاریخ

تغییر بنا در هر تاریخ

حوادث تاریخی در مسجد (مسجد الاقصی مسجد الحرام)

وجود آثار تاریخی در مسجد (زمزم، صفا، حجر، مقام، محراب و منبر)

مسجد مانع تحریف تاریخ

وجود اشیاء تاریخی در مساجد

سلامت تاریخ در سلامت مسجد

کمترین هزینه برای حفظ آثار تاریخی

نقش وقف و نذر در تاریخ قرآن و مسجد

مسجد کتابتاریخ ملتها

نقش مسجد در تاریخ سازی و حفظ آثار

محکم ترین و زیباترین آثار تاریخی

همه کس فهم بودن تاریخ مسجد نسبت به بقیه تاریخها

مسجد در سفرنامه ها و تاریخ نویسان مسجدی

جذب گردشگر در مساجد تاریخی

تاریخ مسجد نیاز به مترجم ندارد

نگاه به کعبه و حضور در مسجد فی نفسه ارزش دارد

دلربائی مساجد تاریخی نسبت به بقیه ابنیه

مساجد افتخار تاریخی ملتها

تنوع معماری در جاذبه های تاریخی مساجد

مساجد بانک تاریخ شخصیت های تاریخی

مسجد نگهدارنده انگیزه های پیشینیان

مسجد مرکز اسناد تاریخ

مسجد مرکز حوادث تاریخی

ماندگاری حوادث تاریخی مسجد

کشاندن حوادث برای ماندگاری به مسجد

مسجد و جهت دادن به مسیر تاریخ

خروج حوادث تاریخی از مسجد برای اضمحلال (سقیفه بنی ساعده)

قبور انباء در مساجد تاریخی

قبور بانیان ائمه در مساجد تاریخی

همراه بودن کتابخانه های معتبر در مساجد در تاریخ

استفاده کردن حاکمان بد و خوب از مسجد در تاریخ

باقی ماندن ابنیه تاریخی دیگر در کنار مسجد

محوریت مسجد در مجتمع های تاریخی مسجد امام اصفهان در میدان نقش جهان

محوریت مسجد در شکل گیری مجتمع های تاریخی

بهترین هدیه برای آیندگان مسجد و فرهنگ آن

ماندگاری فرهنگ صفویه در سایه فرهنگ مسجد

تهاجم فرهنگی در تاریخ با ساخت مساجد تاریخی

نقش مساجد ملی و سمبلیک در تاریخ ملتها

۹/۷ هنری و ادبی

بخاطر فضای مقدس و تحریک عاطفه و ایجاد انگیزه و امیدواری معمول بوده که هنرمندان هنرشان را بروز دهند و آن هنر حکم عبادت و بندگی خدا را دارد و شرایط و آداب مسجد همسو و همساز با هنرست. گاهی هنر در قالب معماری گاهی در قالب کاشیکاری و گاهی در رنگ آمیزی و گاهی در فرش ظهور و بروز می کند

گاهی باعث طبع شعر، نوشتن کتاب کارهای حماسی و از همه بالاتر هنر در قالب تقوا که از همه هنرها مهمتر و زیباتر است بروز می کند چه هنری بالاتر از تنظیم دینا و آخرت چه هنری بالاتر از تصمیم بر صراط مستقیم و چه هنری بالاتر از سجده

لذا حافظیت حافظ برای قرآن باعث معنی دار شدن شعرهای حافظ شده است و شعرهای ماندگار شعرهای هوسرانی نیست شعرهای ادبی اخلاقی است که همیشه از اهل مسجد و نماز جوشیده است. لذا مسجد در تاریخ نمایشگاه انواع هنرهاست.

هنرهای قابل صدور در مساجد

هنرهای موجود در مساجد

خطاطی

کاشیکاری

منبت کاری

سفالکاری

گچبری

آئینه کاری

رنگ آمیزی

صحافی

میناتور

گرافیک

خطبه خوانی

صوت

شعر

فرشبافی

چکشکاری

قلمزنی

صنایع دستی

هنرهای هندسی

همراهی آموزه های دینی با هنر قرائت و کتابت

هماهنگ کردن هنرهای متضاد کتابت و گوناگون

کمک به هنرمندان جهت ابراز هنر

بهترین میدان عرضه هنر

هنرهای مستحب و مکروه در مسجد

عبادتهای هنری مسجد اذان و...

بهترین هنر تربیت و شکل دهی انسانها

حفظ هنر و ادبیات در مسجد

حفظ هنرهای ارزشی در مقابل تجمل و واپس گرایی

جهت دهی هنرها به طرف سعادت و رشد

هر شعری در مسجد نباید باشد.

هر وسیله هنری مسجد جایز نیست

مسجد و جهت دهی به هنرهای جدید

مسجد محل تعامل هنرها

خیزش هنرها با آموزه های مسجد

تشویق هنرمندان و هنردوستان در مسجد

ساختن مردم با هنرهای متفاوت شماتت

شعر مسجد

نقش هسته های هنری و فرهنگی در مسجد

مسجد در ادبیات

مسجد در آئینه ی ادبیات و هنر

نقش هنر و فرهنگ در مسجد

۱۰/۷. اجتماعی

۱. مسجد و امر به معروف و نهی از منکر

۲. نقش مسجد در پاسداری از ارزشهای اسلامی

۳. شناسایی راه های نفوذ دشمن به مساجد و راه حل مبارزه با آنها

۴. کارکردهای اجتماعی مساجد

۵. مسجد و متقاضیان جامعه

۶. ایجاد امکان خدمت به مسجد برای آحاد جامعه و بالعکس

۷. نقش مسجد در رشد نشاط اجتماعی

۸. توجه و هوشیاری مساجد نسبت به نگهداری فضای دینی در جامعه

۹. نقش و تأثیر مساجد در سازندگی جامعه‌ی اسلامی
۱۰. نقش مسجد در مناسبات اجتماعی
۱۱. نقش مسجد در وحدت اجتماعی مسلمانان
۱۲. نقش سازنده‌ی مسجد در اصلاح آسیب‌های اجتماعی و توسعه‌ی طراوت در جامعه.
۱۳. انگرانی و اناراحتی دشمنان اسلام از کارکردهای صحیح اجتماعی مسجد
۱۴. اشکل‌گیری جنبش اجتماعی در مساجد و اهمیت آنها
۱۵. اهمیت نقش اجتماعی مساجد در سازماندهی مادی و معنوی جامعه
۱۶. ساماندهی مربوط به جامعه توسط مساجد به منظور توسعه پرستش خدا و قرب الهی
۱۷. نقش آفرینی مسجد در ساماندهی جوامع بر پایه فرامین الهی
۱۸. تأثیرگذاری مساجد بر ابعاد مختلف جامعه به عنوان ساختار اجتماعی مبتنی بر اسلام
۱۹. ضرورت فراگیری عملکرد مساجد در تمام سطوح جامعه
۲۰. تبیین مسجد بعنوان یک نهاد اجتماعی در جمهوری اسلامی
۲۱. بررسی ویژگی‌های اجتماعی، سیاسی مسجد
۲۲. نقش مسجد در ایجاد تعاون اجتماعی
۲۳. مسجد و ناهنجاری‌ها و هنجارهای اجتماعی
۲۴. مسجد و ایجاد غرور ملی در جامعه
۲۵. مسجد و روانشناسی اجتماعی
۲۶. خطر تفکیک مساجد از هویت اجتماعی
۲۷. امنیت منطقه
۲۸. پارکینگ نمازگزاران و همسایه‌ها
۲۹. آشپزخانه محل
۳۰. نظافت ظاهری و معنوی محل

۳۱. روشنایی محل
۳۲. امتیازدهی به همسایه‌ها
۳۳. تبلور در مناسبت‌های اجتماعی
۳۴. دفتر ازدواج
۳۵. تاکسی تلفنی
۳۶. رسیدگی اهل مسجد به فقراء با شیوهی مناسب
۳۷. اصلاح ذات البین
۳۸. مشاوره‌ی اجتماعی و دینی
۳۹. خدمات دهی در بروز حوادث طبیعی
۴۰. عیادت اهل مسجد از مریض‌ها
۴۱. جایگاه بهداشت و غبارروبی مسجد در متون دینی
۴۲. هفته بهداشت مساجد در ایران
۴۳. پیامهای بهداشتی و تمیزی همیشگی مساجد
۴۴. نقش مسجد در سلامت روانی اهل مسجد و اجتماع
۴۵. بهداشت محیط مسجد
۴۶. بهداشت توالی مساجد
۴۷. بهداشت وضوخانه
۴۸. بهداشت صحن و حیاط
۴۹. بهداشت شبستان و محراب
۵۰. بهداشت آبدارخانه
۵۱. بهداشت آشپزخانه و سرویس غذا
۵۲. آموزه‌های بهداشتی ویژه نمازگزاران مساجد

۵۳. آموزه‌های بهداشتی ویژه هیئت امناء و خادمان مساجد

۵۴. بهداشت نمازگزاران در مسجد

۵۵. بهداشت اجزاء مسجد،

تهویه

فرش

فاضلاب

در و پنجره

سرویس بهداشتی

جاکفشی

نور و گرما و سرما

وسایل صوتی

۵۶. بهداشت امام جماعت و متولیان

۵۷. بهداشت همسایگان مسجد

۵۸. نخستین بیمارستان در اسلام

۵۹. بهداشت مسجد، غبارروبی، تطهیر، مقایسه بهداشتی اماکن عمومی و مسجد

۶۰. مسجد هویت بخشی و باز یافت شخصیتی به جامعه

۶۱. نقش مسجد در ایجاد احساس پشتمانه فردی

۶۲. مساجد سنگرهای ایمان در سنگر انضباط

۶۳. جایگاه امر به معروف و نهی از منکر

۶۴. تنظیم خانواده

۶۵. مسجد و بهداشت روانی

مسجد مظهر مد نیست

مسجد مظهر نشاط و طراوت و دوری از افسردگی و انزوا

مظهر اصلاح‌های مخفی و علنی

مظهر امر به معروف و نهی از منکر

مظهر ترویج، وساطت، خواستگاری و عقد ازدواج

تأمین جهیزیه

اشتغال و کاریابی

درمانگاه آسیب‌های اجتماعی

ترمینال مسافرت‌های زیارتی سیاه‌تی و تفریحی

مظهر الگوهای اجتماعی (خانواده شهداء ، نجیب‌ها، بهترین‌ها)

مظهر سازندگی و جنبش‌های اجتماعی

مساوی کردن پستی‌ها و بلندیهای اجتماعی

حلال مشکلات پیش‌بینی نشده

وحدت قهری اجتماعی

تأثیرات در نظم و انضباط

احقاق حقوق اجتماعی از طریق آگاه‌سازی

ساماندهی اجتماعی علیه تهاجم‌های تخریب‌گر

انحصار ثواب جماعت در جمعیت بیشتر

قرار دادن کیفیت در کمیت

ایجاد رقابت‌های صحیح اجتماعی

تبلور اجتماعی در شهر و روستا

مساوی کردن فرهنگ شهر و روستا - این کشور و آن کشور در سامان بخشی اجتماعی

نمایش وحدت و یکپارچگی

سرد کردن و متلاشی کردن تشکلهای خانمانسور (اعتیاد، خفاش شبها، سرقت‌های دسته‌جمعی)

جلوگیری از احساس حقارت و بی هویتی

جلوگیری از سرگرمی‌های بی‌فایده یا مضر در جامعه

جلوگیری از صرف بودجه‌هایی از قبیل (سازمان ملی جوانان ، دانش‌آموزی، دانشگاهی)

بروز و بر ملا کردن نفاق و منافق در جامعه

مسجد و مقتضیات جامعه

جلوگیری از اجتماعی‌های ناشایسته و بیهوده (سرخیابان، در پارک‌ها)

مسجد محل مشورت‌های اجتماعی

حاکم کردن روح الهی و معنوی بر جامعه

ترویج اخلاق معاشرت

همکاری و همدلی در عین اختلاف سلیقه‌ها

نقش مسجد در وحدت اجتماعی مسلمانان

مسجد و نشاط اجتماعی

نقش مسجد در انضباط اجتماعی

اهمیت و نقش مساجد در احقاق حقوق اجتماعی از طریق آگاه سازی مردم

ضرورت برنامه‌ریزی دقیق به منظور سازماندهی اجتماعی توسط مسجد

نگرانی و ناراحتی دشمنان اسلام از کارکرد اجتماعی صحیح مساجد

اهمیت نقش اجتماعی مساجد در سازماندهی مادی و معنوی جامعه

ضرورت فراگیری عملکرد مساجد در تمام سطوح جامعه

موقعیت اجتماعی مسجد

مسجد بعنوان پایگاه وحدت مسلمین و نمایش روح وحدت و یکپارچگی در مقابل دشمنان پیدا و پنهان
جامعه اسلامی

مسجد و نظارت همگانی

مسجد سد منافقان

مسجد و مسئله نفاق

مسجد و معضل نفاق

تاریخ نفاق و مسجد

نقش سازنده مسجد در اصلاح آسیب‌های اجتماعی و توسعه طراوت جامعه

رسیدگی به مستمندان

فعالیت‌های عمرانی محلی

مسجد کانون جنبش و سازندگی

شکل‌گیری جنبش‌های اجتماعی و اهمیت حرکت‌های اجتماعی در مساجد

۱. جهت‌دهی به تجمع‌های اجتماعی

۲. حل و فصل مشکلات اجتماعی

۳. تنظیم ارتباطات اجتماعی با نهادها

نظافت محل

روشنایی اطراف مسجد

امتیازات همسایگان مسجد

مشاوره فردی و خانوادگی

نقش مسجد در نظم و موقعیت‌های اجتماعی

ارتباط و شکل بخشیدن به مؤمنین

۱. نقش مسجد در اقتصاد فردی و اجتماعی
 ۲. منابع اقتصادی مسجد (نذر، قضا، وصیت، زکات، روضه‌خانی، اطعام)
 ۳. نقش مساجد در تشکیل تعاونی‌ها و صندوقهای قرض الحسنه
 ۴. بیت المال و صرف آن در مسجد
 ۵. سیره‌ی مسلمین در تأمین هزینه‌های مساجد
 ۶. نقش مسجد در اصلاح بازار
 ۷. نقش مسجد در رسیدگی به اقتصاد نیازمندان
- آثار مسجد در دنیا و آخرت، نظم، توکل، اقتدار، امنیت، تولیدی الگوی مصرف، شکر، قناعت، اقتصاد و مصرف
- حل مشکلات اقتصادی و رفع آن از طریق مساجد
- جایگاه صندوقهای قرض الحسنه در مساجد
- ارائه‌ی خدمات عمومی از طریق مسجد
- رفع نیاز محرومین
- وقف و موقوفات مساجد
- مسجد و رونق مغازه‌های اطراف
- فواید و آثار خرج کردن برای مسجد
- مردمی: وقف، مستغلات، نذر، وصیت (، بلاوارث، ثلث)، زکات، فطریه، هدایا، تبرع،
- کمکهای جنسی و نقدی
- حکومتی: مالیات، خدمات (اب - برق - گاز - تلفن) ترابری سنگین، طراحی، مهندسی، فنداسیون
- شورا یا شهرداری: نظافت بیرون مسجد، سرویس بهداشتی، گل کاری (فضای سبز) واگذاری زمین
- ۱- تفکیک هزینه و واگذاری به افراد یا اصناف یا فامیلها

۲- صندوق

۳- شماره حساب

۴- قبض و تکدی گری و پیامدهای منفی

۵- فروش اموال اسقاطی

۶- درجاذبه اقتصادی اسم مسجد مؤثر است (مسجد ابوالفضل)

۷- امام جماعت طوری نباشد که انحصار در او پیدا کنند

شخصی (ایاب و ذهاب، وجوهات)

عمومی (فدیة ، كفارة، فطره، روضه، اطعام، استخارۀ، استیجاری، مجهول، المالک -لقطه- انفاق، انفال، پول

فاتحه، دعا نویسی، هدیه، وقف، عقد، رد مظالم، ذکات، وصیت، صدقات، تبرعات

گزارش در تابلو و فاکتور

هزینه های غیر ضروری (خرج تراشی)

جدایی هزینه های مسجد (بهداشتی، خدماتی، تعمیری)

سؤاستفاده ها از انگیزه مردمی (کمک به بسیج، مدارس، کانون و هنیت)

جابجای موقوفات ، تجهیزات و مخارج

احترام به اموال و تجهیزات مسجد

پراستفاده ترین ساختمان

ارزان ترین ساختمان (نسبت به خودش)

کمترین هزینه حفظ و نگهداری

کمترین مصرف انرژی

مهمانخانه محل

آبروی اقتصادی به محل دادن

تعاون

اعتماد

صرف جویی

شکرگزاری

قناعت

تامین اجتماعی

اشتغال زایی

محاصر اقتصادی

هدایت پول‌های سرگردان

فقه تجارت (دوری از رباخواری)

نظم و انتظام بازار

خزانه‌داری مسجد

انحصار بازار

مبارزه با احتکار و گرانفروشی

ورشکستگی

رونق مغازه‌های اطراف مسجد

تفاخر - تفقر

امنیت اقتصادی

شیوه‌های تأمین هزینه‌هایی مسجد در قرآن و روایات

بررسی شیوه‌های مناسب هزینه‌های مسجد در تاریخ اسلام

بررسی شیوه‌های مناسب هزینه‌های مسجد در حال حاضر

وقف، نذر، وصیت، هدایا

حکومت و عمران مساجد

حرکتهای مردمی در ساخت مساجد

ساخت مساجدی بصورت فردی یا فامیلی و....

شیوه‌های مختلف مناسب در تشویق مردم برای ساخت مساجد

صندوق

تفکیک هزینه مختلف مسجد در جمع آوری

تکدی

شماره حساب

واگذاری هزینه‌های خاص به افراد یا اصناف معین

جمع‌آوری زکات فطره و صدقات

فروش اموال اسقاطی

خرید اموال ضروری

۱. نقش مسجد در اقتصاد فرد و جامعه

۲. فقر زدائی از طریق جمع‌آوری صدقات - نذورات

۳. ارتباط با بازار و کسبه جهت تطهیر امر معاش

نقش مسجد در اصلاح بازار

اموال مربوط به مسجد

خرید و فروش داخل مسجد الحرام

خرید و فروش بعد از نماز مستحب

بیت المال و وجود آن در مسجد

نقش اعتماد در امنیت اقتصادی و مسجد و مرکز پیشتیبانی اقتصادی جنگ

نقش در حفظ امانات، خانه و پول مردم در مسجد امانت باشد.

پارکینگ برای نمازگزاران و همسایه‌ها

۱. پی‌ریزی استراتژی‌های نظامی کشور در مساجد
۲. فلسفه و ضرورت وجودی بسیج در مساجد
۳. بسیج نیروها و امکانات از مساجد
۴. مسجد محل آموزش نظامی یا محل اعزام یا محل پشتیبانی جبهه و جنگ.
۵. مسجد پایگاه حمایت‌های مادی و معنوی رزمندگان.
۶. موقعیت و جایگاه رزمندگان در جامعه و مسجد
۷. مسجد در میدانهای (جبهه‌های نبرد، پادگانها، پایگاه (۰۰۰

نقش مساجد در اداره جنگ تحمیلی

جنگ تحمیلی و کمک‌ها و پشتیبانی‌های مساجد

جنگ تحمیلی و سنگر استراتژیک بودن مساجد

جنگ تحمیلی و پناه‌گاه بودن مساجد (نقش امنیتی)

جنگ تحمیلی و پرورش نیروهای رزمنده در مساجد

رابطه مساجد با شهدای دفاع مقدس

مسجد و بسیج نیروهای مردمی به منظور جهاد و دفاع

تأمین مایحتاج مسلمانان در میدان نبرد در طول تاریخ و اسلام و نقش مساجد

رابطه‌ی محراب و جبهه‌های جنگ

بسیج و مساجد امید انقلاب

موقعیت نظامی مسجد

مسجد و بسیج نیروها

مسجد به عنوان پایگاه تجمع نیروهای بسیجی

مسجد و بسیج عمومی

پیریزی استراتژی‌های نظامی کشور در مساجد (سیاست‌گذاری نظامی)

جنگ و مسجد

دفاع نظامی از مسجد

نقش مسجد در جنگ

محل تشکیل جلسات شورای نظامی

نقش نماز جمعه در ترحیب

جماعت یا آرایش نظامی (روزی ۵ مرتبه)

اعتیاد به مسجد و مقاومت در جنگ

نقش عبادت دسته جمعی در آرامش نظامی

تاثیر شایعه در دوری از مسجد

مسجد و جنگ روانی

نقش مسجد در پشتیبانی فراگیر از رزمندگان

محل تشکیل شورای امنیت

ترمیم خلاءهای اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، بهداشتی ناشی از جنگ

سنگریت مسجد

پایگاه مسجد

مقریت مسجد

اعزام بازگشت به مسجد

دفاع حکومت از مسجد

صدور اعلام جنگ از مساجد

محل خبر شهادت

محل افشای توطئه دشمن

محل تقسیم غنائم

محل توجیح جنگ

محل نشر اخبار جنگی

مساجد خواستگاه بسیجیان مومن و رزمنده

کارکردها و آداب نظامی مسجد:

برهنه نکردن شمشیر

تراشیدن تیر

اعزام به جبهه

عدم آموزش نظامی

قرارگاه نظامی

مسجد محل آموزش نظامی یا محل اعزام یا محل بیان فضائل جهاد یا محل صدور انقلاب

۱۳/۷ امنیت

ایمن ترین پناه گاهها

۱۴/۷ سیاسی

۱. توجه به رویکرد جهانی در فعالیتهای مساجد به منظور مبارزه با استکبار جهانی

۲. مساجد دژ محکم در برابر کفر جهانی

۳. رابطه مسجد با سیاست

۴. رابطه مسجد با ادارهها

۵. نقش مسجد در مناسبات سیاسی

۶. مسجد مرکز وحدت مسلمین

۷. پی‌ریزی اندیشه بنیادی اداره‌ی نظام اسلامی در مسجد

۸. تأثیرگذاری مساجد بر ابعاد سیاسی جامعه

۹. نقش سیاسی مسجد در تاریخ اسلام

۱۰. نقش سیاسی مسجد در تاریخ معاصر جوامع اسلامی

۱۱. مسجد عامل تشکلهای سیاسی در جامعه

۱۲. اعمال نظرهای سیاسی حضرت رسول ﷺ در اداره مساجد در صدر اسلام

۱۳. مسجد و اداره‌ی امور جامعه اسلامی

۱۴. نقش مسجد در نظام سیاسی، اجتماعی اسلام

مسجد پایگاه عبادی - سیاسی

موقعیت عبادی - سیاسی مسجد

مسجد و روح وحدت

۱/۱۴/۷. سیاست و مسجد

حریم سیاسی مسجد

ضرورت حضور به موقع و نقش آفرینی مساجد در عرصه‌های مختلف نظام

مسجد نخستین مؤسسه و نهاد دولت اسلامی

مسجد جایگاه اصلی حکومت اسلامی

مسجد پایگاه ارتباطی مناسب با جوامع اسلامی

مسجد و پاسداری از عدالت

اقتدار بخشیدن به اسلام و مسلمین

نقش مساجد در وحدت میان مسلمین

جایگاه مسجد در حکومت اسلامی

ولایت و مسجد (عزاداری و اعیاد)

مسجد و انتخابات

تبیین روشهای صحیح

مسجد به عنوان پایگاه وحدت مسلمین و نمایش روح وحدت و یکپارچگی

نقش مسجد در مناسبتهای سیاسی

مسجد مرکز وحدت مسلمین

مرکزیت سیاست زمان پیامبر، خلفا و حضرت امیر در مسجد

مسجد عمده‌ترین نهاد جامعه مدینه النبی

نقش مسجد در تحولات سیاسی صدر اسلام

نقش مسجد در تحولات سیاسی قبل از انقلاب

نقش مسجد در تحولات سیاسی بعد از انقلاب

مسجد جایگاه اصلی حکومت اسلامی

مسجد ضرار

قدر، تفرقه

اخراج منافقان

مسجد عامل تشکل

مسجد نخستین مؤسسه و نهاد دولت اسلامی

و هر جا عملی مقایسه با حج شده مساله سیاسی دارد

بزرگترین عبادات مسائلی است که مربوط به سیاست است

چون مسجد جای منافق نیست سیاست مسجد بدون نقاق است

چون مشرکان حق آمدن به مسجد ندارند سیاست مسجد خالی از نفوذ اجنبی‌هاست

۲/۱۴/۷۰ مسجد و حکومت‌ها و حاکمان

مساجد در کشورهای اسلامی

اداره‌ی مساجد در کشورهای اسلامی

جایگاه مساجد در کشورهای اسلامی

مسجد در کشورهای غیر اسلامی

نقش مساجد در کشورهای غیر اسلامی در نشر معارف اسلامی (شیعه و سنی)

میزان گرایش غیر مسلمین به اسلام در سایه تبلیغ مساجد

تاریخ مساجد در کشورهای اسلامی و غیر اسلامی

نحوه‌ی اداره‌ی مساجد در کشورهای غیر اسلامی

استراتژیک بودن مسجد از منظر دولتمردان

سیاست دولتها در برابر مساجد (بنفع یا به ضرر)

نقش امیران، سلاطین در توسعه‌ی مساجد در طول تاریخ

رابطه مسجد با حکومت و حاکان دینی و غیر دینی

نقش مسجد در تثبیت حکومتها و براندازی آنها

چرا یزید و معاویه از مسجد اموی کنار کاخ خود استفاده می‌کردند؟

چرا عمر و ابوبکر مسجد را مرکز حکومت قرار می‌دادند؟

حمایت از حاکم

تبری از حاکم

نقش حکومت‌های به ظاهر شیعی

بهره‌وری شیعیان از مساجد در تاریخ محکومیت شیعه

روشن نمودن افکار عمومی

موقعیت مساجد کهن (سوق الجیشی) (حرم ائمه)

ولایت و مسجد (عزاداری - اعیاد - ولادات و) ۰۰۰

حمایت از حاکم

تبری از حاکم

بیعت

گفتگوها و مذاکرات سیاسی

مسجد و حکومت در فرهنگ اهل سنت

وظایف متقابل مسجد، حکومت و ولایت

ضرورت ارتباط مسئولین و تصمیم گیران کشور با مسجد

۳/۱۴/۷۰ مسجد و انقلاب اسلامی

تبیین سابقه‌ی روشن جمهوری اسلامی ایران (شیعه) در استفاده صحیح از مساجد و ساخت و ساز آنها

مساجد فعال و حفظ تداوم نظام و انقلاب

بسیج و مساجد، امید انقلاب

نقش مساجد در پیدایش جمهوری اسلامی ایران

مساجد سنگر و بستر اصلی انقلاب اسلامی

مسجد سنگر ایدئولوژیکی جمهوری اسلامی

مساجد فعال و حفظ و تداوم نظام

نقش مساجد در پیدایش جمهوری اسلامی ایران

مسجد سنگ اصلی انقلاب اسلامی

مسجد سنگر ایدئولوژی جمهوری اسلامی

توجه به اداره مساجد هدف انقلاب اسلامی

نقش آفرینی مساجد در تخریب نظام طاغوت

ضرورت اداره امور مساجد به عنوان عامل پیروزی بخش در امور جامعه اسلامی

مسجد سنگر اسلام و انقلاب

کاربری مدون ارتباط با مساجد به عنوان رمز پیروزی امت اسلامی و عامل استقلال ملتها

خدمات متقابل حوزه علمیه و مساجد

شیوه‌های جذب روحانیون به امامت

کمیت و کیفیت حضور طلاب در مسجد

جایگاه فقهی مسجد در حوزه

موضوعیت مسجد در حوزه

دروس حوزوی در مسجد یا مدرس

۴/۱۴/۷. مسجد و نهضت‌ها

اهمیت مساجد در گسترش بیداری اسلامی

مسجد کانون جنبش و سازندگی

مسجد رمز پیروزی و استقلال ملل اسلامی

مسجد خواستگاه قیام در سرزمینهای اسلامی

مسجد و قیام‌های جاوید پیامبر و انبیا و امام زمان

جنبش‌های اسلامی و هدایت فرهنگی مساجد

مسجد جایگاه حرکت‌های ضد استکباری

مساجد و جلوگیری از انحرافات حرکت‌های اسلامی از مسیر اصلی خود

رابطه مسجد با انقلاب و قیام

ویژگی‌های ارتباطی مسجد در سازماندهی حرکت‌های اجتماعی

نقش مساجد در قیام‌ها و نهضت‌های اسلامی در طول تاریخ

نقش مساجد در روشنگری مردم در مقابل دشمنان

نقش مساجد در بیداری مسلمین جهان

پی ریزی اندیشه بنیادی اداره نظام در مساجد

اهمیت مساجد در گسترش بیداری اسلامی

مسجد و قیام‌های جاوید (پیامبر ، انبیاء ، امام زمان)

مسجد خاستگاه انتفاضه مردم فلسطین

مسجد خاستگاه قیام در سرزمین‌ها اسلامی

مسجد پایگاه نهضت اسلامی فلسطین

جنبش‌های اسلامی و هدایت فکری مسجد

مساجد و جلوگیری از انحراف حرکت‌های اصلاحی از مسیر راستین الهی

مسجد دژی مستحکم علیه کفر جهانی

مسجد جایگاه حرکت‌های ضد استکباری

توجه به رویکردهای جهانی در فعالیت‌های مساجد به منظور مبارزه با استکبار جهانی

مسجد و حاکم اسلامی

حرکت‌های انحرافی معاندین و منافقین

۵/۱۴/۷. مسجد و دولت

خیرین مسجد ساز

وظایف مدیریت شهری در برابر مسجد.

ضرورت ارتباط مسئولین و تصمیم گیران کشور با مساجد

نقش صدا و سیما (رسانه‌های گروهی) در ترویج فرهنگ مردمی مسجد

رابطه مسجد با نهادهای دولتی و غیر دولتی

تربیت شدگان محیط مسجد

مسجد و دولت

دفاع حکومت از مساجد

تسهیلات قانونی برای مساجد

ایجاد تاسیسات جانبی مساجد (درمانگاه و...)...

سرویس دهی‌های شهری

حکومت و تامین هزینه‌های مساجد

احداث مساجد در مناطق محروم و آسیب‌پذیر

احداث مسجد در بین راهها

پیش بینی مسجد در طراحی شهرها

حمایت دولت از موسسات مربوط به مسجد

ایجاد هماهنگی در ساخت و ساز مساجد

ملاک‌های لازم برای تخریب مساجد

مسجد در متون درسی مدارس مختلف

حفظ میراث فرهنگی مساجد و استفاده صحیح از مسجد

حکومت و بهداشت مساجد

امنیت اموال مساجد

وظایف مدیریت شهری در برابر مساجد

خدمات دولتی به مسجد

احداث مسجد بعد از سیل و زلزله

۶/۱۴/۷۰ مسجد و گروه‌ها

مسجد خواستگاه تشکل های غیر دولتی

حزب‌خوب گرایی ممنوع

فامیل بازی و قشرگرایی ممنوع

۱۵/۷۰ رسانه‌ای

مقایسه مسجد با رسانه‌های موجود

معماری مسجد، رسانه‌ای تبلیغی

۱۶/۷۰ حقوقی

مساجد و شوراهای حل اختلاف

تأثیر مسجد در حل مشکلات خانوادگی، اجتماعی و بهبود روابط خانوادگی

جایگاه مسجد در نظام قضایی اسلام

مسجد و پیشگیری از جرم و جنایت

مسجد حلقه گمشده نظام قضایی

استفاده صحیح از مساجد میراث فرهنگی

دادستانی ویژه برای مساجد (دفتر حقوقی)

بررسی مساجد در توسعه راههای تخریب و جایگزینی آنها

کلیات

۱/۱۶/۷. وقف و مسجد

وظایف اوقاف در قبال مسجد

میزان اختیار واقف در اداره مسجد

موقوفات مسجد

مسائل شرعی موقوفات مسجد

وقف مسجد بهترین ذخیره آخرت

وقف مسجد (فک الملک ، مسجد فضایی)

وقف برای مسجد :

مستغلات ، تجهیزات، خانه عالم و خادم

مرافق مسجد: آب ، درخت ، نور-

مزاحم مسجد (کانون ، باشگاه ، غسالخانه ، درمانگاه و...)...

۱۷/۷. کارکرد روانی

لذت‌های عقلی و حسی در مسجد

مسجد و بهداشت روانی

آداب مسجد

۱. زینت مسجد و زینت در مسجد

۲. آداب

۳. آداب حضور

۴. آداب تربیتی (اخلاقی)

عبادی

اجتماعی

آموزشی

اقتصادی

نظامی

امنیتی

سیاسی

رسانه‌ای

۵. آداب برخورد اهل مسجد با همدیگر

فضیلت حضور در مسجد

آداب برخورد با مؤمنین در مسجد

آداب نحوه‌ی نظافت و مرتب بودن ظاهری نمازگزار در مسجد

آداب مسجد

آداب از خانه

آداب در راه مسجد

آداب ورود

آداب حضور

آداب خروج

آثار ترک مسجد

برهنه نکردن شمشیر

تراشیدن تیر نباشد

عدم آموزش نظامی

اعزام به جبهه

قرارگاه نظامی

اسلحه خانه نباشد

تمرینات دفاعی نباشد

نیابردن اسلحه به مسجد

تعمیر اسلحه در مسجد نباشد

آنچه موجب صدای بلند است در مسجد نباشد

مدیریت مسجد:

اخلاق مدیریت و مردم‌داری

مسجد و مدیریت اسلامی

مسجد الگوی مدیریت برتر

مزیت‌ها و موانع و ضررهای مدیریت مساجد

مشکلات کنونی اداره‌ی مساجد و راه حل آنها

❑ بررسی تطبیقی برتری‌های مساجد نسبت به سایر ساختارهای اجتماعی

❑ شیوه‌های مدیریت صحیح ، شرایط صحت مدیریت

❑ مدیریت موفق ، گونه‌های مدیریت ، مدیریت در مسجد

❑ شیوه‌های مناسب در مدیریت مسجد و ایجاد مشارکت عمومی

مسجد و مسئولین و کارگزاران نظام

حکومت و دارالاماره و مسجد

محتسب و امر به معروف و نهی از منکر و مسجد بازار

ضرورت تشکیل مساجد

ضرورت وحدت رویه در مساجد و آثار مثبت آن

ضرورت مرتبط نمودن مساجد با یکدیگر در اجتماع

مسجد حلقه‌ی گمشده‌ی سازماندهی کشوری

ضرورت اداره مساجد بعنوان عامل پیروزی بخش در امورات جامعه‌ی اسلامی با دییات ویژه پس از انقلاب اسلامی

ارتباط مسجد با مراکز تصمیم‌گیری در کشور

وظایف متقابل حکومت اسلامی و مدیریت مسجد

وظایف مجریان حکومتی در قبال مسجد

وظایف احزاب و گروه‌های سیاسی و غیر سیاسی در قبال مسجد

وضعیت مساجد محک مدیریت دینی

مسجد حلقه‌ی گمشده‌ی ساختار دینی

سازمان و مدیریت مسجد

اهمیت ایجاد تشکل و ساختارهای مناسب جهت رونق یافتن فعالیت‌های مساجد

نقش نظام اسلامی در مدیریت مساجد

راههای مدیریت مسجد در کشورهای اسلامی و غیر اسلامی

تبیین حکومتی شدن مدیریت مساجد یا مردمی بودن و پیامدهای آنها

مدیریت و تشکلات مساجد

نمودار تشکیلاتی نهاد مسجد

شورای مرکز هیأت امنای مساجد کشور

شرایط انتخاب

وظایف شورای مرکزی هیأت امناء مساجد کشور

وظیفه‌ی رئیس شورای مرکزی هیأت امناء مساجد کشور

وظیفه‌ی دبیر کل شورای مرکزی هیأت امناء مساجد کشور

مجمع عمومی هیئت امناء مساجد کشور

وظایف مجمع عمومی هیئت امناء مساجد کشور

شرایط انتخاب هیئت امناء مساجد استان

وظایف رئیس شورای مرکزی هیئت امناء مساجد استان

وظایف سر دبیر هیئت امناء استان

مجمع عمومی هیئت امناء مساجد استان

شرایط انتخاب هیئت امناء مساجد استان

شورای هیئت امناء مساجد شهرستان

شرایط انتخاب هیئت امناء مساجد شهرستان

مجمع عمومی هیئت امناء شهرستان

شرایط انتخاب هیئت امناء مساجد شهرستان

ویژگی و شرایط اعضاء هیأت امناء مسجد

نحوه‌ی انتخاب اعضاء هیئت امناء مسجد

نمودار تشکیلاتی دفتر سازماندهی و نظارت بر فعالیتهای مساجد کشور

دفتر سازماندهی و نظارت بر فعالیتهای مساجد استان

دفتر سازماندهی و نظارت بر فعالیتهای مساجد شهرستان

دفتر سازماندهی و نظارت بر فعالیت‌های مسجد

وظایف دفتر سازماندهی و نظارت بر فعالیتهای مسجد

وظایف پژوهشکده مسجد

مسجد و اداره امور جامعه اسلامی

دیدار مسئولین با مردم

مسجد و مشارکت

نقش نظام اسلامی در مدیریت مساجد

[?] امامت عظمی مسجد

[?] ایجاد تحرک رو به کمال در مساجد پس از سازماندهی تشکیلاتی

[?] لزوم هیأت امناء ناظر بر عملکرد مدیر

[?] اوصاف مدیریت

[?] وحدت مدیریت

[?] لزوم ایجاد سازماندهی و تشکل برای مدیریت متمرکز مساجد و نظارت بر مدیریت مسجد

[?] لزوم راههای مردمی بودن مسجد

مرجعیت و مسجد

ولایت فقیه یا ولایت مسجد

امامت عظمی با ولایت فقیه

حکام جور هم مسجد سازند و هم از مسجد می ترسند.

حاکمان عدل مکانی بهتراز مسجد ندارند

۹/۲ اولیای مسجد

۱. انیرهای انسانی کارساز و مؤثر در مسجد و ویژگی های آنها

۲. تأثیر عوامل کلیدی در رونق مسجد

۳. مؤذن

۴. امام جماعت

۵. مکبر

۶. کلیددار

۷. خادم

۸. هیئت امنا

۹. متولی

۱۰. ابانی

۱۱. خطیب

۱۲. آبدارچی

هیئت مدیره

ویژگی های امام جماعت موفق

راه های انتخاب امام جماعت در ایران و کشورهای دیگر

شرائط امام جماعت

حقوق و وظایف متقابل امام جماعت و مردم

نقش امام جماعت در پویائی مسجد

بازتاب های شخصیت معنوی امام جماعت در مسجد و جامعه

امام جماعت، عدالت یا اعتدال

مدیریت فرهنگی و امام مسجد

نقش امام جماعت در موقعیت های سیاسی اجتماعی و... و نحوه ی مدیریت بحرانها

مشکلات موجود برای ائمه جماعات و راه حل آنها

اشکالات موجود بر ائمه جماعات و راه برطرف کردن آنها

مدیریت دینی با امام مسجد

امام مسجد یا امام جماعت یا

مشارکت زنان در مساجد

لزوم تعامل سازنده بین تمام نیروهای موجود در مساجد (امام جماعت، متولی، هیئت امناء و...)

برخی از ویژگی‌های کلامی امام جماعت

وظیفه‌ی مدیریت مسجد

وظیفه‌ی خدام مساجد

شرایط و ویژگی خادم

نحوه انتخاب خادم

شرح وظایف مسئول واحد پشتیبانی - مالی مسجد

شرح وظایف مسئول واحد عمرانی و خدماتی مسجد

شرح وظایف مسئول واحد تعاون و امور اجتماعی مسجد

شرح وظایف مسئول واحد فرهنگی - هنری - ورزشی مسجد

❑ اوصاف و ویژگیهای مدیر مسجد

❑ وظایف مدیر

❑ نحوه انتخاب مدیر

❑ مدیریت امام مسجد

❑ اعمال مدیریت روحانی مسجد در مسائل مالی (نظارتی و دخالتی)

❑ لزوم تفکیک بین مدیریت عمرانی و فرهنگی

❑ ارتباط مدیریت با هیاتهای عزاداری و بسیج سازمان اوقاف و مسجد

❑ میزان اختیارات واقف در اداره امور مساجد

❑ ایجاد امکان خدمت به مساجد برای آحاد جامعه

امام مسجد یا امام جماعت

امام جماعت یا رهبری منطقه

امام جماعت ، عدالت یا اعتدال

مدیریت فرهنگی و امامت مسجد

امام مسجد، اعلیت

تعیین هیئت مدیره

مدیریت داخلی

مدیریت عمرانی

مدیریت حفظ و نگهداری

مدیریت خدمات

• افتخاری

• تخصصی

[?] بهداشت

[?] نظافت

[?] عطرافشانی

مدیریت تبلیغات

مدیریت مالی

مأموم

خادم

مؤذن

مکبر

زنان

جوانان

کودکان

همسایه

وظایف روحانی مسجد و خلاقیتها

ما اهل مسجدیم

اهل مسجد

منش و روش اهل مسجد

ادب اهل مسجد

سیمای مسجدی‌ها

سیمای اهل مسجد

وظیفه‌ی اهل مسجد

ویژگی‌های اهل مسجد

خصیصه‌ی مسجدی بودن

آداب حضور کوی دوست

ادب مسجدی

وظیفه‌ی دوست در کوی حضرت دوست

ادب دوست در حریم کوی

مدیریت و سازمان مسجد

الف) نقش امام جماعت

۱. منصب امام جماعت

۲. علم امام جماعت

۳. سیره‌ی محلی جماعت

ب) نقش هیأت امناء

۱. شورای برنامه‌ریزی فرهنگی

۲. جذب اعتبار کالی و حقوقی

ج) ارتباطات مسجد

با مدرسه

با ادارت و نهادها

با معابد منطقه (کلیسا، کنیسه، معابد)

با خانواده‌ها

با کسبه

با مساجد

جوانان

خانواده‌ها

د) تقسیم کار

خدمات (صوتی، کفشداری، آشپزخانه ۹

امنیت

آشپزخانه

گروه‌های فرهنگی داخلی

صندوق قرض الحسنه و واحدهای خیریه

وظایف مسجدیها (وظایف نسبت به مسجد)

وظایف متقابل مسجد و همسایگان

مسجد سنگر انحصاری روحانیون

شرایط هیت امنا:

اعتماد بیشتر

جوانترین

حضور بیشتر

پول بیشتر

نزدیک‌تر به مسجد

خدمت بیشتر

یکنفر زن

رسالت رسانه‌ها تبلیغی درباره‌ی مسجد

سهم آموزش و پرورش در معرفی مسجد به مردم

چرا حکام امامت مسجد را به عهده می‌گرفتند؟

امتیازات مسجدی‌ها

بهترین مسجدی‌ها

۱۳/۹. اهل مسجد

اخلاق برخورد نمازگزاران با همدیگر

رابطه مسجد با منازل همسایگان

رابطه مسجد با زنان

رابطه مسجد با جوانان

رابطه مسجد با خدمتگذاران مساجد

رابطه‌ی مسجد با جوان

جامعه جوان و ضرورت توجه بیشتر به مساجد

معیار جذب جوانان به مسجد (راهکارها)

مساجد سنگرهای اسلام در خطر بیگانگان با نسل جوان

فرهنگ تفریحات سالم و رسالت مسجد

مسجد و نسل آینده‌ساز

اوقات فراغت جوان و رسالت بنیادین مسجد

اهمیت جذب و بالندگی جوانان به مساجد

نقش مسجد در شکل‌گیری شخصیت جوان و نوجوان

علل فرار جوان از مسجد و راه حل آنها

عوامل و راهکارهای جذب جوان به مسجد

موانع جذب جوان به مسجد

روش تربیتی جوان در مسجد

عبادت‌های جوانی در مسجد

آثار حضور زنان در مساجد

نقش زنان مسجدی در خانواده و خانه

زنان و مسجد در صدر اسلام و طول تاریخ

مسائل شرعی زنان در مسجد

مشارکت مدیریتی زنان در مسجد

مساجدی که به دست زنها ساخته شده

مساجد مخصوص به زنان

جایگاه فیزیکی زنان در مسجد

موانع حضور زنان در مسجد

امام جماعت زن در مسجد

رابطه‌ی کودک با مسجد

حضور کودک در مسجد

نماز و عبادت کودک در مسجد

کودک و نماز جماعت

سن شروع نماز در کودک

حرمت کودک در مسجد

اتاق کودک

مهد کودک

فضای بازی برای کودک

مسائل شرعی کودک در مسجد

برخورد پیغمبر [ﷺ] و ائمه اطهار و بزرگان دین با کودکان مسجدی

حرمت سالخوردگان در مسجد

رعایت وضع جسمانی

رعایت حال آنها در نماز جماعت و مراسم‌های مذهبی

مشارکت سالخوردگان در مدیریت مسجد

تجلیل از سالخوردگانی که سابقه‌ی حضور بیشتر در مسجد را دارند.

برخورد اهل مسجد با کفار و اهل کتاب در مسجد و اجتماع

رابطه مسجد با همسایه‌ها

رابطه مدیریت مسجد با:

عالمان

روحانی‌ها و طلاب

تحصیل کرده‌های دانشگاهی

مردان و زنان

جوانان، نوجوانان، کودکان، سالخوردگان

همسایه‌ها

کسانی که دیر به مسجد می‌آیند

بازدیدکنندگان

افراد غیر بومی و غیر هم زبان

غیر مسلمانها

افراد محترم

معلولین جسمی یا روانی

متمولین و فقرا

تأثیر هر کدام یک از موارد فوق در رونق مساجد

مدیریت مسجد و روانشناسی جوانان

روانشناسی نوجوانان

حقوق متقابل مسجد و همسایگان

۱- مسجد و هویت بخشی

۲- معیار جذب جوانان به مسجد سنت‌ها و نوآوری‌ها

۳- مسجد و نسل آینده

۴- اهمیت جذب و بالندگی جوانان در مسجد

۹. معماری مسجد

تعریف هنر معماری در اسلام

تعریف و هدف معماری مساجد

معماری اولین مسجد در اسلام

عناصر مورد نیاز در یک مسجد:

۱. صحن

سیر تحول تاریخی در ساخت صحن

۲. شاخص

۳. شبستان

۴. حیاط

۵. مناره

۶. گنبد

معانی و مفاهیم

پیشینه‌ی گنبد

۷. محراب

رابطه‌ی میان محراب و قربانگاه (فلسفه محراب)

مشهورترین محرابهای تاریخی در اسلام

واژه محراب در قرآن کریم

نقش محراب در مسجد و دیگر اماکن مذهبی

شکل کلی یک محراب

۸. حوض (آب‌نما)

۹. منبر

۱۰. اجا مهری

۱۱. تزئینات

۱۲. آیات به کار رفته بر روی محراب‌ها

۱۳. قبله و تحول آن

۱۴. اکتیبه

۱۵. دکه و کرسی

۱۶. مقصوره

۱۷. خزانہ

۱۸. انباری

۱۹. سرویس بهداشتی

۲۰. آبدار خانہ

۲۱. آشپزخانہ

۲۲. خانہ خادم

۲۳. خانہ عالم

۲۴. سیستم صوتی

۲۵. سیستم حرارتی و برودتی

۲۶. جاکفشی

۲۷. ایوان

۲۸. جلوخان

۲۹. هشتی

۳۰. دالان

۳۱. رواق

۳۲. تهویه

۳۳. روشنایی کافی

تأثیر شرایط مختلف سیاسی، فرهنگی اجتماعی در ساخت و ساز مسجد

مسجد معهد هنر اسلامی

سیر تحول محراب در معماری اسلامی

ایران از آغاز تا کنون

سیر تحول محراب در معماری جهان اسلام

پیدایش مناره در اسلام

نقش رجب (میدان جلوی مسجد) در فرهنگ مسجد

مسجد عالی‌ترین جلوه‌ی معماری اسلامی

نحوه طراحی مسجد

معماری کعبه و مسجدالحرام در گذر تاریخ

بنای مسجد مدینه و قواعد ریاضی مستنبط از آن

چشم‌انداز زیباسازی مساجد کشور

بررسی سیر تحول معماری مساجد

در صدهای گذشته تا کنون

جایگاه معماری مساجد در تمدن اسلامی

نظام ساختن مسجد در ایران و سایر کشورها

معماری مسجد در مناطق مختلف

ویژگی‌های بهترین معماری مساجد در کشورها و مکانهای مختلف

کمبود مساجد موجود و تأسیسات مربوط به آنها

نوسازی و بازسازی و احداث مسجد (عوامل و انگیزه‌ها)

موقعیت جغرافیائی مکان ساخت مسجد

تناسب ساختمان مسجد با اجزاء آن و منطقه

تهذیف و خط در مسجد

سادگی و آراستگی ظاهری مساجد

شرایط عمومی ساخت مسجد

ساختمان مسجد از نظر شهرسازی و معماری

ساخت فنی و مهندسی مسجد

مساجد اولیه

خانه پیامبر و اولین مسجد اسلام

نخستین مسجد در ایران

انگیزه‌های صحیح در مسجدسازی

مبانی مباحث معماری مساجد ایران و جهان

شماتیک مطرح و سیر ارتباط فضاها در مسجدسازی

بررسی پلانهای معماری در مساجد نوین

ویژگی‌ها و مبانی معنوی طراحی مسجد

مساجد صدر اسلام (آمار و موقعیت مکانی و انگیزه ساخت)

شکل‌گیری عناصر مسجد در تطور زمان

معماری و نماسازی مساجد در ادوار اسلامی

مشهورترین محراب‌های تاریخی در اسلام

مساجدی که ساخت آنها به نحوی به پیغمبر ^[۱] رابطه داشته

تبیین اهداف بنای مسجد

عمران مسجد و کفار و اهل کتاب

جایگاه مسجد در مناطق شهری و روستائی

سلايق هنري، عقايد و باورهاي ديني

قدمت و فضا سازی معماری در ادوار گذشته

میزان اثرپذیری از شرایط اقلیمی حاکم بر منطقه

منشأ ساخت (اصلي - تبديلي)

روند شکل گیری فضای کالبدی

شیوه‌های کلی در طراحی مسجد

انواع گونه‌های مشهور

شرح وظایف مسئول واحد ارتباطات و روابط عمومی مسجد

مدیریت مسجد با کیست؟

جایگاه امام جماعت در مسجد

جایگاه هیئت امناء

جایگاه متولی

نحوه‌ی اداره‌ی مسجد

نحوه‌ی مدیریت مسجد توسط امام جماعت در طول تاریخ

اخلاق مدیریت و مردم‌داری

الف) ضرورت ارتباط با مردم

ب) آشنایی با افکار و ایده‌های مردم

ج) همراهی با مردم

د) اخلاق برخورد با مردم

ه) رابطه امام و مردم

۱- مکان یابی برای اصل مسجد

۲- الگوی معماری در مسجد

۳- وسعت مساجد

۴- مصالح ساختمانی مناسب برای مساجد نسبت به دوام و مناطق مختلف

۵- کیفیت سقف و انواع آن و تأثیر آن در استحکام و زیبایی و تقدس مسجد

۶- قبله مساجد

- ۷- محراب و شکل و ضرورت آن
- ۸- جای منبر
- ۹- ستون
- ۱۰- صفه
- ۱۲- رنگ ساختمان و درب و پنجره
- ۱۶- نور در مساجد
- ۱۷- کیفیت بنا و تأثیر آن در صوت و انعکاس آن
- ۱۸- بالکن
- ۱۹- فاصله بین زنان و مردان به چه وسیله باشد
- ۲۰- مکان برای قرآن و کتب ادعیه
- ۲۱- کفپوش (سرامیک ، سنگ و...)...
- ۲۳- خروجی و ورودیهای (پله‌ها، تخلیه جمعیت)
- ۲۴- شبستان فرعی
- ۲۷- شکل کلی مسجد
- ۲۸- نمای مسجد
- ۲۹- گنبد و شکل آن و ضرورت آن
- ۳۰- گلدسته‌ها
- ۳۲- مساجد چند منظوره
- ۳۳- مساجد چند طبقه
- ۳۴- معماری سنتی و کارکردهای آن در مسجد
- ۳۵- ویژگیهای معماری جدید در مسجد
- ۳۶- زیباسازیهای لازم در بنای مسجد (تزئینات داخلی و خارجی فضای سبز)

۳۷- بناهای جانبی در مسجد

۳۸- پارکینگ

۳۹- آب

۴۰- برق

۴۱- گاز

۴۲- تلفن

۴۳- فاضلاب

مرکزیت مسجد یا مسجد در مرکز

مسجد اولین بناء و آخرین بنا در ساخت شهرها

معماری مسجد جامع یا مجتمع فرهنگی چه فرقهایی دارند

عملکرد فرهنگی و عبادی و نحوه طراحی مساجد

تاثیر شرایط مختلف سیاسی، فرهنگی و اجتماعی در ساخت و ساز مسجد

مسجد معهد هنر معماری اسلامی

سیر تحول محراب در معماری اسلامی ایران از آغاز تاکنون

معماری مسجد چهار سوق

پیدایش مأذنه در مسجد

نماد یا علامت مسجد در بین مجتمع‌های آپادتمانی

کاربری و ضرورت و عدم ضرورت (هشتی، راهرو، ایران ۹

معماری ساخت مساجد فضایی

مساجد مشهور کشورهای دنیا

مساجد مشهور کشوری، استانی، شهری

سالن های چند منظوره

(ساختمان‌های آپادتمانی)

بهداشت و سرویس بهداشتی در معماری مسجد

طراحی آب و سبزه در معماری مساجد – آب نما و فضای سبز

طراحی و معماری برای دسترس تمام وقت به مساجد

حیات مسجد و مدرسه ساختمانهای خدماتی

در طراحی مسجد کنار مسجد چه ساختمانهایی خدماتی بهتر است

ساخت مسجد یا ساختن میراث فرهنگی (عمر مفید مسجد)

مساجد و طرح توسعه

معماری مسجد : ویژگی‌ها، بایدها، هنرها و ... فرهنگ معماری

مسجد، موافق و مزاحم مسجد، مسجد و حررها

و مشاهد مشرفه- مشاهد مشرفه و مساجد همجوار

آشنایی با تاریخچه معماری عمومی

تاریخچه و اصول معماری مساجد اسلامی

اصول معماری معابد غیر اسلامی

سیر تحول ساختمان مسجد از صدر اسلام تاکنون

توجه به ویژگی‌های قشرهای مختلف جامعه در ساخت مسجد

خدمات و تأسیسات گذشته ، حال و آینده

احکام معماری مسجد

نظام معماری و اصول و مقررات شرعی

نظام معماری مسجد

نقش شبستانهای متهد در مساجد (برای نماز فردی یا جماعت) تفکیک شبستان برای بهره‌های مختلف)

چه کنیم که یک شبستان استفاده‌های متعدد ببریم

انواع گنبد (مخروطی، تریچه‌ای) ضرورت و عدم ضرورت گنبد با توجه به ساختمانهای بلند امروزی

پیدایش مناره در اسلام

کعبه و مسجد الحرام در گذر تاریخ

نقش حبه در فرهنگ مسجد (میدان جلوی مسجد) (پیشخان)

مسجد عالیتین جلوه معماری اسلامی

بنای مسجد مدینه و قواعد ریاضی مستنبط از آن

مساجد کشور چشم انداز زیبا سازی

بررسی سیر تحول معماری مساجد در سده‌های گذشته تاکنون

معماری مساجد الگوی برتر در شهرسازی اسلامی

تأثیر پذیری معماری مساجد از معماری کهن ایران

رمزپردازی در مسجد

دلایل ماندگاری مساجد قدیمی

تجلی عرفان، نور و رنگ در معماری مساجد

مسجد بعنوان یک عنصر شهری

مشکلات مساجد به تفکیک:

۱. سیاسی

۲. اجتماعی

۳. فرهنگی

۴. عبادی و تبلیغی

۵. مبانی و اقتصادی

۶. حقوقی

۷. فنی و عمرانی

۸. نیروی انسانی

۹. ساختاری و تشکیلاتی

۱۰. نظارت‌های حکومتی

۱۱. دولتی

۱۲. نمازگزاران شرکت کننده

۱۳. مدیریت و امامت مساجد

۱۴. اوقات فراغت جوانان و نوجوانان مسجدی

۱۵. جذب مخاطب و انتقال پیام

۱۶. تأسیس و خودگرایی

راهکارهای رسیدن به موقعیت مطلوب

بایستی‌ها و نبایستی‌های مسجد

هدف از معماری مساجد

ویژگی‌های معماری مساجد در اسلام

ویژگی‌های معماری مساجد در ایران

معماری اولین مسجد در اسلام

طرح پیامبر اسلام در احداث مسجد مدینه

نکات مهم در ساختار معماری مساجد

۱. تعریف گنبد و مناره

۲. تعریف شبستان و محراب

۳. رعایت توازن در اهداف مسجد و معماری آن

۴. نکات مهم در ساختار معماری محراب

۵. نکات مهم در ساختار معماری شبستان

۶. نقش انگیزش‌ها در معماری مساجد (ایجاد انگیزش دینی در مسلمانان)

کتیبه نویسی و تاریخ آن

کتیبه نویسی در ارتباط با ایجاد انگیزش دینی

معماری مساجد در شرایط اقلیمی مختلف

معماری مسجد در مناطق پرجمعیت

رعایت موازین بهداشتی در معماری مساجد

معماری مساجد و مسائل فقهی

۱۰. آسیب‌شناسی

نحوه‌ی ارائه‌ی خدمات فرهنگی در مساجد

فعالیت‌های موازی عبادت در مسجد (ورزش، ...)

راه‌های عمران معنوی مساجد

راه‌های عمران مساجد متروک و مخربه.

راه‌های احیای فرهنگ مسجد

بررسی چگونگی تحقق ارائه آموزش‌های فرهنگی مورد نیاز جامعه در قالب فعالیت‌های مسجد

ساخت مراکز فرهنگی کنار مساجد

نقش صدا و سیما (رسانه‌های گروهی) در ترویج فرهنگ مردمی مسجد

راه‌های جلوگیری از فتح سنگر اسلام از سوی دشمن

تحقق کارکرد جهانی مساجد (راه‌ها راه‌کارها)

بررسی تطبیقی برتری‌های مساجد بر سایر ساختارهای اجتماعی

انحصاری بودن جایگاه مسجد در جامعه اسلامی و غیر قابل جایگزین بودن آن

راه‌های انحراف مساجد از هدف اجتماعی دینی و راه مبارزه با آنها

راه‌های ترفیع نقش اجتماعی مسجد در جامعه

مساجد معاصر، بدعتها و پیشرفت‌ها

تفاوت مساجد در صدر اسلام و حال

معماری مسجد: ویژگی‌ها، بایدها، هنرها و... فرهنگ معماری مسجد، مرافق و مزاحم

تارک مسجد (راههای جذب، شیوه برخورد اهل مسجد با آنها)

شباهت وارده به مسجد (علمی، سیاسی، عبادی و...) و جواب آنها

استفاده‌های غیر عبادی از مسجد

۱. بدعتهای موجود در مساجد

۲. صدای بلند، ختم، نماز فرادی به هنگام جماعت، ست زدن، پخش موسیقی، علام گمشده‌ها و...

۳. تحلیل مساجد قم

۴. آسیب‌شناسی فرهنگی مسجد

۵. آسیب‌شناسی انقلاب و مساجد از منظر حذف نقش آفرینی مساجد پس از پیروزی انقلاب

۶. تأملی در برنامه‌ها و فعالیت‌های مساجد

۷. نقد و بررسی مسجد در صنعت جهانگردی

۸. آسیب‌شناسی مساجد در زمان حال

۹. شکل‌گیری ناهنجاری‌های مذهبی در مسجد

۱۰. حذف نقش آفرینی مساجد بعد از دفاع مقدس تا حال

۱۱. مساجد در جوامع اسلامی امروز

۱۲. علل کاهش حضور مردم (جوانان) در مسجد

۱۳. اجتماع‌های شایسته و ناشایسته در مسجد

۱۴. آسیب‌شناسی بدعتها در مساجد

۱۵. انفاق پدیده ناشایست در مسجد
۱۶. آسیب‌شناسی اماکن موازی با مسجد
۱۷. نقش استعمار در ضربه زدن به مسجد
۱۸. آسیب‌شناسی معماری
۱۹. آسیب‌های ساختاری (مادی و فیزیکی)
۲۰. توجه به بعد عرفانی در معماری مساجد
۲۱. آسیب‌های زینت بخشی مساجد
۲۲. آسیب‌های بهداشتی مساجد
۲۳. بایسته‌های بهداشتی در خصوص مسجد و آسیب‌های موجود در این زمینه
۲۴. بایسته‌های بهداشتی مسجدیان قبل از ورود به مساجد و آسیب‌های موجود در این زمینه
۲۵. بایسته‌های بهداشتی مسجدیان در داخل مسجد و قبل از ورود به مساجد و آسیب‌های موجود در این زمینه
۲۶. آسیب‌شناسی مدیریت مساجد
۲۷. آسیب‌شناسی ائمه جماعات و مبلغین مساجد
۲۸. آسیب‌شناسی هیئت امنای مساجد
۲۹. آسیب‌شناسی پایگاه بسیج و نیروهای بسیجی
۳۰. آسیب‌های خادمین مساجد
۳۱. آسیب‌شناسی اذان و مؤذن
۳۲. آسیب‌شناسی منبر و منبری و مداحان
۳۳. آسیب‌شناسی برنامه‌ها و اعمال استجابی در مسجد
۳۴. آسیب‌های برگزاری مراسم دعا و مناجات
۳۵. آسیب‌شناسی مراسم عزاداری

۳۶. آسیب‌شناسی موانع جذب جوانان به مسجد
۳۷. نکاتی پیرامون راههای افزایش اقبال عمومی به مساجد
۳۸. کارکردهای منفی مساجد
۳۹. تلاش دشمن در راستای ضعیف نمودن نقش آفرینی مسجد
۴۰. علل بی‌رونتی مساجد
۴۱. علل کم‌اهمیتی نماز جماعت در شیعیان ایران
۴۲. ضعف و کمبود تحقیق در حوزه مسجد
۴۳. کارهایی که در مسجد ممنوع می‌باشد
۴۴. آسیب‌های مسجد (عمومی، مدیریتی، تربیتی، عبادی، اجتماعی، بهداشتی، آموزشی، اقتصادی، نظامی، سیاسی، رسانه‌ای، ساختاری، سیستم نوری، زینتی)
۴۵. آسیب‌شناسی خانواده، مدرسه، جامعه و فرد
۴۶. سوء استفاده از مسجد
۴۷. موانع و راه‌های شکوفائی مساجد
۴۸. مسجد قلب شهر اسلامی
۴۹. مسجد قلب جامعه اسلامی
۵۰. نسبت‌های فراموش شده
۵۱. شیعیان و مسجد هزار راه نرفته
- تلاش دشمن در راستای ضعیف نمودن نقش آفرینی مسجد
- دشمنان و فتح سنگر اسلام در گذشته، حال، آینده
- آسیب‌شناسی انقلاب و مساجد با نگرش به حذف نقش آفرین مساجد پس از پیروزی انقلاب اسلامی
- مراکز فرهنگی در کنار مسجد

تفکیک انواع جامعه‌ای که مساجد در آن قرار دارند.

تفکیک مساجد بر اساس موقعیت جغرافیایی و مکانی

تفکیک مساجد بر اساس نوع کارکردها

آبادیهای همنام با مساجد در ایران و خارج (مثل مسجد سلیمان) و پراکندگی آنها

بررسی تحقیقی و آماری پیرامون

۱. موفقیتها و عدم موفقیت‌های مساجد

۲. شرکت‌کنندگان

۳. فعالیت‌های فرهنگی

۴. خدمات دهی عمومی

۵. استقبال از خدمات فرهنگی

۶. موقوفات و استفاده از آنها

۷. مساجد شهری و روستائی

۸. کتابخانه‌ها

۹. کانون فرهنگی مستقر در مساجد

تفکیک با مساجد بر اساس

۱. موقعیت جغرافیایی

۲. نوع و معماری و شکل ظاهری

۳. وسعت و اندازه

۴. اهداف و نیات سازندگان و بانیان

۵. آمار مسجد‌هائی که پیامبر و ائمه و بزرگان دین ساختند

۶. آمار مساجدی که حاکمان و دولتها ساختند

۷. آمار مساجد نمونه

۸. تحقیقات آماری و میدانی مساجد

۹. مساجدی که پیامبر و امام و یا مانع خاص در آن نماز خوانده‌اند

۱۰. نیاز سنجی

۱۱. پیشینه کار (موضوع مسجد در بین اهل سنت، ایران و جهان

۱۲. مسجد و نام آبادیهای کشور

۱۳. مسجد جمکران

۱۴. مسجد سلیمان

۱۵. شهرک ابوالفضل (مسجد حضرت ابوالفضل)

۱۶. پرکندگی آبادیهای مرسوم به مسجد در ایران

مباحث قرآنی

معنی عمران مسجد

دیدگاه کارکردگرایانه قرآن نسبت به مسجد

آیات قرآنی درباره‌ی مسجد و تفسیر آنها

مساجد خاص در قرآن

ویژگی‌های عامرین مسجد در قرآن

ویژگی‌های مسجد ضرار (مساجد مشابه)

واژه مسجد واژه‌های مربوط به آن (مثل محراب) در قرآن

آیات به کار رفته بر روی محراب و کتبه در مسجد

فضیلت مسجد در قرآن و حدیث

سوء استفاده از:

مردمی بودن مسجد

امکانات مسجد

مسجد ضرار

آداب مسجد (موجب ساخت حسینیه ، تکیه و، شده است)

فرهنگ مسجد (نماز کار فرهنگی نیست)

ثواب و فضیلت مسجد (مدرسه سازی بهتر از مسجد سازی است)

معماری مسجد (جهت شغل ، بازاریابی می کنند، نقشه مساجد را بهم می زنند)

سیاسی (برخی مساجد را در برخی ارگانها می سازند)

هزینه های مسجد (بعنوان مسجد هزینه جمع آوری می کنند در جای دیگر مثل (کانون ، استخر ، و)
خرج می کنند .

خلفاء جورهم مسجد می ساختند

مباحث روایی:

۱. ثواب ساخت مسجد

۲. فضیلت نماز (جمعه، جماعت، فرادی)

۳. فضیلت امام جماعت و جمعه و مؤذن

۴. چشم انداز مسجد در قرآن و حدیث

تعظیم و احترام مسجد (تعمیر ظاهری و معنوی مسجد)

جایگاه مساجد در متون دینی

۵. مسجد و منافقان

۶. مسجد از دیدگاه نهج البلاغه

۷. سخنان پیامبر (صلی الله علیه و آله) و امام علی (علیه السلام) در داخل مسجد

۸. ویران کردن معنوی و ظاهر مسجد

۹. ثواب نظافت مسجد

۱۰. جلوس فی المسجد

۱۱. ثواب چراغ روشن کردن در مسجد

۱۲. مسجد و بهره‌مندی از مواهب آخرت

۱۳. بهره‌مندی از همنشینی با اولیاء خدا در دنیا و آخرت

۱۴. مسجد تمثیلی از بهشت

۱۵. سیمای مسجد در قرآن و حدیث

بی اعتنائی به مسجد

تعظیم و احترام مسجد

جلوس فی المسجد

سوء استفاده از مسجد

عمران مسجد

فضیلت مسجد

مسجد در خانه

مسجد در قیامت

ویران کردن مسجد

مسجد و فرق:

مسجد و فرقه‌های شیعی

مسجد و فرق مسلمانان

امتیاز مساجد شیعه بر مساجد اهل سنت و بالعکس

اجتماعی

سیاسی

تربیتی «اخلاقی و فردی

اقتصادی

دفاعی

آموزشی

امنیتی

عبادی

آخرتی

دنیوی

فرهنگی

بهداشتی

بهره‌مند شدن از مواحب آخرت» شفاعت

بهره‌مند شدن از همنشینی با اولیاء خدا در دنیا و آخرت

فضیلت مسجد در قرآن و حدیث

مسجد تمثیلی از بهشت

مسجد در قرآن و بحثهای تفسیری آن

ثواب بناء مسجد

ثواب نظافت مسجد

ثواب چراغ روشن کردن در مسجد

ثواب نشستن در مسجد

مسجد و اندیشمندان

مسجد از دیدگاه علما و اندیشمندان اسلام و غیر اسلام

مسجد از دیدگاه حضرت امام (ره)

مسجد از دیدگاه مقام معظم رهبری

مسجد از دیدگاه شهید مطهری

مسجد از دیدگاه دکتر علی شریعی

رابطه مسجد با مهدویت

رابطه مسجد با دنیا و آخرت

مباحث علمی:

نقش تبلیغات در جذب مردم به دین و مسجد

نظام تبلیغی اسلام

شیوه‌های تبلیغ در مسجد

اخلاق تبلیغ

هنر در تبلیغ

بهره‌گیری از تکنولوژی تبلیغ

ضرورت بازنگری و بررسی

شیوه‌های تبلیغی گذشته

بررسی روش تبلیغی در ادیان دیگر

جایگاه منبر، وعظ، خطابه، مداحی و مرثیه در تبلیغ

ضرورت تحول در شیوه‌های وعظ، خطابه، مداحی و مرثیه

مخاطب شناسی تبلیغ

روش تبلیغ در زمان و مناسبت‌های مختلف

نگرشی بر وعظ، خطابه، مرثیه و مداحی در گذشته و نقش آنها در تبلیغات

مساجد مطلوب و مذموم

۱. ویژگی‌های مساجد مطلوب و مذموم

۲. منظور قرآن از مساجد عمران و ضرار

۳. اهمیت مساجد مطلوب در اسلام

۴. مساجد مطلوب و مذموم در تاریخ اسلام

۵. مسائل شرعی مساجد مذموم

۶. آداب و احکام مساجد مطلوب و مذموم

۷. عبادات در مساجد مبارک

۸. مساجد مطلوب امامت معصومین

۹. تعداد و مصادیق مساجد مطلوب و مذموم

جاذبه‌ها

مساجد کشور و چشم‌انداز زیباسازی

برگزاری مراسم‌های شیرین زندگی

مراسم سال تحویل

برگزاری جشنهای مذهبی

نماز جماعت و نظم حاکم بر آن

کارکردهای مسجد

امام جماعت

معماری منحصر به فرد مسجد

قداست معنوی ویژه

آثار باستانی بودن

احیای مسجد

جشن تکلیف

اهداء جوائز

تبریک یا تقدیرنامه برای افراد ممتاز یا داری ویژگی‌های خاص

تحلیف دانشجویان، ارتشیان و... با رعایت موازین

استقبال از حجاج و زائرین عتبات

مراسم سال تحویل

جشنها

مسجد و تبلیغات

بررسی روش تبلیغی در ادیان دیگر

بررسی روش تبلیغی مسیحیت

بررسی روش تبلیغی وهابیت

بررسی روش تبلیغی بهائیت

جایگاه منبر در تبلیغ

بررسی نقش تبلیغی وعظ

بررسی نقش تبلیغی مداحی

بررسی نقش تبلیغی مراثنی

بررسی نقش تبلیغی خطابه

نگرشی بر وعظ و خطابه و مرآئی در گذشته و نقش آنها در تبلیغات

ضرورت تحول در شیوه‌های وعظ، خطابه، مرآئی و مداحی

مخاطب‌شناسی در تبلیغ

روش تبلیغ در زمان و مناسبت‌های مختلف

مکانیزم تبلیغ و ترویج دین و دینداری

متفرقه

خدمات آینده

رمزپردازی در مسجد

مسجد و همبستگی اجتماعی

دلایل ماندگاری مساجد قدیمی

الگوی مساجد جدید

تجلی عرفان، نور و رنگ در معماری مساجد

تعریف، جایگاه و نقش مسجد در منابع اسلامی

اهمیت مسجد در قرآن، سیره‌ی نبوی، و احادیث معصومین (ع)

احکام و آداب مساجد از دیدگاه فقه فریقین

مساجد و کارکردهای انحرافی

انواع مسجد از دیدگاه فقهی و کارکرد هر کدام

معماری و نوسازی و بازسازی مساجد

آمار و کارکردهای کنونی مساجد

اهداف و آرمان‌های عالی مساجد

مساجد خاص

تعریف بهداشت و اصول کلی بهداشت

اصول بهداشت مساجد

۱. اصول بهداشت فردی

۲. اصول بهداشت اجتماعی

نقش تبلیغات و آموزش‌های عمومی در رعایت بهداشت جامعه

ضرورت‌های مساجد

جاذبه‌های مساجد

۱. معماری مسجد

۲. بهداشت مساجد

۳. امام جماعت

۴. نماز جماعت

۵. نظم و انضباط حاکم و مسجد

۶. کارکردهای مساجد

۱. مجالس ختم

۲. صدای بلند

۳. نماز فردی در هنگام جماعت

۴. دست زدن

۵. پخش موسیقی

آثار مسجد

الف) در دنیا

۱. نظم و نظام سازی اجتماعی

۲. حسن معاشرت

۳. تنظیم نظام خانواده

۴. تنظیم نظام اقتصادی (تطهیر در معاش)

۵. وحدت اجتماعی، سیاسی، فرهنگی

۶. اقتدار مسلمانان

۷. احس سلوک و متعال زندگی کردن انسان

ب) در آخرت

۱. بهره‌مند شدن از مواهب آخرت

۲. بهره‌مند شدن از شفاعت

۳، همنشینی یا اولیاء خدا

تکمله:

تخریب مسجد، تعطیلی مسجد

تنوع در مسجد

بهترین راه خراب کردن مسجد و از رونق انداختن آن

آداب و احکام مسجد:

تقیه در مسجد

احکام مسجد النبی و کعبه

احکام مربوط به خود مسجد

با زن و بچه برویم

مانع ارزش‌ها نشویم

بچه‌ها را در مسجد ختنه نکنیم

احترام به بچه‌ها

مهد کودک

احترام به زن‌ها

احترام به پیر‌ها

اولیت با زن‌ها

نقش رسانه‌ای مسجد با وجود رسانه‌ها

دیدگاه علما در مورد مناره، محراب، مأذنه، گنبد و ...

کار کرده‌اس مسجد (کار کرد- آداب- آسیب‌ها):

انواع کار کرده‌ها:

۱- تربیتی (اخلاقی)

۲- مدنی

۳- عبادی

۴- اجتماعی

۵- فرهنگی- آموزشی

۶- اقتصادی

۷- نظامی

۸- امنیتی

۹- سیاسی

۱۰- رسانه‌ای

(در این بحث باید آداب عمومی (ورود- حضور- خروج) گنجانده شود)

فهرست

اهمیت مسائل سیاسی

رابطه ولایت با امامت و عدالت

سیاست عبادت

رابطه تشیع و سیاست

مدیریت عامه مساجد با سیاست

سیاست و مسجد:

اهمیت مسائل سیاسی

انسان، جمع و اجتماع

وحدت، حکومت، مساجد

شیعه و مسجد در عصر محکومیت، آثار و پیامدها

وظایف متقابل حوزه، مسجد و حکومت و ولایت

درسهای سیاسی امامت مسجد

تعبد سیاسی مسجد

۱- بیعت با امام علی در مسجد

مرکز تصمیم تمام مسائل سیاسی مسجد است که ورودش برای همه آزاد است و در در بسته امکان پذیر نیست

یکی از مظاهر مردم سالاری دین مساجد است

مدیریت مسجد

اصول مدیریت در مسجد

۱- امروزه خدمات تخصصی است

۲- امام باید مدیر اصلی باشد

۳- مسجد مردمی است و همه باید احساس تکلیف کنند

۴- مدیر اصلی باید خودش هم دست به کار باشد.

امامت عظمای مسجد

آسیب شناسی (کلیات)

۱- بایسته های امروز مساجد

۲- چرا سنگرها خالی مانده اند

۳- مساجد را از غربت در آوریم

۴- استفاده بهینه از مساجد موجود راهکارها و آسیب ها

۵- ضرورت شناسایی و برخورد با جریانات خواستار حذف یا جایگزینی نقش آفرینی مساجد با سایر مراکز

۶- ضرورت تحقق کار کرد جهانی مساجد چرا و چگونه

آداب فرهنگی آموزش

بحث سیاسی مسجد

-جمع واجتماع بدون حکومت معنا ندارد (لابد من الناس امیربرا کان او فاجرا)

حدیث: سلطان ظلوم خیر من فتنه تدوم

حتی روایت داریم وقتی مسافرت می روید ۳ نفر یا بیشتر هستید یک نفر رئیس و مسئول انتخاب کنید.

- حکومت وقتی می تواند حکومت کند که عدالت محورش باشد.

- حکومت و جامعه نیاز به محلی برای تبلور این رابطه دارد. لذا حکومتها وادیان محل تجمع دارند

- حاکم وقتی سیطره دارد که محل اجتماع را همراه داشته باشد و خود حاکم بر آن باشد (الان نماز جمعه در اختیار حاکم وقت است) لذا با این مبنا معتقدیم مسجدها باید در اختیار ولی فقیه باشد.
- مسجد جای ابزار محبت و بیعت با حاکم است
- رهبری است که اهل مسجد او را قبول کنند
- فیه رجال یحبون ان یتطهروا : فقط انسانهای پاک و کسانی که دوست دارند پاک شوند باید مسجد بیایند نه مشرکین و منافقین - چنین مسجد هائی معلوم است که هر حاکمی را تأیید نمی کند
- حاکمان زور هم از مسجد استفاده کردند.
- وحدت جزو لاینفک مسجد است
- ارزش حکومت پیامبر این بود که قبل از حکومت در مسجد بود و حکومت را در مسجد تشکیل داد و بقاء حکومت را هم در مسجد قرار داد ولذا حکومت زائیده مسجد است. و اگر مسجد را از سیره پیامبر اکرمیرون بکشیم چیزی نمی ماند. حتی پیامبر وائمه در نصب حاکمان ، امامت مسجد را محور قرار می دادند.
- مساجدی ها از همه جا زودتر به رهبر لیبیک می گویند و حامی نظام هستند. امام فرمود: ما انقلاب کردیم تا مسجد بسازیم.
- امام فرمود سعی کنید مساجد ما به مساجد صدر اسلام برگردد.
- سقیفه بنی ساعده در مسجد نبود
- بیعت با امیرالمومنین (ع) در مسجد بود
- ائمه اطهار هیچ وقت از مسجد نبریدند
- امیر المومنین طناب به گردن انداختند ولی تبصره به قانون رفتن به مسجد نزد

اخلاق فردی امام

اخلاق اجتماعی امام (عزت نفس)

ملاکهای که امام جماعت در نماز باید رعایت کند

رعایت شئون روحانیت (زی طلبگی)

معلومات امام

اطلاعات سیاسی - اجتماعی

جهت گیری سیاسی امام

تفقد امام از گمنامین و غربا

قرائت نماز

خانواده و فرزندان امام

ارتباط با مجموعه ها، سازمانها، و...

پرهیز از مواضع تهمت

راههای شناخت نیاز تبلیغی مخاطبین

(مدیریت عمرانی-مدیریت داخلی- مدیریت تأسیسات و خدمات- مدیریت زنان)

خادم

زمان سخن امام

مقدار سخن امام

روش تغییر امام

راههای تأمین امام جماعت

ترتیب مباحث و مطالب مربوط به مسجد

۱. بحث انسان شناسی - عبادت شناسی - معبد شناسی (توضیح: این بحث بعنوان مقدمه و یا مدخل

ورود به بحث مسجد است و تقریباً بحث نیاز به مسجد در آن مطرح می شود که بحث نظری است)

۲. تعریف مسجد - وجه تسمیه

۳. انواع مسجد و مساجد اولی

۴. تاریخ معابد- سیر تحول تاریخی مسجد
۵. سیمای مسجد (در روایات و قرآن) - امتیازات مسجد بر دیگر مراکز تجمع
۶. کارکردهای مسجد (توضیح : در این بحث کارکردهای تربیتی (اخلاقی)- عبادی-اجتماعی - آموزشی (فرهنگی) اقتصادی- نظامی - امنیتی - سیاسی - رسانه ای به ترتیب مطرح می شوند و در هر بحث ابتدا کارکرد بعد آداب مربوط و بعد از آن آسیب های مربوط بحث می شود .
۷. مدیریت مسجد (توضیح : اینکه در این بحث مدیریت عظمی و مدیریت مسجد بحث می شود
۸. رابطه مسجد با... (در این بحث رابطه مسجد با جوان ، کودک، زن، مدرسه..... مطرح می شود. و به عنوان بحث تکمیلی است.

۱۸- فهرست ۲

مساجد ایرانی

پیشگفتار

مقدمه

مسجد در ایران

ساختمان مسجد ها

تزئینات مسجد

فرهنگ تصویری

تمرین های تکمیلی

۲۳۲۰. بینش اسلامی و پدیده های جغرافیایی

بینش اسلامی و مظاهر جغرافیایی

ایدئولوژی و پدیده های جغرافیایی

ویژگی های جهان قبل از اسلام

عربستان دوران جهالت

ایران پیش از اسلام

امپراطوری رم پیش از اسلام

هندوستان و چین

نقش آفرینی جغرافیایی ایدئولوژی اسلامی

فرجام

بخش دوم: پدیده های جغرافیایی بر انگیزته از بینش اسلامی

پدیده های جغرافیایی مولود بینش اسلامی

۱. مسجد

نقش ها و عملکرد های مسجد

الف: مسجد به عنوان کانون مذهبی - اجتماعی

ب: مسجد به عنوان کانون عبادی

ج: مسجد به عنوان نهاد دولتی

د: مسجد به عنوان پایگاه قضایی

ه: مسجد به عنوان جایگاه حسبت

و: مسجد به منزله کانون ارتباطات جمعی

ز: مسجد به عنوان مرکز مددکاری اجتماعی

ح: مسجد به عنوان پایگاه جهاد و نهضت

ط: مسجد به عنوان مرکز آموزش

گسترش جغرافیایی مساجد (مسجد جامع، مسجد جمعه، مصلی، مسجد ارگ و...)...

علت وجودی مقر مسجد

شکل و هیأت مسجد (مناره، محراب، گنبد، منبر)

وجوه تشابه مساجد

مسج سند زنده جغرافیایی تاریخی

فرجام

۲. مدرسه

مدارس نظامیه

فرجام

۳. مراکز آموزش پزشکی و بیمارستانها

داروخانه

حمام

۴. رصد خانه

فرجام

۵. کتابخانه

کتابخانه آستان قدس رضوی

کتابخانه های مدارس

فرجام

بخش سوم : نفوذ بینش اسلامی در بافت شهر ها ، عمران و هنر

بینش اسلامی و جغرافیایی شهری

عوامل نهادی شهرهای اسلامی

سیمای جغرافیایی شهرهای اسلامی

الف: مسجد به منزله قلب شهر اسلامی

ب: مدارس علمیه

ج: بازار

د: ارگ یا دارالاماره در شهر اسلامی

و: کاروانسرا

ز: خانقاه یا زاویه

ح: مزارات

ط: سقاخانه

ی: صندوقهای قرض الحسنه و موسسات خیریه و دارالایتام

بوم شناسی شهر های اسلامی

فرجام

عمران شهری و بینش اسلامی

بنیان وقف و پدیده های جغرافیایی

فرجام

هنر اسلامی در بستر جغرافیا

بخش چهارم : دورانه‌های پویایی و ایستایی بینش اسلامی

دورانه‌های پویایی و ایستایی

دوران اوج پویایی

جوانه های شکوفایی

هاله پویایی

دوران روکود ایستایی

الف: عوامل درونی :

۱. اکساد بازار علم و دانش‌پرووری

۲. دنیا گرایی حکام و فرمانروایان مسلمان

۳. ارواح تصوف

۴. زورگویی و خودکامگی امرا

۵. فساد درباریان

۶. تعصب مذهبی به جای تساهل مذهبی

۷. بی توجهی به رعایت و عمل به اصول و مقررات اسلامی

۸. ناآگاهی و نادید گرفتن پیشرفت دیگران

ب- عوامل خارجی

۱. اکتشاف و استعمار

۲. تبلیغ مذهبی و استعمار

۳. تجارت

۴. ترفند های استعماری

ابزارهای فرهنگی در خدمت استعمار

چرا رکود؟

آیا به واقع اسلام از پویایی افتاده است؟

جلوه های پویایی اسلام در زمان حاضر

الف- رشد عددی

ب- رشد کیفی (= اسلام گرایی)

ج- رشد نواری

د- پویایی فقه اسلامی

فرجام

۱. نام اشخاص

۲. نام مکانها

۳. نام کتابها

۴. کتاب شناسی مراجع

۱۹- فهرست استاد فلاحزاده

معماری مسجد

فهرست مطالب فلاحزاده

چند پرسش:

تاریخچه ی حسینیه سازی

نکات مثبت و امتیاز حسینیه

نکات منفی

فتأمل!

چرا به مساجد کمتر اهمیت می دهیم؟

از خود سوال کنیم مسجد ما را به هدف از نهضت امام حسین نزدیکتر می کند یا حسینیه؟

اکنون با توجه به سرعت گسترش ساخت حسینیه و امثالهم وظیفه چیست؟

مدیریت سازمان میراث فرهنگی:

امتیازات میراث فرهنگی ما (مسجد):

• (اختیارات واقف و بانی در مدیریت مسجد:

• (جزوه های نوبهار دیده شود))

• وقف مسجد: (جزوه وقف و نوارهای دوره هشتم جلسات حدود ۷ ملاحظه شود)

الف) نمای کلی مسجد

• مکان مسجد

• نقشه مسجد

• وسعت مسجد

انواع مسجد

بالاسر:

قبيله

سرکوچه

مساجد بين راهی

مساجد مرزی

مساجد ملی

مسجد منطقه

مسجد بازار

مساجد بازار (چهارسوق)

احتمالات مسجد جامع

مسجد جامع:

پادگان

رقبای مسجد

• مسجد چند منظوره:

• مسجد چند طبقه

• ارتفاع مسجد

سقف مسجد:

توسعه یا تعدد مساجد:

ضرار المسجد یا مسجد ضرار:

شرافت و فضیلت مسجد سازی:

ب) نمای داخلی مسجد

• دربهای مسجد:

• کفشداری مسجد:

قبله

محراب:

• تهویه مسجد:

• نور منبر و محل خطابه:

• مسجد:

• جایگاه بانوان:

• تزئین و نقاشی مسجد:

ج) نمای بیرون مسجد

• سر درب ورودی:

• گلدسته‌ها:

• وضوخانه:

• پارکینگ:

• فضای سبز

• خانه عالم:

• خانه خادم:

• سایر مرافق مسجد (مغازه ، اتاق نگهبانی ، اتاق بسیج)

• کتابخانه:

• کتابخانه و مراکز فرهنگی

• آبدارخانه:

شرایط پارکینگ:

آب آشامیدنی و آبنا:

مسجد نشانه زیبایی:

• نشانه آبادانی توسعه و پیشرفت:

• نشانه خدا دوستی و خداپرستی:

• استواری و استقامت:

• نشانه مدنیت و تمدن:

• نشانه وحدت و یکپارچگی:

• عظمت و اقتدار:

• سرافرازی و سربلندی:

• ارادت مردم به خوبی‌ها:

تحقیر و نابودی بدی‌ها

مسجد و آئین شهروندی:

بود مسجد علامت شهر و نبود آن علامت روستا

محل تدوین آیین شهروندی

محل تصویب و ابلاغ آداب شهروندی

محل نمایش و آموزش عمومی آداب شهروندی

مسجد نماد ورودی شهر

• انتخاب شهردار و اداره شهر:

• مسجد و خدمات شهری:

• مرکز اصلی اداره شهر:

• نقش مسجد در حل معضلات شهری:

• مسجد الگوی نظافت شهر:

خادم افتخاری:

امامت مسجد

وحدت عمارت و امامت (حاکم شرع و حاکم شهر):

• امام جماعت یا امام مسجد:

• امامت در کسوت روحانی:

• امام راتب و موقت:

• امامت مسجد و مدیریت فرهنگی:

• شرایط امام جماعت:

۱) الف) عدالت (درستکاری)

(بحث‌های عدالت عابدی دیده شود)

۲) ب) اعتدال:

۳) سلامت و تندرستی:

۴) قرائت:

۵) نظافت و آراستگی ظاهری:

۶) قدرت و توانایی جسمی:

۷) فصاحت و بلاغت (کمال سخن):

۸) معلومات سیاسی و اجتماعی:

۹) مدیریت:

الف) وظایف امام جماعت:

عزت نفس_عزت مندی:)

- رعایت وقت
- مسجد مداری:
- مردم مداری:
- رعایت شئون روحانیت) زی طلبگی و ساده زیستی و پرهیز از مواضع تهمت)

رعایت سرعت همراه با طمأنینه

رعایت حقوق دیگران

ترک مستحبات ذکری، فعل مستحبات عملی

ب) عوامل موفقیت امام:

(جزوء امام نمونه بررسی شود)

- عوامل شکست یا عدم موفقیت امام مسجد:
- قدرشناسی از امام(نکوداشت) (رساله حقوق امام سجاد دیده شود)

ج) جایگاه اجتماعی امام مسجد:

• جایگاه عبادی ۲) (از نظر مکانی -جلوتر آری بالاتر خیر)

• امام مسجد و رهبری منطقه:

- تعیین و تغییر امام مسجد:
- عامل ایجاد زبان مشترک:
- (و) کارکرد های اجتماعی مسجد:
- مرکز مراسم جمعی:
- مکان ارتباط جمعی:
- میعادگاه وحدت:
- محل تساوی و عدالت بین اقشار مردم:
- محل رقابتهای صحیح اجتماعی:
- آسیب‌های رقابتهای امروزی:
- کانون مشاوره اجتماعی و همفکری و تبادل نظر:
- احیای مناسبت‌های اسلامی:
- احیاء مناسبت‌های اسلامی زمانی:
- مسجد و نشاط اجتماعی:
- مسجد و انضباط اجتماعی:
- مسجد و احقاق حقوق اجتماعی:
- مسجد و نظارت همگانی:
- امر به معروف و نهی از منکر:
- برنامه‌ریزی جهت ساماندهی اجتماعی:
- شناخت متولیان دارای شرایط برای انتخاب آنها:
- کانون کاریابی و اشتغال:
- پایگاه کمک رسانی به مستمندان:
- پایانه مسافرتها:

- وساطت در امور خیر:
- اصلاح ذات البین:
- شناخت نیازهای مختلف اجتماعی و اقدام برای آنها:
- آگاهی و برنامه‌ریزی برای فعالیتهای اجتماعی:
- ایجاد رقابتهای صحیح اجتماعی:
- پر کردن اوقات فراغت:
- شناخت مقتضیات و ضرورت‌های
- اجتماعی :
- شناخت دشمن و نفاق و منافق:
- شناخت آداب معاشرت :
- دفاع از مساجد و اهل آن :

جایگاه سیاسی:

- حاکمیت و سلطه و ولایت امام
- امام مسجد و ولایت فقیه
- الگو بودن وحدت و پرهیز از تفرقه
- نظارت بر حوادث سیاسی اطراف مسجد
- م (کارکرد های سیاسی:
- سیاست عین دیانت (مسجد)
- مسجد عامل تشکل صحیح سیاسی:

- دعوت به وحدت:
- ۱ مرکز تجمع‌های سیاسی صحیح و جهت‌دار:
- خواستگاه خواسته‌های سیاسی مردم و محل قیام‌ها:
- مکان بیداری سیاسی مسلمین:
- مرکز نشر افکار صحیح سیاسی در جامعه:
- مرکز جلوگیری از افکار انحرافی و انحراف سیاسی:
- مرکز مشارکت عمومی:
- مسجد و تاریخ سیاسی:
- مرکز سیاست و سیاستگذاری اسلامی:
- و اما سیاستگذاری:
- مهمترین نهاد سیاسی مذهبی:
- مرکز مبادله و مذاکره افکار سیاسی:
- مرکز سیاست پاک و بدون نفاق:
- مرکز سیاست بدون نفوذ اجانب:
- نقش مسجد در ایجاد و حفظ و تداوم انقلابها و نهضت‌های اسلامی:
- مسجد مرکز سیاست و سیاستگزاری در اسلام:
- خواستگاه قیام‌های مذهبی و شیعی:
- مرکز حرکت‌های ضد استکباری در طول تاریخ
- مسجد ضرار و مبارزه با نفاق:
- مرکز دفاع از قیام‌های مردمی :
- نقش مسجد در تحولات سیاسی در طول تاریخ:
- نقش مسجد در انقلاب اسلامی ایران (قبل - در آن دوران - و بعد از انقلاب)

- روشنگری سیاسی:
- آغاز حرکتها و تظاهرات:
- افشاگری علیه طاغوت:
- تحصنهای داخل مسجد:
- نقش مسجد در دفاع مقدس:
- مسجد مدینه کوفه مرکز حکومت
- رابطه رهبری با مسجد:
- خدمات و وظایف متقابل حکومت و مسجد:
- دیدار مسئولین:
- دفاع از حاکمیت صحیح و انتقاد از حاکمیت طاغوتی:
- دفاع از رفتارهای صحیح در....
- مسجد مرکز حکومت و قضاوت:
- مرکز پیریزی حکومت صحیح:
- وظیفه حکومت در رابطه با مساجد:

جایگاه خانوادگی

- بستگان امام:
- مجرد و معیل بودن
- فرزند عالم یا پدر عالم بودن
- اقتداء خانوادگی به امام
- تعدد فرزند و همسر
- فقر و غنا

• همراه بودن یا همراه نبودن

• تأمین منابع مالی مسجد:

• تأمین منابع مالی امام مسجد:

• محل سکونت امام مسجد:

(د) نماز جماعت:

• مسجد و جماعت:

• فضیلت جماعت:

• شرایط جماعت:

• ارتباط با مردم:

• ارتباط با نمازگزاران (اتصال صفوف):

• هموار بودن مکان:

• هماهنگی در نماز:

(ه) آداب جماعت :

آداب صفوف

• فشردگی صفوف:

جماعت و جمعه و مسجد (مباحث نماز جمعه دیده شود)

(و) امامت یا مدیریت مسجد:

• مسجد و مدیریت اسلامی :

• اصول امامت در مسجد:

۱. مدیریت امام مسجد (مذهبی است) (آیین امامت دیده شود)

۲. مدیریت هیئت امناء (شورائی است)

۳. برای خداست

• سازمان مدیریت مسجد (مدیریت داخلی ، حقوقی)

• اوصاف مدیریتهای مختلف مسجد:

• مدیریت عظمای مساجد:

مدیریت مساجد داخل (شیعه و سنی)

مدیریت مساجد خارج (شیعه)

• هیئت امناء یا هیئت مدیره:

• نحوه انتخاب مدیر و مدیران:

• وظایف مدیر مسجد:

• نشانه‌های مدیر موفق:

• مشارکت زنان در مدیریت مسجد:

(جزوه زنان دیده شود)

(شیوه‌های مدیریت صحیح:

مدیر موفق (نمونه):)

مدیریت بخشهای مختلف مسجد:

۱- آبدارخانه

۲- نور و صوت

۳- پذیرایی

۴- روابط عمومی

م) مدیریت مساجد میراث فرهنگی:

موقوفه دار و بی موقوفه):

میزان و اختیارات واقف در اداره امور مسجد: (از جزوهای نوبهار)

ادله جواز جعل تولیت در مسجد:

حاکم اسلامی و مدیریت مسجد:

بانی حق و تو ندارد:

موقوفات مزاحم:

مدیریت اداره موقوفات:

کارکردهای فرهنگی مسجد:

الف) تأثیر مسجد در فرهنگ عمومی:

- فرق بین فرهنگ و آداب
- فرهنگ دینی یا فرهنگ وارداتی
- نقش مسجد در نابودی رسوم و عادات
- مسجد فرهنگ ساز یا فرهنگ سوز
- گسترده‌گی فرهنگی یا گسسته‌گی فرهنگی
- مسجد پایگاه توحید و تقوا:
- مسجد نماد دینداری مردم:
- عامل نگهداری جو فرهنگی صحیح جامعه:
- مسجد گویای فرهنگ شهر و روستا:
- فریاد گرتوحید و نبوت (اذان):
- دعوت کننده به نماز و عبادت (اذان):
-

مرکز مشاوره فردی و خانوادگی:

- مرکز تکامل و شادابی فرهنگ عمومی
- سنگر جلوگیری از نفوذ و فرهنگ بیگانه:
- سنگر مبارزه با فرهنگ ابتذال و بیگانه: (در کامپیوتر دیده شود)
- مسجد و توسعه فرهنگی:
- مقاومت مسجد در تهاجم فرهنگی بیگانه:
- مسجد و بحرانهای فرهنگی:
- جدایی از مسجد سبب ضربه خوردن به فرهنگ و ارزش جامعه:
- مسجد عامل وحدت فرهنگی جامعه:
- مسجد عامل تعامل و تعاون فرهنگی:
- مقایسه کارکردهای فرهنگی مسجد با سایر مراکز:

• جایگاه عبادی:

• عامل بازدارنده از گناهان:

کارکرد دینی:

• عامل دینداری و دین دانی مردم:

• تاسیس حوزه های علمیه در مساجد

• مرکز دین آموزی

• (دین = فرهنگ برتر)

کارکرد رسانه ای:

(جزوه اطلاع رسانی دیده شود)

ب) تأثیر مسجد در نماز گزاران (مسجیدی ها):

- میعادگاه وحدت نماز گزاران:
- تجلی گاه معنویت و حماسه:
- مرکز اشتغال به معنویت و عبادت و دوری از بطالت (ذکر و فکر و حضور):
- مرکز تکامل فکری و فرهنگی:
- مرکز رایزنی فرهنگی (و خود درس امام صادق):
- مسجد ضرار یا ضرار المسجد:
-
- حضور زنان در مسجد:
- (جزوه زنان دیده شود)
- «رفت و آمد جوانان به مسجد»
- (جوانان و مسجد دیده شود)
-

ج) کارکردهای علمی و آموزشی مسجد:

- مسجد مرکز آموزش تمام دین:
- مسجد مرکز نماز آموزی:
- مرکز دین آموزی، معارف آموزی:
- بهترین مکان آموزش:
- بهترین مکان تفکر:

• آرامش، آموزش:

• محل مذاکره علمی:

انتخاب علم

(د) ویژگی های آموزش مسجدی:

• انتخاب آموزگار و عالم دینی

• انتخاب مرجع دینی

• مسجد تریبون مراجع تقلید

• مکان آموزش مقدس است (تقدس مکان)

• کتاب آموزش مقدس است (قرآن):

• زمان آموزش مقدس است:

• ابزار آموزش (منبر و محراب): (بحث منبر در جزوه تبلیغ دیده شود)

• محراب محل آموزش عملی:

• تقدس و تاثیر محراب در آموزش:

• آموزش دهنده:

• معلم فارغ التحصیل همان کلاس است:

• اختیار است و اجباری نیست:

• آموزش های مورد نیاز: (علم نافع)

ه) ویژگی های علوم مسجدی:

• مبتنی بر ایمان:

• با انگیزه:

• کاربردی و عملی:

- اجر و ثواب آموزش:
- آموزش مورد نیاز باشد:
- موجب نجات و سرافرازی باشد:
- تنها برای دنیا نیست بلکه برای دنیا و آخرت باشد:

ز) کارکرد های بازداري (منکرات)

- مبارزه با تحزب‌گرایی و تشکل‌های
- شناخت آسیب‌های اجتماعی و برنامه‌ریزی برای برطرف کردن آن:
- جلوگیری از سرگرمی‌های بی‌ثمر:
- از بین بردن مراکز موازی:
- جلوگیری از احساس حقارت:
- جلوگیری از تجمع‌های بیهوده و مضر:
- جلوگیری از صرف بودجه‌های اضافی:
-

تأسیس مسجد:

- سیاستگذاری کلی:

- مکان یابی

- آمایش

- تأمین هزینه‌های مسجد:

- نظارت به حفظ و ساخت مساجد:

- پیش‌بینی مساجد در نقشه جامع شهرها:

- حفظ امنیت مساجد:
-
- تدوین و اجرای طرح جامع نمونه سازی
- بحث سیاسی مسجد دیده شود:
- کارکرد نظامی مسجد
- الف) بسیج و آمادگی نظامی
- بالابردن روحیه جهادی و شهادت طلبی
- مرکز سیاستگزاری و اتاق جنگ
- تهییج و ترغیب آنان به شرکت در جبهه
- نماز جماعت و آموزش آرایش نظامی
- پرورش نیروهای معتقد و مقاوم
- عبادت در مسجد
- ب) محل اعزام نیرو
- پشتیبانی از رزمندگان
- محل اعلان نیازهای رزمندگان
- محل جمع‌آوری
- دعا برای رزمندگان
- همگامی با رزمندگان - مرکز خبررسانی
- مرکز اطلاع رسانی به رزمندگان
- مقر فرماندهی
- حلقه وصل
- محل افشای توطئه‌ی دشمن

- جلوگیری از نشر و تأثیر تبلیغات سوء دشمن
- نماز جمعه در مسجد و آموزش توطئه و تاکتیک‌های دشمن
- محکمترین سنگر
- آخرین سنگر
- محل تشکیل شورای امنیت و مرزها
- ه) با آسیب دیدگان و شهیدان:
- زنده نگه داشتن یاد شهداء
- اگر آن کار انجام شود آثار و برکاتی دارد.
- تجلیل از خانواده شهداء
- تجلیل از رزمندگان
- رسیدگی به آسیب دیدگان
- عیادت مجروحان
- و) حفظ حرمت مسائل نظامی
- حرمت جنگ کنار کعبه (مسجد الحرام)

کارکردهای تاریخی مسجد

الف) نقل تاریخ گذشته در مسجد :

- مسجد تاریخی‌ترین مکان
- کتاب تاریخ گذشته
- میراث تاریخ و فرهنگ پیشینیان
- زیباترین آثار تاریخی
- ماندگارترین آثار تاریخی

- سیر تاریخی بناهای مذهبی
- آثار تاریخی مساجد (زمزم، مقام ابراهیم و...)
 - (ب) حفظ تاریخ فعلی
 - تاریخ ماندگار
 - ماندگاری تاریخ در سایه مسجد
 - مانع تحریف تاریخ انبیایی
 - حفظ تنوع جاذبه های تاریخ
- (ج) تأثیر تاریخ مساجد یا مساجد تاریخی و تأثیر مسجد در تاریخ
 - مرکز تحولات تاریخی
 - نقش مسجد در صیانت از تحریف تاریخ
 - حوادث تاریخی در مسجد
 - جهت دادن به تاریخ
 - حفظ سایر ابنیه تاریخی در سایه مسجد
 - خروج تاریخ از مسجد = خروج تاریخ از تاریخت
- اهداف حضور در مسجد

۱- اثبات ایمان و عدالت من اعتاد الی المسجد فاشهدوا له بالایمان له بالعداله

۲- زیارت (الف) خدا طوبه لمن تطهر فی بینه ثم زارنی فی بیتی

(ب) رسول

(ج) علما

- ۳- رفاقت اخا مستفادا فی الله
- ۴- فقاہت علما مستطرفا
- ۵- قرائت سکوت وقت قرائت نماز
- ۶- اثبات حجت اثبات ارادت
- ۷- نجابت (لایأتی من کل قبیلہ الا نجیبہا) و وجاہت (قیموا) وجوہکم عند کل مسجد
- ۸- امامت مدیر واقعی مسجد امام مسجد است.
- ۹- خدمت بہترین خدمت حضور
- ۱۰- اعمارت انما یعمر حضور در مسجد
- ۱۱- اسلامت اذا نزلت الہاب و الآفات عوفی اہل المساجد
- ۱۲- امانت الف) دین
ب) دنیا
ج) فرزندان
- ۱۳- تربیت حجت باللہ
- ۱۴- ہدایت آیت محکمہ
- ۱۵- رضایت من اعتاد الی المسجد فاشہدوا لہ بکل خیر
- ۱۶- جماعت یطلب فیہ الجماعہ
- ۱۷- درايت لایاتی من کل قبیلہ الا وافدہا
- ۱۸- زینت خذو زینتکم عند کل مسجد
- ۱۹- شجاعت انما یعمر مساجد اللہ ... و لم یخش الا اللہ
- ۲۰- نظم

۲۱-رسالت

۲۲-دوری از انحراف و بدعت

۲۳-سکوت از مصادیق عمران، سکوت در مسجد است

۲۴-شفاعت و امام یشفع له

۲۵-جذب محبت خدا ان الله اذا احب عبد جعله قیم مسجد

۲۶-طهارت فیه رجال یحبون ان یطهروا

۲۷-قضاوت

۲۸-شهادت فاشهدواله شهادت زمین مسجد بر نمازگزار، شهادت به

توحید و نبوت (اذان)

۲۹-اطاعت از رهبری

۳۰-بسیج - اعزام پشتیبانی و تدارکات

کارکردهای هنری مساجد

الف (مسجد، موزه هنرهای تاریخی و معاصر

• خط و تذهیب

• نقاشی

• منبت کاری

• سفالکاری

• گچ بری

• خطبه خوانی

• صحافی - گرافیک:

• کاشیکاری:

ب) محل هنرنمایی

ج) جهت یابی هنر برای خدا و تزئین خانه خدا

د) عبادت هنری قرائت کتابت اذان

ه) تعامل هنر های متفاوت در مسجد

و) مسجد محل نگهداری و حفظ انواع هنرها در کشورها

مسجد محل مرمت و تعمیر هنر های در حال انقراض

مسجد محل تشویق و ترویج از هنرمندان

مسجد محل احیاء هنرهای تاثیر گذار و جلوگیری از هنرهای مخدر

ز) تشویق هنرمندان اگر تشویقی از هنرمندان شود با تندیس است ولی اگر در مسجد تشویق شوند ماندگار است و ای کاش روزی بیاید که برای تشویق هر هنرمندی مسجدی بنامش بسازند تا باقی بماند.

ح) اجر و پاداش کار هنری

۱۴) کارکردهای اقتصادی

- مرکز آموزش فقه کسب
- روحیه تلاش، تولید،
- ایجاد روحیه
- صرفه جویی
- تعاون و اعتماد
- رسیدگی به مستمندان
- مسجد و امنیت اقتصادی
- شکر نعمت
- اشتغال زایی

- رشد و فعالیت بیشتر مراکز اقتصادی
- صندوق های قرض الحسنه وابسته به مساجد
- ایجاد روحیه سخاوت، ایثار اقتصادی

(۱۵ منابع مالی مساجد)

- موقوفات
- نذورات
- وصایای مالی
- زکات
- الف) مال
- ب) فطره
- هدایا
- درآمدهای املاک و اموال مسجد

(۱۶ آداب مسجد)

الف) آداب پیش از رفتن مسجد

- طهارت
- نگاه در آئینه
- رسیدگی به وضع سرو صورت
- پوشیدن لباس تمیز
- معطر کردن خود

ب) آداب در راه مسجد

- به قصد عبادت رفتن
- با طهارت رفتن

- در شب بهتر از روز
 - قبل از اذان رفتن
 - پیش از همه رفتن
 - (ج) آداب حضور در مسجد
 - پیش از نشستن نماز تحیت بخواند
 - تنها عبور کند
 - حفظ سکوت و آرامش
 - انتظار نماز داشته باشد
 - به اهل مسجد احترام بگذارد
 - (۱۷) اولیای مسجد
 - ولایت عظما
 - واقف، بانی
 - امام مسجد
 - هیئت امناء
 - مدیریت داخلی
 - مدیریت مالی
 - مدیریت حفظ و نگهداری
 - مدیریت خدمات
 - مدیریت تبلیغات
 - خادم
 - مکبر
-

سرفصلهایی که خدمتتان عرض خواهیم داشت فقط پیرامون کارهایی است که یک مبلغ و روحانی نه در دین ما بلکه در همه ادیان وظیفه دارد به آن عمل کند چون عالم دین وقتی در صراط مستقیم قرار می گیرد همه جامعه را هدایت می کند و قرآن تمام ظن و نکوهش ها و ناسزاها را به علماء دین نسبت می دهد چرا؟ چون آنها هستند که «یکتمون ما انزل الله کتمان» می کنند لذا عالم دین در صداقت بروز می کند و اگر اهل کتمان و مصلحت اندیشی و مال اندوزی و ... باشد بدترین شرایط را برای جامعه ایجاد می کند. درس اول آخوندی صداقت است. مهمترین دغدغه مملکت ما سپاسی و ناسپاسی مردم نسبت به خداست بزرگترین دغدغه ما باید این باشد که ذره ای ظلم در جایی واقع نشود. نون کسی بریده نشود. ما باید قبل از هر چیز هستی شناسی کنیم برویم از خانه اول خودمان معمار کنیم بزرگترین دغدغه خودمان را حل کنیم لذا از مصالحی که در دنیا داریم ساختمانی جدید بسازیم خواهشیم این است هر جا دیدید از تراز افتاد تذکر دهید. امتیاز اسلام به عقل و امتیاز تشیع به فکر است ما می خواهیم از راه فکر و عقل به نتایج ظریف و خوبی برسیم. مرحوم شهید مطهری (ره) می فرماید: اسلام نیازی به تبلیغ ندارد ما اگر بدعتها و انحرافات را از اسلام جدا کنیم اسلام مانند یک رودخانه شیب دار که سیل از آن با سرعت رد می شود همین جور اسلام در درون مردم رسوخ می کند. پس آفت اسلام انحراف و بدعت است انحراف اسلام، مسلمانها و مبلغین ناشایست هستند. چند چیز است که روزی را زیاد می کند، صدقه، احترام به پدر و مادر، نماز شب و.... آنچه که خدا و ملک و ما یعنی عابد و معبود و عبادت را جمع می کند و کفر و شرک و مسلمانان در آن وحدت نظر دارند و کوچک و بزرگ حتی حیوانات دنبال آنند و حتی ملائکه هم از این قاموس خارج نیستند هدف از زندگی لذت و کیف است. خود، کامروایی بالاترین هدف است غرض از دیدن خوردن، شنیدن، لمس کردن همه اینها در لذت است اینها را با مقیاسهای شرعی باید میزان کرد از کجا شروع کنیم؟ از قرآن که می فرماید: «کلوا من الطیبات»

ما زشتی ها را حرام کردیم هر چی شیرینی است حلال کردیم. سؤال پس چرا بعضی گناهها شیرین است؟ چرا بعضی حلالها تلخ است؟

همه لذتها یا واجب است یا مستحب همه تلخی ها یا حرام است یا مکروه.

لذت چیست؟ لذتی لذت است که دوام داشته باشد و همگانی باشد.

تلخی چیست؟ تلخی که دوام داشته باشد و همگانی باشد.

سیانورهم خوردنش شیرین است اما همیشه شیرین است؟ خیر، بنده دست می کنم تو جیب شما ۱۰۰۰ تومان می دزدی برای من شیرین است برای شما هم شیرین است؟ شما مال باخته ای.

یک لحظه داروی تلخ خوردن، تحمل آمپول زدن می‌ارزد. بهترین و زیباترین و گرامی‌ترین لذتها لذتی است که مقدماتش تلخ باشد.

تربیت:

خداوند از ابزار خلقت از ما دعوت کرده است. کسی در دنیا نمی‌تواند بدون لذت زندگی کند. همه موجودات برای ماست. «سخر لکم ما فی السموات و الارض و الشمس و القمر» کسی می‌رود نزد دکتري و خوب می‌شود آیا این خوب شدن از جهت دارو است یا دکتري خوب، مسلماً از جهت دارو است.

دو نکته:

نکته اول: برای بهتر لذت بردن باید تربیت انجام شود و تربیت غیر از تعلیم است. اهل علم به کسی می‌گویند که تربیتش بلند باشد در تمام روایات علمی، منظور علمی است که تربیت می‌آورد به این دلیل به ما می‌گویند اهل علم چون علم ما تربیتی است «العلم نور» این ربطی به فیزیک و شیمی ندارد و در بعضی روایات داریم که علم حکمت است.

نکته دوم: هر موجودی قابل تربیت نیست. انسان است که قابل تربیت است پس غلط است که بگوییم طوطی تربیت یافته، سگ تربیت یافته. انسان است که می‌تواند تربیت کند و تربیت ببیند. قرآن می‌فرماید: «و یزکیهم و یعلمهم» اول تزکیه را گفته بعد تعلیم را.

آخوندی هم تربیت کردن و هم تربیت شدن است «مثل اینکه جلوی کسی سفره‌ای انداختند، انواع غذاها آورند و شمعهایی روشن کردند سر میزی گربه‌هایی آوردند و شمع را گرفته تا شاه از روشنایی استفاده کرده، شاه گفت عجیب تربیت گردید گربه وزیر گفت که این تربیت نیست فردا شب آمد و همان سفره را پهن کردند وزیر چند موش آورد رها کرد در سفره، گربه‌ها افتادند پشت سر موش. شاه گفت: چه شد؟ وزیر گفت اینها همه تعلیم دیده بودند که کباب نخورند مرغ نخورند اما تعلیم نداده‌اند که موش نخورند». تربیت بستگی به خود انسان دارد اگر نخواهیم صد تا پیغمبر هم باشد تأثیری ندارد. علم را می‌شود با ترم و واحد درست کرد اما اخلاق عملی نمی‌شود یک لحظه تربیت از ۸۳ سال عبادت ارزشش بیشتر است.

یکی از مشکلات آخوندی این است که جواب را غیر مستقیم از پشت تلفن می‌دهند این است که کسی دارویی می‌خرد تمام فرمول دارو نوشته شده که از چه ساخته شده اما رویش تجویز پزشک نباشد. آنچه از همه لذتها، لذتش بیشتر است از تلخیها شیرینی درست کردن مهم است. در لذت‌اندازی داریم که همان حس‌های ماست حس ششم یا حس هفتم، مثلاً برای برادرم اتفاقی رخ می‌دهد من می‌فهمم. جمعه همه شیعیان خوشحالند و شب شنبه همه شیعیان ناراحتند همانطوری که امام زمان (عج) شب جمعه خوشحالند

که فردا روز فرج است اما شب شنبه ناراحت می شوند. دل به دل راه دارد. انسان لذت می برد از این حواسی که دارد اما شرایط لذت و تربیت چیست؟

۱- نزدیکی: مربی نسبت به متربی باید نزدیک باشد اما نزدیکی زیاد و بیش از اندازه فایده‌ای ندارد در آداب المتعلمین مواردش نوشته شده است و به تعبیر دیگری می‌گوییم مشافهه مقام معظم رهبری می‌گویند: وقتی کسی می‌خواهد صحبت کند باید لب به لب باشد. وقتی کسی حرف می‌زند باید نگاهمان به لب او باشد قاریهای مصری زیباییهای قرائتشان به لب خوانی است. تمام ابزار نزدیکی را مردم در خود فراهم کردند که این یکی را از بین ببرند ولی موفق نشدند. از تلگراف تا تلفن و ماهواره و اینترنت که دیگر لازم نیست بیایی منزل ما.

صد تا تلفن بزنی به مادرت به اندازه یک دیدن ارزش ندارد.

۲- احاطه: یعنی مربی باید کاملاً مسلط باشد بر متربی اگر مسلط نباشد فایده‌ای ندارد. کسی نتوانست به پیامبر (ص) سلام کند. اگر کسی زودتر سلام می‌کرد او می‌شد مربی پیامبر (ص). کسی که سلام کند مسلط می‌شود.

مقام مربی بالاست مربی باید بر متربی احاطه داشته باشد.

۳- محبت: مربی باید متربی را دوست داشته باشد متربی هم باید مربی را دوست داشته باشد. اگر کسی مربی‌ای داشته باشد که از او بدش بیاید اگر در کلاسش شرکت کند متنفرتر می‌شود.

شرایط احاطه:

۱- مصافحه: دست اثر عجیبی دارد خصوصاً کف دست، مربی وقتی به متربی می‌رسد باید دستش را بگیرد تا وقتی دست متربی در دست مربی است باید با او حرف بزند همین که رها کرد دیگر تمام.

۲- معانقه: یعنی پشت گوش به گوش بچسبد. پاکستانی‌ها فقط معانقه می‌کنند. مستحب است بین معانقه مصادره هم بشود. فاصله هم باید حفظ شود. عینک اگر باشد برای مربی فایده‌ای ندارد. از زبان برنده‌تر و مؤثرتر چشم است. حدود ۷۰ چشم در لغت‌نامه داریم که مفهومی است، لذا شوخ چشم، بد چشم و چشم‌گشا همه اینها از اوست. پیامبران از زبان استفاده می‌کردند اما ساحرها با چشم سحر می‌کردند چون زبان در اختیار انسان است ولی چشم نیست.

۳- اسم احاطه می‌آورد: یعنی صدا زدن کسی به نام او.

۴- پرسیدن از شغل

۵- پرسیدن از اهل کجایی

مربی باید کاملاً احاطه داشته باشد کسی که پدر و مادرش بدانند طریقه صحبت کردن و احاطه پیدا کردن بر او باید به طریقی خودش باشد.

محبت باید برود به مرحله تقدس. در اسلام به تقدس بسیار توجه شده است.

مقدسات در اسلام چیست؟

اول: پیامبر اکرم (ص) تا کسی پیامبر را مقدس نداند هیچ فایده‌ای ندارد.

دوم: قرآن (لا یمسه الا المطهرون)

سوم: لباس روحانیت: برای مردم مقدس است مردم بدون لباس به حدیث گوش نمی‌دهند. قرآن گوش نمی‌دهند.

چهارم: منبر مقدس است: حدیثی را پشت تربیون بخواند یا اینکه پشت سن بخوانند فایده‌ای ندارد.

پنجم: مسجد: اگر کسی منبری در مجد برود خیلی اثرش بیشتر است از منبری که در غیر مسجد برود.

فقط انسان است که قابل تربیت است. حیوانات قابل تربیت نیستند لذا خلقت انسان با موجودات مسخ شده فرق دارد شیری که بچه می‌خورد یک سوم آن شیر است دو سوم تربیت است.

علم لدنی است، اما تربیت لدنی نیست، خدا برای ما همه چیز را خلق کرده جز تربیت حتی برای انبیاء و اولیاء. تربیت تضمینی نیست خودمان باید زحمت بکشیم. عصمت موروثی نیست. علم انسان را بی‌هویت می‌کند اما تربیت بی‌هویتی ندارد. یعنی علم هر چه پیشرفت می‌کند آدمها بیکار می‌شوند وسایل می‌شوند جایگزین انسانها، انسانها حتی دارند از مدار خارج می‌شوند .

پس اتصال و مشافه که باشد. و محبت و احاطه که وجود داشته باشد خیلی مهم است .

چرا کسی نمی‌تواند با مادرش ازدواج کند؟ چون نمی‌تواند بر مادرش احاطه داشته باشد. در تربیت باید خیلی دقت کنیم که چیزی را کم نگذاریم مردم برای تعلیم می‌روند دانشگاه اما برای تربیت می‌آیند نزد ما آخوندها .

فرق بین علم و تربیت:

علم انسانها را بی‌هویت و بیکار کرده است. علم گروهی می‌شود اما تربیت تک تک. تربیت بستگی به خودمان دارد تا انسان نخواهد تربیت داده نمی‌شود ولی علم خودآگاه یا ناخودآگاه وارد ذهن انسان می‌شود. انسان در همه زمینه‌ها باید در مرحله اول تربیت را دارا باشد.

چرا امام حسین (ع) فریاد زد جوانان بنی هاشم بیایید؟ زیرا در روایت آمده است که برای پدر مکروه است در زیر تابوت فرزند خود قرار بگیرد. بحث در این بود که آخوندی برای هدایت جامعه است و هدف انسان هم کامروایی با تربیت است انسان هر کاری که خودش انجام می‌دهد می‌پسندد و نه کاری که دیگران انجام می‌دهند.

اگر بنا است تربیت کننده باشیم چه شرایطی باید داشته باشیم آیا با این وظیفه‌ای که داریم (تربیت کردن) آیا می‌توانیم وظیفه دیگری را انجام دهیم. متأسفانه کسانی که به حوزه علمیه می‌آیند برای کارهایی اجرایی و پست می‌آیند و این بزرگترین آسیبی هست که به شخص وارد می‌شود. برای طلبه تحریم‌هایی هست مانند لباس پوشیدن تا لباس نپوشیده‌اید خود را روحانی نخوانید. این لباس فرم است. در فتوای امام خمینی (ره) داریم: در جایی که روحانی باشد اگر غیر روحانی پیش نماز شود نماز باطل است. امام (ره) که متحجر نبودند. امام (ره) بالاخره دنیا را تکان داد. این فتوای امام (ره) بر می‌گردد به اینکه آخوندی یک روش زندگی است. در ادیان دیگر هم این محدودیت‌ها وجود دارد. مثل کشیشها که نباید ازدواج کنند.

آخوندی یک روش و یک سلک است فرقی نیست بین طلبه و طلبه. قدیم شهریه مجرد و معیل بود و رتبه علمی اثری نداشت.

یکی از آقایان سؤال کرد می‌توان کنار آخوندی شغل دیگری هم داشته باشیم؟ خیر چون مانند این می‌شود که کسی کتابی نوشته و روی آن بنویسد حجت الاسلام دکتر فلانی این بها به حجت الاسلامی نداده و به دکتر این بها داده است. شهید مفتاح (ره) و شهید بهشتی (ره) به گناه خود اعتراف کردند که لیاقت شهید شدن نصیب آنها شد (فرمودند اشتباه کردیم به دانشگاه رفتیم) اگر اهل طرح و برنامه باشیم همه کارهایمان درست است اگر روش زندگیمان آخوندی بشود وضع درست می‌شود ما باید این اصالت اسلامی خودمان را حفظ کنیم وگرنه چوبش را می‌خوریم آخوندی یک روش و مسلک است. به درس نیست. به ذوق نیست، به شوق نیست در حالی که به همه چیز است (کسی که ذوق دارد عالم خوبی است)

مسجد شناسی:

مسجد زادگاه آخوند است. آخوند در مسجد به دنیا می‌آید. امیرالمؤمنین (ع) است که در مسجد به دنیا آمد و در مسجد شهید شد.

پیامبر (ص) بیشتر عمرشان را در مسجدی سپری کردند قبر پیامبر و امام هم حکم مسجد را دارد. مسجد محل وصل انسان و خداست و بعد از خلق انسان اولین چیزی که درست شد مسجد است. هیچ قومی بدون مسجد نیست در همه ادیان هیچ قومی بدون معبد نیست انسان چون موجودی اجتماعی است نیاز به محل اجتماع دارد و در ادیان مسجد چنین جایگاهی دارد. خداوند زمین مساجد را معین کرده و تا قیامت هم زمین مسجد همین است. از روزی که همه چیز به هم می‌ریزد تا قیامت شود.

امام سجاد (ع) فرمودند: زمین مسجد سالم می‌ماند از حوادث قیامت تا شهادت دهند که چه کسانی در مسجد نماز می‌خواندند. امام سجاد (ع) خودشان در جای جای مسجد نماز می‌خواندند. مسجد برای اهل آسمان مانند ستارگان برای اهل زمین است.

مسجدی که ساخته می‌شود یا خون نبی یا خون وصی یا شهیدی آنجا ریخته شده. در تمام معارف آسمانی، نماز علی فرض مسجد قرار گرفته است.

آیا غسل بدون آب ممکن است؟ تیمم بدون خاک ممکن است. نماز بدون مسجد هم نمی‌شود.

عبادت دو گونه است: رسمی و غیر رسمی .

رسمی: نماز جماعت یا مسجد است .

غیر رسمی: در همه جا می‌شود لذا معمولاً در قرآن اسم صلاه با آنچه در ذهن ماست چیز دیگری است.

اقامه نماز غیر از ذکر است «اقم الصلوٰه لذكری»

یک عبادت عام داریم یک عبادت خاص.

در تمام ادیان الهی نماز در غیر مسجد باطل است فقط در اسلام در بعضی از حالات تجویز شده کسی در غیر مسجد نماز بخواند «سیر خورده»

حضور زن‌ها در اسلام بیشتر از مرد‌ها بوده. مؤمن در مسجد مانند ماهی در آب است. گرچه مسجد رفتن ریا هست ولی از آن ریاهایی است که منافق که اهل ریاست نمی‌تواند انجام دهد و نمی‌تواند بیاید مسجد. مسجد ضرار که در قرآن آمده اصطلاحی است و مسجد نشد اگر مسجد شده بود پیامبر نمی‌توانست خرابش کند. هر محل اجتماعی که مسجد نیست آنجا مسجد ضرار است.

قال رسول الله (ص): «كل بناء و بال علی صاحبه الا المسجد»

چرا وبال است برای صاحبش؟ وقف حبس کردن ملک است اما مسجد ساختن مثل عتق رقبه است.

در تمام روایات فضائل مسجد حرفی از نماز نیست معمولاً می‌گوییم مسجد محل نماز است ولی تمام احادیث نماز مربوط به مسجد است همه احادیث نماز واجب در مسجد است. نماز جماعت و فرادا در غیر مسجد هیچ فرقی ندارد نماز فرادا در مسجد اولی از نماز جماعت بیرون است و تمام امتیازات، فضائل در جماعت علی فرض مسجد است. یعنی اگر در غیر مسجد غیر آخوند پیش نماز شد نماز اشکال ندارد ولی اگر در مسجد پیش نماز شد نماز باطل است سقوط اذان و اقامه در مسجد است. تقیه در نماز، در مسجد است در غیر مسجد تقیه باطل است اگر با تقیه نماز بخواند باید نماز اعاده کند.

اگر کسی از ما پرسد مسجد کجاست؟ مسجد محل زیارت خداست «طوبی لمن تطهر فی بینه ثم زارنی فی البیت» روایت زیارت زیاد است. زیارت واجب است در همه ادیان و حج یعنی زیارت خانه خدا. زیارت مهمتر است یا ذکر؟ زیارت اولی است از عبادت و ذکر چون در وقت خاص و مکان خاص و شرایط خاص میسر است.

در نماز مسجد دو نماز ارزشمند است یکی نماز صبح و دیگری نماز مغرب و عشا. رفتن به مسجد مهم است نه ماندن در مسجد. بعضی‌ها می‌آیند در مسجد نه زندگی، نه زنی، نه بچه‌ای، و نه شغلی. این در روایات رد شده است.

کارکرد مسجد:

در رابطه با مسجد عمده کارکردش

- ۱- زیارت خانه خداست.
- ۲- رفیق بازی و دوست‌یابی
- ۳- اطلاع رسانی، که حدود ۵۳ فرق بین اطلاع رسانی مسجد و رسانه‌های مدرن امروزی داریم که امتیاز دارد مسجد بر دیگر وسائل (در مسجد اتاق سانسور نداریم، پیام دهنده و پیام گیرنده معلوم هستند، ما سراغ رسانه می‌رویم اما در مسجد رسانه‌های مدرن به سراغ ما می‌آیند. مسجد اخبارش سرنوشت ساز است، مسجد اخبارش پیام‌دار است)

از نظر لغوی تعابیر در مورد مسجد مختلف است :

کنیسه، کلیسا، معبد، دیر و غیره اینها همه معنایی دارد که معانی زشت در آن است. حدود ۲۴ اسم برای مکه داریم که همگی زیبا هستند. مسجد کلمه بسیار زیبایی است چون تنها کلمه‌ای است که برخلاف ادبیات خوانده می‌شود و از سجده گرفته شده است یعنی محل سر سائیدن به درگاه خداوند.

از خصوصیات سجده این است که تنها جایی که مستحب است در غیر نماز انجام گیرد سجده است.

فرق بین اسنان و ملک با شیطان سجده است لذا به مسجد، مسجد گفته شده است. در قرآن ۲۶ مسجد و مساجد داریم. اگر کسی معتاد به مسجد شد می تواند جنباً و حائضاً رد شود. کل قرآن علی فرض مسجد است لذا در روایات داریم کسی که قرآن را دوست دارد مسجد را هم دوست دارد.

هیچ جا مسجد از قرآن جدا نیست. در زیارت ائمه داریم «اشهد انک قد اقمّت الصلوّه» نماز خواندن مهم نیست نماز را باید بر پا داریم. نماز را باید احیاء کنیم هر کاری که بخواهیم انجام دهیم نماز دارد .

سؤال: از آداب نماز مسجد است یا از آداب مسجد نماز است؟ از آداب مسجد نماز است.

سیمای مسجد:

- ۱- مکان سیاحت و گردش مسجد است «سیاحه امتی لزوم المساجد»
- ۲- محل آشنایی با قرآن است «من یحب القرآن یحب المساجد»
- ۳- رصدخانه‌ای است که می شود دنیا و آخرت را در آن دید.
- ۴- مکان شنیدن بهترین سخن «حجّه بالغه»
- ۵- مکان عروج و فرود معنوی است.
- ۶- محل بهترین انسانها است «لا یأتی من کل قبیله الا وافدهم»
- ۷- مکان ترویج همه دین «احکام، عقاید، اخلاق»
- ۸- محل انتخاب بهترین دوست
- ۹- محل برابری و برادری فقیر و غنی، عالم و جاهل کنار هم می ایستند.
- ۱۰- محل تأمین سلامت عبادت
- ۱۱- محل استعانت در عبادت
- ۱۲- محل برطرف شدن اندوه و ناراحتی ها
- ۱۳- محل سرور و آرامش

نکته: «من اعتاد الى المسجد فاشهد له بكل خير» و کسی که به مسجد نمی آید «من لم يعتاد الى المسجد فقل له لا اعرفه» در رابطه با سیمای مسجد و خصوصیات مسجد ۸۰٪ کارهایی که انجام می دهیم یا بدعت است یا تحریم.

کارهایی که ما باید در مسجد انجام بدهیم و کمتر انجام می دهیم عبارتند از:

اول: سکوت و تفکر. خاصیت ورد و ذکر در آهسته بودنش است. سنی ها می گویند اگر بغل دستی ات شنید ذکرهای نماز را چه در رکوع و چه در سجود نماز باطل می شود .

اضافه کردن و کم کردن در عبادتهای منصوص اشکال دارد. «و عجل فرجه» که بعد از صلوات می خوانیم اشکال دارد.

ویژگی های شخصی که به مسجد می رود:

- ۱- رفتنش جزء شهادت است.
- ۲- با پیامبران همنشین است .
- ۳- از شر وسوسه شیطان به دور است.
- بعضی جاها شیطان فعال است مثل بین الطلوعین. سحر ماه رمضان، در احرام بعضی جاها شیطان نمی تواند فعال باشد یکی ماه رمضان. در مسجد دست شیطان بسته است.
- ۴- از آلوده شدن به گناه برکنار می ماند.
- ۵- شاهی برای برقراری نماز پیدا می کند (ملائکه و خود مسجد)
- ۶- از هم و غم نجات پیدا می کند.
- ۷- دعای مسجدی را خداوند مستجاب می کند.
- ۸- کسی که می آید مسجد از غیبت و تهمت به دور است و کسی که نمی آید مسجد در معرض تهمت و غیبت است.
- فتوی امام (ره) این است که با پول خمس نمی شود مسجد ساخت چون مسجد از ضروریات زندگی است پیامبر (ص) در مدینه ابتدا مسجد ساخت نه خانه.
- ۹- مسجد تنها معبدی است که وجود معبود در آن حرام است هر چه شبهه معبود داشته باشد در مسجد حرام است.

۱۰- تا زمانی که در مسجد نشسته‌ای گناهانت پاک می‌شود.

۱۱- در قیامت شفاعت می‌کند بدون حساب هم وارد بهشت می‌کند .

مسجد حدود چهل پنجاه خصوصیت ضد و نقیض دارد:

- ۱- جایی نداریم در دنیا که بزرگی و کوچکی آن یکی باشد جز مسجد
- ۲- هم موضوعیت دارد هم طریقت. معابد ادیان دیگر فقط موضوعیت دارد.
- ۳- هم با ساختمانش مهم است هم بی‌ساختمان. هم سقف‌دار هم بی‌سقف.
- ۴- هم وقت سرور مسجد می‌رویم هم وقت ناراحتی
- ۵- هم بناست هم مبنای فکری
- ۶- هم خلوتش معنی دارد هم شلوغش
- ۷- نماز هم فرادایش در آن ارزش دارد هم جماعتش
- ۸- هم ساکت است هم شاکلی
- ۹- هم واجب عینی دارد هم واجب کفایی
- ۱۰- هم ساده است هم مزین
- ۱۱- هم طاهر است هم مطهر
- ۱۲- هم عاشق است و هم معشوق یعنی مسجد عاشق کسانی است که می‌آیند در آن و معشوق انبیاست.
- ۱۳- هم قتلگاه است هم زادگاه
- ۱۴- هم محل پرواز است هم محل فرود
- ۱۵- هم پالایشگاه است هم آرامگاه

یکی از چیزهایی که در مسجد هست کیفیت در کمیت است و کمیت در کیفیت. مسجد هر چه تعداد افرادش بیشتر باشد کیفیتش بالا می‌رود.

ویژگیهایی که در مسجد هست اما در دیگر معابد نیست:

یک سری عبادتهایی داریم که می‌گوییم ثواب مضاعف دارد مثل شب قدر، شب عرفه، نیمه شعبان، نیمه رجب این ثوابها برای شیعیان است برای غیر شیعه شب قدر و عرفه ارزشی ندارد.

- ۱- در مسجد حق ویژگی وجود ندارد کسی حق ندارد برای خود و برای کسی جا بگیرد.
- ۲- فخر فروشی در مسجد و تمیز در مسجد مشکل ولی در عدالت و تقوا مشکلی ندارد. پیامبر نهی کرد کسی در مسجد خودش را برتر از دیگران بداند.
- ۳- در آداب مسجد است کسی که وارد می‌شود جلو پایش بلند نشوید در مسجد امتیاز و تفاخر ممنوع است.
- ۴- مسجد ولایت و تولیت ندارد. صاحبان مسجد همه مؤمنین هستند. متولی مسجد حاکم اسلامی است یا ولی فقیه.
- ۵- مسجد چون مرکز اجتماع است مسأله ترانزیت و آداب نشستن و برخاستن و غیره در آن است.
- ۶- اگر مسجد نجس شد هر کسی نماز خواند نمازش باطل است در رابطه با نظافت خیلی مهم است نظافت و طهارت مسجد دو تاست.
- ۷- آداب وضو را انجام دهد مزمره کند استنشاق کند. در آداب رفت و آمد مستحب است مردها دیرتر از زنها از مسجد خارج شوند. زنها در مسجد خود را آرایش کنند و مویشان را شانه کنند.

«عن الصلاة تنهى عن الفحشاء والمنكر»

مسجد جامع:

در تعبیر مسجد جامع ۱۵۰ احتمال وجود دارد :

- ۱- مسجدی که پیامبر (ص) یا امام (ع) در آن نماز خوانده باشند یا دستور ساختنش را داده و یا توجه به آنجا داشته باشد.
- ۲- مسجد بزرگ شهر
- ۳- جایی که سه وعده نماز در آنجا خوانده شود.
- ۴- جایی که انواع علوم در آنجا تدریس شود.
- ۵- مسجدی که علمای متعددی در آن نماز خوانده‌اند.
- ۶- مسجدی که همیشه درس باز باشد.

۷- مسجدی که جامع خدمات باشد کاروانسرا دارد حمام و....

۸- مسجدی که جمعیت زیادتری داشته باشد.

۹- مسجدی که قدیمی تر باشد.

۱۰- مسجدی که سرنوشت ساز است.

۱۱- مسجدی که بیشتر مردم در آن حضور داشته باشند.

۱۲- مسجدی که اقشار مختلف در آن نماز می خوانند.

۱۳- مسجدی که زنها بیشتر می توانند بیایند (از نظر اهل تسنن)

۱۴- مسجدی که نماز جمعه در آن خوانده شود.

ویژگی مسجد و کارکردهای آن:

۱- امنیت: «و من دخله کان آمناً» اگر کسی گناهی کرد و آمد به مسجد نمی شود تعقیبش کرد و در مسجد الحرام اگر مجرمی خیانتی کرد نمی شود او را تعقیب کرد باید بگذارند گرسنه و تشنه شود بیاید بیرون.

آوردن شمشیر برهنه در مسجد کراهت دارد، دفن میت کراهت دارد، صدای ناهنجار، اعلام آمدن مرض، پاک کردن اسلحه، خبر گمشده، مجلس ختم، حد جاری کردن هر چند که عبادت است کراهت دارد. صلاح در مسجد خواندن حرام است، نماز میت در مسجد خواندن حرام است، خبر مرگ دادن حرام است، خبر شهادت دادن در مسجد اشکال ندارد.

در مساجد صدر اسلام جلوی مسجد یک پیشخوان درست می کردند برای شستن پا معمولاً در زمان ائمه رهبه درست می کردند.

الف) امنیت اجتماعی در مسجد: در جامعه ای که افراد آن به مسجد می روند گناه کمتر است.

ب) امنیت سیاسی در مسجد: کسی که به مسجد می آید منافق نیست.

پ) امنیت اقتصادی در مسجد: در روایات نسبت به مسجد از نظر اقتصادی توجهاتی شده است.

۲- کسی که بدون عینک به کعبه نگاه کند دیگر فقیر نمی شود.

۳- نشستن در مسجد بهتر از نشستن در بهشت است.

۴- از بلا و مصیبت نجات پیدا می‌کند.

۵- در مسائل اقتصادی کسانی که به مسجد می‌آیند آسیب نمی‌بینند.

۶- نشستن بعد از نماز صبح در مسجد از هر تجارتی بهتر است.

در مسائل کلان اقتصادی در اقتصاد جامعه دو چیز مهم است: اعتماد و تعاون که در بحثهای اقتصادی که متأسفانه سیستم اروپایی همه چیز را از بین برده دارد. اعتماد کردن به مردم، معتمد بودن به مردم همه چیز را درست می‌کند.

اعتماد و تعاون دو بازوی اقتصاد کشور است.

مسجد محل اعتماد و تعاون است که هیچ جای دیگری این دو به وجود نمی‌آید مگر در مسجد.

از نظر اقتصادی دو چیز دیگر است که از نظر روانی آسیب جامعه را زیاد می‌کند.

۱- تفقر یعنی احساس فقر کردن. بیشتر کسانی که می‌میرند از ترس است. احساس فقر بدترین چیزی است که در طلبه‌ها وجود دارد.

۲- تغنی: تمام ساختمانها همه بر اساس تغنی است. احساس پولداری و ثروتمندی است.

همه جا شلوغی مشتمز کننده است جز در مسجد.

لاترین و بی‌مبالترین افراد جامعه وقتی فرزندشان می‌خواهد برود سینما یا خیابان می‌گویند سینما چه فیلمی دارد؟ با چه کسی می‌روی؟ اما اگر بگویند می‌خواهم بروم مسجد دیگر چیزی نمی‌پرسند. امنیت خانواده را در پی دارد.

ت) امنیت فرهنگی در مسجد: از نظر فرهنگی چون در مسجد خبرهای ناگوار داده نمی‌شود دان خبر سرور آور ثواب دارد. بزرگترین گناه ترویج گناه است. ترویج فحشه بدتر از انجام فحشه است.

ج) امنیت علمی در مسجد: دانستن همه چیز در مسجد جایز نیست. آیت الله خویی (ره) اسم عورتین را فحش می‌دانستند.

د) امنیت قضایی در مسجد: بر کسی که به مسجد پناه می‌آورد نمی‌توان حد جاری کرد.

مدیریت مسجد:

یکی از خصوصیات ویژه مسجد معماری آن است تمام کشورهای اسلامی سبیلشان مسجد است وقتی که می‌خواهند خودنمایی کنند با مسجد خودنمایی می‌کنند جمهوری اسلامی ایران تا ۵۰ سال پیش متنوع‌ترین معماری‌ها را در مسجد داشته است.

حکومت عثمانی مساجد آن همه یک سانند تمام گنبد‌های مساجد ترکیه مانند گنبد حرم پیامبر (ص) است.

چون که آب و هوای هر جای ایران متفاوت است مساجد را به گونه‌های مختلف می‌ساختند همچنین مساجد ایران از سلیقه‌های مختلف گرفته شده که اکثراً از زردتشتی‌ها گرفته شده است. مثل مسجد گوهرشاد که همه آنها چهار گوشه‌ای است.

تنها ساختمانی که کاربردش عوض نمی‌شود مسجد است تمام مدارس را عوض کردند. کاروانسراها، هتل شد، آب انبارها همگی عوض شدند اما مساجد قدیمی با مساجد جدید فرقی ندارد. مسجد، ماهوی‌اش هیچ چیزی از آن عوض نشده. از علائم مساجد شیعه این است که قبله‌های آن متغیر است. چون آنها که در این علوم کار می‌کنند اختلاف نظر در آنها است. زیبایی فقه ما در این است که می‌شود تا ۴۵ درجه جهت قبله را عوض کرد و باز هم از زیبایی‌های فقه ما این است که قبله مردم همان کعبه است.

کاربرد مسجد هیچ وقت عوض نمی‌شود مثلاً قبلاً در آن نماز می‌خواندند الآن هم نماز می‌خوانند.

و حدیث فوق به همین دلیل است «کل بناء و بال علی صاحبه الا المسجد»

انسانی که می‌خواهد مسجد بسازد اختیار دارد که موقوفات را هر کجا که بخواهد قرار دهد هر کسی پلی بسازد ممکن است طریق آن عوض شود ولی در مسجد چنین نیست کسی که می‌سازد مسئول است. حمامهای قدیمی که کسی از آنها استفاده نمی‌کند می‌گویند مدرسه‌اش کنید. غسالخانه‌اش کنید اما مسجد دو هزار سال هم که بگذرد باز هم مسجد است و تغییری نمی‌کند. مسجد باغ است و باعث باغ است.

کسی که مسجدی بسیار کوچک بسازد خدا برای او باغی در بهشت می‌سازد. «المساجد روضة من ریاض الجنة» «المساجد روضة للمتقين»

ساخت و ساز مسجد محدودیت ندارد دکان نانوايي می‌گویند ۵۰ متر بیشتر نمی‌توان ساخت اما مسجد هیچ محدودیتی ندارد. در بعضی کوچه‌های قدیمی چندین مسجد وجود دارد.

در نماز جمعه محدودیت داریم اما در نماز جماعت محدودیت نداریم. مسجد محل کنفرانسی است که در تمام دنیا شعبه دارد که همه به هم مرتبت‌اند. و هیچ کدام به هم متصل نیستند و خرج‌هایشان مثل هم نیست هیچ کدام از مساجد تابع یکدیگر نیستند لذا ما کشورهایی داریم مانند اندونزی که نصف ایران هستند اما ۶۵۰ هزار مسجد دارند. بنگلادش فقیرترین کشور دنیاست که ۱۲۰ هزار مسجد دارد.

به خاطر کم کاری آخوندها در جمهوری اسلامی یک یازدهم اندونزی مسجد داریم که از این مقدار یک یازدهم آن فعال است. کمترین مسجد را ویتنام دارد. مسجد ارزاترین ساختمانها را دارد. کم استحکامترین ساختمانها مسجد است. پر استفادهترین ساختمانها نیز مسجد است. تنها موردی که زکات دهنده می تواند از آن استفاده کند مسجد است. محدودیت مصرف ندارد. یکی از مصادیق «جاهدوا بااموالهم و انفسهم» یکی از مصادیق «کمئل سبع سنابل» و «و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون» مسجد سازی هم عبادت است هم کمک کردن به عابد است و هم خدمت به معبود.

عناوین و صفات مسجد:

۱- جایی برای روحانیون است از شعائر تربیت است ۲- تفرجگاه ۳- وعده گاه ۴- عیدگاه ۵- آسایشگاه ۶- آرامگاه است ۷- استراحتگاه است برای جانیان چون در مسجد دیپلماسی وجود ندارد. ۸- بهترین مکان برای ملاقاتها ۹- جایی که پیغمبر (ص) یا امام (ع) به عنوان مسکن استفاده می کرده ۱۰- جایی که شهید شده اند.

قبور آنها و جایی که به آنجا عنایت داشته حکم مسجد دارد لذا جنب و حائض نمی تواند برود آنجا. حد قبور ائمه و انبیاء چقدر است؟ حدش حریشان است حالا هر چقدر باشد یک متر یا صد متر. حرم امامزاده ها را به حرم ائمه نمی شود منصوب کرد. حرم امامزاده ها مسجد حساب نمی شود. بعضی از علما بالای قبور ائمه مسجد ساخته اند به عنوان مسجد بالاسر و نماز خواندن در این مسجد ثوابش زیاد است بعضی وقتها زماناً گاهی مسجد می شود مثل عرفات.

سنى ها مى گویند: اگر در مسجد کوچکی تا ده کیلومتری در آنجا نماز بخوانند و صفوف زیاد باشد در این نماز آنجا مسجد می شود. این مطلب در فتوهای ما نیست.

بعضی وقتها مساجد فضاهایی هستند. مانند مسجد کجاوه و یا مسجد در کشتی، مسجد در هواپیما، در قطار و آپارتمان و الان بهترین راه برای ساخت مسجد، ساخت مساجد فضایی است. مسجد را چه کسانی آباد می کنند؟

آدم ترسو نمی تواند عامر مسجد باشد عالم باید مسجد را آباد کند عالم شجاع. عمران مسجد با علما است. تاریخی آن این است که مساجد بزرگ را انبیاء و علماء ساخته اند یعنی کارشان ساختن مسجد بود. سکوت در مسجد عمران است.

طهارت و نظافت مسجد عمران است

ساختمان در مسجد عمران است

در اعمال مسجد:

اول: حضور

دوم: سکوت

سوم: نماز جماعت

در رابطه با نماز جماعت:

در مسجد که اسمش معبد است و محل عبادت است بعضی عبادتها را نمی‌شود در مسجد انجام داد در مسجد قربانی نمی‌شود کرد و حد نمی‌توان جاری نمود .

غیر عبادتها را می‌شود در مسجد انجام داد قرآن خرید و فروش را از هم جدا کرده بیع و تجارت را جدا کرده همه ما بایع هستیم ولی تاجر نیستیم. بیع در مسجد مشکلی ندارد ولی تجارت مشکل دارد و جایز نیست. در مسجد نباید بوی مشمئز کننده بیاید. نماز را باید به وقت خواند در عروه داریم که چند جا کراهت دارد نماز را اول وقت خواند، چند جا حرام است. دوازده جا کراهت دارد .

عبادت در بعضی موارد دوا است فرق است بین دوا و غذا. نماز غذاست بعضی از دعاها دواست و بعضی از ذکرها شفاست.

در رابطه با دعا و ذکر بحث‌های بسیار زیادی داریم به طوری که حتی زنان و مردان لا ابالی الان اهل ذکر شده‌اند و دعا نویسان چه زن و چه مرد در جامعه زیاد شده‌اند معجزه می‌کنند و فال می‌گیرند و شفا می‌دهند و دعا می‌نویسند چرا؟ چون ما آخوندها بلد نیستیم. یکی از پیشرفتهای ائمه در پیش‌برد اهدافشان مسئله دعا بوده خود دعا و شخص دعا کن نمی‌تواند مؤثر نباشد به یک جمله اشاره می‌شود علت اینکه مرحوم شیخ عباس (ره) کتابش تالی تلو قرآن شده همین است.

اگر دعای کامل را بردارید و در کتاب دیگری چاپ کنید فایده‌ای ندارد. باید کلیات مفاتیح را بردارید و بخوانید. مرحوم شیخ عباس (ره) همه این دعاها را از کتابهای دیگر جمع کرده ولی اثر دعا نویس کلیات را احاطه کرده .

۸۰٪ از خانمهای جلسه‌ای فعلی مطلقه هستند یا خانه مانده هستند یا شوهرشان معتاد است می‌خواهد شوهرداری یاد زن من و شما بدهد و همچنین آخوندی که دستش از همه جا کوتاه شده است حوزه علمیه خواهران می‌زند. در بررسی‌ها معلوم شده حوزه خواهران هنوز میوه‌ای نداده است.

مردم اصلاً از ما علم نمی‌خواهند. علت اینکه نام امام علی (ع) در قرآن نیست ولی رسم اوصافش هست به خاطر این است که رسم بهتر از اسم است، عمل بهتر از گفتن است. در فن دعا نویسی، ۸۰٪ مرضها روانی است با دعا خوب می‌شود الان دکترها خوب که خسته‌ات کردند بعد از آزمایشها، داروها و... می‌گویند مال اعصاب است. «الا بذكر الله تطمئن القلوب» کلمه الله قلب آدم را آرام می‌کند. «نه یا الله نه الله اکبر» آیت الله بهاء الدینی (ره) آمدند خدمتش گفتند: برای مریضمان دعا بخوان آقا قندی را برداشت و روی آن بسم الله الرحمن الرحیم خواند، قند را به آن طرف داد. گفت: آقا دعا بخوان آیت الله بهاء الدینی (ره) قند را از او پس گرفت و به او نداد.

امام (ره) کلمه بسم الله الرحمن الرحیم را زیاد می‌گفتند.

در دعا نویسی رموزی هست بزرگان می‌فرمودند: کسی سورة قل هو الله احد را بدون دیدن نمی‌تواند بنویسد. وقت دعا، حالت دعا، با چه نوشته می‌شود و چه نوشته شود، با چه جوهری بنویسد اینکه می‌گویند با آب زعفران بنویس و غیره. کیفیت استفاده این دعا با آن دعا خیلی فرق می‌کند.

ما با بیان می‌توانیم سحر کنیم. سحر الهی نه سحر جادویی. بعضی روضه خوانها شبه تضمینی می‌آیند شفا می‌دهند با روضه خواندن.

رمز موفقیت مرحوم کوثری مداح امام (ره): کشیدن تربیت سید الشهداء به لبها بدون اینکه کسی بداند و بوسیدن منبر بود. وقتی که روضه می‌خواند بدون مقدمه می‌خواند قبل از اینکه روضه بخواند خودش برای خودش می‌خواند.

فتوای علماء با این فرهنگ است: اگر کسی نماز خواند بعد از حمد نیت سوره توحید داشت سوره دیگری خواند نمازش اشکال دارد. اگر حمد را به نیت تکرار بخوانیم نماز مشکل دارد. هر کس امام زمان (عج) را ببیند باید بگوید: «الله اکبر لا حول و لا قوة الا بالله» توجه به کلام عربیت کلام در دعا خیلی تأثیر دارد اینکه اسم اعظم در دعای جوشن کبیر است از بی‌هنری ماست که پیدایش نکرده‌ایم نه اینکه گم شده باشد.

سعی کنید طوری سخنرانی کنید، طوری دعا کنید، طوری نماز بخوانید که خودتان گرفتارید.

کمیل ۳۵ سال آمد دنبال امیرالمؤمنین (ع) برای آموزش دعای کمیل.

امیرالمؤمنین (ع) در جایی خاص به ابن عباس فرمود: کفش وصله زدن از امارت بر شما نزد من بهتر است؟

هر درسی بی‌وضو می‌روید ننشینید، خاصیتی ندارد می‌شوید مثل عمر «لعنه الله علیه»

استاد هر کسی که باشد احترامش کنید این رمز موفقیت است. آخوندهای موفق کسانی هستند که عنایت به آنها شود. آنهایی که به پست و مقامهای کلان می‌رسند یک کد ریز دارند و آن تقوی در شهوت است علت سلطنت یوسف داستان زلیخا بود اگر با زلیخا گلاویز شده بود به سلطنت نمی‌رسید.

در موارد مختلف در رابطه با زن باید کارشناسی بشود:

خلقت زن تعدادش بیش از مرد است اگر زن و مرد تعدادشان اندازه هم می‌بود منقرض می‌شدند تعداد حیوانات ماده بیشتر از حیوانات نر است معمولاً نرها درشت‌ترند و ماده‌ها کوچک‌ترند لکن عمر ماده‌ها بیش از نرهاست چه درخت، چه حیوان چه آدم.

آن کشورهای که می‌گفتند دو بچه بیشتر نیاورید تعدادشان کمتر می‌شود.

زنها کمتر از مردها مرض می‌گیرند، کمتر زنها سگته می‌کنند. ایست قلبی و مغز، ایدز زنها کمتر است در مرضها زنها مقاومترند. مرضهای مشترک زن و مرد مثل کیسه صفرا وقتی که عمل جراحی می‌کنند مدت نقاهت زنها نصف مردهاست. مدت جوانیشان بیش از مردهاست. چون نه ساله خانم می‌شوند، پیری مردها زود رس‌تر از زنهاست. برخلاف حیوانات که نرشان قشنگ است، ماده‌شان قشنگ است از نظر تربیتی زن مؤثر است چه مادر باشد چه همسر بیشترین کسانی که به بهشت می‌روند به خاطر زنهاست و بیشترین مردهایی که به جهنم می‌روند از زنهایشان است. زنها الگو هستند ولی مردها الگو نیستند (الگوی ائمه اطهار حضرت زهرا (س) است) پیغمبرها هر کدام که زن با آنها بود موفق بودند ولی اگر نبود با آنها موفق نبودند فرق امام حسن (ع) و امام حسین (ع) در جعده و رباب است. یک دختر و زن می‌تواند هم مادر باشد و هم پدر گرچه زنها ناقص العقلند ولی حافظه‌شان زیاد است.

امیرالمؤمنین (ع) می‌فرمایند: عقل زن ناقص است در تاریخ موارد زیادی است که زنها خودشان را به هلاکت انداختند با علم به اینکه فایده‌ای ندارد و بچه‌اش می‌افتد در دریا خودش هم نمی‌تواند شنا کند هم خودش غرق می‌شود هم بچه‌اش.

تفاوت سنی بین مردها و زنها حدود ۴ سال عمر زنها بیشتر است. زنها شغل نمی‌توانند داشته باشند شغلی که برای زنها تجویز شده ریسندگی و بافندگی است. زنها در سکوت نمی‌توانند باشند در اطلاع رسانی فعالند. پیامبرانی که موفق بوده‌اند به خاطر زنهایشان بوده. زنها به هم نمی‌توانند رحم کنند. قاضی هم نمی‌تواند بشوند و بعضی از قسمتها فعالیتشان دو چندان است. کار برای زنها خیلی مشکل است. بارکشی برای زنها خیلی مشکل است از نظر عبادت حق تعرض به خدا ندارند، زن باید با کمال باشند نه با کلاس. خرج خانه را دست خودش بدهید بگو اختیار با تو. النساء نواقص العقول چند معنا دارد: عقل آدم را می‌زدند و می‌برند. هنر و جربزه زنها در زبانشان است. در زبان خیلی فعالند. در رابطه با تصمیماتی که

می‌گیرند شیطان در مقابلشان کم می‌آورد. زیبایی زن به زبان است. زنان با جمال و کمال در زبانشان معین می‌شود. زنها حافظه عجیب و غریبی دارند. تاریخ، حساب و ریاضیاتشان خوب است در مسائل سیاسی از مردها جلوترند لذا حضرت زینب (س) پیام را راحت‌تر و رساتر از امام حسین (ع) رساند.

زن و مسجد:

بیشترین نذرها و موقوفات مال زن‌هاست مسجدها اکثراً از پول زن‌هاست. برای زلزله و سیل زنها جلوترند. زنها در مسجد می‌مانند ولی مردها می‌آیند و می‌روند مانند حضرت مریم (س) که در مسجد زندگی می‌کرد. مرد خادم زن است (مریم (س) عبادت می‌کرد و حضرت زکریا (ع) برای او غذا می‌آورد) عبادت زن در اطاعت از شوهر است زن به کافر نمی‌شود داد زن به معتاد نباید داد. زن فرعون خلاف فرعون مخالف امر فرعون عمل نمی‌کرد. اگر زنها اطاعت از شوهر نکنند زندگی از بین می‌رود.

در رابطه با خوردنی‌ها زن و مرد با هم فرق دارند در خوابیدن زن و مرد با هم فرق دارند. زن مجاز به زینت است اما مرد نیست. نتیجه می‌گیریم که مسجد جای زینت است و زنها مزین هستند و لازمه‌اش این است که زنها حضور بیشتری در مسجد داشته باشند. در عبادت هم حالت روانی آنها منظم نیست زنها غیر منظم می‌روند مسجد ولی مردها منظم می‌روند از نظر ازدواج رابطه زن و مرد این است که زن حالت انس دارد و متأسفانه این سبب در ایران دارد کوبیده می‌شود در صدر اسلام حتی در جامعه‌های غیر مسلمان زن حالت انسش فقط با شوهرش می‌بود. باید همه از زن ناراضی باشند جز خدا و شوهرش. زن باید بخیل باشد در اموال شوهر ولی مرد نباید بخیل باشد. زن باید به شوهرش انس داشته باشد چون انس به غیر شوهر هرزگی می‌آورد و حتی پدر، که وابستگی با مادرها ارتباط خاصی است. بدترین شکنجه برای زن بی‌اعتنایی شوهر نسبت به اوست. زنان هم ارثیه دارند هم مهریه.

بهترین راه تربیت که در کارهای جدید پیدا می‌شود اردوهای است که انجام می‌شود. ۹۹٪ امتیاز دارد و یک آسیب کوچک و آن این است که می‌توانی غیر خانه پدرت زندگی کنی (در اردوها پسر و دختر).

پیامبر اکرم (ص) و امیرالمؤمنین (ع) بی‌زن مسافرت نکردند. امام حسین (ع) زن و بچه‌اش را برد کربلا. پیامبر (ص) در اعتکاف با همسرشان معتکف شدند. پیامبر به رفقای حضرت خدیجه (س) احترام می‌گذاشت. در ساخت مسجدالنبی زنها اعتراض کردند که چرا ما در ساخت مسجد شریک نیستیم. پیامبر (ص) فرمودند: زنها شب سنگ بیاورند و مردها روزها کار کنند. پیامبر (ص) نماز صبح را زودتر می‌خواندند تا هوا روشن نشده زنها به خانه‌هایشان برسند. فلسفه باب النساء: ابن عمر نقل می‌کند که پیشنهاد شد این در را مخصوص زنها بگذارند پیامبر هم قبول کرد و این مورد بیانگر این است که تعداد زنها زیاد بوده که در مخصوص برایشان گذاشتند. وقتی که در مسجد جا تنگ می‌شد پیامبر (ص) هرگز به

زنهارا نمى گفت كه زنهارا به مسجد نيايند. پيامبر (ص) وقتى از نماز صبح خلاص مى شد مى آمد بالاى سر زنهارا و براى آنها موعظه مى كرد و گاهى به سؤالات آنها پاسخ مى داد، گاهى زنهارا در محراب پيامبر (ص) مى آمدند و از حضرت سؤال مى كردند.

يك وقتى پيامبر (ص) نماز مى خواندند يك مرتبه نماز را سريع خواندند اصحاب گفتند چه شد پيامبر (ص) فرمود مگر صدائى گريه بچه را نشنيدى، صدائى گريه بچه مادر را اذيت مى كند.

وقتى كسى براى خدا شد تا آنجاى كه خدا هست، خداوند مى فرمايد: براى ما زمين و آسمان كوچك و بزرگ مهم است ولى براى خدا مهم نيست. البته نماز با نماز فرق مى كند. نمازى كه براى درد دل مى خوانيم با نمازى كه براى درد سر مى خوانيم خيلى فرق مى كند.

معاف نشدن زنى كه لباسش سوراخ سوراخ بود از آمدن به مسجد پيامبر (ص) فرمودند: شب بيايد .

عائشه حديثى جعلى دارد كه مى گويد اگر پيامبر (ص) زنده بود زنهارا از مسجد منع مى كرد. در حالى كه حضرت زهرا (س) و حضرت زينب (س) در مسجد بودند.

پيامبر (ص) به زنهارا نگفت اجازه بگيريد ولى به مردان گفت اجازه بدهيد زنهارا به مسجد بيايند.

يكى ديگر اعتكاف است. هنوز كسانى هستند كه فكر مى كنند در خانه نشستن اعتكاف است. در اديانهاى ديگر اعتكاف چهل روز بوده است. چرا اعتكاف در مسجد است؟ چون بيش از سه روز است هر جا كه معتكف شويم لازمه اش اين است كه حداقل ۳ روز به مسجد نرويم هر كارى كه باعث شود كه به مسجد نرويم آن كار باطل است. اگرچه درس خارج باشد. عمر (لعه الله عليه) كه خانه امام على (ع) را آتش زد به خاطر آن بود كه پيامبر (ص) دستور داده بودند كسى كه سه روز مسجد نيامد خانه اش را آتش بزنند.

چرا بايد اعتكاف در مسجد جامع باشد؟

اسلام خواسته برنامه انزوا را به هم بزند ما در قانون اسلام هيچ چيز در مورد زندان نداريم فقط در مورد زن هرزه كه بايد زندانى شود اگر در مسجد يا شبستان جايى درست كند براى اعتكاف، اعتكاف در آنجا باطل است اسلام به اجتماعى زيستن خيلى اهميت داده است .

شيطان دنبال آدم تك مى رود چنانكه گرگ دنبال گوسفند تك است انسان كه تنها شود اگر شيطان هم كارى نتواند كند انسان را مى ترساند. در اثر تنهائى وسواس سراغ انسان مى آيد.

مسجد جامع محصور نيست. كسى كه در مسجد تك مى ايستد از نظر ما يهودى است و از نظر اهل تسنن مى گويند باطل است .

روایاتی داریم که می‌گویند «المسجد المراه بیتها» اگر این روایات درست باشد که بهتر است زن در خانه بماند. از این روایت جواب می‌دهیم که مگر مسجد فقط برای نماز خواندن است. در روایات هست که زنها نماز را در خانه بخوانند بهتر است. آیت الله مکارم (ره) می‌فرمایند: مسجد رفتن زن واجب است از باب مقدمه واجب.

در استفتائات امام خمینی (ره) داریم که حضور زن در مسجد کراهت ندارد بلکه در بعضی موارد مطلوب است.

حدود ۱۷ روایات پیدا شده که نماز خواندن زن در مسجد را منع می‌کند. اگر مسجد نیاید از مسائل سیاسی که اهل مسائل است عقب می‌ماند هیچ وقت به شنیدنی‌ها اکتفا نکنید هیچ وقت به نوشتنی‌ها اکتفا نکنید در مسجد دیدنی و نشان دادنی با هم است. اکثر طلبه‌هایی که به تبلیغ می‌روند به آنها می‌گویند اگر همه آخوندها مثل تو باشند ما قبولشان داریم.

آخوندهای حج هر کدام ۱۸۰ درجه اختلاف سلیقه دارند.

بین روایات منع و آنچه عرض شد. اگر گفتیم: «مسجد المراه بیتها» آداب حضور در مسجد را چه کنیم، در این روایات روایت معتبر نداریم و یکی از آن معتبر است که سند ندارد. اگر گفتیم این روایات درست است مسجد اطلاق دارد پس چرا در مسجد الحرام و مسجد النبی نماز می‌خواندند. سنی‌ها هم که مخالف حضور زن در مسجد هستند بدون دلیل مسجد النبی و مسجد الحرام را جدا کردند.

توجیهات روایات درباره حضور زن در مسجد:

اگر زن از خانه خارج نشود این روایت روایت تقدیس است نه روایت مفهوم، قداست خانه را می‌خواهد بگوید یعنی خانه‌داری زن مسجد است.

شاید جمله «مسجد المراه بیتها» برای نماز فرادا باشد یا مستحب در حالی که بهتر این است که برای نماز جماعت به مسجد بروند.

شاید جمله «مسجد المراه بیتها» برای این است که شوهرش لجبازی می‌کند و او را تهدید می‌نماید به رفتن به مسجد.

شاید این روایات برای کسانی بود که لباس نداشتند برای بیرون آمدن از منزل.

شاید برای زنانی باشد که مریض دارند.

شاید برای زنانی باشد که بچه زیاد دارند.

شاید برای زنان حامله‌ای است که طاقت راه رفتن به مسجد ندارند.

گاهی حسن التعلیل این است که در جهاد شرکت کند. اگر مادر علی اصغر (ع) در جنگ نبود امام حسین (ع) هم روحیه نداشت.

هند جگر خوار در جنگ احد آمده بود برای روحیه دادن

برای زن افضل اعمال نسبت به شوهرش راست گفتن است.

باید بررسی شود که چه کسی این روایات را درست کرده .

زنان عبادتشان بیشتر است، در نشر احکام و اطلاع رسانی قوی‌ترند، فرصت بیشتری دارند. حافظه بیشتری دارند، در آمدن مردان و فرزندان به مسجد نقش مهمی دارند زنان مربی جامعه هستند باید به مسجد بیشتر رجوع کنند.

توصیه‌هایی که درباره زنان در مسجد می‌شود:

- ۱- جای زنان بهتر از مردها باشد.
 - ۲- منبرها را جایی بگذارند که زنها ببینند.
 - ۳- در مجلس روضه و عزاداری اولویت با زنهاست چون مجوز دارند که در مجالس امام حسین (ع) نوحه بخوانند و گریه کنند.
 - ۴- مشاور از زنها داشته باشید.
- بیشترین مفاسد اجتماعی از راه زنان است. بیشترین هجومهای سیاسی از طریق زنان است احکام را اگر به زنها بگویید به مردها می‌گویند.

آداب مسجد برای زنان:

- ۱- عطر نزنند مگر در مسجد
- ۲- خود را زینت نکنند مگر در مسجد
- ۳- در رفتن به مسجد آرایش نکنند (تبرج) و با ناز راه نروند.
- ۴- به نامحرم نگاه نکنند.
- ۵- وجه و کفین در نماز جایز است ولی در حج باطل است.

- ۶- در رکوع زیاد خم نشوند.
- ۷- در جایی که حایل وجود ندارد زودتر از مردها به سجده نروند و دیرتر از مردها سر از سجده بردارند.
- ۸- در نماز عید و استسقاء شرکت کنند. و عقب‌تر از مردها بایستند.
- ۹- خیرالصوف الرجال اولهم و خیر صفوف النساء آخرهم
- ۱۰- هنگام اعتکاف با مردها نزدیکی نکنند.
- ۱۱- از آنها که به مسجد می‌آیند، نماز مغرب را دیر بخوانند و نماز صبح را زود بخوانند.
- ۱۲- شیردهی، حامله بودن مانع مسجد رفتن نمی‌شود.
- ۱۳- در رفتن به مسجد زنان نیاز به اذن شوهر ندارند.
- یکی از آیاتی که در رابطه با مسجد رفتن زنان است «و رکعی مع الراكعين»
- مسجد یک نهاد یک پایگاه یک بستر خیلی مهم است و یک ابزار بسیار مناسبی است که در اختیار روحانیت هست در مسجد از نظر تعلیم ما مستمعانی داوطلب داریم.
- امور مدیریتی که روحانی در امر زنان باید داشته باشد:
- ۱- در مسجد باید زنها بغل باشند یا دست چپ یا دست راست اگر بغل باشند خودشان را مورد خطاب نمی‌دانند.
- ۲- فرشها را باید به طور مساوی میان زنها و مردها پهن کنند.
- ۳- مساحت قسمت زنانه کمتر از قسمت مردانه نباشد.
- ۴- چون روحانی میزبان خانه خداست باید اولین نفری باشد که به مردم سلام می‌کند و باید طوری باشد که زنها او را ببینند.
- ۵- کنار در بنشینیم و از راههای مختلف کسی که می‌دانیم زیباست و کسی که لوس بازی در می‌آورد نگاهش نکنید، به دختران زیر تکلیف و پیر زنها به شدت احترام بگذاریم.
- ۶- در جمع زنان نگاه به یک نفر نکنید.
- ۷- به زنی یا دختری اشاره نکنید بلکه نگاهتان به جمع و جمعیت نگاه کنید.

۸- قسمت زنانه حتماً آینه باشد نه در جانماز آینه باشد چون که کراهت دارد.

۹- پولی که زنها می دهند برای مسجد تعهد داشته باشیم که در قسمت زنها خرج شود.

۱۰- در مسجد مهد کودک داشته باشید برای بچه های زیر تکلیف

۱۱- احایل بین مردان و زنان تمیز و سالم و شیک باشد.

۱۲- امام جماعت سعی کند که وضوخانه زنها طوری ترتیب بدهند که بتوانند بدون چادر و غیره وضو بگیرند.

۱۳- غبارروبی و نظافت به عهده زنان باشد.

۱۴- در شمال ماه محرم غذا پختن دست زنها است.

نگاه کردن به موی زنهای بادیه نشین و عشایر مشکلی ندارد .

بحث در رابطه با حرمت مسجد و کراهت نمازگزار است یکی از قواعدی که در فقه داریم عبارت است از قاعده حرمت اهانت به مقدسات دینی می گویند در ادیان دیگر هم این قاعده هست پیش از اینکه این قاعده مختص به اسلام باشد در مسیحیت و یهودیت نیز بوده یکی از مثالهایی که می آورند در رابطه با این قاعده مسجد است.

مسأله کرامت انسان:

تکیه کلامها باید طوری باشد که به کسی بر نخورد و ناراحت نشود. اگر در واقع اعانه ای برای مؤمن نمازگزاری جمع می شود به نحو آبرومندانه باشد کمکها به گونه ای باشد که حرمت و کرامت انسانها رعایت شود.

یکی از ابزار امام جماعت سعه صدر است و به آراء و نظریه نمازگزارانشان و غیر آنان احترام بگذارد.

امامت بر جوانان:

جوان دوست دارد عاشق باشد از معشوق بودن بدش می آید چه دختر چه پسر در رابطه با جوانان، جوانان اولین کسانی بودند که هم به پیغمبر (ص) ایمان آوردند و یاری کردند و هم حامی امام خمینی (ره) شدند.

جوان ۳۰ خاصیت دارد که آن را می آورد روی معشوق. اگر جوابش داد که خوب. اگر جوانی با آخوند نتوانست عشق ورزی کند نمی تواند با چیز دیگری عشق ورزی کند و تا جوان است عاشق دخترهاست.

امام خمینی (ره) ۱۷۰ آخوند را تابع خودش کرد شهید دستغیب (ره) خودش آدم کمی نبود اما فدایی امام بود.

کاری کنیم که جوانان بیایند مسجد حدیث داریم: که وقتی جوان از مسجد بیرون می‌آید مسجد مثل شتر، بچه گم کرده ناله می‌کند.

جوانی سالم است که قلبش متعلق به مسجد است مانند ماهی درون آب بیشترین عمر رسول خدا (ص) در مسجد گذشت مانند شمع و پروانه.

اگر جوانان مسجد نیامدند یا آنها مشکل پیدا کرده‌اند یا مسجد و آخوند.

فرق آخوند و دانشجو در مسائل سیاسی: دانشجو تا وقتی درس می‌خواند سیاسی هست اما آخوند تا وقتی که انقلابی پیش می‌آورد تا آخر هست چون سه چیز می‌خواهد: محبت، مشافهه و نزدیکی.

مسجد محل بروز تنش‌هاست و جوانان با تنش‌ها آشنا هستند.

اولین کسانی که می‌فهمند امام جماعت عادل نیست جوانان هستند. (مسجد به انسان اعتدال می‌دهد).

مسجد جای هنر است و جوان هنرمند هستند (هنرهای مرسوم)

مدیریت ساخت مسجد:

کسی که به مسجد دیگری می‌رود برای پیش‌نمازی مانند سگی است که به دنبال گوشت مردار است. آخوندی که سالم باشد خودش باید برود مسجد بسازد اگر می‌خواهید موفق باشید باید مسجد بسازید تا مال خودتان باشد (اگر اول سال دفتر کهنه‌ای به بچه بدهید نمی‌رود مدرسه)

آخوند باید برود جایی که نیاز است مسجد بسازد. مسجد وقتی موفق است که بیش از ۱۰۰ نفر مسجدی نداشته باشد اگر بیشتر باشد هیچ وقت هیچ چیز از آن در نمی‌آید هر چه مقدار شاگردان کلاس کمتر باشد اثرش بیشتر است و درس دادن آسانتر است مسجد باید کوچک باشد بیش از ۲۰۰ متر نباشد.

آخوندی که خودش به علمش عمل نکند ۱- یا جوان مرگ می‌شود، ۲- یا آخوند ده می‌شود، ۳- یا دستش به تیشه می‌رود.

اگر یک سال طول کشید و مسجد ساخته نشد بدانید مردم شما را قبول ندارند. مسجد باید همه چیزش تضمین شده باشد. مراقب باشید در مسجد هیچ چیز ضایع نشود. سعی کنید تا جوان هستید مسجد بسازید.

قبل از منبر هر چه سکوت کنید ضریب منبر بالا می‌برید.

روایتی است که می‌فرماید: «من صلی فی بیتہ جماعتاً رغبتہ عن المسجد فلا صلاۃ له و لمن صلاۃ خلفہ»
یعنی هر کس در خانه‌اش نماز جماعت بخواند.

فرق بین اخلاق و آداب:

اخلاق ثابت است ولی آداب متغیر. مثلاً نمی‌توان همانطور که به یک آیت الله سلام می‌کنی به یک سرهنگ نیز سلام کنی بلکه باید با آداب خاص خودش سلام کرد. در مسجد رغبت، رغبت است هر جوری که باشد صدای اذان مسجد رغبت است.

در مسجد کسی که نماز می‌خواند آدم بدی هم که باشد ظالم هم که باشد نمی‌توان نماز را فردی خواند. در مسجد مهم امام جماعت است. ممکن است که امام جماعت نباشیم ولی امام ما باشیم مثل اینکه روحانی از قم می‌برد روستایشان برای منبر بو کارهای مسجد با اوست.

عدالت در پیش‌نمازی شرط نیست دلیلش این است که مرحوم مولا احمد نراقی (ره) کتابی در باب فقه نوشته و در آنجا عدالت در حقوق را با عدالت در پیش‌نمازی مخلوط کرده در روایات هر چه که هست حرف از رضایت است نه عدالت اینکه امام جماعت نباید نصب شود بلکه باید رضایت مردم شرط باشد در نصب امام جمعه رضایت شرط نیست.

در پیش‌نمازی عدالت شرط نیست.

پیش‌نماز باید اعتدال داشته باشد مثل روحانی که یک وقت می‌آید یک وقت نمی‌آید نباشد اعتدال شرط امام جماعت است.

کسی که همه‌اش در مسجد باشد قهراً کسر بودجه می‌آورد. در مسجد رفتن باید حالت اعتدال داشته باشیم.

سه نفرند که نمازشان به بالای سرشان نمی‌رود چه رسد به معراج

۱- امامت کند مردمی را که آن مردم کراهت دارند از او

۲- کسی که مورد رضایت پدر و مادر نباشد

۳- ظالم

«خذوا زیتکم عند المسجد» وقتی بین مردم فرق می‌گذارید وقتی که چیزی می‌گویید خودش عمل نمی‌کند یا اینکه روضه بخواند و گریه نکند مردم به او گیر می‌دهند.

امام جماعت باید عبادتش بیشتر باشد. پیامبر اکرم (ص) از همه نمازش خلاصه‌تر بوده و ۵۱ رکعت نماز بر پیامبر واجب بوده رکعات بیشتر در وقت مختصرتر. امام بهتر است روبه‌روی مردم بنشیند.

۸۰٪ از زیبایی‌ها اکتسابی است و امام جماعت باید زیبا باشد.

مرضهای مسری و ناقص الخلقه بودن مانع از امام جماعت است. ناپینا بودن مانع نیست.

زیبایی اکتسابی: خداوند دو چیز برای انسان قرار داده که می‌تواند خود را زیبا کند: ۱- محاسن، ۲- موی سر.

صورت در حدود و دیه اهمیت بیشتری دارد. مقداری از زیبایی پولکی است مثل استعمال عطر و...

در رابطه با لباس یک تحقیقات گسترده‌ای شده یک وهابی روی لباس روحانیت کار کرده و به این نتیجه رسیده است که کسی که لباس روحانیت بپوشد زشت نمی‌شود.

عمامه مخصوص باسوادهاست.

در زیباشناسی، لباس آخوندی دارای ویژگی‌های زیادی است:

- ۱- انحصاری بودنش.
- ۲- روی کلاه سرباز اسم سرباز نوشته شده چون زود عوض می‌شود ولی عمامه چنین نیست.
- ۳- قبا در تابستان خنک است و در زمستان گرم است. در تابستان به این دلیل خنک است که زانوها و پاها که زیر قبا حرکت می‌کند خنک می‌شود.
- ۴- در ضرب‌گیری خیلی قوی است.
- ۵- در توالت مستحب است که پارچه‌ای روی سر گذاشته شود.
- ۶- از نظر دوخت از کت شلوار آسانتر است.
- ۷- نشستن با قبا، راه رفتن با قبا زشت نیست بلکه زیباست.
- ۸- لباسی که ما می‌پوشیم مستحب است که در محراب سفید باشد.

در پیش‌نماز اهمیت بیشتری دارد. پیش‌نماز باید عالم باشد امام برای امامتش ارزش قائل شود.

امام خمینی (ره) خیلی با نظم بودند. لباس داخلش با لباس بیرونش فرق می‌کرد. امام جماعت باید برای امام جماعت بعدی دعا بکند. نباید کاری کند که مأموم از او جلو بیفتد. حمد و سوره را ملیح و سبک

بخواند. صدا جمعیت را کنترل می‌کند. در تلفظات و راه رفتن و حرکات مشخص بوده که ناراحتند که داره می‌رود مسجد هرگاه خوشحال بوده معلوم بوده که آیه بشارت آمده. هیچ وقت در مسجد نماز را فدای چیز دیگری نکنید و نماز تحیت تأثیر چیز دیگری نگذارد.

ریاست: از رأس است به معنای سر کردگی کردن چه از قبیله و چه از

فرماندار: کسی است که سپاه و حکومت فرمان دارد.

سلطان: شاه

امیر: صاحب فرمان

حاکم و قاضی: در دعاوی به کار می‌رود.

وکیل: کسی که سر سپاری می‌کند.

ولی: سلطان به شرط ولایت

مدیر: از دایره است که بیشتر از همه به کار می‌رود.

خان، وزیر، ملک، امین، خادم، سرایدار، پیشکسوت، خاقان، آیت الله، حجت الاسلام، سیادت، سید، قائد، خلیفه، مرشد، مبلغ، مروج، هر کدام معنای خاص دارد هیچ کلمه‌ای مثل امام نمی‌شود.

در پیامبران داریم: نبی، رسول، مصطفی، مجتبی، از همه بالاتر امام است.

امام جماعت از رئیس، وکیل و غیره مقامش بیشتر است.

چند نوع مدیریت داریم: مدیریت تجاری، مدیریت داخلی، مدیریت کشاورزی، مدیریت فرهنگی و غیره.

دو نوع مدیریت داریم: مباحثی و شیشه‌ای.

امام به معنای جلودار است لذا ویژگی‌هایش خیلی فرق می‌کند.

امام جماعت:

- ۱- امامت بر غیر ذوالعقول نمی‌شود.
- ۲- امامت طریقت دارد و موضوعیت ولی مدیریت فقط موضوعیت دارد.
- ۳- امام فداکار است ولی مدیر فداکار نیست.
- ۴- امام در جایی می‌آید که اختیار هم در کار باشد.

- ۵- در اطاعت از امام در صدی هم قبول است ولی در مدیریت چنین نیست.
 - ۶- امامت مسجد، امامت جماعت نیست امامت بر کردار و بر اخلاق است.
 - ۷- اطاعت از امام فراگیر است در اطاعت از امام باید زندگیش خوب شود و....
 - ۸- در تعبیر از امام تعبیر شده به سفینه و بعضی می گویند به پل تشبیه می شود امام دو نفری نمی شود فقط یک نفری می شود.
 - ۹- امام جماعت می تواند تا دو هزار نفر را امامت کند اما بیش از دو هزار نفر که شد باید حمد و سوره را خودشان بخوانند.
 - ۱۰- امامت عمومیت دارد ولی مدیریت تخصصی است.
 - ۱۱- امامت وظایف ندارد ولی شرایط دارد اما مدیر وظیفه دارد ولی شرایط ندارد.
 - ۱۲- مسجد بی امام و امام بی مسجد هر دو بی تعریفند.
 - ۱۳- در امامت محبت شرط است و بدون محبت امامت نیست.
 - ۱۴- در امامت امامتش مربوط به مردم است.
 - ۱۵- در امامت فراگیری شرط است.
 - ۱۶- مکبر در اسلام نداریم امام باید صدایش را با مأمومین برساند (حمد و سوره)
 - ۱۷- فضائل مسجد و نماز جماعت را هم بگوید و هم عمل کند.
 - ۱۸- اوقات اذان را روی تابلو بنویسد.
 - ۱۹- اقنوت را عوض کند .
 - ۲۰- همیشه یک سوره نخواند.
 - ۲۱- بهتر است بین اذان و اقامه صفها را منظم کند.
 - ۲۲- نگوید هر چه من می گویم همان درست است.
 - ۲۳- بین اذان و اقامه باید دعا بخواند.
- روایت است معلون است کسی که اختصاص دهد دعا را به خود (بهتر است بین اذان و اقامه صفها را منظم کند)

در پیش نماز چهار چیز شرط است:

- ۱- قرائت، ۲- سرعت، ۳- رضایت، ۴- نظم
- چیزهایی که پیش نماز باید عملی کند تا موفق تر باشد:
- ۱- باید از مردم اسم ببرد حتی از کودکان
- ۲- اگر وقتی در دعاهاى عمومى آمین نمى گویند آمین نگوید
- ۳- بین دو نماز فرصت پچ پچ کردن ندهد
- ۴- مهر پیش نماز از مهرهای دیگر بزرگتر باشد
- ۵- سجاده اش را خودش جمع کند
- ۶- بعد از تکبیره الاحرام کمی صبر کند تا مردم تکبیر بگویند
- ۷- کاری کند که تا اقامه را گفت همه بلند شوند (مستحب است در تنگ وقتی اقامه را تک تک بگوید)
- ۸- برای تکبیرها دستهایش را بلند کند
- ۹- عمامه اش مستحب است به اندازه کفنش باشد.
- چیزهایی که در آخوندی می تواند مؤثر باشد:
- ۱- آخوند بومی بودن
- ۲- سیدها ۳۵ تا ۵۰ درصد از شیخ موفق ترند
- ۳- پدرش طلبه باشد
- ۴- سابقه استاد و پدر
- ۵- پر فامیل بودن تأثیر دارد
- ۶- شغلش مدرس حوزه باشد یا کشاورزی در ملک پدری
- ۷- مدرس دانشگاه و روحانی سپاه بسیار افت دارد
- ۸- هر چه احترام مردم را بگیرد موفق تر است

۹- زمان آمدنش به مسجد مشخص باشد

۱۰- مقداری پیاده به مسجد برود

۱۱- خودش را مأمور این و آن نداند

۱۲- اهل نوشتن وصیت نامه باشد

۱۳- استخاره بد نکند

۱۴- در جلسات از اول تا آخر بنشیند

۱۵- قرآن به همراه داشتن

۱۶- اگر جمعیت زیاد است میکروفن یقه‌ای داشته باشد

۱۷- نماز را متغیر بخواند گاهی تغییر دهد حالت و صوت را.

پیامبر (ص) مرتباً دکور مسجد را عوض می‌کرد.

۱۸- پذیرایی در مسجد باشد

شیرینی بدهید چون مغز را تحریک می‌کند.

۱۹- برای مسجد موقوفات و نذورات عطر راه‌اندازی کنید چون خوراک مغز عطر است. اگر در سر درسی خسته شدید مقداری عطر استعمال کنید مغز راه می‌افتد. پیامبر (ص) می‌فرماید: من از دنیای شما سه چیز را اختیار می‌کنم. عطر و زن، عطر هم در زن مؤثر است هم در مرد. هر چه معطر باشد بهتر است درخت گل در مسجد مشکلی ندارد و کراهت ندارد و مستحب است. پیامبر (ص) گیاه اضخر (نام گلی است) در مسجد می‌برد و مسجد را خوش بو می‌کرد.

کارکردهای مسجد:

ما شیعیان ۱۷ کارکرد برای مسجد داریم ولی سنی‌ها ۵ کارکرد برای مسجد دارند .

از نظر تربیتی کارهایی که در مسجد می‌شود عبارتند از:

۱- مشاوره

۲- جایی که مسجد هست اعمال شنیع کمتر است

۳- جایی که مسجد هست وحدتش بیشتر است

- ۴- جایی که مسجد هست انسجام اجتماعی بیشتر است.
 - ۵- مسجد نماد دین داری مردم است در ترکیه می‌گویند مراکز فساد هر کدام جلوییش گلدسته باشد قیمت آنجا ارزانتر است.
 - ۶- آنجایی که مسجد هست زینت مردم و آداب مردم بیشتر است.
 - ۷- نکات تربیتی از نظر روان شناسی در مسجد فوری بروز می‌کند اگر کسی فحش دهد در مسجد مردم زود می‌فهمند.
 - ۸- دادگاه نشان دهنده ناهنجاری زیاد و مسجد نشان دهنده هنجار آنجاست.
 - ۹- در مسجد چیزهایی بد خاموش می‌شود چون مظهر امر به معروف است نه مظهر نهی از منکر.
- کارکردهای هنری فرهنگی:

- ۱- هر مسجد زیبایی و هنری نشان دهنده هنر مردم آنجاست.
- ۲- مسجد بزرگ علامت ثروت است.
- ۳- مسجد فرهنگ ساز است نه فرهنگ پذیر
- ۴- ادبیات فرهنگی در مسجد ایجاد می‌شود.
- ۵- مقاومت مسجد در برابر تهاجم فرهنگی.
- ۶- پایگاه مسجد در برابر بحرانهای فرهنگی.
- ۷- فرهنگ نماز قرین فرهنگ مسجد است.
- ۸- مسجد و جلوگیری از افراط و تفریطهای فرهنگی.
- ۹- سبقت مسجد از همه مراکز فرهنگی روز
- ۱۰- مسجد در طهارت فرهنگی اثر دارد.
- ۱۱- نقش مسجد در مبارزه با انحرافات و بدعتها
- ۱۲- مسجد جامع کارکردش از مجتمع فرهنگی بسیار بالاتر است.
- ۱۳- مقاومت مسجد در مقابل فرهنگهای وارداتی.

- ۱۴- بریدن فرهنگ پرستان غربی از مسجد.
 - ۱۵- بهترین راه نفوذ فرهنگ به واسطه مسجد.
 - ۱۶- جدایی از مسجد باعث آسیب‌پذیری فرهنگ می‌شود.
 - ۱۷- آسایش فرهنگی در رابطه با مسجد.
 - ۱۸- کسی که به مسجد می‌رود یا پول برای مسجد می‌دهد خودش را راحت می‌کند.
 - ۱۹- حضور بیشتر قشر آسیب‌پذیر و فرهنگی (مثل زنها)
 - ۲۰- صلابت زنان مسجدی در قبال بی‌هویتی زنان غیر مسجدی. (زن مسجدی هیچ گاه مثل زنی که طلبه است نمی‌شود)
 - ۲۱- مسجد از نظر فرهنگی انسان را پخته می‌کند ولی وسایل فرهنگی مثل دانشگاه، تلویزیون و غیره آدم را داغ می‌کند بعد یخ و خنک می‌شود.
 - ۲۲- وحدت فرهنگی شیعه و سنی در مسجد.
 - ۲۳- خدمت به مسجد رمز ماندگاری حاکمان است مثل صفویان و عثمانیان که مساجد را زنده کردند.
 - ۲۴- حضور در مسجد در کشورهای غیر اسلامی هویت فرهنگی دارد.
 - ۲۵- رایزنی فرهنگی در مسجد.
 - ۲۶- جامعیت فرهنگی در مسجد.
 - ۲۷- برای تبلور مراکز فرهنگی.
- کارکرد تبلیغی و آموزشی:

- ۱- اولین چیزی که به مسجد ملحق شده است درس است.
- ۲- علم در مسجد تعبیر به فقه می‌شود (عابد بدون فقه تعبیر به حمار میشود)
- ۳- بهترین عبادت تفکر و تفقه است.
- ۴- بهترین تفکر تفکر با طهارت است.
- ۵- در مسجد همفکر خوب پیدا می‌شود.

- ۶- وجود ابزار تفکر (قرآن، نماز، عالم به زمان، انگیزه)
 - ۷- بهترین متد آموزشی در مسجد (مناظره، مباحثه، مذاکره، موعظه)
 - ۸- علوم در مسجد بر اساس نیاز است نه بر اساس هوس و پست و مقام
 - ۹- وجود استاد، استادیار، استاد راهنما در مسجد بدون بودجه
 - ۱۰- ویژگی علوم مسجدی (انسانی، کاربردی، تضمینی، تولیدی، اختیاری)
 - ۱۱- علم مسجد هم جامع است هم نافع هم مانع
- ویژگیهای علم مسجد:
- همراه با عمل، همراه با ایمان، همراه با انگیزه، همراه با اجر و ثواب، همراه با خدمت، همراه با سرافرازی است.
- انحصار آموزش در مسجد:
- ۱- مسجد نخستین مدرسه اسلامی است.
 - ۲- آموزش در مسجد بدون آموزگار هم می‌شود.
 - ۳- اعتدال عمل را جهت‌دار و پایدار می‌کند
 - ۴- مسجد جلو زیاد فراگیری آموزش و کم‌آموزی را می‌گیرد.
 - ۵- از ابزار آموزش در مسجد (منبر، محراب، قرآن و روحانی)
 - ۶- یکی از چیزهایی که آوردنش در مسجد حرام است آوردن کتابهای زشت است.
 - ۷- بهترین راه آموزش پرسش و پاسخ است و عمده احادیث ما به گونه پرسش و پاسخ است.
 - ۸- آموزگار در مسجد گاهی دانش‌آموز است
 - ۹- رهبر مسجد اعلم مردم است
 - ۱۰- اختیاری بودن رشته‌های آموزشی در مسجد
 - ۱۱- نبودن رشته‌ها در طول زمان در مسجد
- کارکرد عبادی:

- ۱- مسجد خانه متقین است یعنی سنگرگاه مؤمنین است.
- ۲- حضور در مسجد بدون ذکر و دعا عبادت است.
- ۳- اقامه و احیاء نماز در مسجد است
- ۴- ترقی و ترداف مسجد با جماعت است در تعابیر اهل سنت به مسجد، مسجد نمی‌گویند بلکه به مسجد جامعه می‌گویند.
- ۵- اختصار در جماعت بهتر از طولانی شدن نماز در غیر مسجد است.
- ۶- هر رکعت در مسجد ثواب ۲۵ رکعت دارد که هر رکعت ثواب ۲۰ رکعت در خانه دارد.
- ۷- معافیت‌های عبادی در مسجد بسیار زیاد است مثل سقوط اذان و اقامه
- ۸- جایگاه امام جماعت در مسجد (شرایط امام جماعت)
- ۹- چیزهایی که در مسجد سفارش شده نماز، دعا، قرآن، اعتکاف، جشن، وعظ، فکر، سکوت، جلوس، بی‌توجه

یکی از عبادت‌های در مسجد اذان است. شرافت مؤذن از امام جماعت بیشتر است .

آداب بین راه مسجد:

- ۱- به قصد فهم به مسجد برود.
 - ۲- به قصد پاکی به مسجد برود.
 - ۳- قبل از اذان به مسجد برود.
 - ۴- رفتن به مسجد را عبادت حساب کنید.
 - ۵- آنچه موجب حواس پرتی می‌شود از خود دور کنید
 - ۶- مزاحم مردم نشود.
 - ۷- حی علی الصلاة را که شنید زودتر راه برود.
 - ۸- وقت اذان از جلوی مسجد رد نشود.
- کارکردهای مدنی مسجد از نظر محیط زیست:

- ۱- دفاع از مسجد که خراب نشود. دفاع در مسجد، دفاع کنیم از مسجد در برابر دشمن
 - ۲- روایت داریم وقتی که زلزله، سیل و غیره می‌آید به مسجد پناهنده شوید.
 - ۳- نقش مسجد در تمرکز
 - ۴- نقش مسجد در اطلاع رسانی شهری
 - ۵- مسجد شهرنشینی محقق می‌شود
 - ۶- مسجد و فن تأمل و معاشرت
 - ۷- مسجد و خدمات شهری
 - ۸- مسجد و معضلات شهری
 - ۹- مسجد و ترانزیت و ترافیک
 - ۱۰- وجود مسجد زیاد علامت تمدن زیاد
 - ۱۱- مسجد و نظم و انتظام
 - ۱۲- مسجد جامع امام جمعه و حاکم
 - ۱۳- خدمات متقابل مسجد و شهر
 - ۱۴- بلندی ساختمان مسجد بر خانه‌های شهر
 - ۱۵- مسجد و بایکوت
 - ۱۶- مسجد کمر بند ایمنی نسبت به فحشاء و ابتذال
- کارکردهای تشویقی مسجد خیلی مفصل و زیاد است. کارکردهای تاریخی مسجد، کارکردهای ادبی مسجد، کارکردهای اجتماعی، امنیتی، سیاسی، خانوادگی، بهداشتی، اقتصادی...
- ۷۵- درصد روحانیون منبری و ناطق هستند و ۲۵ درصد دیگر یا اصلاً نمی‌توانند حرف بزنند یا حرف نمی‌زنند مانند آیت الله بهجت (مدظله)
- کارهای خیری که می‌شود ۷۵ درصدش ربط به آخوندهای ساکت دارد
- آمار شهدای روحانیت ۲۸۲۵ نفر است که از هر ده هزار نفر دویست نفر یعنی از هر پنجاه نفر یک نفر شهید دارد.

-پاکستان دو میلیون و دویست و پنجاه هزار مبلغ دارد. در تمام دنیا وهابی ها از آخوندهای پاکستانی استفاده می کنند.

-بیشترین روحانی در استان مازندران وجود دارد که شش هزار نفر هستند و در تمام ایران آخوند شمالی هست.

-در پیش نمازهای صبح که دو هزار نفر هستند آخوند دولتی پیدا نشده

-آخوندهای مسجدها معمولاً سخی و قانعند و بچه هایشان روحانی می شوند.

-آخوندی که دو تا مسجد دارد موفق نیست.

-آخوندی که مثلاً ماه محرم، رجب، رمضان می رود به شهرستان بیشتر موفقند.

-جوان ترین پیش نمازها و فقیرترین پیش نمازها در مشهد هستند.

-و بدترین وضعیت و باسوادترین پیش نمازها در تهران هستند.

-میانگین سن شرکت کنندگان در مسجد در کل ایران چهل سال است ولی در تهران بالای چهل سال است و در یزد و مازندران کمتر از چهل سال است.

-بیشترین نماز صبح را در یزد داریم. در یزد ما آخوند فقیر نداریم با اینکه بدترین آب و هوا را دارد

-جایی که آخوند باشد اختلاف خانوادگی و دزدی کمتر است. و بازارشان پر رونق تر است.

-زیبایی عمامه ۱۵ درصد، قد ۱۰ درصد، برخورد ۹۷ درصد، صوت زیبا ۲۵ درصد، لباس روشن ۲۵ درصد، نظم در جماعت ۸۰ درصد .

-آخوند در غیر مسجد موفق نبوده، ۹۰ درصد روحانیت در ادارات سرگردانند، آخوندهای دولتی که حدود ۱۰ درصد هستند آبروی همه آخوندها را برده اند.

-ظهرها ده هزار از مساجد ما تعطیل هستند. برای اینکه آخوندها در ادارات نماز می خوانند.

۴۵ -درصد مردم حال ایستادن در مسجد را ندارند. یک روایت در رابطه با طولانی خواندن نماز نداریم.

-اگر بین نماز صحبت کنید شش ماه مردم از مسجد می ترسند.

۴۶ -درصد از اوقات فراغت شهدا و فرماندگان شهید در مسجد بوده است. ۱۵ درصد مطالعه، ۱۶ درصد

رفیق بازی، ۲ درصد فرهنگ سرا و سینما و پارک ۷ درصد تلویزیون.

-بیشترین مسجد در سال ۴۲ و ۵۷ ساخته شده و کمترین مسجد در سال ۷۵ ساخته شده. حسینیه سابقه‌اش به ۱۰۰ سال نمی‌رسد و الآن متجاوز از ۱۰۰ حسینیه و تکیه داریم.

-استقبال از مساجد در روستاها بیشتر است. چون که روستا مسائل و ابزار فرهنگی کمتر است.

-بعد از انقلاب جمعیت بیشتر از دو برابر شده ولی در مساجد ۲۰ درصد شرکت می‌کنند.

-هر جا تعداد مسجد بیشتر است جمعیت مسجد بیشتر است.

۸۰-درصد مساجد مشکل معماری دارند.

-بودجه‌ای که خرج جبران آخوندی می‌شود صد برابر بودجه‌ای است که خرج آخوندی می‌شود یعنی جایی که آخوند نیست اصراف زیاد و اعتماد کم است.

-در مسجد هر جا که هستید حوضی بسازید. بیشتر پولها را زنها می‌دهند.

-تنها کشوری که از مساجد پول آب و برق می‌گیرند جمهوری اسلامی ایران است.

-در ماه سه میلیارد تومان دولت پول آب و برق از مساجد می‌گیرد.

-در شهدا ۴۰ هزار تا اسم محمد و ۳۶ هزار اسم علی داریم .

۲۱- فهرست استاد دکتر رفیعی

۳۲ واحد درسی

۲۳/۱۱/۱۳۹۰

عنوان:مدیریت مسجد

نوع واحد:نظری ۴۰ واحد

هدف:ارتقاء سطح آگاهی در زمینه مدیریت کلان و خرد مساجد

تعداد واحد:۴۰ در قالب ۳۴ جلسه، ۶۸ ساعت

عناوین:

مفهوم شناسی مسجد و مدیریت

ارکان مسجد (متولیان، هیئت امناء، واقفان، خادمان، مکبر، مراجعان)

مدیریت اقتصادی

مدیریت سیاسی

مدیریت فرهنگی

اصول مدیریت

ویژگی های مدیر موفق

انتخاب مدیر

مشارکت مردم در اداره مساجد

مدیریت تبلیغی در مسجد

مدیریت خدمات

عنوان: تاریخچه مساجد

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

هدف: آشنائی با پیشینه و شکل گیری مساجد در اسلام

عناوین:

ضرورت و نیاز مسجد

بررسی آمار مساجد

نخستین مسجد در اسلام

مساجد عهد نبوی

مساجد دوران خلفا

• اربعه

• اموی

• عباسی

مساجد در دوران و عهد امامان علیهم السلام

مساجد در دوران غیبت کبری و تحولات آن

مساجد خاص در تاریخ اسلام (مسجد الحرام، النبی، کوفه، الاقصی، سهله، براثا، جمکران، بالاسر)

مساجد جامع در شهرها و خصوصیت آن

رابطه مساجد با سایر مراکز فرهنگی

مساجد در کشور های اسلامی

مساجد در کشور های غیر اسلامی

عنوان: کارکردهای مساجد

تعداد واحد: ۱۰ واحد

نوع واحد: نظری

هدف: آشنائی و آگاهی از کارکرد و تاثیر مساجد در جنبه های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و ...

عناوین:

کارکردهای فرهنگی ۲ واحد:

مفهوم شناسی فرهنگ عمومی

تاثیر مسجد در فرهنگ عمومی مردم

مسجد عامل حفظ فرهنگ سالم جامعه

مسجد مرکز شادابی فرهنگ عمومی

مسجد مرکز شادابی فرهنگ عمومی

مسجد سنگر جلوگیری از نفوذ فرهنگ بیگانه

مسجد سنگر جلوگیری با فرهنگ ابتذال و بیگانه

مسجد و بحرانهای فرهنگی

مسجد عامل وحدت فرهنگی جامعه

مسجد تجلیگاه معنویت و حماسه

مسجد عامل جذب جوانان به امور فرهنگی

عنوان: کارکردهای مساجد

تعداد واحد: ۱۰ واحد

عناوین: کارکردهای آموزشی ۲ واحد

مفهوم شناسه تعلیم و تعلم

مسجد و مراکز علمی

مسجد و آموزش احکام

مسجد و آموزش قرآن

ابزار آموزش در مسجد

شیوه آموزش در مسجد

ویژگیهای علوم مسجدی

مسجد محل تفکر و اندیشه

وعظ و خطابه زمینه ساز آموزش

کلاسداری در مساجد

آموزش در مجالس ختم و جشن

آموزش در مناسبتهای خاص (محرم و رمضان)

عنوان کارکردهای مساجد

تعداد واحد: ۱۰ واحد

عناوین: کارکردهای اجتماعی مساجد ۲ واحد

مسجد مرکز و ارتباط جمعی

مسجد مرکز دوستیابی

۲۲- فهرست استاد سید احمد علوی

پیشگفتار

همراهی کعبه و مسجد

آداب زیارت مسجد

زیارت

زیارت مسجد

ذکر مکمل زیارت

ذکر خدا در مسجد

فوائد زیارت

آداب: معنا و مفهوم

غفلت از رعایت آداب

آداب، اخلاق، احکام

تغییر آداب

عوامل موثر بر آداب

ادب سازی یا ادب سوزی

فضیلت مسجد

سیمای مسجد

سیمای اهل مسجد

نقش ارزشمند مسجد

مهمانی خدا

آثار رفتن به مسجد

مسجد، آداب آن و رفتن به سوی آن

آفرینش آداب

مساجد خاص

مهمترین آداب مسجد

آداب قلبی

آداب معنوی نماز

آداب علمی

طهارت مسجد

زینت مسجد

مصادیق زینت

قبل از رفتن به مسجد

در خانه

در مسیر

هنگام ورود به مسجد

پیش از ورود

هنگام ورود

بلو ورود

آداب حضور

آداب کفش

آداب لباس

آداب نشستن

تنظیم صف ها برای جماعت

نماز جماعت

آثار نماز جماعت

آداب اذان وپاداش آن

فعالیت های دیگر در مسجد

ادب و تعظیم در مسجد

خواب در مسجد

خوردن و آشامیدن در مسجد

دفن اموات در مسجد

قضاوت در مسجد

آداب ساخت مسجد

آداب معماری

مصالح مسجد

قبله مسجد

مناره مسجد

خدمت به مسجد

امامت مسجد

سرایداری مسجد

فراش مسجد

نظافت چی مسجد

سقایی مسجد

پذیرایی مسجد

خدمات اذان

صورت مسجد

نور مسجد

بواب

کفاش (کفشداری)

تزئین

عطر افشانی

وقف کردن

نذر

آداب جمع آوری اعانه

نبایدها

اعلام گمشده

تکدی در مسجد

بازی و ورزش

استاد مهدی پور

۲۳- فهرست ۱

جهت تیوین کتاب آداب زیارت - حاج آقای مهدی پور

درس اول: چگونه مسجد بسازیم

۱- ساخت

۲- تزئین

۳- نگهداری

۴- توسعه

درس دوم و سوم: مسجد را چگونه اداره کنیم

- ۱- امام
 - ۲- هیئت امنا
 - ۳- مسئول فرهنگی
 - ۴- خادم
 - ۵- موذن
 - ۶- رابط بخش بانوان
 - ۷- اساسنامه و مقررات
- درس چهارم: چگونه مسجد برویم

- ۱- لباس
- ۲- عطر
- ۳- آرایش
- ۴- زمان حضور
- ۵- طهارت

درس پنجم: در مسجد چه کارهایی انجام دهیم

- ۱- نماز
- ۲- دعا
- ۳- تلاوت قرآن
- ۴- تدریس علوم اسلامی
- ۵- نقل حدیث
- ۶- توجیه سیاسی
- ۷- حلقات ذکر

درس ششم: در مسجد چه کارهایی انجام ندهیم

- ۱- غیبت
- ۲- فخر فروشی
- ۳- حرف دنیا
- ۴- نرزش
- ۵- موسیقی
- ۶- کار و حرفه
- ۷- اعلان گمشدگان
- ۸- قضاوت
- ۹- داد و ستد
- ۱۰- شعر خوانی
- ۱۱- خوردن و آشامیدن
- ۱۲- کثیف کردن مسجد
- ۱۳- نمایشگاه
- ۱۴- روضه خوانی و عزاداری بر فرض مزاحمت برای نماز

درس هفتم: چگونه از مسجد بیرون رویم

- ۱- دعای خروج
 - ۲- عدم اختلاط با نامحرم
- درس هشتم: وظایف نهاد عالی مدیریت مساجد کشور

- ۱- شناخت
- ۲- ارتباط
- ۳- پشتیبانی
- ۴- حل اختلاف مسولان مساجد

درس نهم: تعطیل مساجد و احکام فقهی و اجتماعی آن

درس دهم: تخریب مساجد و مسائل آن

درس یازدهم: غصب مساجد و انواع و احکام و انواع آن

درس دوازدهم: احترام مساجد و احکام آن

۱- ورود کفار

۲- ورود جنب و حائض

۳- نجس کردن مساجد

۴- کثیف کردن مساجد

۲۴- فهرست ۲

طرح تدوین کتاب آموزشی:

از حاج آقای مهدی پور

برای موسسه مسجد ۱۳۸۸/۱۰/۱۳

درس اول: تاریخچه و اهمیت مسجد

درس دوم: احکام فقهی مسجد (واجبات ، محرمات ، مستحبات ، مکروهات)

درس سوم: ۱. کارکرد های مثبت مساجد - نماز - تلاوت قرآن - دعا و آموزش دینی ۲. کارکرد های

منفی «مساجد ضرار»

درس چهارم: احکام وقف زمین، ساختمان، اموال مسجد

درس پنجم: بانوان و مساجد

درس ششم: تولیت و مدیریت مسجد

درس هفتم: پرسنل مسجد، مؤذن، مکبر، امام جماعت، مدیر فرهنگی، امام، شرایط، وظایف و گزینش هر

کدام

درس هشتم: رابطه مسجد و نظام اسلامی (دولت و مسجد)

درس نهم: رابطه مردم و مساجد

درس دهم: کودکان و مساجد

درس یازدهم: رقبای مساجد: تکیه، حسینیه، فرهنگ سرا، خانقاه، کلیسا و کنیسه

درس دوازدهم: انواع مسجد، نماز خانه، مصلی، مساجد اداری، بین راهی، بازار، مساجد جامع

۱. شرایط اداری مسجد ۲. شرایط علمی مسجد و سطوح گوناگون

درس سیزدهم: شرایط ساختمان مسجد: صوت، نور، مناره، محراب، قبله، انباری و توالت

درس چهاردهم: خدماتی که مسجد ارائه می دهد:

۱. اقرض الحسنه ۲. کتابخانه ۳. مهد کودک ۴. درمانگاه ۵. شورای حل اختلاف ۶. مراسم مذهبی ۷. مراسم

ختم ۸. مساجد و استفاده از تخصص نماز گزاران

درس پانزدهم: مسابقات فرهنگی مسجد

۲۵- فهرست استاد محسن اراکی

طرح کلی مباحث

سرفصل دروس خارج فقه فقه المساجد فی الاسلام

حضرت آیت الله اراکی (زیدعزه) یا: فقه مساجد در اسلام

فصل اول: مسجد شناسی:

۱) تبیین مفهوم مسجد (تعریف لغوی، اصطلاحی، کاربردی و آسیب شناسی مفهومی)

۲) تاریخچه مسجد در اسلام

الف) سیره ی پیامبر در پایه گذاری مساجد نخستین

ب) سیره ی پیامبر در بهره برداری از مساجد

۳) تئوری مسجد در اسلام

الف) جایگاه مسجد در جهان بینی اسلامی

ب) جایگاه مسجد در نظام اجتماعی سیاسی اسلام

ج) تحلیل مقایسه‌ای جایگاه مسجد در اسلام با جایگاه معابد در ادیان بزرگ دیگر از جنبه‌ی تئوریک و راهبردی

فصل دوم: فقه تاسیس المسجد:

۴) فقه انشاء قانونی مسجد

۵) فقه آبادانی مسجد

الف) ساخت و ساز

ب) نگهداری

ج) توسعه

۶) فقه عمران معنوی مساجد

الف) مفهوم عمران معنوی

ب) ارکان عمران معنوی

ج) راه‌های عمران معنوی (کلیات، تطبیقات)

د) احکام عمران معنوی

فصل سوم فقه اداره المساجد

۷) کلیات نظام فقهی مدیریت مسجد

الف) مفهوم مدیریت مسجد

ب) وظایف مدیریت مسجد

ج) شرایط مدیریت مسجد

۸) نظام فقهی روابط مدیریت مسجد

الف) نظام روابط مدیریت مسجد با مدیریت کلان و مدیریت‌های برتر

ب) نظام روابط مدیریت مسجد با مدیریت‌های هم‌عرض

ج) نظام روابط مدیریت مسجد با محیط اجتماعی مسجد

(د) نظام روابط مدیریت مسجد با مجموعه‌های درون مسجدی

۹) حوزه‌های مدیریت مسجدی

الف) حوزه‌ی تعمیر و نگهداری

ب) حوزه‌ی پشتیبانی

ج) حوزه‌ی فعالیت‌های عبادی

د) حوزه‌ی فعالیت‌های اجتماعی

ه) حوزه‌ی فعالیت‌های سیاسی

و) حوزه‌ی فعالیت‌های فرهنگی

فصل چهارم: فقه آداب المساجد

۱۰) آداب فردی

۱۱) آداب اجتماعی

۲۶- فهرست مرحوم استاد امین پور

تاریخ مسجد در ادوار مختلف از ابتدا تاکنون و مسجد در عصر ظهور و آخرالزمان

مسجد و حاکمان و حکومت‌ها

مسجد در کشورهای اسلامی و غیر اسلامی

آثار مسجد در دنیا و آخرت نظم توکل اقتدار امنیت تولید الگوی مصرف شکر قناعت اقتصاد و مصرف

کارکردهای روانی مسجد لذت‌های عقلی و حسی در مسجد

مسجد و وعظ و ارشاد و هدایت

مسجد و قرآن رابطه مسجد با مدرسه و اداره و منازل همسایگان زنان جوانان خدمتگزاران

مساجد حسینیّه و خانقاه

کارکردهای رسانه‌ای

مسجد سنت‌های فراموش شده

تربیت شدگان محیط

مسجد شیعیان و مسجد هزار راه نرفته

سیره معصومین در احیای

مساجد در زمان خلفا

نقش تنگناهای تاریخی در نگاه به مسجد

دروس حوزوی در مسجد یا مدرس

مسجد به عنوان پایگاه عبادت و یاد خدای متعال

بعد عبادی مسجد به عنوان پایگاه جهاد فکری و تعلیم و تعلم معارف اسلامی

بعد فرهنگی

تشریح فضای

فوائد و آثار رفت و آمد به مسجد

بررسی جنبه‌های عبادی مسجد

بررسی نقش فرهنگی آموزشی مسجد

بررسی نقش فرهنگی در فعالیت های نظامی مسلمانان

مسجد چگونه مسجد ضرار می شود

ویژگیهای یک مسجد اصیل نقش اهل مسجد در صلاح و فساد آن

ویژگی های نمازگزاران شایسته

آثار زیانبار رقابت در مسجد سازی

لزوم پرهیز از نماز گزاردن در مسجد ضرار

جنبه های عبادی مسجد

نقش مسجد در عبادت شایسته

وجه تسمیه مسجد

معبد در اسلام و ادیان دیگر

جلوگیری از یاد خدا ظلم است

آنچه در مسجد روا نیست

نمازهای واجب و مستحب دعا ذکر دعای جمعی قرآن اعتکاف

نقش فرهنگی آموزشی تبلیغ پیامبر

بحث تاریخی اولین مسجد

نقش فرهنگی مسجد در پیش از هجرت

نقش فرهنگی مسجد پس از هجرت

سخنرانی‌های پیامبر در مسجد

رعایت حال حاضران

جلسه‌های آموزشی

جلسات پرسش و پاسخ

آموزش تازه مسلمانان

جاذبه‌های معنوی تبلیغ پیامبر

گفتگوی علمی و فرهنگی با هیئت‌های نمایندگی

فعالیت‌های فرهنگی در غیاب پیامبر

اهتمام پیامبر به امور دیگر مساجد

طرح مسائل علمی و دینی ترجیح جلسات علمی بر دعا

مسجد جایگاه همیشگی آموزش و گسترش فرهنگ اسلامی

کتابخانه مراکز فرهنگی در کنار مسجد

عبادت: نماز و دعا اعتکاف نماز جماعت سیره عبادی معصومین امامت و ولایت

گروه‌ها همسایه اهل سنت مخالفان

مساجد مطلوب و ملعون

تحریف و برخورد امام زمان

آشنایی با مذاهب اسلامی

آشنایی با ادیان الهی

بررسی و تفسیر آیات مربوط به مساجد و معابد

بررسی روایات مربوط به مسجد

تاریخچه مساجد و معابد

آشنایی با شیوه های تبلیغ و تجربه های تبلیغ

برکات مسجد

ویژگیهای مسجد فعال

اخلاق در مسجد عبادت در مسجد

جماعت در مسجد

اذان و اقامه

مسجد و آسیب شناسی فرهنگی تاملی در برنامه ها و فعالیتهای مساجد

نقد و بررسی مسجد در صنعت جهانگردی

آسیب شناسی مساجد در زمان حال

شکل گیری هنجار های مذهبی در مسجد

آسیب شناسی نقش آفرینی مساجد پس از دفاع مقدس تا عصر حاضر

علل کاهش حضور مردم در مساجد

آباد کردن مساجد به چیست

بایسته های امروز مساجد

چرا سنگرها خالی مانده اند

پیراستن مساجد از بدعت‌ها
 مساجد را از غربت درآوریم
 احیای مسجد احیای نماز
 تاملی در برنامه‌ها و فعالیتهای مساجد
 استفاده بهینه از مساجد موجود
 ضرورت شناسایی و برخورد با جریان‌ات خواستار حذف یا جایگزینی نقش آفرینی مسجد با سایر مراکز
 راههای احیای فرهنگ مسجد
 مسجد پایگاه توحید و تقوا
 مساجد تجلی‌گاه معنویت و حماسه
 مسجد علم و عمل
 نقش فرهنگی تبلیغی مسجد
 کارکردهای مسجد در گذشته و حال
 دیدگاه کارکردگرایانه قرآن نسبت به مسجد
 کارکردهای منفی مساجد
 مسجد و بهداشت روانی
 نقش مسجد در نظم و موقعیت فرهنگ مسجد یا کارهای فرهنگی مسجد نقش مسجد در مناسبات فرهنگی
 نقش مسجد در مقابله با شیخون فرهنگی
 مسجد پایگاه بزرگ نشر فرهنگ اسلامی
 مساجد پایگاه‌های تبلیغ و تعلیم
 مساجد خاستگاه بسیجیان مومن و رزمنده
 سیر تغییر تحول و تکامل کارکردی مسجد
 نقش مسجد در ایجاد زبان مشترک مومنان

ضرورت توجه به کارکردهای فرهنگی مساجد

مسجد و جنبه‌های آموزشی

مسجد کانون تبلیغات

تحقیق کارکردهای جهانی مساجد چرا و چگونه

مسجد آینه اسلام

نقش مسجد در سازندگی نظام و تمدن اسلامی

مسجد باید ملجا و پناهگاه باشد

هفته جهانی مسجد و اعتلای مساجد

خدمت چیست و خادم کیست

دعوت و ارشاد در مسجد

مسلمان خودش را در مسجد باز می‌یابد

نقش مسجد در ایجاد احساس

پشتوانه فردی و واعظ در مسجد

اذان و موذن

مسجد و هویت بخشی

مسجد و تکیه گاه همسایگان

مسجد ارزش‌ها و رسالتها

مسجد در عصر ظهور

مسجد امن‌ترین پناهگاه

مسجد خانه خدا و مردم

زن اسلام و مسجد

مسجد در ادبیات فارسی

مسجد در شعر عرب

مسجد و فرق شیعی

مسجد خانه متقین

تفاوت اساسی کلیسا با مسجد

سنگرهای ایران در سنگر انضباط

مسجد در ادبیات عرب

مسجد در نهج البلاغه

مساجد جامعه جوان ها و ضرورت توجه بیشتر

معیار جذب جوانان به مسجد سنت ها و نوآوری ها

مساجد سنگرهای اسلام در خطر بیگانگی با نسل جوان

فرهنگ تفریحات و رسالت مسجد

اوقات فراغت و رسالت

مسجد مسجد و نسل آینده

اهمیت جذب و بالندگی جوانان در مساجد

۲۷- فهرست استاد سید محمدرضا حسینی جلالی کربلایی

المساجد

فی الحضارة الاسلامیة

تاریخها، وتأسيسها

۱. فصل مستقل:

(المساجد فی القرآن الکریم)

آیات مربوط به مساجد با ترتیب معنی ذکر شود و اشاره به احادیث مرتبط به آیات یا شماره ارجاع شود

۲. ترتیب موضوعات

مثال:

المساجد تاريخها

- ١) تاريخها
- ٢) بناء ابراهيم: حديث (١٠ و ١١ و ١٢ و ١٣ و ١٤)
- ٣) مسجد الحرام
- ٤) مسجد النبي (٥٦ و ٤٩ و ٥٠ و ٥٢ و ٥٦)
- ٥) المساجد الشهيرة في التاريخ (٤٣ و)

المساجد تأسيسها

- ٤- تبديل مكانها وارضها (٣٧ و ٢٥)
 - ٥- تعميرها و اصلاحها
 - ٦- توسعه المسجد (٥ و ٥٠ و)
 - ٧- كيفيت بنائها (٣٣ و ٤٧ و)
 - ٨- عدم اشرافها (٤٦ و)
 - ٩- مساحتها (٤ و ٨ و ٩ و ٥٠ و ٥١ و)
 - ١٠- تزيينها
 - ١١- التماثيل والصورتها (٤٤ و)
 - ١٢- خدمات المساجد وسكنها: (٤٨/١)
 - ١٣- عمارة المساجد بالمرادوة والزيارة (٦ و ١٨ و ٥٤ و ٥٥ و ٥٨ و ٥٩ و ٦٠ و ٦١ و ٦٢ و)
- مراد از (عمارة ويعمر والفاظ از اين ماده در اين موارد موارد بناء ومسجد سازى نيست، بلکه مراد رفتن به مسجد و مراد و آبادى مسجد از نظر حضور در نماز وغيره است).

٢٨- فهرست ترتيب الفضائل لزوار المساجد

آداب زيارت مسجد: معنى ادب: هدف از خلقت، خالق، مخلوق: نياز به ادب:

ادب و ادبیات : ادب و اخلاق: ادب و تقوی :

گستره ی ادب : (۱) از قبل تولد تا بعد مرگ (۳) از اولین نفر تا آخرین (۲) قبل ظهور اسلام و بعد ظهور حضرت مهدی

ادب از تولد تا مرگ :

اقوام گذشته و ادب : آیندگان و ادب: ظهور و ادب: آداب بین المللی:

آداب فرد و خانواده : ادب و جامعه: ادب و ترقی جامعه: آداب کتاب نویسی:

آداب کتاب خواندن: ادبیات این کتاب:

آداب : (۱) فردی (۲) اجتماعی (۳) عبادی (۴) خانوادگی (۵) سیاسی

کلیات: آداب و ادب: زیارت:

زیارت

زیارت در لغت و اصطلاح:

اهداف زیارت: (۱) دنیوی (۲) اخروی (۳) اخلاقی (۴) اجتماعی (۵) سیاسی

رابطه زیارت با: (۱) عبادت (۲) اطاعت (۳) ذکر (۴) حج (۵) نماز (۶) اعتکاف

زیارت: (۱) خدا (۲) پیامبر (ص) (۳) اولیاء (۴) زائر (۵) سایر: الف) علما ب) صلحا ج) والدین د) مرضا

زیارت: (۱) آثار (۲) فضائل (۳) ترک
لیاقت ب) دعوت ج) زاد و توشه د) استطاعت و) هدیه گرفتن و دادن ز) کمک به همراهان

ب) وظائف دیگران: (۱) بدرقه (۲) استقبال (۳) زیارت زائر
دادن به مزور - حمله داری - حفظ ما ترک زائر

مقدمات زیارت: ۱) نیت ۲) طهارت ۳) زاد و توشه ۴) همراه سفر بردن افراد ۵) وقت سفر
۵) ایام و ساعات زیارتی ۶) آداب هنگام حرکت از خانه

آداب شهر های زیارتی - آداب زیارت

انواع زیارت: ۱) با معرفت (عارفا بحقه) ۲) بی معرفت: الف) ومن یرد فی الحاد ب) ومن کفر فامتعه
زیارت مشتمل بر سفر، هزینه کردن، دوری از شهر و خانواده، استطاعت، اذن دخول، نماز، سکوت، تشکر،
انفاق، احترام، ملازمات و خادمان

۳) عتبه بوسی ۴) زیارت نامه ۵) نماز زیارت

تکرار زیارت: ۱) و لا جعله الله آخر العهد ۲) قد تکرر وقوفی ۳) و آخر تسلیمی ۴) و معلق
بالمسجد

سیر و سفر، سفر و سیاحت، همسفر، با چه کسانی همسفر شویم؟ (اهل مسجد)، تارک سفر، ترک سفر با
تارک مسجد، سفر برای ... لا تشد الرحال

آداب سفر: سفر زیارتی، زیارت در سفر، سفر برای زیارت

آنچه که ثواب زیارت هفت حج مقبول و عمره مقبوله دارد: ۱) من زار زائرنا کمن زارنا ۲) من زار اخیه
المومن کمن زار الله ۳) من زار الحسین کمن زار الله فی عرشه

آداب زیارت مسجد: ضرورت بحث آداب و زیارت مسجد:

تفاوت اخلاق و آداب: جایگاه ادب در فرهنگ:

آداب مثبت و منفی: آداب قلبی و عملی: از خانه به مسجد:

در راه مسجد: ورود مسجد: حضور در مسجد:

جلوس در مسجد: عبادات در مسجد:

آنچه که عدم انجامش مثل ادب است: دعا: ذکر:

نماز: مستحب: فردای: جماعت:

خروج از مسجد: امامت مسجد: خدمت مسجد:

همسایه مسجد: طهارت مسجد: البته می شود تبدیل به

مثبت کرد:

ادب نسبت به مسجد: دوست داشته باشد فیه رجال یحبون ان یطهرو احب المساجد:

حال که مسجد محل دوست یابی است: باید محبوب باشد: اخأ متفاداً فی الله :

اتخاذ الاذان:

دوست داشتنی

درب به خدا بودن برای دوست دارنده مسجد. آداب مسجد شناسی

دوست داشته باشد. مسجد را کوچک نشمرده و تعظیم و توفیر

کند

اهل مسجد رادوست داشته باشد. دعا کند که اهل مسجد باشد.

جزء زندگی اش باشد سکنی نکند ولی رفت و آمدش به مسجد زیاد باشد

آداب قلبی : فیه رجال یحبون ان یطهرو قلوب طاهره ج ۸۱ ص ۱

مسجد مبداء و مقصد باشد . هر روز برود نه اینکه هر وقت شد برود.

کسیکه سه روز به مسجد نرود کی باشد و کجا باشد و علت چه باشد. نگاه به مسجد کند

خدمت به مسجد را دوست داشته باشد. مسجد را خانه خود بداند یا بالاتر از خانه خود بداند

مسجد دفاع فرهنگی سیاسی اجتماعی کند دوست نداشتن غیر مسجد

مواردی که مسجد نرویم:

۱- سبزی های بودار خورده

۲- کسی که دهانش بو میدهد مرضهای مسری و مستمز کننده دارد گرمی هوا دروی مسجد و اشتغال

ادب و مسجد :

ادب النبی نسبت به مسجد: ادب علی نسبت به مسجد: ادب زهرا نسبت به مسجد:

ادب الحسن نسبت به مسجد: ادب الحسین نسبت به مسجد: ادب زین العالدین نسبت به

مسجد:

ادب الصادق نسبت به مسجد: ادب کاظم نسبت به مسجد: ادب الرضا نسبت به مسجد:

ادب الهادی نسبت به مسجد: ادب العسگری نسبت به مسجد: ادب المهدي نسبت به مسجد:
مسجد:

ادب العلماء نسبت به مسجد: ادب الخلفا نسبت به مسجد: ادب بناء مسجد:
ساخت مسجد رمز ادب است: مسجد محل ادبی سازی است عبادات ادبی و آداب عبادت:

جامعه بی مسجد جامعه بی ادب است: کیفیت و کمیت مسجد نشانه کیفیت و کمیت ادب مردم است:

آداب بانی: آداب تولیت: اعتماد واعتنا: مسجد تولیت ندارد:
همه در مسجد شریکند کسی احساس غربت نکند
آداب مکان (جغرافیایی) مسجد آداب مصالح، بنا، کارگر، معمار آداب قبله و محراب

" " سقف، شبستان، حیاط " " تعمیر، توسعه و نگهداری مسجد " " تهویه مسجد
" " منبر و ماذنه " " گلدسته و گنبد " " ورودی و کفشداری

" " رنگ آمیزی و تزیین " " وضوخانه سازی و آبرسانی " " غبارروبی و عطر افشانی

" " نور پردازی " " فرش و فراش " " اسم گذاری و کتیبه نویسی
سیمای مسجد

آداب قلبی مسجد آداب عملی مسجد آداب: اثباتی
" " منفی (منکراتی) " " تحزیری (تعظیم، توقیر، تحقیر، حریم) " " تبلیغ مسجد، تبلیغ در مسجد
" " ادب سازی " " مسجد سازی " " ساخت مسجد ادب

" " زمین مسجد " " مؤسس، بانی یا بانیان " " اندازه و مقدار

" وقف مسجد یا وقف برای مسجد

" " تولیت مسجد

" " جمع آوری تبرعات

" " پول هائی که مردم می دهند

" " انبیاء نسبت به مسجد

ادب کردن بی ادبان به مسجد: آثار بی ادبی: (۱) قطعه قطعه شدن جامعه (۲) سستی جامعه (۳) سردی خانواده (۴) ناکامی و جوانمرگی (۵) عدم استجابت دعا (۶) سلطه ی بی ادبان (۷) عاق والدین

عواقب بی ادبی:

مصادیق بی ادبی در مسجد
مسجد

صدای بلند فقط: (۱) برای اذان (۲) حمد و سوره (۳) وعظ و ارشاد (۴) بیچه (۵) تجارت (۶) اقامه حدود (۷) چیزی بردار

الف) مکث جنبا ب) مکث حائض

شعر: (۱) سرودن (۲) تخلیلی (۳) خواندن (۴) واقعی (۵) برای اهلیت (ع) (۶) معنی قرآن (۷) موعظه ۸- قصه

عبادت: (۱) زیارت (۲) ذکر (۳) نماز

مسجد در اسلام

(۱) التزام عملی (۲) ملتزمین مسجد دوستان خدا (۳) زیارت ، زائر ، مزور

(۴) جماعت در غیر مسجد (۵) آمدن برای زیارت

(۱) منکرات مسجد: آمدن مسجد برای الف) خوابیدن ب) فخر فروشی ج) غیبت د) حرف دنیا زدن

شعور مسجد: (۱) شکایت (۲) بشارت (۳) شهادت

آداب همسایه: (۱) منکرات همسایه (۲) فضایل همسایه (۳) همسایه شدن (۴) خدمت رسانی به مسجد

(۵) حدود همسایه آداب همراهی: الف) شدن ب) کردن ادب: الف) سکوت ب) قرائت ج) نماز

د) انتظار الصلاة: ۱- جماعت ۲- فردی ۳- مذاکره ۴- مباحثه

آداب نشستن: آداب سخن گفتن: آداب دعا خواندن: آداب فکر کردن :

آداب کتابت:

(نوشتن آیه الکرسی ج ۷۳ ص ۱۰۳)

سیمای اهل مسجد: (۱) وقت اذان از مسجد بیرون نرود ج ۸۱ ص ۱۶۱ (۲) لاتدخلوا بیوتی

آداب امامت: آداب خدمت: آداب پذیرائی: آداب نظافت: آداب طهارت:

آداب نگهبانی: آداب وقف کردن: آداب قضاوت: آداب خوردن:

آداب انشاد ضاله: ج ۷۲ ص ۳۳ آداب دوست یابی: آداب دوست داری :

آداب حکمت آموزی: آداب ترک گناه: آداب زینت: خذوا زینتکم عند کل مسجد

آداب مسجد را زینت کردن: زینت مسجد شدن : نظافت مسجد :

طلا کاری در مسجد: کنگره سازی: اسراف در مسجد:

زینت بودن: الف) امام مسجد ب) نظم مسجد ج) خادم مسجد د) نماز در مسجد

زینت شدن: ذکر در مسجد، دوست داشتن مسجد

آداب طهارت و بهداشت:

طهارت فرهنگی : وان المساجد لله لیطهر المسجد من الشرک ج ۷۳ ص ۳۵۴ نذر طهارت :

نجس کردن مسجد یا نجس شدن مسجد فرهنگی نجاست و طهارت

تعهد برای طهارت طهارت تعهد مسجد تقدس مسجد

آداب طهارت کردن برای مسجد:

ورود ناپاک: الف) جنب	ب) حائض	ج) منافق	د) کافر
خارج کردن نجاست از مسجد	دور کردن بی مبالاات از مسجد		
فرق بین طهارت و نظافت	تنها موردی که انسان نباید به مسجد		
برود			
کسیکه مرض مسری یا به مسجد نرود	دستشویی نزدیک درب مسجد باشد		
ضد عفونی کننده مسجد	عطر افشانی بهترین ضد عفونی کننده		
است			
موضوعیت داشتن نظافت : تجمیرها کل اسبوع	ج ۸۱ ص ۲۱		
آداب وضو:	آداب پوشیدن لباس (لباس نو) لباس روشن لباس		
مخصوص: الف) لباس روشن	ب) عبا	ج) داشتن کلاه یا عمامه	
آداب خروج از خانه : ومن یخرج من بیده مهاجرا	بقصد مسجد حرکت کند		
شاداب و بانشاط			
۱- چیزی که بوی بد می دهد نخورد	۲- مرض مسری نداشته باشد	دعوت از همسر و	
فرزند			
دیگران را فرستادن	سبقت به مسجد	همراه داشتن مهر	
شخصی			
سجاده: حق سجاده	جای کفش: الف) کفشداری ب) امانت داری		
خوراکی:	الف) انفاق ب) خرید برای اهل خانه	ج) اطمینان د) کرایه	
انگشتر:	دستمال:	عطر:	مسواک کردن:
وضو: الف) شستن پا ب) نگاه به آئینه			شانه زدن:
به قصد: زیارت خدا، زیارت مؤمنین، اقامه نماز، علم آموزی، طهارت نفس، ترک گناه، نگاه به خانه خدا			
زیاد به مسجد برود ولی زیاد نماند	مسجد را معبر قرار ندهد	(بحار ۸۱ ص ۱۹)	

مساجد خاص

(مساجد تاریخی)

آداب مسجد

رفتن به مسجد

ورود

حضور

جلوس

نماز

خدمت

به مسجد

اهل مسجد

مسجد هم خدا

زیارت پیامبر

عبادت امام

اطاعت مومنین

ذکر بازدید مزور از زائر

برتری زیارت بر ذکر

فضائل زیارت

آداب زیارت

زائر آمادگی روحی

دیگران زاد و توشه

کمک به همراهان

بدرقه

استقبال

نگهداری مال و زندگی زائر

شرایط زیارت

لیاقت

دعوت صاحبخانه

بردن هدیه

استعانت در عبادت و اطاعت

گرفتن هدیه

زیارت برترین عبادت به دلیل

سفر کردن

کمک در زیارت تکامل است و در نماز مبطل است

آداب و شرایط

اجازه خروج

اذن دخول

سکوت

تشکر

بهترین مهمان و مهمانی

بذل مال

مشمول بر نماز

لیاقت دعوت

جسم و جان

مسجد الحرام آیات صریح

مسجد الحرام در قرآن آیات غیر صریح

تاریخ مسجد الحرام قبل از خلقت

رویدادها در مسجد الحرام بعد از خلقت

بلد الامین قبل از بعثت (اصحاب فیل)

وادی غیر ذی زرع حین بعثت

ام القری بعد از بعثت

مکه عصر ائمه «علیهم السلام»

شعائرالله عصر خلفاء

مشاعر عصر غیبت

حجر اسمعیل قبل از ظهور

حرم حین ظهور

انبیاء بعد از ظهور

عروج پیامبر «صلی الله علیه و آله»

فیه آیات بینات

اماکن در مسجد الحرام

حجرالاسود

مقام ابراهيم

حجر اسمعيل

زمزم

ملتزم

مستجار

صفا و مروه حطيم

كعبه و

بيت الحرام

بكه

درهاى كعبه

بيت العتيق

مسجد الحرام

چگونه ساختن خانه هاى اطراف

مبارك

مولد على «عليه السلام»

خدمت ابراهيم و اسماعيل «عليهما السلام»

ظهور حضرت در آن

بيت

اول بيت

رب البيت

تطهير بيت

کعبه

ارکان کعبه

داخل کعبه

باب کعبه

بام کعبه

استار کعبه (پرده)

حلی الکعبه

تعمیر کعبه

طواف کعبه

زمین کعبه

دحو الارض

حدود کعبه

کلید داری

اعمال داخل کعبه

حضور زنان در کعبه

نماز در کعبه

مسجد الحرام

امامت مسجد الحرام

قرائت قرآن در مسجد الحرام

توقف جنب و حائض و عبور آنان

استداره

احکام صفوف

سرایت احکام مسجد الحرام به مساجد دیگر

قصر و اتمام

تجارت مسجد الحرام

خوابیدن در مسجد الحرام

خوردن در مسجد الحرام

فُرادی در مسجد الحرام اولی از جماعت در حرم

تولیت مسجد الحرام

خادم الحرمین

خدمت به مسجد الحرام

خدمت در مسجد الحرام

سقایه

تعمیر

موذن

زن و مسجد الحرام

اجتماعی

امنیت

حج

سیاسی

تقدم و تاخر در صفوف

بهداشتی

طواف هاجر

غذایی

سخنرانی و خطبه خوانی

قضایی

تظاهرات در مسجد الحرام

نظامی

فرهنگی

اجتماعی

تعمیر مسجد الحرام در گذشته، حال و آینده (زمان حضرت مهدی عج)

در مسجد الحرام

تلاوت قرآن

نماز

مذاکره علم

گفتگوی ملتها

آشنایی با مسلمانان

دوست یابی

مسجد الحرام ، حج و عمره

جنگیدن در مسجد الحرام

جنگیدن برای مسجد الحرام

پذیرائی در مسجد الحرام (و ارزق اهلہ من الثمرات)

تطہیر مسجد الحرام در آیات

تعمیر مسجد الحرام

تخریب مسجد الحرام

نماز میت در مسجد الحرام

منع از مسجد الحرام

سدّ از مسجد الحرام قاتل در مسجد الحرام

اخراج از مسجد الحرام مجرم در مسجد الحرام

فرار از مسجد الحرام فاسق در مسجد الحرام

ظلم به مسجد الحرام

ظلم در مسجد الحرام و من یرد فیہ بظلم

گناه در مسجد الحرام

نماز استسقاء در مسجد الحرام

نماز عیدین

نماز جمعه

ملازم مسجد الحرام

اعتکاف

مستجار شدن (جار الله)

آداب مسجد الحرام

ورود

خروج

حضور

جلوس

قرآن

نگاه

طواف

مسجد النبی

اماکن مسجد النبی (صلی الله علیه و آله) تهجد

روضه النبی

محراب عثمانی

منبر سعودی

حد مسجد النبی

وسد الابواب الابابه

ستون توبه

ستون حنانه

ستون محلقه

ستون سرير

ستون حرث

ستون وفود

مسجد كوفه

ساخت مسجد كوفه

حوادث مسجد كوفه در آخر الزمان

در عصر ظهور

دارالاماره

انباء در مسجد كوفه

آدم «عليه السلام»

نوح «عليه السلام»

خضر «عليه السلام»

زمان پيامبر

قصر و اتمام

در زمان (على) امير المؤمنين [?]

در زمان امام حسن [?]

در زمان امام حسين [?]

در زمان امام صادق[۲]

در عصر غیبت

در آخرالزمان

در زمان امام عصر[۲]

مقر حکومت

شب معراج

درهای مسجد کوفه

مقتل علی

مسجد سهله اسکان ادریس

گرفتاری

مقامها

امام زمان «علیه السلام»

مسجد برائثا در بغداد

مساجد عصر پیامبر «صلی الله علیه و آله»

۱. مساجد مدینه

[۲] مسجد عمر بن مبذول

[۲] مسجد بنی ساعده

[۲] مسجد بنی عبیده

[۲] مسجد بنی سلمه

- مسجد بنی راتج [?]
- مسجد بنی زریق [?]
- مسجد بنی غفار [?]
- مسجد اسلم [?]
- مسجد جُهنیه [?]
- مسجد الجمعه (نام های دیگرش - مسجد وادی ، بنی سالم ، و عاتکه) [?]
- مسجد بنی بیاضه [?]
- مسجد بنی ظفر (یا مسجد بغله) [?]
- مسجد القبلتین [?]
- مسجد الاجابه [?]
- مسجد بنی خداره [?]
- مسجد بنی عدی [?]
- مسجد دارنابغه [?]
- مسجد بنی دینار [?]
- مسجد بنی مازن [?]
- مسجد بنی خدره [?]
- مسجد السّنج [?]
- مسجد بن حارث بن خزرج [?]
- مسجد عتبان بن مالک (یا مزدلف) [?]
- مسجد النور [?]
- مسجد بنی اُنیف [?]
- مسجد التوبه [?]

- مسجد مَيْشَبَ [?]
- مسجد بنی جثجائه و چاه شداد [?]
- مسجد بنی حرام [?]
- مسجد بقیع الزبیر [?]
- مسجد بنی امیة بن زید [?]
- مسجد مشربه ام ابراهیم [?]
- مسجد بزرگ بنی حرام [?]
- مسجد بنی عبدالاشهل (نام دیگرش مسجد واقم) [?]
- مسجد القرصه [?]
- مسجد بنی حارثه [?]
- مسجد بنی وائل [?]
- مسجد بنی واقف [?]
- مسجد بقیع الاسواق [?]
- مسجد الخربه [?]
- مسجد راتج [?]
- مسجد ابی بن کعب (یا مسجد بنی جدیله) [?]
- مسجد الشیخین (یا مسجد البدایع) [?]
- مسجد بنی خطمه (یا مسجد العجوز) [?]
- مسجد المنارتین [?]
۲. مساجد و جایگاه های نماز پیامبر اکرم «صلی الله علیه و آله»
- (در غزوات و در سفر های حج)
- مسجد عرق الظبیه [?]

- مسجد السُّقيا [?]
- مسجد روحاء [?]
- مسجد بدر [?]
- مسجد احد (یا مسجد الفتح) [?]
- مسجد عینین [?]
- مسجد العسکر [?]
- مسجد الفضیخ (یا مسجد الشمس) [?]
- مسجد الفتح (یا مسجد احزاب و یا مسجد اعلی) [?]
- مسجد ذباب (یا مسجد الرايه) [?]
- مسجد بنی قریظه [?]
- مسجد العصر [?]
- مسجد صهباء [?]
- مسجد خیبر [?]
- مسجد شمران [?]
- مسجد میان شق و نطاء (نام دو قلعه است) [?]
- مسجد لیئ [?]
- مسجد طائف (مسجد دیگری هم در کنارش به نام مسجد رسول الله «صلی الله علیه و آله» است) [?]
- جعرانہ [?]
۳. مساجد و جایگاه های نماز پیامبر اکرم («صلی الله علیه و آله») در سفر تبوک
- مسجد التوبه [?]
- مسجد مدران [?]
- مسجد ذات الرزاب [?]

مسجدی در أَخْضَر [?]

مسجد در ذات خطمی [?]

مسجدی در إِلَى [?]

مسجدی در دره تاراء [?]

مسجدی در ذی الحُلَیفه [?]

مسجدی در ذی الجلیفه [?]

مسجدی در شَوْسَق [?]

مسجد بالای حصاء [?]

مسجد حِجَر [?]

مسجد بالای قُزَح [?]

مسجدی در وادی القراء [?]

مسجدی در قریه بنی عذره [?]

مسجدی در رُقعه [?]

مسجد فیفاء [?]

مسجد ذی المروء [?]

مسجدی در ذی خشب [?]

۳. مساجد و جایگاه های نماز پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در سفر حجه الوداع

مسجد شجره (ذی الحلیفه) [?]

مسجد المعرس [?]

مسجدی در بلندی روحاء [?]

مسجد عرق الظیبه (پیامبر «صلی الله علیه و آله» در سفر حجه الوداع هم نماز خوانده) [?]

مسجد المنصرف (یا مسجد العزله) [?]

مسجد الاثابه [?]

مسجد ابواء [?]

مسجد عرج [?]

مسجد مرالظهران (یا مسجد الفتح) [?]

مسجدی در نزدیکی قدید [?]

مسجد مشلل و مسجدی در محله پائین (لفت) [?]

مسجد گردنه عراق [?]

مسجد غورث [?]

مسجد آئمه در دو محله واقع در جحفه [?]

مسجد غدیر خم [?]

۴. فهرست دیگر مساجد منسوب پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله - در راه مدینه به مکه در سفرهای مختلف

مسجد الرویثه [?]

مسجد مدلجه تعهن [?]

مسجدی در عقبه هرشی [?]

مسجد گردنه رکوبه [?]

مسجدی در نزدیک عرج [?]

مسجد المنجیس (مسجد دیگر در نزدیک عرج) [?]

مسجد لحیا جمل [?]

مسجد سرف [?]

مسجد رقاده [?]

مسجد خلیص [?]

مسجد عقبه خلیص [?]

مسجد تنعیم [?]

مسجد ذی طوی [?]

مسجد گردنه مبرک [?]

مسجد حُدیّیه (یا مسجد شجره) [?]

مسجدی در نزدیکی ذات عرق [?]

مسجدی در نخل [?]

مسجدی در نزدیکی کدید [?]

مسجد ذات اجلال [?]

مسجد جیزتین در نزدیکی بدر [?]

مسجدی در ذفران [?]

۱، ۴ مساجد و جایگاه های نماز رسول خدا صلی الله علیه وآله - در مکه

مسجد خیف [?]

مسجد مزدلفه [?]

مسجد الرایه [?]

مسجد الجن (یا مسجد الحَرَس و مسجد البیعه) [?]

مسجد نمره [?]

مسجد عریش [?]

۳۰- فهرست مرکز فقهی ائمه اطهار، استاد آیه الله شیخ محمدجواد فاضل لنکرانی

بسم الله الرحمن الرحيم

المقدمه

تعریف المسجد

بماذا يتحقق المسجدية

هل المسجد من تخوم الارض الى عنان السماء أم لا؟

المساجد بيوت الله

المسجد خير البقاع

استحباب التردد الى المسجد

الفرق بين المسجد والمصلى

تاريخ تأسيس المسجد

الباب الاول فى احترام المسجد واهدافه

تعظيم المسجد

تنظيف المسجد

فائده الذهاب الى المسجد

ثواب الجلوس فى المسجد

حريم المسجد

اهداف المسجد: العباده لله، الذكر و...

رساله المسجد فى التعليم القران و قرائته

رساله المسجد فى التعليم والتعلم الاحكام

رساله المسجد فى تطهير النفوس

تجهيز الجيوش و اعدادها فى المسجد

صفات اهل المسجد

تعميم المسجد وتخصيص

كلام فى اجراء صيغه الوقف

انظار الجمهور فى بيع الوقف والمسجد

موارد الاستثناء من بيع الوقف

فى بطلان الوقف بمجرد جواز البيع

حكم ثمن الوقف

فى وجوب شراء المماثل للوقف

المتصدى لتبديل الوقف الحاكم أو الناظر

استحباب تنوير المسجد

النهى عن جعل الشرف للمساجد

المحراب للمسجد

المنارة للمسجد

المنبر للمسجد

الباب الرابع فى آداب المسجد

آداب الورود بالمسجد والخروج منه

استحباب التطيب عند التوجه الى المسجد

استحباب الثياب الفاخره عند التوجه الى المسجد

استحباب تجمير المسجد

استحباب الدعا عند دخول المسجد والخروج منه

استحباب الابتداء فى الدخول بالرجل اليمنى والخروج باليسرى

تحية المسجد

الباب الخامس فى احكام المشتركه للمساجد

عدم جواز بيع المسجد وادلته

بيع آلات المسجد

دوران الامر بين إبقاء الآلات وبيعها

فى جواز استعمال آلات المسجد فى المساجد اخرى

ادخال النجاسه فى المسجد

تنجيس المسجد

تزيين المسجد بالذهب

نقش المسجد بالصور

دفن الميت فى المسجد

تطهير المسجد

السبق الى مكان فى المسجد

استحباب جعل الميضاه على باب المسجد

ادخال الصبيان والمجانين فى المساجد

الخروج من المسجد بعد الاذان

كراهه دخول المسجد لمن أكل الموزيات

كراهه الحكم فى المساجد

كراهه صلاه الجنازه فى المسجد

انشاد الشعر

كراهه عمل الضنايع فى المساجد

البيع والشراء

كراهه انشاد الضاله

تشبيك الاصابع فى المسجد

استحباب التطهير عند التوجه الى المسجد

استطراق المسجد

كراهه اجراء الاحكام والحدود فى المساجد

دخول الكفار فى المساجد

كراهه رفع الصوت فى المساجد

غرس الشجر فى المسجد

تاريخ تأسيس المسجد

لبث الجنب والحائض والنفاس فى المسجد

وضع الجنب والحائض شيئاً فى المسجد

استحباب ترك احاديث الدنيا فى المساجد

اغلاق المسجد

عبور الجنب والحائض والنفاس

النوم فى المسجد

حضور النساء فى المسجد

اخراج الريح فى المسجد

حكم الحائض والنفاس فى المسجدين

اهداف المساجد

عدم جواز بيع المسجد وادلته

موارد الاستثناء من بيع الوقف

انظار الجمهور فى بيع الوقف والمسجد

فى بطلان الوقف بمجرد جواز البيع

<<حكم ثمن الوقف>>

فى وجوب شراء المماثل للوقف

بيع آلات المسجد

إذا دار الأمر بين ابقاء الآلات وبيعها

في جواز استعمال آلات المسجد في المساجد أخرى

المتصدى لتبديل الوقف الحاكم أو الناظر؟

المتصدى لتبديل الوقف الحاكم أو ناظر؟

صفات أهل المسجد

حضور النساء في المساجد

صلاة القادم من السفر المسجد

۳۱- فهرست استاد علی محمدی خراسانی

((فهرست مطالب فقه المسجد))

دو بخش اساسی:

۱. فقه مطلق مسجد ۲. فقه مساجد خاصه

کلیات بحث در چند بخش:

الف. تعریف‌ها :

تعریف المعبد لغه و اصطلاحاً

تعریف المسجد لغه و اصطلاحاً

تعریف الجامع لغه و اصطلاحاً

تعریف المصلی لغه و اصطلاحاً

تعریف البيعة لغه و اصطلاحاً

تعریف الكنيسه لغه و اصطلاحاً

(تعریف الصلاة لغه و اصطلاحاً)

حقایق شرعیه یا لغویة

اشتراک لفظی یا معنوی یا حقیقت و مجاز

وجه تسمیه هر کدام مخصوصاً وجه تسمیه مسجد

مباحث لغوی و صرفی و نحوی و اصولی در مورد لفظ مسجد و مبدأ اشتقاق آن

ب. مکان و منزلت مسجد در اسلام

از نظر قرآن کریم

از نظر روایات اهل بیت علیهم السلام

از نظر روایات اهل سنت

از نظر سیره مسلمانان

از منظر احکام و آداب فراوانی که در مبحث اصلی خواهد آمد که نشان توقیر و تکریم و تعظیم مسجد در
فقه اسلام است

فضیلت بناء مسجد در اسلام

فضل التردد و الاختلاف الى المساجد و ملازمته

فضل التردد الى المساجد الخاصه

فضل الصلاة في المسجد

فضل الصلاة في المساجد الخاصه

تفاوت و اختلاف المساجد في الفضيلة او الافضل فالافضل من المساجد

مسجد ضرار

مساجد ملعونه

منكرات مسجد

ج. ایجاد المسجد او تحقق المسجديه (عنوان کلی)

۱۰. ایا تحقق المسجد؟

آیا در مطلق وقف صیغه معتبر است؟ یا معاطات هم کافی است؟

آیا در خصوص مسجد صیغه معتبر است؟

آیا در مطلق وقف قصد قربت معتبر است؟

آیا در خصوص مسجد قصد قربت معتبر است؟

آیا در خصوص مسجد قبض معتبر است؟

من القابض؟

آیا در تحقق مسجد نماز خواندن - و لو یک نفر - معتبر است؟

آیا در تحقق آن قصد عنوان مسجدیت شرط است؟

معنای وقف مسجد چیست؟

آیا در تحقق آن قبول شرط است؟

۲. استیجار الارض لتعمل مسجداً

۳. اهل یمکن جعل الارض مسجداً دون البناء؟

۴. اتخاذ الكنیف مسجداً

۵. اتخاذ المقبره مسجداً

۶. اتخاذ البیع و الكنائس مسجداً

۷. جعل الطرق مساجد (المسجد و الطريق)

۸. جعل الاملاک الخاصه مساجد

۹. توسیع المسجد

۱۰. وقف المخالفین مساجدهم

۱۱. وقف اهل الكتاب البیع و الكنائس

۱۲. طرق ثبوت المسجديه

۱۳. الشک فی المسجديه

١٤. المصلى و المسجدية

١٥. المشاهد المشرفة كالمساجد

بقاء المسجد (عنوان كلى)

زوال المسجدية (عنوان كلى)

١. هل يخرج المسجد عن المسجدية؟

٢. طرق خروج المسجد عن المسجدية؟

شرط الواقف فى وقفه

جعل الدار مسجداً مادام على هيئتها

المسجد فى الارض المفتوحة عنوة

كون المسجد فى ارض مستأجرة فانقضت مدته اجارتها

خراب المسجد على وجه لايمكن الصلاة فيه ابداً

جواز بيعه و اخراجه عن المسجدية اذا غلب الكفار عليه او جعلوه بيت خمر مثلاً

الاخذ بالشفعة و خروج المسجد عن المسجدية

الفسخ باحدى الخيارات و خروج المسجد عن المسجدية

و...

د. اجزاء المسجد او هندسته

١. تراب و حصى المسجد

٢. ارض المسجد

٣. بناء المسجد (ساختمان)

٤. جدران المسجد

٥. سقف المسجد

٦. سطح المسجد

٧. شكل المسجد
٨. سرداب المسجد
٩. محراب المسجد
١٠. منارة المسجد
١١. منبر المسجد
١٢. رحة المسجد و صحنه
١٣. حريم المسجد
١٤. المطهره و الميضاء للمسجد
١٥. مرافق المسجد
١٦. حريم المسجد
١٧. شرف المسجد
١٨. باب المسجد (درب و پنجره)
١٩. ابزار و آلات مسجد
٢٠. توابع و ملحقات مسجد
٢١. اموال مسجد

هـ انواع مساجد

١. المسجد الجامع

٢. مسجد السوق

٣. مسجد القبيله

و. احكام مرتبط با مسجد (به تعداد احكام خمسہ يعنى واجبات، محرمات، مستحبات، مكروهات و مباحات)

١. بيع المسجد بل مطلق نقله الى شخص حقيقى او حقوقى

٢. اجارة المسجد
٣. تملك المسجد
٤. غصب عين المسجد
٥. الاخذ بالشفعه و المسجد
٦. تخريب المسجد او نقضه
- ٠ نقض ما استهدم من المسجد
- ٠ نقض غير المستهدم من المسجد
- ٠ نقض المسجد للتوسعه
٧. تعمير المسجد
- ٠ عمران مادی
- ٠ عمران معنوی
- ٠ صفات و شروط عامه
٨. بقاء المسجد على ما هو عليه بعد الخراب
٩. تعطيل المسجد
١٠. زخرفة المساجد (تذهيبها و تزيينها)
١١. تسقيف و تظليل المساجد
١٢. تعلية المساجد
١٣. تجصيص المسجد
١٤. اخراج الحصى من المسجد
١٥. تطهير المسجد
١٦. تلويث المسجد
١٧. تنجيس المسجد

- تنجيس ظاهره
- تنجيس باطنه
- تنجيس آلاته
- ١٨. تنجس المسجد
- ١٩. سكنى المسجد او الاسكان فيه
- ٢٠. تحية المسجد
- ٢١. احترام المسجد
- ٢٢. استطراق المسجد
- ٢٣. هتك المسجد
- ٢٤. كنس المسجد
- ٢٥. نقش المساجد بالصور
- ٢٦. تجمير المسجد
- ٢٧. آداب دخول المسجد
- الدعاء
- التسميه
- الدخول باليمنى
- و...
- ٢٨. آداب الخروج من المسجد
- ٢٩. الفرار من المسجد
- ٣٠. التطيب للمسجد
- ٣١. تطيب المسجد
- ٣٢. الرائحة و المسجد

الريا و المسجد	٣٣.
الاعراض عن المسجد	٣٤.
المنع من مساجد الله	٣٥.
المسجد و الطريق	٣٦.
المسجد المتنقل	٣٧.
المسجد و الدار	٣٨.
المسجد و الدوائر	٣٩.
المسجد و العمارات الشائقة	٤٠.
اخذ الزينه عند المساجد	٤١.
السبق الى المسجد	٤٢.
تعاهد النعل قبل الدخول	٤٣.
تسميه المسجد باسم شخص	٤٤.
التصرف فى ممتلكات المسجد	٤٥.
تنظيم المسجد و اداره امورها	٤٦.
توليت	٠
هيئت امناء	٠
خادم	٠
امام جماعت	٠
الجنب و المسجد	٤٧.
الحائض و النفساء و المسجد	٤٨.
ماس الميت و المسجد	٤٩.
الوضوء عند دخول المسجد	٥٠.

٥١. الاذان و الاقامة في المسجد
٥٢. الامام الراتب و المسجد
٥٣. اللعب في المسجد
٥٤. الاكل في المسجد
٥٥. ايقات العقود و الايقات في المسجد
- ٠ بيع
- ٠ طلاق
- ٠ نكاح
- ٠ و...
٥٦. انشاء الضالة في المسجد
٥٧. البصاق في المسجد
٥٨. التخلي امام المسجد
٥٩. التكلم في المسجد
٦٠. التنخم في المسجد
٦١. قتل القمل في المسجد
٦٢. الجلوس في المسجد
٦٣. دفن الميت في المسجد
٦٤. الذكر في المسجد
٦٥. الزنا في المسجد
٦٦. التصفيق في المسجد
٦٧. الخوض في الباطل في المسجد
٦٨. سل السيف في المسجد

٦٩. انشاد الشعر فى المسجد
٧٠. رفع الصوت فى المسجد
٧١. عمل الصنائع فى المسجد
٧٢. التعليم فى المسجد
٧٣. القضاء فى المسجد
٧٤. كشف العورة و السترة و الركبة و الفخذة فى المسجد
٧٥. النوم فى المسجد
٧٦. الحبس فى المسجد
٧٧. النجاسة فى المسجد
٧٨. حمل النجس فى المسجد
٧٩. الوضوء من حدث البول و القائط فى المسجد
٨٠. المرافعة فى المسجد
٨١. الاطعام فى المسجد
٨٢. الاعانة و جمع الصدقات فى المسجد
٨٣. اقامة المآتم فى المسجد
٨٤. اقامة عزاء الائمة فى المسجد
٨٥. الاعتكاف فى المسجد
٨٦. القرآن و المسجد
- وضعه فى المسجد
- تلاوته
- تعليمه
- ...

٨٧. الصلاة في المسجد
٨٨. صلاة النافلة في المسجد
٨٩. صلاة الفريضة في المسجد
٩٠. صلاة الجماعة في المسجد
٩١. صلاة الآيات في المسجد
٩٢. صلاة الميت في المسجد
٩٣. صلاة العيدين في المسجد
٩٤. صلاة الاستسقاء في المسجد
٩٥. صلاة التحية في المسجد
٩٦. الاطفال و المسجد
٩٧. المجانين و المسجد
٩٨. المرأة و المسجد
٩٩. جار المسجد
١٠٠. الذمي و المسجد
١٠١. المشرك و المسجد
١٠٢. البهائم و المسجد
١٠٣. استعمال الآت المسجد
١٠٤. صرف اموال المسجد في غيره
١٠٥. اخراج آلات المسجد من المسجد
١٠٦. بيع آلات المسجد بل مطلق نقله الى الغير...
١٠٧. غرس الشجر و حفر الآبار و الزرع في المسجد (فضاي سبز)
١٠٨. من له ولاية التصرف في المسجد و امواله

١٠٩. الوقف على المسجد
١١٠. الوقف على البيع و الكنائس
١١١. الصلاة فى مساجد المخالفين
١١٢. الصلاة فى البيع و الكنائس
١١٣. اقامه الحدود فى المساجد
١١٤. الرمى بالحصى
١١٥. التنعل قائما
١١٦. الاسراج فى المسجد
١١٧. التردد الى المسجد
١١٨. الجلوس فى المسجد انتظار الصلاة
١١٩. الوصيه للمسجد
١٢٠. المسجد والزكاه
١٢١. المسجد و صلاة الجمعة
١٢٢. شكاية المسجد
١٢٣. الصلوة على النبى و آله فى المسجد
١٢٤. اخراج الريح فى المسجد
١٢٥. الانفاق من ماله للمسجد
١٢٦. اللعان فى المسجد
١٢٧. النكاح فى المسجد
١٢٨. الحلف فى المسجد
١٢٩. النظافه فى المسجد
١٣٠. تشبيك الاصابع فى المسجد

١٣١. السرقة فى المسجد
١٣٢. السائل و المسجد
١٣٣. الرطانه بالاعجميه فى المسجد
١٣٤. التحدث بامور الدنيا فى المسجد
١٣٥. التدخين فى المسجد
١٣٦. تخطى الرقاب
١٣٧. الاتكاء و الختباء
١٣٨. تعيين الناظر و المتولى للمسجد
١٣٩. شرك المؤاكلة و المسافرين و ... مع تارك الحضور الى المسجد
١٤٠. المشى الى المساجد
١٤١. اولوية الصلاة فى المسجد الذى لا يصلى فيه
١٤٢. القصه و المسجد
١٤٣. كتابه القرآن فى قبله المساجد
١٤٤. المساجد الملعونه
١٤٥. الخروج من المسجد بعد الاذان
١٤٦. تكرار صلاة الجماعة فى المسجد الواحد
١٤٧. الاتيان بالحفلات فى المسجد
١٤٨. الفصد و الحجامة فى المسجد
١٤٩. استئجار الجنب و الحائض لكس المسجد
١٥٠. مضغ الكندر فى المسجد
١٥١. المستحاضه و المسجد

نکته: این فهرست نه کامل است تا قابل کم و زیاد شدن نباشد و نه به ترتیب نوشته شده است. بلکه هدف اولی جمع عناوین و فهرست نویسی است ولی می‌توان اینها را تحت عنوان پنج حکم در رابطه با مسجد قرار داد: برخی از واجبات در رابطه با مسجد است، برخی از محرمات و برخی از مستحبات و برخی از مکروهات و برخی از مباحات است. ضمناً برخی از عناوین خیلی کلی است و ذیل آنها ده‌ها عنوان قابل ذکر است. مثلاً در بحث تولی و نظارت مباحثی مطرح است؛ از قبیل شروط ناظر، وظایف ناظر، احکام ناظر و متولی و ... یا در بحث اعتکاف در مسجد عناوین فراوانی زیر مجموعه آن است. یا در بحث تطهیر مسجد موضوعات فراوان مطرح است. از قبیل: فوریت تطهیر مسجد، وجوب کفائی بودن، تراحم نماز و تطهیر مسجد و ...، در بحث جنب و حائض و مسجد موضوعات فراوانی مطرح است. از قبیل: دخول مسجد، وضع الشی فی المسجد، اخذ الشی من المسجد، المکث فی المسجد و ... در بحث عمران مساجد باز موضوعات متعددی مطرح است و ... ریز این موضوعات در مقام بحث و بررسی اجتهادی قابل استقصاء است.

ضمناً همان‌طور که از عنوان بحث «فقه المسجد» پیدا است نگاه ما در این مباحث صد در صد فقهی است از نگاه تاریخی و اجتماعی و ... موضوع بحث ما نیست و باید گروه‌های دیگری متکفل آنها باشند.

المساجد الخاصة:

۱. المسجد الحرام
۲. المسجد النبوی
۳. المسجد الاقصی
۴. مسجد الکوفه
۵. مساجد المدینه
۶. مسجد الخیف بمنی
۷. مسجد الشجره
۸. مسجد براثا
۹. مسجد قبا
۱۰. مسجد الغدیر
۱۱. مسجد سهله

۱۲. مسجد الثری

۱۳. مسجد جمکران

۱۴. مسجد البصره

ضمناً ذیل نام هر یک از مساجد مباحث فراوان فقهی تحت عنوان فقهیات این مساجد مطرح است به خصوص چهار مسجد نخست که دهها عنوان فقهی برای هر کدام مطرح است و الان در صدد بیان ریز این عناوین نیستیم تنها احکام چهار مسجد نخست را فهرست می‌کنیم.

الف. مسجد الحرام

۱. تعریف مسجد الحرام

۲. فضل مسجد الحرام بر سایر مساجد

۳. فضل الصلاة فی المسجد الحرام

۴. آداب ورود به مسجد الحرام

۵. آداب خروج از مسجد الحرام

۶. اعتکاف و مسجد الحرام

۷. نذر نماز و اعتکاف در مسجد الحرام

۸. دخول کفار به مسجد الحرام

۹. قتال در مسجد الحرام

۱۰. تخییر بین قصر و اتمام در مسجد الحرام

۱۱. قبله کسی که در مسجد الحرام است

۱۲. خوابیدن در مسجد الحرام

۱۳. استحباب خواندن نماز عید فطر و اضحی در مسجد الحرام

۱۴. استحباب بجا آوردن نماز استسقاء در مسجد الحرام

۱۵. لقطه حرم و مسجد الحرام

۱۶. حکم مجرمی که به مسجد الحرام پناه بوده است
۱۷. مطالبه دین در مسجد الحرام
۱۸. جنب و مسجد الحرام
۱۹. حائض و نفساء و مسجد الحرام
۲۰. کسی که در مسجد الحرام جنب یا حائض شود حکمش چیست؟
۲۱. تعدد نماز جماعت در مسجد الحرام
۲۲. اخذ چیزی از مسجد الحرام
۲۳. منع از ورود به مسجد الحرام
۲۴. سلاح و مسجد الحرام
۲۵. قتل در مسجد الحرام
۲۶. ديه مقتول در حرم
۲۷.

ب. احکام الحرم

(آیا لازم است بحث شود؟ و چه مقدار لازم است؟)

ج. احکام الکعبه

۱. دخول الکعبه
۲. نماز در درون کعبه
۳. نماز بر پشت بام کعبه
۴. اموال کعبه
۵. پرده کعبه
۶. وقف بر کعبه
۷. مراد از کعبه

۸. نماز به سوی کعبه

۹. بناء کعبه

۱۰.

د. مسجد النبی

۱. تعریف مسجد نبوی

۲. بناء مسجد نبوی

۳. عمارت آن

۴. فضل آن بر سایر مساجد

۵. فضل نماز در آن

۶. حدود مسجد نبوی

۷. آداب ورود به آن

۸. آداب خروج از آن

۹. توسعه آن

۱۰. خوابیدن در آن

۱۱. نذر اعتکاف در آن

۱۲. حکم احتلام در آن

۱۳. حکم جنب

۱۴. حکم حائض و نفساء

۱۵. شدّ رحال به مسجد النبی

۱۶. نذر نماز در آن

۱۷. کفار و ورود به مسجد النبی

۱۸. تعدد جماعت در آن

۱۹. نماز عیدین و مسجد النبی
۲۰. نماز استسقاء و مسجد النبی
۲۱. تخییر بین قصر و اتمام در آن
۲۲. حکم مجرمی که به مسجد النبی پناه برده
۲۳.

هـ مسجد الاقصی (قبله اول مسلمانان)

۱. تعریف مسجد الاقصی
۲. بنای مسجد الاقصی
۳. عمارت آن
۴. فضل آن بر مساجد دیگر
۵. آداب ورود به مسجد اقصی
۶. حدود آن
۷. تعدد جماعت در آن
۸. شدّ رحال به سوی آن
۹. ورود کفار به آن
۱۰. حکم انکار مسجد الاقصی
۱۱. نذر نماز در آن
۱۲. نذر اعتکاف در آن
۱۳. نماز عیدین و مسجد الاقصی
۱۴. نماز باران در آن
۱۵. حکم استقبال و استدبار مسجد در هنگام تخلی
۱۶. جنب و مسجد الاقصی

۱۷. حائض و نفساء و مسجد الاقصی
۱۸. حکم انکار مسجد الاقصی
۱۹. خوابیدن در آن
۲۰. وظیفه مسلمانان نسبت به مسجد الاقصی

ح. مسجد کوفه

۱. تعریف مسجد کوفه
۲. بنای آن
۳. عمارت آن
۴. فضیلت آن
۵. حدود آن
۶. توسعه آن
۷. تخییر بین قصر و اتمام
۸. زیارت مسجد کوفه
۹. نذر اعتکاف در آن
۱۰. وقف بر آن
۱۱. کفار ورود به مسجد کوفه
۱۲. خروج از آن قبل از ظهر جمعه
۱۳. نماز عیدین در آن
۱۴. نماز باران در آن
۱۵. مساجد ملعونه در کوفه
۱۶. مساجد مبارکه در کوفه
۱۷.

۳۲- سرفصلهای درس خارج فقه مسجد استاد احمد عابدی

جایگاه مسجد در فقه اسلامی

۱. حرمت تزیین به طلا و نقش و تصویر
۲. حرمت بیع آلات مسجد
۳. مسجدی که در خیابان واقع می شود احکام مسجد را دارد یا خیر؟
۴. حرمت تنجیس و وجوب از اله و تعارض با نماز.
۵. ادخال نجاست غیر متعدیه.
۶. ساختن مسجد در مکان غیر نظیف.
۷. دفن میت در مسجد.
۸. استحباب رعایت آداب مسجد.
۹. نماز تحیت مسجد و احکام آن.
۱۰. ارتفاع دیوارها و مناره و احکام فقهی آنها.
۱۱. اموری که در مسجد حرام یا مکروه است.
۱۲. حمل سلاح در مسجد
۱۳. درس در مسجد.
۱۴. شعر در مسجد
۱۵. قسم خوردن در مسجد
۱۶. قضاوت در مسجد
۱۷. انشاد الضاله
۱۸. بیع در مسجد
۱۹. زینت مسجد
۲۰. بچه ها و مجانین

۲۱. دخول مشرکین
۲۲. خواب در مسجد
۲۳. اکل در مسجد
۲۴. جنب و حائض
۲۵. حدث در مسجد
۲۶. ظهار و لعان در مسجد
- وقف و شرایط آن
- ایا وقف موقت ممکن است؟
- شرایط واقف
- شریط مال موقوف
- شرایط موقوف علیهم
- تولیت و نظارت بر وقف
- ولایت عامه و خاصه
- شرایط متولی
- تفویض و توکیل در تولیت
- اجرت متولی
- بیع و استبدال وقف
- راههای اثبات وقفی بودن
- احکام مساجد خاص

۱. احکام خاص مسجد الحرام، مقصود از مسجد الحرام، حدود، دخول مسجد، منع از دخول، مقام ابراهیم، زمزم، هدی بر حرم، قتال، امن بودن، ديه مقتول در مسجد امن حیوانات
۲. احکام خاص کعبه، نماز در جوف کعبه، استقبال، طواف، اموال کعبه

۳. احکام خاص مسجد النبی، مسجد قبا، مسجدالاقصی، دفاع از مسجد
 ۴. اعتکاف در مساجد خاص یا عموم
 ۵. شد الرحال
 ۶. عمران مساجد، تعدد مساجد در شهر واحد، بناء مسجد بر قبر.
 ۷. اجزاء مسجد، محراب، منبر و مناره
 ۸. وقف مسجد، نماز گذاری، اموال مسجد
 ۹. نماز جمعه، جماعت، اعاده نماز فرادا به جماعت در مسجد، متخلفین از مسجد، نماز عیدین و استسقاء در مسجد، نماز کسوف، نماز میت، نافله، نماز تحیت، لبث در مسجد، اعتکاف
 ۱۰. مسجد ضرار، مکان عصبی، معابد مشرکین، اماکن منهی عنها
 ۱۱. فضیلت صف اول
 ۱۲. نکاح در مسجد
- عروه الوثقی ص ۲۱۰
۱. جواز صلاه در بیع و کنایس بدون ترکش و حتی بدون اذن.
 ۲. استحباب صلاه در مساجد، استحباب کثرت تردد به مساجد.
 ۳. استحباب صلاه نساء در بیوت.
 ۴. استحباب صلاه در مشاهد ائمه (ع) و افضل از مساجد
 ۵. مقصود از تفریق صلاه در اماکن متعدده تفریق در مساجد مختلف است.
 ۶. کراهت صلاه بر جار المسجد.
 ۷. ترک معاشرت با تارک مسجد
 ۸. استحباب بناء مساجد
 ۹. ضرورت یا عدم ضرورت اجراء صیغه وقف
 ۱۰. مسجد بودن زمینی بدون بناء یا بناء بدون زمین یا یک طبقه

۱۱. وقف مسجد برای بعض خاص از مسلمین

۱۲. وقف مسجد برای یک نوع عبادت خاص

۱۳. اجرای احکام الهی در مشاهد و مساجد دیگر جواهر ج ۲۰، ج ۴۱

جواهر ج ۱۴، ۶۹، الی ۱۵۵

مفتاح الکرامه، ۲، ۲۲۵

۳۳- فهرست فقهی استاد محمدی خراسانی مخلوط با نظرات آقای عابدی و موسسه
فهرست مطالب فقه المسجد

دو بخش اساسی: ۱. فقه مطلق مسجد ۲. فقه مساجد خاصه

کلیات بحث در چند بخش:

الف. تعریف‌ها :

تعریف المعبد لغۀ و اصطلاحاً

تعریف المسجد لغۀ و اصطلاحاً

تعریف الجامع لغۀ و اصطلاحاً

تعریف المصلی لغۀ و اصطلاحاً

تعریف البيعة لغۀ و اصطلاحاً

تعریف الكنيسه لغۀ و اصطلاحاً

(تعریف الصلاه لغۀ و اصطلاحاً)

حقایق شرعیه یا لغویه

اشتراک لفظی یا معنوی یا حقیقت و مجاز

وجه تسمیه هر کدام مخصوصاً وجه تسمیه مسجد

مباحثی لغوی و صرفی و نحوی و اصولی در مورد لفظ مسجد و مبدأ اشتقاق آن

ب. مکان و منزلت مسجد در اسلام موسسه: (نگاه اسلام به مسجد)

موسسه: در کتب آسمانی

از نظر قرآن کریم

موسسه: از نظر احادیث و تاریخ انبیا

از نظر روایات اهل بیت علیهم السلام موسسه: (نقش مسجد در صیانت از روایات)

از نظر روایات اهل سنت

موسسه: از نظر سیره علما و صحابه

از نظر سیره مسلمانان

از منظر احکام و آداب فراوانی که در مبحث اصلی خواهد آمد که نشان (موسسه: تعمیر) توقیر و تکریم و

تعظیم مسجد در فقه اسلام است

موسسه: تخریب، تعطیل، تعویض و مشابه سازی

فضیلت بناء مسجد در اسلام

فضل التردد و الاختلاف الى المساجد و ملازمته

فضل التردد الى المساجد الخاصه

فضل الصلاة في المسجد

فضل الصلاة في المساجد الخاصه

تفاوت و اختلاف المساجد في الفضيلة او الافضل فالافضل من المساجد

مسجد ضرار (موسسه: و ضرار المسجد)

مساجد ملعونه

موسسه: فرق بين ضرار و ملعونه

موسسه: منكرات مسجد

ج. ايجاد المسجد او تحقق المسجديه (عنوان کلی)

۱. ا.م. يتحقق المسجد؟

آیا در مطلق وقف صیغه معتبر است؟ یا معاطات هم کافی است؟

آیا در خصوص مسجد صیغه معتبر است؟

آیا در مطلق وقف قصد قربت معتبر است؟

آیا در خصوص مسجد قصد قربت معتبر است؟

آیا در خصوص مسجد قبض معتبر است؟

من القابض؟

آیا در تحقق مسجد نماز خواندن - و لو یک نفر - معتبر است؟

آیا در تحقق آن قصد عنوان مسجدیت شرط است؟

معنای وقف مسجد چیست؟

آیا در تحقق آن قبول شرط است؟

۲. استیجار الارض لتعمل مسجداً

موسسه: مسجد فضایی مثل مسجد در کشتی، هواپیما، طبقه ای از یک برج

۳. اهل یمن جعل الارض مسجداً دون البناء؟

۳-۱ اهل یمن جعل البناء مسجداً دون الارض (عابدی)

۴. اتخاذ الکنیف مسجداً

۵. اتخاذ المقبره مسجداً

۵-۱ بناء المسجد علی المقبره (عابدی)

۶. اتخاذ البیع و الکنائس مسجداً

۷. جعل الطرق مساجد (المسجد و الطريق)

۸. جعل الاملاک الخاصه مساجد

۹. توسیع المسجد

۹-۱ تضییق المسجد (عابدی)

١٠. وقف المخالفين مساجدهم

١١. وقف اهل الكتاب البيع و الكنائس

١٢. طرق ثبوت المسجدية

١٣. الشك في المسجدية

١٤. المصلى و المسجدية

١٥. المشاهد المشرفة كالمساجد

مؤسسه: حدود المشاهد فى احكام المساجد

مؤسسه: مسجد بالا سر حكماً و موضوعاً

بقاء المسجد (عنوان كلى)

زوال المسجدية (عنوان كلى)

١. اهل يخرج المسجد عن المسجدية؟

٢. طرق خروج المسجد عن المسجدية؟

شرط الواقف فى وقفه

جعل الدار مسجداً مادام على هيئتها

المسجد فى الارض المفتوحة عنوة

كون المسجد فى ارض مستأجرة فانقضت مدته اجارتها

خراب المسجد على وجه لايمكن الصلاة فيه ابداً

جواز بيعه و اخراجه عن المسجدية اذا غلب الكفار عليه او جعلوه بيت خمر مثلاً

الاخذ بالشفعة و خروج المسجد عن المسجدية

الفسخ باحدى الخيارات و خروج المسجد عن المسجدية

و...

د. اجزاء المسجد او هندسته

٢٢.	تراب و حصی المسجد
٢٣.	ارض المسجد
٢٤.	بناء المسجد (ساختمان)
٢٥.	جدران المسجد
٢٦.	سقف المسجد
٢٧.	سطح المسجد
٢٨.	شكل المسجد
٢٩.	سرداب المسجد
٣٠.	محراب المسجد
٣١.	منارة المسجد
٣٢.	منبر المسجد
٣٣.	رحبة المسجد و صحنه
٣٤.	حریم المسجد
٣٥.	موسسه: حدود الجار
٣٦.	المطهره و الميضاء للمسجد
٣٧.	مرافق المسجد
٣٨.	حریم المسجد
٣٩.	شرف المسجد
٤٠.	باب المسجد (درب و پنجره)
٤١.	ابزار و آلات مسجد
٤٢.	توابع و ملحقات مسجد
٤٣.	اموال مسجد

٤٤. مؤسسه: وقف چیزی برای استفاده موقت یا مشروط

٤٥. مؤسسه: وقف للمسجد

هـ انواع مساجد

١. المسجد الجامع

٢. مسجد السوق

٣. مسجد القبيله

مؤسسه: مسجد پادگان

مؤسسه: مسجد انفرادی

و. احکام مرتبط با مسجد (به تعداد احکام خمسہ یعنی واجبات، محرمات، مستحبات، مکروهات و مباحات)

١٥٢. بيع المسجد بل مطلق نقله الى شخص حقیقی او حقوقی

١٥٣. اجاره المسجد

١٥٤. تملك المسجد

١٥٥. غصب عين المسجد

١٥٦. الاخذ بالشفعه و المسجد

١٥٧. تخريب المسجد او نقضه

• نقض ما استهدم من المسجد

• نقض غير المستهدم من المسجد

• نقض المسجد للتوسعه

١٥٨. تعمير المسجد

• عمران مادی

• عمران معنوی

- صفات و شروط عامه
- من العامر؟ (عابدی)
- شرائط المعمر للمعبد (عابدی)
- ۱۵۹. بقاء المسجد على ما هو عليه بعد الخراب
- ۱۶۰. تعطيل المسجد
- ۱۶۱. مؤسسه: تحقير المسجد (مسيجد)
- ۱۶۲. مؤسسه: حد توهين به مسجد
- ۱۶۳. زخرفة المساجد (تذهيبها و تزيينها)
- ۱۶۴. تسقيف و تظليل المساجد
- ۱۶۵. تعلية المساجد
- ۱۶۶. تجصيص المسجد
- ۱۶۷. اخراج الحصى من المسجد
- ۱۶۸. تطهير المسجد
- ۱۶۹. تلويث المسجد
- ۱۷۰. تنجيس المسجد
- تنجيس ظاهره
- تنجيس باطنه
- تنجيس آلاته
- ۱۷۱. تنجس المسجد
- ۱۷۲. سكنى المسجد او الاسكان فيه
- ۱۷۳. تحية المسجد
- ۱۷۴. احترام المسجد

١٧٥. استطراق المسجد
١٧٦. هتك المسجد
١٧٧. كنس المسجد
١٧٨. نقش المساجد بالصور
١٧٩. موسسه: نقش المساجد باشكال هندسيه
١٨٠. تجمير المسجد
١٨١. موسسه: آداب خروج از خانه
١٨٢. موسسه: آداب بين راه
١٨٣. موسسه: آداب عند الدخول
١٨٤. موسسه: آدابحين الدخول
١٨٥. موسسه: آداب بعد الدخول
١٨٦. آداب دخول المسجد
- الدعاء
- التسميه
- الدخول باليمنى
- و...
١٨٧. آداب الخروج من المسجد
١٨٨. الفرار من المسجد
١٨٩. التطيب للمسجد
١٩٠. تطيب المسجد
١٩١. الرائحة و المسجد
١٩٢. الريا و المسجد

١٩٣. الاعراض عن المسجد
١٩٤. المنع من مساجد الله
١٩٥. المسجد و الطريق
١٩٦. المسجد المتنقل
١٩٧. المسجد و الدار
١٩٨. المسجد و الدوائر
١٩٩. المسجد و العمارات الشائقه
٢٠٠. اخذ الزينه عند المساجد
٢٠١. السبق الى المسجد
٢٠٢. تعاهد النعل قبل الدخول
٢٠٣. تسميه المسجد باسم شخص
٢٠٤. التصرف فى ممتلكات المسجد
٢٠٥. تنظيم المسجد و اداره امورها
- ٠ توليت
- ٠ هيئت امناء
- ٠ خادم
- ٠ امام جماعت
٢٠٦. الجنب و المسجد
٢٠٧. الحائض و النفساء و المسجد
٢٠٨. ماس الميت و المسجد
٢٠٩. الوضوء عند دخول المسجد
٢١٠. الاذان و الاقامه فى المسجد

٢١١. الامام الراتب و المسجد
٢١٢. اللعب فى المسجد
٢١٣. الاكل فى المسجد
٢١٤. ايقاع العقود و الايقاعات فى المسجد
- بيع
- طلاق
- نكاح
- و...
٢١٥. موسسه: نگهدارى امانات در مسجد
٢١٦. موسسه: آوردن گمشده به مسجد
٢١٧. انشاء الضالّة فى المسجد
٢١٨. البصاق فى المسجد
٢١٩. التخلّى أمام المسجد
٢٢٠. التكلم فى المسجد
٢٢١. التنخم فى المسجد
٢٢٢. قتل القمل فى المسجد
٢٢٣. الجلوس فى المسجد
٢٢٤. موسسه: الجلوس للقراءة
٢٢٥. موسسه: أنواع جلوس
٢٢٦. موسسه: آداب جلوس
٢٢٧. موسسه: فى بقاع مختلفه فى المسجد
٢٢٨. دفن الميت فى المسجد

٢٢٩. الذكر فى المسجد
٢٣٠. الزنا فى المسجد
٢٣١. التصفيق فى المسجد
٢٣٢. الخوض فى الباطل فى المسجد
٢٣٣. مؤسسه: القسم فى المسجد
٢٣٤. مؤسسه: ظاهر فى المسجد
٢٣٥. مؤسسه: لعن و السب فى المسجد
٢٣٦. مؤسسه: اجراى حد فى المسجد
٢٣٧. سل السيف فى المسجد
٢٣٨. انشاد الشعر فى المسجد
٢٣٩. رفع الصوت فى المسجد
٢٤٠. عمل الصنائع فى المسجد
٢٤١. التعليم فى المسجد
٢٤٢. القضاء فى المسجد
٢٤٣. كشف العوره و السترة و الركبة و الفخذة فى المسجد
٢٤٤. النوم فى المسجد
٢٤٥. الحبس فى المسجد
٢٤٦. النجاسة فى المسجد
٢٤٧. حمل النجس فى المسجد
٢٤٨. الوضوء من حدث البول و القائط فى المسجد
٢٤٩. المرافعه فى المسجد
٢٥٠. الاطعام فى المسجد

٢٥١. الاعانة و جمع الصدقات فى المسجد

٢٥٢. اقامة المآتم فى المسجد

٢٥٣. اقامة عزاء الائمة فى المسجد

٢٥٤. الاعتكاف فى المسجد (موسسه: و احكامه)

٢٥٥. القرآن و المسجد

• وضعه فى المسجد

• تلاوته

• تعليمه

• موسسه: كتابه القرآن و طبع القرآن فى المسجد

• نصب كتيبه هاى قرآنى در مسجد

• و...

٢٥٦. الصلاة فى المسجد

٢٥٧. صلاة النافلة فى المسجد

٢٥٨. صلاة الفريضة فى المسجد

٢٥٩. صلاة الجماعة فى المسجد

٢٦٠. موسسه: صلاة الجمعة فى المسجد

٢٦١. صلاة الآيات فى المسجد

٢٦٢. صلاة الميت فى المسجد

٢٦٣. صلاة العيدين فى المسجد

٢٦٤. صلاة الاستسقاء فى المسجد

٢٦٥. صلاة التحية فى المسجد

٢٦٦. موسسه: صلاة الحاجه فى المسجد

٢٦٧. موسسه: صلاه تراويح
٢٦٨. موسسه: صلاه تسابيح فى المسجد
٢٦٩. الاطفال و المسجد
٢٧٠. المجانين و المسجد
٢٧١. المرأة و المسجد
٢٧٢. موسسه: جواز منع النساء
٢٧٣. موسسه: آداب حضور زنان
٢٧٤. موسسه: آداب صفوف
٢٧٥. موسسه: اتصال صفوف
٢٧٦. موسسه: آداب تجميل
٢٧٧. موسسه: مواضع النساء فى المسجد
٢٧٨. موسسه: امامه المرأة فى المسجد
٢٧٩. موسسه: مسجد خاص للنساء
٢٨٠. موسسه: آداب قرائت قرآن فى المسجد
٢٨١. موسسه: اجبار النساء للحجاب خاص مثل چادر
٢٨٢. جار المسجد (موسسه: افقى و عمودى)
٢٨٣. الذمى و المسجد
٢٨٤. موسسه: اهل كتاب و مسجد
٢٨٥. المشرك و المسجد
٢٨٦. البهائم و المسجد
٢٨٧. استعمال الآت المسجد
٢٨٨. صرف اموال المسجد فى غيره

٢٨٩. اخراج آلات المسجد من المسجد
٢٩٠. بيع آلات المسجد بل مطلق نقله الى الغير...
٢٩١. غرس الشجر و حفر الآبار و الزرع فى المسجد (فضاى سبز)
٢٩٢. مؤسسه: بناء المرافق مثل حمام
٢٩٣. من له ولاية التصرف فى المسجد و امواله
٢٩٤. الوقف على المسجد
٢٩٥. الوقف على البيع و الكنائس
٢٩٦. الصلاة فى مساجد المخالفين
٢٩٧. الصلاة فى البيع و الكنائس
٢٩٨. اقامة الحدود فى المساجد
٢٩٩. الرمى بالحصى
٣٠٠. التنعل قائما
٣٠١. الاسراج فى المسجد
٣٠٢. التردد الى المسجد
٣٠٣. الجلوس فى المسجد انتظار الصلاة
٣٠٤. الوصية للمسجد
٣٠٥. مؤسسه: النذر للمسجد
٣٠٦. مؤسسه: النذر الى المسجد
٣٠٧. المسجد والزكاة
٣٠٨. المسجد و صلاة الجمعة
٣٠٩. مؤسسه: شعور المسجد
٣١٠. شكايه المسجد

٣١١. موسسه: شكايه المسجد
٣١٢. الصلوة على النبي و آله فى المسجد
٣١٣. اخراج الريح فى المسجد
٣١٤. الانفاق من ماله للمسجد
٣١٥. اللعان فى المسجد
٣١٦. النكاح فى المسجد
٣١٧. الحلف فى المسجد
٣١٨. النظافة فى المسجد
٣١٩. تشبيك الاصابع فى المسجد
٣٢٠. السرقة فى المسجد
٣٢١. السائل و المسجد
٣٢٢. الرطانة بالاعجمية فى المسجد
٣٢٣. التحدث بامور الدنيا فى المسجد
٣٢٤. التدخين فى المسجد
٣٢٥. تخطى الرقاب
٣٢٦. الاتكاء و الختباء
٣٢٧. تعيين الناظر و المتولى للمسجد
٣٢٨. شرك المؤاكله و المسافرين و ... مع تارك الحضور الى المسجد
٣٢٩. المشى الى المساجد
٣٣٠. اولوية الصلاة فى المسجد الذى لا يصلى فيه
٣٣١. القصه و المسجد
٣٣٢. كتابه القرآن فى قبله المساجد

۳۳۳. المساجد الملعونة

۳۳۴. الخروج من المسجد بعد الاذان

۳۳۵. تکرار صلاة الجماعة في المسجد الواحد

۳۳۶. الاتيان بالحفلات في المسجد

۳۳۷. الفصد و الحجامة في المسجد

۳۳۸. استئجار الجنب و الحائض لکنس المسجد

۳۳۹. مضغ الکندر في المسجد

۳۴۰. المستحاضه و المسجد

نکته: این فهرست نه کامل است تا قابل کم و زیاد شدن نباشد و نه به ترتیب نوشته شده است. بلکه هدف اولی جمع عناوین و فهرست نویسی است ولی می توان اینها را تحت عنوان پنج حکم در رابطه با مسجد قرار داد: برخی از واجبات در رابطه با مسجد است، برخی از محرمات و برخی از مستحبات و برخی از مکروهات و برخی از مباحات است. ضمناً برخی از عناوین خیلی کلی است و ذیل آنها ده ها عنوان قابل ذکر است. مثلاً در بحث تولی و نظارت مباحثی مطرح است؛ از قبیل شروط ناظر، وظایف ناظر، احکام ناظر و متولی و ... یا در بحث اعتکاف در مسجد عناوین فراوانی زیر مجموعه آن است. یا در بحث تطهیر مسجد موضوعات فراوان مطرح است. از قبیل: فوریت تطهیر مسجد، وجوب کفائی بودن، تراحم نماز و تطهیر مسجد و ...، در بحث جنب و حائض و مسجد موضوعات فراوانی مطرح است. از قبیل: دخول مسجد، وضع الشی فی المسجد، اخذ الشی من المسجد، المکث فی المسجد و ... در بحث عمران مساجد باز موضوعات متعددی مطرح است و ... ریز این موضوعات در مقام بحث و بررسی اجتهادی قابل استقصاء است.

ضمناً همان طور که از عنوان بحث «فقه المسجد» پیدا است نگاه ما در این مباحث صد در صد فقهی است از نگاه تاریخی و اجتماعی و ... موضوع بحث ما نیست و باید گروه های دیگری متکفل آنها باشند.

المساجد الخاصة

۱۵. المسجد الحرام

۱۶. المسجد النبوی

۱۷. المسجد الاقصی

۱۸. مسجد الکوفه
۱۹. مساجد المدينه
۲۰. مسجد الخيف بمنى
۲۱. مسجد الشجره
۲۲. مسجد براثا
۲۳. مسجد قبا
۲۴. مسجد الغدير
۲۵. مسجد سهله
۲۶. مسجد الثرى
۲۷. مسجد جمکران
۲۸. مسجد البصره

ضمناً ذیل نام هر یک از مساجد مباحث فراوان فقهی تحت عنوان فقهیات این مساجد مطرح است به خصوص چهار مسجد نخست که ده‌ها عنوان فقهی برای هر کدام مطرح است و الان در صدد بیان ریز این عناوین نیستیم تنها احکام چهار مسجد نخست را فهرست می‌کنیم.

الف. مسجد الحرام

۲۸. تعریف مسجد الحرام
۲۹. فضل مسجد الحرام بر سایر مساجد
۳۰. فضل الصلاة فی المسجد الحرام
۳۱. آداب ورود به مسجد الحرام
۳۲. آداب خروج از مسجد الحرام
۳۳. اعتکاف و مسجد الحرام
۳۴. نذر نماز و اعتکاف در مسجد الحرام

۳۵. دخول كفار به مسجد الحرام
۳۶. قتال در مسجد الحرام
۳۷. تخییر بین قصر و اتمام در مسجد الحرام
۳۸. قبله کسی که در مسجد الحرام است
۳۹. خوابیدن در مسجد الحرام
۴۰. استحباب خواندن نماز عید فطر و اضحی در مسجد الحرام
۴۱. استحباب بجا آوردن نماز استسقاء در مسجد الحرام
۴۲. نقطه حرم و مسجد الحرام
۴۳. حکم مجرمی که به مسجد الحرام پناه بوده است
۴۴. مطالبه دین در مسجد الحرام
۴۵. جنب و مسجد الحرام
۴۶. حائض و نفساء و مسجد الحرام
۴۷. کسی که در مسجد الحرام جنب یا حائض شود حکمش چیست؟
۴۸. تعدد نماز جماعت در مسجد الحرام
۴۹. اخذ چیزی از مسجد الحرام
۵۰. منع از ورود به مسجد الحرام
۵۱. سلاح و مسجد الحرام
۵۲. قتل در مسجد الحرام
۵۳. دیه مقتول در حرم
۵۴. موسسه: حج و مسجد الحرام
۵۵.

ب. احکام الحرم

(آیا لازم است بحث شود؟ و چه مقدار لازم است؟)

ج. احکام الکعبه

۱۱. موسسه: طواف الکعبه - تحیه الکعبه

۱۲. دخول الکعبه

۱۳. نماز در درون کعبه

۱۴. نماز بر پشت بام کعبه

۱۵. اموال کعبه

۱۶. پرده کعبه

۱۷. وقف بر کعبه

۱۸. مراد از کعبه

۱۹. نماز به سوی کعبه

۲۰. بناء کعبه

۲۱. موسسه: مطاف کعبه

۲۲. موسسه: بام کعبه

۲۳. اخذ الشی من الکعبه

د. مسجد النبی

۲۴. تعریف مسجد نبوی

۲۵. بناء مسجد نبوی

۲۶. عمارت آن

۲۷. فضل آن بر سایر مساجد

۲۸. فضل نماز در آن

۲۹. حدود مسجد نبوی

۳۰. آداب ورود به آن
۳۱. آداب خروج از آن
۳۲. توسعه آن
۳۳. خوابیدن در آن
۳۴. نذر اعتکاف در آن
۳۵. حکم احتلام در آن
۳۶. حکم جنب
۳۷. حکم حائض و نفساء
۳۸. شدّ رحال به مسجد النبی
۳۹. نذر نماز در آن
۴۰. کفار و ورود به مسجد النبی
۴۱. تعدد جماعت در آن
۴۲. نماز عیدین و مسجد النبی
۴۳. نماز استسقاء و مسجد النبی
۴۴. تخییر بین قصر و اتمام در آن
۴۵. حکم مجرمی که به مسجد النبی پناه برده
۴۶.

هـ مسجد الاقصی (قبله اول مسلمانان)

۲۱. تعریف مسجد الاقصی (و حدود آن - عابدی)
۲۲. بنای مسجد الاقصی
۲۳. عمارت آن
۲۴. فضل آن بر مساجد دیگر

۲۵. آداب ورود به مسجد اقصی
 ۲۶. حدود آن
 ۲۷. تعدد جماعت در آن
 ۲۸. شدّ رحال به سوی آن
 ۲۹. ورود کفار به آن
 ۳۰. حکم انکار مسجد الاقصی
 ۳۱. نذر نماز در آن
 ۳۲. نذر اعتکاف در آن
 ۳۳. نماز عیدین و مسجد الاقصی
 ۳۴. نماز باران در آن
 ۳۵. حکم استقبال و استدبار مسجد در هنگام تخلی
 ۳۶. جنب و مسجد الاقصی
 ۳۷. حائض و نفساء و مسجد الاقصی
 ۳۸. حکم انکار مسجد الاقصی
 ۳۹. خوابیدن در آن
 ۴۰. وظیفه مسلمانان نسبت به مسجد الاقصی
- ح. مسجد کوفه
۱۸. تعریف مسجد کوفه
 ۱۹. بنای آن
 ۲۰. عمارت آن
 ۲۱. فضیلت آن
 ۲۲. حدود آن

۲۳. توسعه آن
۲۴. موسسه: آداب مسجد کوفه
۲۵. موسسه: نماز مستحب در مسجد کوفه
۲۶. تخییر بین قصر و اتمام
۲۷. زیارت مسجد کوفه
۲۸. نذر اعتکاف در آن
۲۹. وقف بر آن
۳۰. کفار ورود به مسجد کوفه
۳۱. خروج از آن قبل از ظهر جمعه
۳۲. نماز عیدین در آن
۳۳. نماز باران در آن
۳۴. مساجد ملعونه در کوفه
۳۵. مساجد مبارکه در کوفه
۳۶.

۳۴- موضوعات پایان نامه‌ای مسجد کمیتة علمی ستاد راهبری مساجد^۱

در راستای بدست دادن موضوعات مرتبط با مسجد، فهرستی از مباحث این موضوع را آماده کرده‌ایم که در گرایش‌های مختلف، به موضوع مسجد پرداخته شده است. و طلاب و دانشجویان و پژوهش‌گران می‌توانند بر مبنای علایق و سلايق خود، از میان آنها، مباحثی در موضوع مسجد را انتخاب بنمایند.

۱- مبانی (هستی‌شناسی) - رشته کلامی

^۱. تهیه و تنظیم: محمدرضا قرائتی، سید مرتضی موسوی.

۱-۱-نسبت مسجد با خالق (مسجد به عنوان تنها مکانی که اختصاص به خدا دارد و هیچ کسی حتی انبیاء حق حکومت بر آن را ندارد بلکه حق حکومت در آن بر دیگران را دارند)

۱-۲-نسبت مسجد با معصومین

۱-۲-۱-نسبت مسجد با انبیاء (حضرات آدم، ابراهیم، اسماعیل، داود، سلیمان، زکریا، یحیی، عیسی ع، حضرت محمد ص)

۱-۳-۲-نسبت مسجد با اوصیاء (سَدُّ الْأَبْوَابِ فِي الْمَسْجِدِ إِلَّا بَابَ عَلِيٍّ)

۱-۴-نسبت مسجد با بزرگان دینی (علما) داستان حضرت مریم، فاطمه بنت اسد،

۱-۵-نسبت مسجد با مردم (أول بيت للناس - مثابة للناس و أمناً)

۱-۵-۱-نسبت مسجد با مسلمین

۱-۵-۲-نسبت مسجد با کفار

۱-۵-۲-۱-نسبت مسجد با کفار غیر حربی

۱-۵-۲-۲-نسبت مسجد با کفار حربی (سَدُّ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ - سَدُّ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ - واقتلوهم حيث وجدتموهم)

۲-معارف -رشته معارف و اخلاق

۲-۱-نسبت مسجد با وقایع

۲-۱-۱-دحو الأرض

۲-۱-۲-آیات

۲-۱-۲-۱-سیل

۲-۱-۲-۲-زلزله

۲-۱-۲-۳-کسوف و خسوف

۲-۱-۲-۴-بحران ها

۲-۱-۲-۴-۱-بحران های مادی

۱-۱-۴-۲-۱-۲- بیماری‌ها (طاعون، وبا و کرونا)

۲-۱-۴-۲-۱-۲- فقر و قحطی

۳-۱-۴-۲-۱-۲- جنگ

۲-۲-۴-۲-۱-۲- بحران‌های معنوی

۱-۲-۴-۲-۱-۲- تهاجم فرهنگی و رواج بی‌دینی در صحنه اجتماع

۲-۲-۴-۲-۱-۲- تهاجم فرهنگی و رواج بی‌دینی در افراد و

خانواده

۳-۲-۴-۲-۱-۲- ناامنی و اغتشاش و هرج و مرج

۲-۲-نسبت مسجد با جغرافیا

۱-۲-۲-قبله

۲-۲-۲-مرکز حکومت‌های دینی

۳-۲-نسبت مسجد با تاریخ (دحو الأرض - اول بیت - أم القرى - اولین بنای شهرهای دینی)

۴-۲-ساختار رفتاری (عبادی و عرفانی) در مسجد

۱-۴-۲-آهنگ صوتی مسجد (آداب سکوت و سخن در مسجد)

۲-۴-۲-خدمت در مسجد (و عهدنا إی ابراهیم و اسماعیل أن طهرا بیته للطائفین و القائمین و

الركع السجود)

۳-۴-۲-مساوات افراد در مسجد (سواءاً العاکف فیه والباد)

۴-۴-۲-پیروی از احکام خدا در مسجد (حتی پیامبر در سد الابواب تأکید می‌کند که دستور

خداست مثل واتخذوا من مقام ابراهیم مصلی)

۵-۴-۲-پیروی از امام صالح در جماعت

۳- احکام - رشته فقه

۱ - ۳ - احکام فقهی مرتبط با وقف مسجد

۱- ۱- ۳- گونه های وقف مسجد در فقه شیعه

۲- ۱- ۳- تفاوت وقف مسجد با بقیه موقوفات

۳- ۱- ۳- تغییر کاربری مسجد در ادوار مختلف و حکم وقف آن

۴- ۱- ۳- حکم وقف مسجد بلا استفاده در ادوار مختلف

۵- ۱- ۳- وقف مساجد طبقاتی (یک طبقه از یک ساختمان چندطبقه)

۶- ۱- ۳- وقف مسجد متحرک (مسجد در کشتی یا وسیله نقلیه)

۲- ۳- احکام مرتبط با ساختمان مسجد

۱- ۲- ۳- احکام اجزای اصلی ساختمان مسجد

۱- ۱- ۲- ۳- احکام شبستان مسجد (شبستان اصلی و شبستان های فرعی)

۲- ۱- ۲- ۳- احکام گنبد و سقف برای مسجد

۳- ۱- ۲- ۳- احکام گلدسته و مناره برای مسجد

۴- ۱- ۲- ۳- احکام صحن و حیاط مسجد

۵- ۱- ۲- ۳- احکام ستونهای مسجد

۲- ۲- ۳- احکام قسمتهای فرعی مسجد

۱- ۲- ۲- ۳- احکام سرویس بهداشتی برای مسجد

۲- ۲- ۲- ۳- احکام آبدار خانه و آشپزخانه مسجد

۳- ۲- ۲- ۳- احکام دفتر مسجد و کتابخانه و پایگاه و ... در مسجد

۴- ۲- ۲- ۳- احکام کفشداری مسجد

۳- ۳- احکام تزئین مسجد

۱- ۳- ۳- تزئینات دائمی برای مسجد

۲- ۳- ۳- تزئینات مناسبتی برای مسجد

۴- ۳- احکام اموال مسجد

۱- ۴- ۳- طریقه وقف برای مسجد

۲- ۴- ۳- حکم اموال مازاد مسجد

۳- ۴- ۳- حکم اموال غیر قابل استفاده مسجد

۴- ۴- ۳- موارد مصرف موقوفات مسجد

۵- ۴- ۳- موارد مصرف اموال مسجد

۵- ۳- منابع مالی قابل استفاده برای خرید ملک و ساخت مسجد

۱- ۵- ۳- اموال بدست آمده از طرق شرعی، غیر شرعی و مشتبّه

۲- ۵- ۳- اوقاف مسجد، غیر مسجد و مشتبّه

۳- ۵- ۳- موقوفات موافق غرض واقف، مخالف غرض واقف و مشتبّه

۴- ۵- ۳- اموال مباح للتصرف

۵- ۵- ۳- وجوّهات شرعیّه

۱- ۵- ۵- ۳- خمس

۲- ۵- ۵- ۳- زکات

۳- ۵- ۵- ۳- غنائم و معادن

۴- ۵- ۵- ۳- انفال

۶- ۳- احکام تولیت و مدیریت مسجد

۱- ۶- ۳- گونه های مدیریت و تولیت مسجد (هیئت امنائی، مردمی و امام جماعت)

۲- ۶- ۳- تولیت اموال مسجد و مخارج مسجد

۳- ۶- ۳- تولیت معنوی مسجد (انتخاب امام جماعت و فعالیت های فرهنگی در مسجد)

۷- ۳- احکام حضور در مسجد

۱-۷-۳- آداب و احکام حضور در مسجد

۲-۷-۳- احکام حضور زنان در مسجد

۳-۷-۳- احکام حضور کودکان در مسجد

۴-۷-۳- احکام حضور سالخوردگان و معمرین در مسجد

۴- فرهنگی - رشته تبلیغ

۱-۴- جامعه - رشته جامعه شناسی

۱-۱-۴- مقسم اجتماعی مساجد به بین راهی، محلی، بازار، دانشگاه، پادگان، جامع و خاص.

۲-۱-۴- اجتماع و جماعت در مسجد

۱-۲-۴- مسجد و نشاط اجتماعی

۲-۲-۴- مسجد و همبستگی اجتماعی (وحدت آفرینی مسجد با توجه به احکام و

آداب آن)

۳-۱-۴- نماز جمعه در مسجد

۴-۱-۴- اعتکاف در مسجد

۵-۱-۴- تنظیم سبک زندگی جامعه توسط مسجد

۱-۵-۴- تنظیم اوقات و برنامه های اجتماعی توسط مسجد (التزام به شرکت در

نمازهای جماعت مسجد در اوقات مشخص موجب تنظیم شروع به کار در بازار، ادارات، مدارس و غیره و اتمام کار و صرفه جویی در انرژی و وقت در فرهنگ و ساختار اجتماع می شود)

۲-۵-۴- دقت و نظم و انضباط مادی و معنوی اجتماعی توسط مسجد

۲-۴- خانواده - رشته مشاوره

۱-۲-۴- کودک

۲-۲-۴- جوان

۳-۲-۴-زن

۴-۲-۴-سالمندان

۵-۲-۴-ازدواج

۳-۴-فرد -رشته روانشناسی

۱-۳-۴-فرهنگ فردی نسبت به دیگران

۲-۳-۴-نشاط فردی

۳-۳-۴-تنظیم افکار فرد

۴-۳-۴-تغذیه روحی

۵-سیاسی -رشته سیاسی، حقوق

۱-۵-مسجد و ملت (ملی)

۱-۱-۵-محل تصمیم سازی برای محل، شهر، منطقه و کشور (مثل انتخاب مسجد برای انتخابات و تبلیغات انتخاباتی)

۲-۱-۵-محل شورای حل اختلاف

۲-۵-مسجد و امت (بین المللی)

۱-۲-۵-محل مواجهه با پیروان ادیان دیگر

۲-۲-۵-مرکز ابلاغ پیام به ادیان دیگر

۳-۲-۵-ارسال مجاهدان و پشتیبانی از جهاد

۳-۵-مسجد و نظام اسلامی

۱-۳-۵-پایگاه مرکزی حکومت اسلامی

۲-۳-۵-محل استقرار حاکم اسلامی

۳-۳-۵-محل رسیدگی به امور مسلمین (حکومت، فرماندهی، نظارت، قضاوت و غیره)

- ۱-۴-۵-مرکز فرماندهی حکومت جهانی (مثل مسجدالأقص در زمان حکومت حضرت دادود و سلیمان و مسجد کوفه در زمان ظهور حضرت مهدی (عج) در مقابل سازمان ملل متحد)

۶-اقتصادی -رشته اقتصادی

- ۱-۶-پشتیبانی اقتصادی اهل مسجد از:

۱-۶-۱-فقراء (الذين يؤتون الزكاة و هم راکعون) مثل اهدای بسته های کمک معیشتی در دوران بیماری کرونا

۲-۶-۱-در راه ماندگان (ابن سییل - اصحاب صفه)

۳-۶-۱-سیل زدگان، زلزله زدگان، مالباختگان و ...

۴-۶-۱-مساکین، یتام و أسرا (و يطعمون الطعام علی حبه مسکینا و یتیمًا و اسیرًا)

۲-۶-در صورت عدم تمکن اهل مسجد، معرفی نیازمندان به منابع مالی مشروع از طریق مسجد به عنوان معرّف.

۳-۶-منابع مالی مرتبط با مسجد از جمله:

۱-۶-۳-حاکم و بیت المال

۲-۶-۳-متموّلین اقتصادی

۳-۶-۳-قرض الحسنه

۴-۶-۳-خمس (سادات فقیر)

۵-۶-۳-زکات واجبه، فطره و مستحبه

۶-۶-۳-هدایا و نذورات

۷-۶-۳-موقوفات

۸-۶-۳-مفقودات و مجهول المالک و ردّ مطالب با اذن ولی فقیه

۹-۶-۳-موارد بسیار دیگر مثل انفال و غنائم و معادن

۶-۴- لزوم محافظت از آبروی افراد در زمان اهدای کمکهای اقتصادی به نیازمندان

۶-۵- پشتوانه های اقتصادی مسجد

۶-۵-۱- ساخت غیرمسجد از اموال مسجد برای صرف درآمد آن در مسجد

۶-۵-۲- درآمدزایی از مسجد یا اموال آن برای تأمین هزینه های مسجد

۶-۵-۳- درآمدزایی از امتیازات حقوقی یا اعتبار و عنوان مسجد برای تأمین هزینه های مسجد